Mobilszigor: ellenőrizhetik az iskolákat

KONTROLL Ellenőrzéseket indíthatnak egyes tankerületi központok több iskolában is, hogy megbizonyosodjanak arról, az intézményekben betartják a mobil- és okostelefonok használatát korlátozó, szeptember 1-jétől hatályos rendeleti előírásokat – értesült a Népszava. Egy, a Váci Tankerületi Központhoz tartozó iskola pedagógusa arról számolt be lapunknak, az iskolaigazgatótól tudták meg, hogy a közeljövőben ilyen ellenőrzések is történhetnek, de a tankerület részéről hivatalos tájékoztatást még nem kaptak. Érdeklődtünk a Váci Tankerületi Központnál, de cikkünk írásáig nem reagáltak megkeresésünkre.

Egy másik, budapesti intézményben viszont már a szülők figyelmét is felhívták arra, hogy a tankerületi központ munkatársai ellenőrizhetik a szabályok betartását, vagyis azt, hogy tanítás előtt a diákoktól beszedik a mobiltelefonokat és biztonságosan, elzárva tárolják azokat. Értesüléseink szerint az ellenőrzések elsősorban a középiskolákra terjednének ki. Ugyanakkor vannak olyan lapunk által megkeresett pedagógusok, akik még egyáltalán nem hallottak arról, hogy a tankerületi központok ellenőrzéseket terveznek.

Mindezzel kapcsolatban megkerestük valamennyi fővárosi tankerületi központot is, de cikkünk írásáig csak a Belső-Pesti Tankerületi

Nagy Erzsébet: Elképzelhető, hogy „túlbuzgó" tankerületi igazgató akciójáról van szó

Központtól kaptunk választ. Azt írták, mindenben a jogszabályok szerint járnak el, de az ellenőrzést „jelenleg" nem tervezik. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének ügyvivője, Nagy Erzsébet azt mondta lapunknak, elképzelhető, hogy egy-egy „túlbuzgó" tankerületi igazgató magánakciójáról van szó. Hozzátette: több iskolában a feltételek sem adottak a szabályok maradéktalan betartásához, például az intézmények hiába kértek tanév elején zárható szekrényeket, a tankerületek pénzhiányra hivatkozva mindmáig nem tudták beszerezni azokat.

A tankerületekért felelős Klebelsberg Központ nem erősítette meg, de nem is cáfolta értesüléseinket. Válaszukban azt írták, az iskolákban nincs egységes szabályozás a mobiltelefonokkal kapcsolatban, azok begyűjtését, tárolását a helyi szokásoknak, sajátosságoknak megfelelően oldották meg az előírások betartásával, a tankerületi központok pedig véleményezték az iskolák házirendjét és „folyamatos egyeztetés zajlik a tapasztalatokról".

Érdeklődtünk a köznevelésért felelős Belügyminisztériumnál is, a tankerületek ellenőrizhetik-e az iskolákat? Közlésük szerint „a nevelési-oktatási intézményekben a használatukban korlátozott tárgyakra vonatkozó előírások betartatását a pedagógusok, a házirend betartását az intézmények vezetői jogosultak ellenőrizni". JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

Lehet menni vakcináért

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Elkezdődött az influenza-oltóanyag kiszállítása a háziorvosi rendelőkbe és október végétől az ország valamennyi praxisában és a foglalkozás-egészségügyi orvosoktól is kérhetik a vakcinákat a páciensek. A tavalyi szezonhoz hasonlóan, idén is 949 ezer adag térítésmentesen felhasználható 3Fluart influenza vakcina áll rendelkezésre a 3 évesnél idősebb, kockázati csoportba tartozók számára. Magyarországon novembertől indul az influenzaszezon, járványt általában januárban okoz. Ezért a járványügyi hatóság a 60 év felettieknek, krónikus betegeknek, egészségügyi és szociális dolgozóknak, várandósoknak azt ajánlja, hogy az év utolsó két hónapjában menjenek el az influenza elleni védőoltásért a háziorvosukhoz. Az elmúlt 14 évben a beadott influenza elleni védőoltások száma a 2023/2024. évi szezonban volt a legkevesebb. Összesen 594 465 három éven felüli ember kapott térítésmentes influenza elleni védőoltást, ebből 442 943 fő volt 60 éves vagy annál idősebb. NÉPSZAVA

Visszatér a fővárosba a kormányfő

Ismét Budapesten tartja október 23-ai ünnepi beszédét Orbán Viktor. A kormányfő a Millenárison beszél majd délelőtt – közölte Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter. Az elmúlt két évben a kormányfő vidéki rendezvényeken ünnepelt, tavaly Veszprémben, azelőtt pedig Zalaegerszegen. A Tisza Párt délután a Bem József térről vonul a Millenáris melletti Széna térre, míg a szélsőjobboldali Mi Hazánk a XII. kerületi Turul-szobornál lesz. A Momentum fáklyás megemlékezést tart este a Magyar Rádió épületénél. Eddig más pártok hivatalos rendezvényeit nem jelentették be. NÉPSZAVA

Váltást akar a néppárt

EU Bár a legbefolyásosabb uniós frakció a Tisza Pártnak szurkol, ahhoz, hogy Orbán Viktorra nyomást gyakoroljanak, muszáj a német kabinet támogatása.

RÓNAY TAMÁS

„Az Európai Néppárt (EPP) frakciója azt szeretné, hogy a Tisza Párt megnyerje a következő magyar parlamenti választást. Ugyanakkor a kormányukat a magyarok választják meg és senki más" – mondta el lapunknak Daniel Köster, az Európai Néppárt európai sajtóosztályának vezetője azzal kapcsolatban, hogy az EPP képviselőcsoportjának Facebook-oldalán a napokban azt írták: „Itt az ideje, hogy Magyarországot közelebb hozzuk Európához, és esélyt adjunk neki, hogy felépüljön a rossz vezetés következményeiből. Itt az ideje, hogy Orbán Viktor távozzon."

A sajtóosztály vezetője felidézte Manfred Weber néppárti elnök-frakcióvezető múlt szerdai, Strasbourgban elhangzott beszédét, amelyben Orbán Viktor kormányfőnek címezve a vita során elhangzott felszólalásában elmondta: „Ahogy a cseh elnökválasztáson Petr Pavel legyőzte Andrej Babist, és ahogy Donald Tusk legyőzte Jaroslaw Kaczynskit Lengyelországon, a Tisza és Magyar Péter le fogja győzni önöket Magyarországon".

Jan Farsky cseh néppárti EP-képviselő szintén élesen bírálta a magyar kormányfőt. „Orbán Viktor egykor segített kivezetni országát egy önkényuralmi rendszerből, hogy aztán két évtizeddel később úgy döntsön, hogy felépíti a sajátját" – írta egyebek mellett Instagram-oldalán olvasható bejegyzésében. Hozzátette: „Orbán illiberális demokráciája nem a siker kulcsa."

Ugyan a néppárti frakciónak – amint erre szerdai cikkünkben is utaltunk – nincs közvetlen befolyása az európai politikára, politikai szempontból mégsem nevezhető jelentéktelennek, hogy az EPP Orbán rezsimjének bukását reméli. Az Európai Néppárt messze a legbefolyásosabb frakció az Európai Parlamentben. Ursula von der Leyen bizottsági elnök mellett mintegy tucatnyi uniós miniszterelnök tartozik a néppárti pártcsaládhoz. A kérdés az, hogy az EPP-nek sikerül-e meggyőznie a magyar belpolitikával kapcsolatos terveiről az EPP-hez tartozó állam- és kormányfőket. Volt már ugyanis példa arra, hogy néppárti uniós miniszterelnökök buktattak meg kormányfőt: 2011-ben Angela Merkel német kancellár és Nicolas Sarkozy francia miniszterelnök nyomására mondott le Silvio Berlusconi olasz kormányfő és még ugyanebben az évben Merkel hatására a görög kormány élén álló Jeorjiosz Papandreu.

FOTÓ: EP/PHILIPPE BUISSIN

A magyar miniszterelnök múlt szerdán vitázott. Bőven lett az eseménynek utóélete

Ahhoz azonban, hogy az Európai Unió komoly politikai nyomást gyakoroljon egy tagállamára, elengedhetetlen a mindenkori német kormány támogatása. Ez a politikai akarat egyelőre hiányzik Olaf Scholz kabinetjéből. Pedig a berlini kormány rendkívül kritikus Orbánékkal szemben, a rendszerváltás óta nem volt ennyire rossz a német–magyar viszony, nemrég a német és a francia nagykövet közösen fogalmazott meg szóbeli diplomáciai jegyzéket, demarsot Orbán Balázs nagy felháborodást keltett szavai miatt, a német nagykövet pedig a német egység napja alkalmából tartott fogadáson keményen bírálta a magyar kabinetet, amelyre válaszként Szijjártó Péter bekérette Julia Grosst. Ugyanakkor Olaf Scholz figyelmét most lekötik a belpolitikai, a gazdasági nehézségek, és az a kérdés, hogyan lehetne kilábalni a recesszióból, s új lendületet adni pártjának, az SPD-nek a jövő szeptemberi parlamenti választásig.

Érdekesebb lesz a helyzet, ha a 2025-ös voksolás után Friedrich Merz, a CDU elnöke kerül a kormány élére, amire nagy az esély. Merz, akinek pártja szintén az EPP pártcsaládjának része, korábban többször is élesen bírálata a magyar kormányt. 2019 májusában keményen bírálta Orbánékat, miután a magyar miniszterelnök bejelentette, nem támogatja Manfred Webert az Európai Bizottság elnöki tisztségére. Akkor határozottan kijelentette, a Fidesznek távoznia kell az Európai Néppártból. Merz a szélsőjobb nagy kritikusa, aki kizár bármiféle együttműködést az Alternatíva Németországért (AfD) párttal.

Két százalék a különbség

Szeptemberben nőtt a Tisza Párt támogatottsága, miközben a kormánypártok népszerűsége változatlan maradt, így a hónap végére a biztos pártválasztók és a teljes népesség körében is 2 százalékpontra csökkent a különbség a pártok között – derül ki az IDEA Intézet legfrissebb közvélemény-kutatásából. A felmérés szerint a Fidesz–KNDP támogatottsága a teljes népesség körében továbbra is 28 százalék, míg a Tisza szimpatizánsainak aránya 26 százalékra nőtt. A biztos pártválasztók körében ez az arány 39, illetve 37 százalék. NÉPSZAVA

SZUVERENITÁS

DANIEL KÖSTER:

„A kormányukat a magyarok választják meg és senki más"

Nagyon sietett a Kúria az Orbán-perben

SPAR-ÜGY Nagy visszhangot váltott ki, jogi vitákat szít, hogy váratlanul és váratlanul gyorsan fordítani tudott Orbán Viktor kormányfő egy sajtóperben a Kúrián. Emlékeztetőül: egy osztrák lap interjút készített a SPAR vezérigazgatójával, aki azt állította, hogy a kormányfő veje Orbán segítségével beszállna a cégbe. A miniszterelnök sajtópereket indított több magyar, az interjút szemléző lap, többek között a Pécsi Stop ellen. A Pécsi Stop első- és másodfokon is nyert, a Kúria viszont – számolt be róla a Mediaı – végül Orbánnak adott igazat.

Polyák Gábor jogász, médiakutató arra hívta fel a figyelmet, hogy a Kúria döntése egy nagyon régi bírói gyakorlaton nyugszik: – 1977 óta a polgári törvénykönyvben, gyakorlatilag azonos szöveggel van leírva, hogy a sajtót felelősség terheli az általa híresztelt tényekért is. A híresztelés nem más, mint a mástól származó információnak a pontos továbbadása.

Ezzel szemben Bodolai László, aki a szintén perbe fogott Economx.hu-t képviseli az ügyben, lapunknak azt mondta: a Kúria döntése több alkotmánybírósági határozattal is szembemegy. Kérdésünkre hangsúlyozta, hogy a szerdai kúriai ítélet dominóhatást válthat ki a magyar sajtóban.

Polyák Gábor megjegyezte, jól jön Orbán Viktor számára a Kúria döntése. Ezzel arra utalt, gyakorta vádolják a kormányt azzal, hogy diszkriminatívan bánik külföldi cégekkel, multikkal. Az időzítést más forrásaink is kiemelték. Volt, aki szerint „ijesztő mozzanat", amilyen feltűnően gyorsan lépett az ügyben a Kúria. Mint emlékeztetett, már döntöttek is a Pécsi Stop perében, holott abban csak néhány hónapja, június 27-én született másodfokú ítélet. Mindeközben más ügyekben akár másfél évet is várni kell a döntésre. Á. Z., F. ZS.

Jogtalanul használták holtak sziklacsontjait

PATOLÓGIA Felfüggesztett börtönre ítélte a sziklacsontper néven elhíresült eljárás két vádlottját a Pécsi Törvényszék. Az ítélet nem jogerős.

FOTÓ: KÁLMÁNDY FERENC

Sziklacsont-vizsgálat a Pécsi Tudományegyetemen

UNGÁR TAMÁS

A 2020-ban indult vizsgálat arra kereste a választ, hogy a Pécsi Tudományegyetem fülészeti klinikáján történt-e jogsértés a sziklacsontok oktatási célú használata során. A per elsőrendű vádlottja a Pécsi Tudományegyetem 67 esztendős fül-orr-gégész szakorvosa, aki 2011-től tíz éven át igazgatóként irányította az egyetem fülészeti klinikáját. A nemzetközi tekintélyű szakembert számos, a hallást forradalmi módon javító műtéti eljárás magyarországi meghonosítójának tartják. A másodrendű vádlott az egyetem patológiai intézetében dolgozó boncmester, a harmadrendű szintén fül-orr-gégész szakorvos.

A szerdán meghozott elsőfokú ítélet a harmadrendű vádlottat felmentette, a volt igazgatót és a boncmestert viszont egészségügyi szolgáltató alkalmazottja által, foglalkozás körében elkövetett emberi test tiltott felhasználásának bűntettében bűnösnek találta. A határozat szerint a boncmester – a klinikaigazgató szóbeli kérésére – 100 sziklacsontot távolított el a hamvasztásra váró halottakból. A sziklacsont a halánték egyik csontja, ami mögött az ember halló- és egyensúlyozó szerve bújik meg, s ezek megműtéséhez a sziklacsontot a fül-orr-gégészeknek gyakran meg kell fúrniuk. Az igazgató azért kért a klinikának sziklacsontokat, hogy azokon az orvostanhallgatók és a szakorvosok gyakorolhassanak. Emellett az egyetemnek volt egy alapítványa, amit ugyancsak az igazgató irányított, s ez a szervezet 2019-ben hazai és külföldi orvosoknak indított egy olyan kurzust, ahol – többek között – a sziklacsont fúrását gyakorolták.

> A csontok eltávolítását hivatalos levélben kellett volna megrendelni a patológiai intézettől, és patológus szakorvos felügyelete mellett kellett volna elvégezni az eltávolítást, s ez nem így történt.

Csakhogy a sziklacsontok eltávolítását hivatalos levélben kellett volna megrendelni a patológiai intézettől, és patológus szakorvos felügyelete mellett kellett volna elvégezni az eltávolítást, s ez nem így történt, ráadásul a csontok kivételét nem jegyzőkönyvezték. A klinikaigazgató a száz csontért 250 ezer forintot fizetett a boncmesternek. A jegyzőkönyvezés elmaradása azért jelent társadalmi veszélyt, mert ez megkönnyíti annak lehetőségét, hogy kereskedni lehessen az eltávolított szervekkel, amit a törvény eleve megtilt. A szervkereskedésre azonban ebben az esetben nem volt semmilyen bizonyíték, hisz a csontokat valóban oktatási-kutatási célokra használta az egyetem és annak alapítványa.

A törvényszék csalásban is elmarasztalta a szakorvost. Az általa irányított alapítvány ugyanis a klinikán kialakított egy VIP-szobát, ahol az arra áldozni tudó betegek szállodai ellátást kaptak. A szobát igénybe vevő páciensek 166 esetben nem a klinikának fizettek a minőségi ellátásáért, hanem – az igazgató kérésére – az alapítványnak, összesen 3,7 millió forintot. Bár ebből az egykori igazgatónak nem volt személyes haszna, és az alapítvány a befolyt pénzt a klinika fejlesztésére és a már említett nemzetközi kurzusokra fordította, a bíróság szerint a csalás így is megtörtént.

100 darab
sziklacsontot távolítottak el a hamvasztásra váró halottakból

A volt igazgatót mindezekért 1 év 8 hónap börtönre és 1,6 millió forint pénzbüntetésre ítélte a törvényszék. A boncmesterre egy év 6 hónap szabadságvesztést és 250 ezer forint pénzbüntetést rótt ki a bíróság. Mindkét vádlott esetében az elzárást felfüggesztette a törvényszék, s egyben előzetesen mentesítette a két vádlottat a büntetés jogkövetkezményeitől.

Az orvos és a boncmester esetében számos enyhítő körülményt talált a törvényszék, ezért enyhítette a leírt módon a kiszabható büntetés mértékét. Mindkét férfinél figyelembe vették törvénytisztelő előéletüket, valamint a büntetőeljárás elhúzódása miatt elszenvedett lelki bizonytalanságot, az orvos esetében pedig a magas szintű gyógyítómunka és az általa végzett karitatív tevékenység is súlyosan esett a latba.

Tudni kell, hogy a volt igazgatót az ügyészség a per kezdetén azzal is vádolta, hogy egyik betegének halálában az ő gondatlansága is szerepet játszott: 2019-ben ugyanis egy általa orrpolippal megműtött 68 éves asszony az operációt követően agyvérzést kapott, és elhunyt. A perbe idézett szakértők azonban úgy foglaltak állást, hogy az asszony agyvérzése nem hozható ok-okozati összefüggésbe az elvégzett műtéttel. Így az ügyész a perbeszédben már azt kérte a bíróságtól, hogy az orvost bűncselekmény hiányában mentse fel e vádpont alól, s ezt a bíróság meg is tette.

Az ítélet kihirdetése után az ügyészség és a másodrendű vádlott ügyvédje gondolkodási időt kért, az orvos pedig bejelentette, hogy enyhítésért és felmentésért fellebbez. Így az elsőfokú verdikt nem jogerős, s az ügy a pécsi táblabíróságon folytatódik.

Politikai kínálatra vár a fiatalok „szunnyadó kereslete”

FELMÉRÉS Már nem igaz az a sokat emlegetett közhely, hogy a fiatalokat nem érdekli a politika, csak épp a pártok nem találták meg egyelőre az utat hozzájuk, bár ebben a kérdésben a Tisza megjelenése akár fordulópontot is jelenthet – erre a konklúzióra jutottak a résztvevők a Republikon Intézet által szervezett konferencián.

A fiatalok politikában való részvételével foglalkozó eseményen mutatták be annak a nemzetközi kutatásnak az eredményeit, amely Magyarország mellett Olaszországban és Lengyelországban zajlott. A hazai eredmények azt mutatják, a magyar 18–25 év közöttiek az átlagnál bizalmatlanabbak az intézményekkel szemben, különösen a pártokban és politikusokban bíznak kevésbé. A politikai érdeklődés 18 százalékukat jellemzi, 11 százalékuk pedig azt mondta, valamilyen online vagy offline módon részt vett az EP-választások előtti kampányban. 62 százalék mondta magát biztos szavazónak, ami alacsonyabb a teljes népesség 68 százalékos átlagánál. A Republikon arra is rákérdezett, hogy kire szavaztak az EP-választáson: körükben a Tisza Párt volt a legtámogatottabb 37 százalékkal, a Fideszre pedig 26 százalékuk voksolt. A Momentum és a Mi Hazánk listáját is az országos átlagnál nagyobb százalékban (12 és 9 százalék) választották a 25 év alattiak. Az MSZP–DK–Párbeszéd trió támogatottsága viszont kisebb volt a fiatalok körében (5 százalék), mint a teljes népességen belül.

Az EU-szkepticizmus a magyar fiatalok csupán 7 százalékára jellemző, ami hasonló az olaszországi adatokhoz. Ezzel szemben a lengyel eredményeket ismertető Milosz Hodun arról beszélt: hazájában a fiatalok között magas az EU-szkeptikusok aránya az idősebb generációkhoz képest. Amit a kutató részben a Jog és Igazságosság (PiS) nyolcéves regnálása alatti EU-ellenes politikai kommunikáció számlájára írt. A magyar fiatalokat foglalkoztató három legfontosabb probléma a demokrácia és a jogállamiság állapota, az egészségügy helyzete, valamint a megélhetési meg a lakhatási költségek. Az olasz és lengyel fiatalokkal szemben a magyarokat jelenleg jóval kevésbé foglalkoztatja a klímaváltozás.

A fiatalok politikához való viszonyáról alkotott képet tovább árnyalta a beszélgetés, amelyben Závecz Tibor társadalomkutató, Nagy Ádám ifjúságkutató, Aschenbrenner Lili, a Fridays For Future aktivistája, és Korózs Benjamin a Societas elnöke vett részt. Megállapították, ma már nem feltétlenül igaz az az évtizedek óta hangoztatott közhely, hogy a politika nem érdekli a fiatalokat. Ezt mutatja többek között a közelmúlt számos oktatással foglalkozó demonstrációja is. Igaz, ezek az események a legtöbbször a fővárosra koncentrálódtak, és egy aktív kemény mag szervezte azokat, vagyis nem tükrözik teljesen a magyar fiatalok általános közéleti aktivitását. Závecz Tibor szerint nagyon fontos kérdés, hogy van-e kínálat a fiatalok számára, mert ha van, akkor aktivizálódhat a „szunnyadó kereslet” is. „Mintha én azt látnám, hogy elkezdtek mocorogni a politikai szereplők, hogy valahogy próbáljanak elérni a fiatalokhoz” – mondta a társadalomkutató, aki szerint ebben eddig kudarcot vallott a Fidesz. De nem voltak ebben sikeresek az ellenzék pártjai sem, egy-két évnél tovább még azok a pártok sem tudtak tartósan népszerűek maradni körükben, akik kifejezetten fiatalok bázisára épültek, mint a Momentum, a Jobbik vagy az LMP. „Magyar Péter megjelenése olyan embereket rázott föl, szólított meg, akiktől eddig nagyon messze volt a politika” – tette hozzá Závecz.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A Republikon Intézet konferenciáján mutatták be a felmérés eredményét

Korózs Benjámin arról beszélt, a 2022-es és a 2024-es választások során már jóval nagyobb aktivitást látott a fiatalok körében, mint korábban. „A generáció, amelynek tagjai most elmennek szavazni, életük nagy részét már az Orbán-rendszerben élték le” – mutatott rá az MSZP ifjúsági szervezetének elnöke, aki önkritikusan úgy fogalmazott, óriási lemaradásban vannak a pártok a fiatalok felé nyitásban, márpedig ezt a munkát muszáj elvégeznie annak, akik sikert akar elérni 2026-ban. Ehhez képest Korózs és Aschenbrenner Lili is azt mondta, nem keresték őket a pártok, hogy segítsenek a fiatalok problémáit szakpolitikai kérdésekké alakítani. „Az én tapasztalataimban a fiatalokat nem a közéleti aktivitás taszítja, hanem a pártpolitizálódás” – mondta az aktivista. Szerinte ez akkor változhat meg, ha a pártok abbahagynák egymás „ekézését”, és elkezdenének helyi ügyek mentén politizálni.

Nagy Ádám szerint a nagymintás ifjúságkutatások azt mutatják, hogy a fiatalok liberálisabbak, baloldalra tolódnak, és fontos számukra a demokrácia. „Innentől nem legitim a nyafogás a politikusok oldaláról, hiszen úgy tűnik, lenne a fiatalok részéről fogadókészség” – mondta az ifjúságkutató.

F. SZABÓ KATA,
KISS VIRÁG ESZTER

€/HUF 401,48 ↑ +0,36% | $/HUF 369,42 ↑ +0,54% | CHF/HUF 427,27 ↑ +0,29%

ORFK: a fegyelmezett kukázás nem bűn

KÖSZÖNET Célunk nem a büntetés, hanem a társadalmi normák és a békés együttélés biztosítása – közölte honlapján (a több mint egy hete náluk lévő, kapcsolódó kérdéssorunktól nem függetlenül) az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK). Az ügy háttere az ORFK által közel két hete a Dívány.hu megkeresésére küldött, egész más szemléletű válasz. Ebben a palackvisszaváltási lehetőség által elszaporodó kukázások kapcsán a szerv akkor még csak a 2012. évi hulladéktörvényt idézte, és tettenérés esetén akár 65 ezer forintos szabálysértési bírság kiszabásáról írt, ami komoly közéleti hullámokat vetett.

A hulladék kérdése társadalmi ügy, kezelése felelősség – közölte most honlapján frissített álláspontját a rendőrség. Ezért rendelkezik a törvény úgy, hogy a hulladéknak mindig van tulajdonosa. Fontos, hogy ne legyen egyetlen olyan pillanat sem, amikor azért senki nem visel felelősséget. Ez azonban csak a kérdés egyik oldala – hangsúlyozzák. Közös érdekünk, hogy a környezetünk védelme, tisztán tartása, valamint a fenntarthatóság elérése érdekében a lehető legtöbb hulladékot újra feldolgozzák – vélik. Így, aki a mások által kidobott visszaváltható palackokat összegyűjti és elviszi a gyűjtőpontra, az ORFK szerint nem büntetést,

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A rendes kukázókat nem büntetik – ígéri a rendőrség

hanem tulajdonképpen köszönetet érdemel. De annyit mindenképp, hogy önmagában e tevékenységéért ne kelljen rendőri fellépéssel számolnia – írják. Ilyennel csak annak kell számolnia, aki mindezt nem a társadalmi együttélés szabályai szerint teszi: aki kiborítja a kuka tartalmát, megrongálja a tárolót, megbotránkoztató módon viselkedik – szögezi le az ORFK.

Információink szerint a közterület-felügyelők szintén intézkedhetnek a guberálókkal szemben. Bár a Népszava kapcsolódó kérdéssora szintén több mint egy hete áll a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóságnál, a jelek szerint még dolgoznak a válaszon.

Kérdésre abszurdnak nevezte a visszaváltható palackot kikukázók büntetését a rendőrségi közlemény megjelenését követő kormányinfón Gulyás Gergely. A kancelláriaminiszter a jogszabály-módosítás lehetőségét sem zárta ki. M. I.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
75 170,39	↑	+0,58%
Mol		
2640 Ft	↓	-0,45%
MTelekom		
1090 Ft	↑	+2,06%
OTP		
19 380 Ft	↑	+1,97%
Richter		
11 090 Ft	↓	-1,25%

Választási akcióterv

ÖTLETELÉS Új, a sokadik gazdasági akciótervét fogadta el az Orbán-kormány a héten. Cél a 3-6 százalékos GDP-bővülés elérése jövőre. A tervekből növekedés aligha, ám infláció lesz, s emiatt aggódhatunk.

PAPP ZSOLT

FOTÓ: ROMUL

A hazai kkv-k a helyi piacra dolgoznak, a kifektetés főként a NER-cégeknek szól

Ha azt reméli a kormány, hogy ezek az intézkedések berúgják a gazdaság motorját, akkor csalódni fognak. Az államháztartást ezek a döntések már nem fogják felborítani, mert az felborult már 2020-ban. Egy biztos hatása lesz a most bejelentett gazdasági akciótervnek, hogy inflációt gerjeszt, és emiatt aggódhatunk – mondta lapunknak Bod Péter Ákos közgazdász a tegnap részleteiben is ismertetett kormányzati tervekről. Gulyás Gergely miniszterelnökségi miniszter a kormányszóvivői tájékoztatón az új „akcióterv" céljaként azt jelölte meg, hogy a magyar gazdaság 3-6 százalékkal nőjön. Megtudtuk: a kabinet terveiről úgynevezett „nemzeti konzultáció" is indul, amely a kormány bevett propagandaeszköze. A most bejelentett gazdasági intézkedésekben kevés új elem szerepel a korábban ismertetettekhez képest. Meglepetést keltett, hogy a kormány részben visszalépett a családi adókedvezmény megduplázásától, annak inflációs korrekcióját eltolják, és két évre húzzák széjjel. Így az első lépés csak 2025 közepén várható, akkor a személyi jövedelemadó-kedvezmény 50 százalékkal nő, az egygyermekesek esetén ez havi 10 000 forint adójóváírást jelent pluszban. A második 50 százalékos emelésre 2026 januárjáig várni kell.

Gulyás szerint azért van szükség új gazdasági növekedést ösztönző politikára, mert az európai gazdaság – a külső környezet – szenved. A növekedés alapfeltétele a „gazdasági semlegesség", illetve a most elfogadott „gazdasági akcióterv", amely három pilléren nyugszik: a jövedelmek vásárlóértékének emelésén, az otthontámogatási program folytatásán és a kkv-k új hitelprogramján, amely a Demján Sándor Program nevet kapta. A jövedelmek vásárlóerejének növekedését a kormány a családi adókedvezmény emelése mellett egy hároméves bérmegállapodástól várja, amit a munkaadóknak és szakszervezeteknek kell megkötniük. A kormány emellett munkáshitelprogramot indít a diákhitelekhez hasonlóan – sorolta a miniszter.

A lakástámogatások keretében a fővárosban a rövid távú, turisztikai lakáskiadás szabályait szigorítani fogják, amitől a fővárosi lakbérek csökkenését várják, de döntés még nincs. Ezen túl, részletek nélkül a kollégiumi férőhelyek bővítését, „vidéki otthonfelújítási programot" ígért a miniszter. A kevés konkrétumok egyike, hogy a rekreációra szolgáló SZÉP-kártyára a munkaadók által adott jövedelem 50 százalékát otthonfelújításra lehet fordítani. Vagyis nem arról van szó, hogy az állam adna támogatást, hanem megengedi a kormány, hogy a munkavállalók a már megszerzett SZÉP-kártyás juttatásaikat lakásfelújításra fordítsák – derült ki Gulyás Gergely szavaiból. Hasonló a helyzet a már korábban bejelentett könnyítéssel, hogy jövőre – ideiglenes jelleggel – az önkéntes nyugdíjpénztári számlákon lévő magánmegtakarításokat egy évig lakáscélra is lehet fordítani.

> A kormány nem ad támogatást, de megengedi, hogy a megtakarítást a kijelölt célokra költsd.

A Demján Sándor Program keretében hiteleket kaphatnak a kis- és közepes vállalkozások (kkv), a Széchenyi-kártya beruházási célú hiteleinek kamatát 3,5 százalékra csökkentik. Gulyás bejelentette azt is, hogy a kormány az állami EXIM Bank és a Nemzeti Tőkeholding együttműködésében egy kifektetési programot indít, ami a hazai társaságok külföldi befektetéseinek segítését takarja. A tipikus magyar kkv célja a helyi piac kiszolgálása, ez a tőkeprogram nem is annyira a kkv-k számára fontos, hanem a nagyra nőtt NER-cégek külföldi terjeszkedésének (tőkemenekítésének) lehet egy eszköze. A kormánynak már korábban is volt „tőkekifektetési programja" de eredményei nem látszanak.

FELKÉSZÜLÉS

BOD PÉTER ÁKOS

2026 tavaszán választások lesznek, ez a magyarázata a bejelentett intézkedéseknek

Az egész programnak közgazdaságilag nincs értelme, ám ha a politikai naptárra pillantunk, akkor sok mindent megértünk: 2026 tavaszán választások lesznek, egyedül ezzel tudom magyarázni a most bejelentet intézkedéseket – értékelte a Népszavának Bod Péter Ákos kormány új a gazdasági akciótervét. A közgazdász szerint ennek ékes példája a családi adókedvezmények infláció-jával való korrekciója. Erre a valorizációra sor kerülhetett volna apránként, minden évben, de ehelyett a kormány egyetlen lépésben tette volna meg. Aztán vettek egy nagy levegőt, majd visszatartották; mert rájöttek arra, hogy a 2025-ös költségvetés nem bír el ekkora kiadást, ezért az első lépést 2025 közepére tolták. A második emelés pedig viszonylag közel kerül a választásokhoz, feltehetőleg azért, hogy amikor a fülkében szavaz a polgár, azt érezhesse, hogy az azt megelőző néhány hónapban ezen a ponton javult a helyzet – mondta Bod Péter Ákos.

A gazdasági növekedés 3-6 százalékra való gyorsításának – idősebbeknek mondom, uszkorenyije, ezzel próbálkozott Gorbacsov is, de nem sikerült, és utána kényszerült rá a peresztrojkára és a glasznosztyra – sem indoka, sem oka nincs. A kormány megteheti azt, hogy a nyugdíjpénztári megtakarítások felszabadításával nagyobb keresletet teremt a lakáspiacon vagy megengedi, hogy munkaadók által a SZÉP-kártyára utal pénzt ne nyaralásra vagy egy ebédre költsék az emberek, hanem lakásfelújításra, de ezekből a pénzekből ennek ellenére nem lesz se növekedés, se lakás a Rózsadombon – tette hozzá a közgazdász.

Annyi jó ötletük volt már...

TERVEK Visszanézve Orbán Viktor és kormánya az elmúlt 15 évben számtalan akciótervet, programot jelentett be, minimális sikerrel. A kormányfő rendre az év elején hirdet gazdasági programot, ennek bevett fóruma a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) gazdasági évnyitója. Ám idén szeptemberig kellett várni, hogy Orbán Viktor a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen előálljon a „gazdasági semlegességgel", a „világrendszerváltással" és a „3-6 százalékos gazdasági növekedési cél" kitűzésével. Bár a miniszterelnök idén tavasszal nem adott programot, annak gazdasági korifeusa, Nagy Márton ismertette a terveit, de prognózisai rosszul öregedtek: a nemzetgazdasági miniszter 2024 márciusában az idei évre 3-4 százalékos gazdasági növekedést, 4-5,5 százalékos inflációt, 70-72 százalékos államadósságot és 5,5 százalékos év végi jegybanki kamatot jósolt, ám ezekből a számokból egyetlen sem fog már az idén teljesülni.

A magyar gazdaság potenciális – lehetséges – gazdasági növekedését 3-4 százalékra becsülik a közgazdászok, hat százalékkal viszont soha nem nőtt a GDP, leszámítva 2021-et, amely meglehetősen speciális év volt. Meg is ihlette az 2021-es adat Orbán Viktort, 2022 februárjában az MKIK évnyitóján úgy fogalmazott, hogy 2021 a „kanyarban előzés éve volt". 2021-ben a magyar gazdaság 7,1 százalékkal nőtt a Covid-járvány alatti lezárások feloldása után, a helyreállítás alatt, igaz, az előző évben még 4,3 százalékkal csökkent a GDP. Így a két év évesített növekedése 1,4 százalékra jött ki, amit talán túlzás előzésnek nevezni. Orbán 2022-ben azzal tervezett, hogy az inflációt az év végére 6 százalékra csökkentik, ám mint közismert, az csak azután robbant be igazán, végül azt 14,5 százalékra tornázták fel a kormányzati intézkedések, majd ezt is felülmúlta a 2023-as 17,5 százalékos áremelkedés.

Az elmúlt öt évben meghirdetett orbáni tervekből kétségtelenül a 2019-es ígéretek öregedtek a legpocsékabbul. 2019 februárjában a miniszterelnök 2030-ig tartó programot ismertetett az MKIK tagjaival, amelynek célja: az évtized végére az EU öt legélhetőbb országa közé kell kerüljön Magyarország és demográfiai fordulat következzen be. Ezekről a célokról ma már szó sincs, csak a gazdaság erőltetett felpörgetésével próbálkozik a kormány a 2026-as választás előtt. P. ZS.

Migrációs vihart kavart Tusk

FORDULAT Radikális, az EU paktumával szembeszegülő bevándorlási politikát hirdetett a lengyel kormányfő.

MIKLÓS GÁBOR

Lengyelország számára elfogadhatatlan az EU migrációs paktuma – Donald Tusknak erre a kijelentésére külföldön és odahaza is felfigyeltek. Odahaza saját tábora zúdult fel azon, hogy a liberális miniszterelnök a nemzetközi menedékjog alkalmazásának ideiglenes felfüggesztését is belengette. Erre van szükség, mondta, hogy választ adjanak a Minszk és Moszkva által az Unió (és mindenekelőtt Lengyelország) ellen folytatott hibrid háborúra, amelyben nem egyszer tömegével dobnak át migránsokat a határon. Visszaélnek a menedékjog létével, ezért, mint állította, tervének semmi köze az emberi jogokhoz. A világsajtó szerint viszont Tusk ellenlábasa, Orbán retorikáját alkalmazza. Mások úgy látják, hogy Scholz német kancellár szigorúbbra hangolt migrációs politikája radikalizálta a lengyel vezetőt. Hatvan társadalmi szervezet, tekintélyes értelmiségiek, szakértők, politikai barátai figyelmeztették: a menekülők befogadása a szabad európai társadalom óriási értéke, és üldözött lengyelek sokasága élvezte ennek előnyeit a XX. században.

Megrázó nyilatkozatot tett Agnieszka Holland. A világszerte elismert rendező legutolsó, Zöld határ című filmje a belarusz–lengyel határon át Nyugatra igyekvő emberek tragikus sorsáról szól. „Emberség nélkül nincs biztonság. Sem azoknak, akik segítenek a menekülőknek, sem maguknak a migránsoknak, de az ország polgárai sem érezhetik magukat biztonságban ilyen állapotban” – idézte szavait a Gazeta Wyborcza.

Az elemzők többsége a bejelentést – és annak hangnemét – azokkal a közvélemény-kutatásokkal hozza összefüggésbe, amelyek szerint az egy éve választásokat nyerő középpárti koalíció ma veszítene, s a konzervatív Jog és Igazságosság (PiS) párt alakíthatna kormányt a szélsőjobboldali Konföderációval. Ez azért alakulna így, mert ugyan Tusk liberális Polgári Platformja (PO) tartja vezető helyét, de koalíciós partnereinek szavazótábora megcsappant, mivel kampányígéreteikből sokat nem tudtak teljesíteni. Maradt a drákói abortusztörvény, amelynek megszüntetését a Baloldal és a PO is szorgalmazta. Ezt a koalícióban lévő konzervatív erők és a köztársasági elnök beígért vétója is eleve lehetetlenné tették, épp úgy, mint a bejegyzett élettársi viszony intézményesítését. A koalíciónak nincs akkora többsége, hogy felülírja a köztársasági elnök vétóját. Andrzej Duda viszont minden reformlépést akadályoz, és a kinevezések blokkolásával zavart okoz az államgépezet működésében, ide értve a diplomáciát is. Ez sokszor „béna kacsává” teszi a kormányzatot. Hívei azt várják Tusktól, hogy a PiS korruptságait leplezze le, állítsa vissza a jogállami intézményeket, a tolvajokat pedig csukják börtönbe. Ez a tisztogató művelet azonban alig mozdult előre.

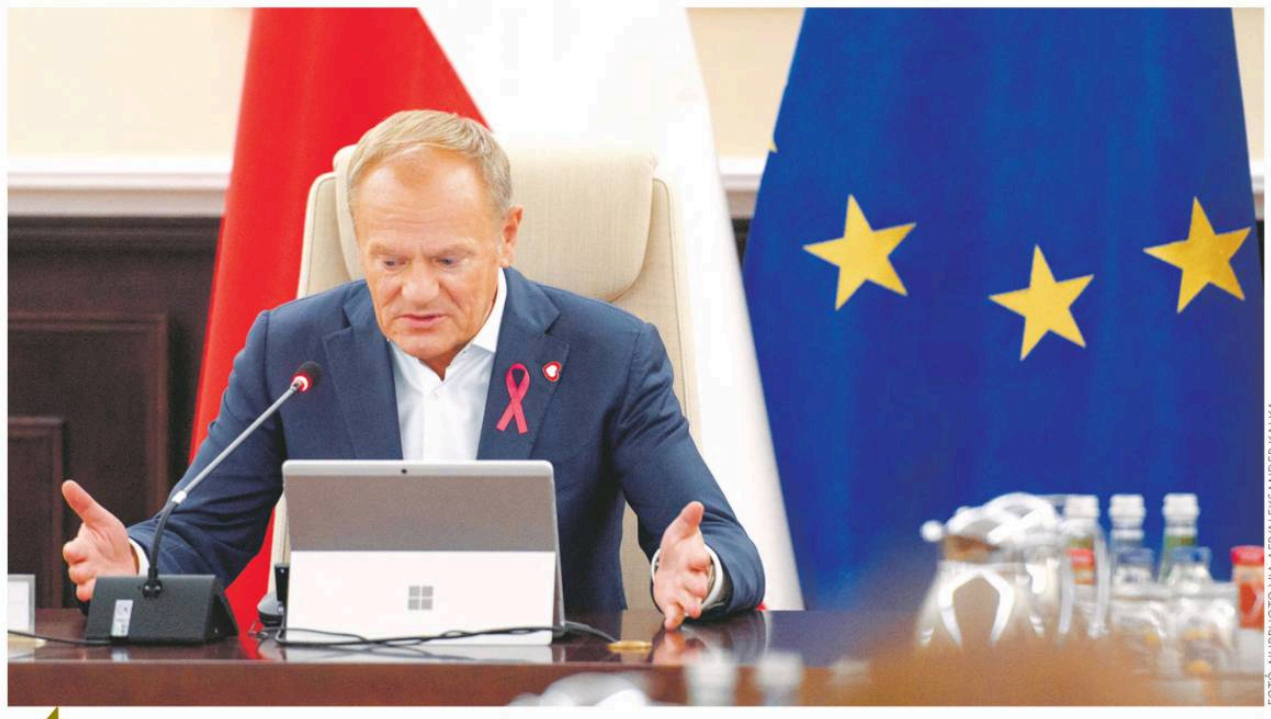

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP/ALEKSANDER KALKA

Donald Tusk szerint a menedékjog alkalmazásának felfüggesztésére is szükség lehet, hogy választ adjanak a Minszk és Moszkva által az Unió ellen folytatott hibrid háborúra

A lengyel kormánynak ráadásul sürgető lenne, hogy rendet tegyen a migráció terén. Először is évek óta tart a belarusz határon az illegális beáramlás. Az ott felbukkanó, főleg közel-keleti gazdasági bevándorlók a Lukasenko-rezsim megtévesztő propagandájának hatására próbálnak az erdős vidéken átszökve bejutni a schengeni övezetbe. A minszki hatóságok sokszor maguk szállítják őket a határra, s szinte lökik át rajta. A tavaly december óta kormányzó lengyel pártok korábban elítélték a határon uralkodó brutalitást, és másmilyen eljárást ígértek. Azóta kiderült: nincsenek humánus eszközök a migránstömeg – köztük sok valódi menekülő – kezelésére. Ráadásul az előző kormány migrációs káoszt hagyott maga után, ami az ukrajnai és Belaruszból érkezettek kezelését, az ázsiai vendégmunkások toborzását, valamint a diákvízumok kiadását is érinti. A szejmben különbizottság vizsgálja a PiS-adminisztráció vízummanipulációit, amelyek révén számtalan jogosulatlan jutott be a schengeni övezet országaiba.

Tusk és köre érzékeli a Nyugaton erősödő migrációellenes hangulatot, azt, hogy az európai közvélemény szélsőjobboldali pártokhoz fordul, amelyek a bevándorlás megállításának programját hirdetik. Az amúgy is elég konzervatív lengyel társadalomra erős hatással volt a PiS-kormányzás nyolc éve alatt tomboló idegengyűlölő propaganda, a félelemkampányok. Nyilván erre is figyeltek a kedden elfogadott kormányprogram összeállításakor.

A dokumentumot Maciej Duszczyk belügyminiszter-helyettes, civilben a Varsói Egyetem tanára, migrációkutató állította össze. A hangsúlyt ebben a bevándorlás rendezésére, a vendégmunkások és szükséges szakemberek rendezett alkalmazására helyezik. Lengyelországban jelenleg 2,5-2,8 millió külföldi él – főleg ukránok. Az ukrajnai és Belaruszból ékezett migránsok, menekültek integrációja ezért fontos elem. Az állampolgárság megszerzését nyelvtudáshoz, vizsgához kötik. Új, szélesebb hatáskörű idegenrendészeti hatóságot hoznak létre. Azt javasolják, hogy a munkaerőigények egy részét a lengyel diaszpórából oldják meg.

Szigorítani kell a diákvízumok kiadását is. Duszczyk a TVN magántelevíziónak azt mondta: nincs szó a menekültügyi konvenció vagy más nemzetközi egyezmény felmondásáról. Ám a kormányzatnak szüksége van olyan eszközre, amely lehetővé teszi a határellenőrzést válsághelyzetben. Kormánypolitikusok arra is hivatkoznak, hogy a menedékjog felfüggesztését időben és térben korlátozva alkalmaznák. Finnországban is van ilyen törvényes lehetőség – hivatkoznak egy EU-s precedensre. Egyébként ez csak egyik eleme annak a csomagnak, amellyel Tusk az Európai Tanács ülésén érvelni fog. A lengyel vezető jelezte, hogy elfogadhatatlan számára az Ursula von der Leyen által szorgalmazott migrációs paktum, és Lengyelország nem fogad el olyan megoldást, amellyel más országokból helyeznének át migránsokat a területére.

Jobboldali pártnász

Ténnyé lett a Jog és Igazságosság (PiS) és a Szuverén Lengyelország párt egyesülése – jelentette be Jaroslaw Kaczynski a kisebb párt kongresszusát követően. A Szuverén Lengyelország eddig is a PiS szövetségese volt, korábban koalíciós partnere. A pártot Zbigniew Ziobro alapította, amikor jobboldali radikális, euroszkeptikus híveivel kilépett a PiS-ből. A kisebbik párt azóta is kapocs volt a Kaczynski-párt számára a szélsőjobb és a leginkább ultramontán (pápapárti) katolikus körök felé. Súlyos daganatos betegsége miatt Ziobro nem vesz részt a közéletben, az egyesülést alvezérei hajtották végre.

Felmérések szerint az egy éve választásokat nyerő középpárti koalíció ma veszítene, és ismét a konzervatív PiS párt alakíthatna kormányt a szélsőjobboldali Konföderációval.

Vida veszi meg a TVN-t?

A lengyel Newsweek információi szerint Vida József, a Takarékbank egykori vezére szerezhet hatásos médiát a lengyel jobboldalnak. A hetilap úgy tudja, hogy a forintmilliárdos veheti meg a Warner Brotherstől az országos sugárzású, sok csatornával rendelkező TVN magántévét. Jaroslaw Kaczynski először saját tv-állomás kiépítését tervezte, de állítólag párttársai a már meglévő és befolyásos médiumot akarják megszerezni. Orbán politikai barátai Szlovéniában és Észak-Macedóniában is kaptak hasonló segítséget magyar milliárdosoktól, Spanyolországban pedig az Orbán-közeli MBH bank finanszírozta a szélsőjobboldali Vox kampányát. A lengyel hetilap a TV2-nél érdeklődött Vida médiavásárlási szándékairól, de nem kapott még választ.

Phenjan tömeges toborzással feszíti tovább a húrt

PROPAGANDA Jól ismert húzásához folyamodott a phenjani propaganda, hogy felmutassa, az országot vezető Kim Dzsongun harcias lépései népe akaratát tükrözik. Az észak-koreai állami média tegnap közölte, hogy a napokban mintegy 1,4 millió fiatal kérte felvételét a hadseregbe, egyúttal Dél-Koreát ostorozta, mondván, hogy provokatív drónátmadásával „a háború szélére sodorta” a két ország közti amúgy is feszült helyzetet.

Phenjan a múlt héten azzal vádolta Szöult, hogy október 3-a óta drónokat küldött az észak-koreai főváros fölé, „hatalmas mennyiségű” ellenséges röplapot szórva le. Szöul tagadott, Észak azonban válaszként kedden felrobbantotta a két Koreát összekötő, használaton kívüli utakat és vasúti síneket, s arra figyelmeztetett, hogy minden további drónt hadüzenetnek tekint, amiért Dél „drága árat fog fizetni”. A fiatalok, akik hétfőn és kedden kérelmezték a hadseregbe való felvételüket, „eltökéltek abban, hogy a forradalom fegyverével harcoljanak az ellenség elpusztításának szent háborújában” – közölte a hivatalos KCNA hírügynökség, s hozzátette: „ha kitör a háború, a Koreai Köztársaság le lesz törölve a térképről”.

Kim Dzsongun diktatúrája nem először állít olyat, hogy nagy feszültségek idején a fiatalok maguk sürgetik besorozásukat – írta a Reuters. Az állami média tavaly arról számolt be, hogy 800 ezren jelentkeztek a hadseregbe, hogy az Egyesült Államok ellen harcolhassanak. 2017-ben pedig közel 3,5 millió munkás, párttag és katona önkéntes szolgálatra jelentkezéséről adott hírt. A Nemzetközi Stratégiai Tanulmányok Intézetének adatai szerint Észak-Koreának 1,28 millió aktív katonája és mintegy 600 ezer tartalékosa van.

A szöuli védelmi tárca nem kommentálta a KCNA tegnapi jelentését, de figyelmeztetett, hogy ha Észak megsérti a dél-koreaiak biztonságát, az a nap „a rezsimje végét” fogja jelenti. Dél-Korea, az Egyesült Államok és Japán külügyminiszter-helyettesei szöuli megbeszéléseik után elítélték Északot, amiért „szándékosan fokozza a feszültséget”. Dél-Korea azt is bejelentette, arról is egyeztettek, hogy más partnerekkel közös mechanizmust hozzanak létre az Észak-Koreát sújtó ENSZ-szankciók ellenőrzésére, miután Oroszország – amely ukrajnai inváziójának folytatásához katonai szövetségre lépett Észak-Koreával – nemrég megvétózta az erre hivatott ENSZ-testület mandátumának meghosszabbítását. H. GY.

FOTÓ: AFP/KCNA VIA KNS

Kim Dzsongun diktatúrája nem először állítja, hogy feszültségek idején a fiatalok sürgetik besorozásukat

LAPSZÉL

Békés: „Nem jó blokkban vagyunk”

FORRÁS: TOMPOS MÁRTON FBOOK

Magyarországnak nem való a nyugati szövetségi rendszer – erre jutott a Terror Háza Múzeum kutatási igazgatója a közmédiában. „A probléma az – most őszinte leszek –, hogy nem jó blokkban vagyunk. Ez a blokk, az észak-atlanti blokk, az értékrendszerünk szerint, nem a mi blokkunk, mi mégis ebben vagyunk. Hogy ennek mi lesz a vége, az egy nehéz kérdés” – fogalmazott Békés Márton az M5 Kommentár Klub című műsorában. Erről Tompos Márton, a Momentum elnöke tett közzé bejegyzést a Facebook-oldalán, hozzátéve, hogy a Fidesz valójában azt gondolja az országról, amit Orbán Balázs, Szijjártó Péter és Békés Márton. „Legszívesebben a NATO-ból és az EU-ból is kiléptetnék Magyarországot” – írta. NÉPSZAVA

Izraeli csapás egy libanoni városházára

Egy izraeli légicsapás tegnap lerombolta a dél-libanoni Nabatije nagyváros önkormányzati székházát, megölve a polgármestert és legalább öt másik embert, akik a háborútól szenvedők segélyezésének koordinálására gyűltek össze. A támadás felveti azt a félelmet, hogy Izrael egyre szélesebb körű libanoni légi hadjárata, amelynek célja névleg az Irán által támogatott Hezbollah fegyveres szervezetének szétzúzása, egyre inkább kiterjedhet a köztisztviselőkre és a középületekre is. Nadzsib Mikati libanoni ügyvezető miniszterelnök elítélte a tartományi főváros elleni támadást, mondván, hogy az „szándékosan a városi tanács ülését vette célba”. NÉPSZAVA

Tiltakozás a szaúdi részvétel ellen

FOTÓ: AFP/B. ALGALOUD/S. R. COURT

Emberi jogi aktivisták elítélték az EU azon döntését, hogy a szaúdi trónörököst, Mohammed bin Szalmánt vendégül látta egy brüsszeli csúcstalálkozón, ami hat évvel Dzsamál Hasogdzsi újságíró brutális meggyilkolása után szerintük megerősíti Rijád nemzetközi rehabilitációját. Szaúd-Arábia tényleges vezetője egyike volt annak a hat öböl menti vezetőnek, akik részt vettek az EU és az Öböl Menti Együttműködési Tanács (ennek tagja még Bahrein, Kuvait, Omán, Katar és az Egyesült Arab Emírségek) első csúcstalálkozóján. A csúcs deklarált célja az volt, hogy feltárja a két regionális blokk közötti nézeteltéréseket az Ukrajnával, a Közel-Kelettel, valamint a kereskedelemmel és a vízumhozzáféréssel kapcsolatos kérdésekben. NÉPSZAVA

Zelenszkij brüsszeli békemissziója

ÜTKÖZÉSEK Az uniós csúcson ismét nagy viták várhatók a migrációval kapcsolatos szabályokról, amelyeket egyre többen kétségbe vonnak.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Brüsszeli EU-források nem várnak határozott döntéseket az Európai Unió állam- és kormányfőinek csütörtöki brüsszeli találkozójától, hosszú és alapos vitákat annál inkább. A napirenden ugyanis olyan fontos témák szerepelnek, mint Ukrajna további támogatása, a közel-keleti helyzet értékelése és a migráció. A vezetők tárgyalni fognak a moldovai és a grúziai helyzetről is.

A tanácskozás Volodimir Zelenszkij meghallgatásával kezdődik, aki ezúttal személyesen, és nem videólinken keresztül vesz részt a csúcson. Az ukrán elnök a saját békekezdeményezését kívánja bemutatni a huszonheteknek és további katonai támogatást kér országa védelméhez. Az ülésen várhatóan szóba kerül a fegyverszállítások finanszírozását több mint másfél éve gátló magyar vétó ügye, amelyet a kormányok többsége szeretne kikerülni. Az EU külügyminisztériumának szerepét betöltő Európai Külügyi Szolgálat nemrég előállt egy javaslattal, amely szerint az e célra szolgáló pénzügyi keretet önkéntes felajánlásokból töltenék fel. Bár Budapestnek megfelel a javaslat, a többi főváros egyelőre ízlelgeti. Josep Borrell külügyi és biztonságpolitikai főképviselő egy hétfői tanácskozás után azt mondta, nincs messze a megállapodás.

Továbbra is bizonytalan annak a hitelnek a sorsa, amelyet a G7-ek országai nyújtanának Ukrajnának. Bár az uniós tagállamok teljesítették a házi feladatukat és közel állnak a saját hozzájárulásokat képező 35 milliárd euró folyósítását lehetővé tévő jogszabály elfogadásához, épp a magyarok ellenállása miatt hiányzik az EU-n kívüliek felajánlását garantáló megegyezés a kölcsön alapjáról. Ez a befagyasztott orosz vagyonból származó nyereség lenne. Csakhogy az orosz pénz zárolásáról jelenleg félévente döntenek a tagállamok egyhangú szavazással, míg az Egyesült Államok csak úgy hajlandó teljes mellszélességgel részt venni a programban, ha az európaiak vállalják, hogy a pénzt hosszú távon, legalább 36 hónapig zárolják, amihez az Orbán-kormány jelenleg nem járul hozzá. Állítása szerint a döntéssel meg kell várni a november 5-én esedékes amerikai választásokat. A magyar miniszterelnöknek minden bizonnyal lesz alkalma a csúcson elmagyarázni, hogy miért határozott így.

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR/ANADOLU

Az ülésen várhatóan szóba kerül a fegyverszállítások finanszírozását több mint másfél éve gátló magyar vétó is

Az állam- és kormányfők várhatóan hosszú vitát tartanak a migrációról, amely ismét vezető hír Európában: Németországgal az élen egy sor tagállam lezárta schengeni határait, Hollandia és Magyarország bejelentette, hogy ki akar maradni az EU nemrégiben elfogadott menekültügyi paktumából, Lengyelország pedig arra készül, hogy felfüggeszti a menekültkérelmek elbírálását a Belarusszal közös határán. – A vezetők várhatóan megpróbálnak rendet teremteni a különböző vélemények között, és nem lennék meglepve, ha a csúcs záróközleményébe minderről csak egy rövid bekezdés kerülne be – mondta újságíróknak egy uniós diplomata az egyetértés hiányára utalva. Sokan vannak, akik nem vitatják az európai határokon kívül létesített migránstáborok létjogosultságát. Mint egy brüsszeli tájékoztatón elhangzott, a magyar EU-elnökség irányításával már elkezdődött a szakmai munka ennek esetleges jogszabályba foglalásáról. Ugyancsak komoly támogatást élvez az az ötlet, hogy Brüsszel adjon támogatást a külső határokon létesített kerítések és falak építéséhez, amit jó ideje Orbán Viktor is követel.

> Sokan vannak, akik nem vitatják az európai határokon kívüli migránstáborok létjogosultságát. A magyar EU-elnökség irányításával már elkezdődött a munka ennek jogszabályba foglalásáról.

A Verhovna Radában a győzelmi terv

OKFEJTÉS Oroszország évtizedek óta kihasználja azt a geopolitikai bizonytalanságot, amely annak tudható be, hogy Ukrajna nem tagja a NATO-nak, ez csábította arra is, hogy rátámadjon az országra. Ukrajna meghívása az Észak-atlanti Szerződés Szervezetébe éppen ezért alapvető fontosságú az egész világ számára – fejtegette Volodimir Zelenszkij az ukrán parlamentben.

Az ukrán elnök tegnap a képviselők előtt is bemutatta a győzelmi tervként is emlegetett dokumentumot, amelyet az elmúlt hetekben egyesült államokbeli látogatása alkalmával szűk körben már ismertetett mindenekelőtt Joe Biden amerikai elnökkel, illetve Kamala Harris és Donald Trump elnökjelöltekkel. Később brit, francia, német és olasz vezetők is tájékoztatást kaptak a terv részleteiről, ma és holnap pedig további európai vezetők is első kézből ismerkedhetnek meg vele, miután Charles Michel, az Európai Tanács elnöke Volodimir Zelenszkijt is meghívta az uniós csúcstalálkozóra.

Amint arról korábban a Népszava is beszámolt, a terv öt pontból és három titkos mellékletből áll. A legfontosabb Ukrajna meghívása a NATO-ba, ez az első pont. Az ukrán elnök hangsúlyozta, tisztában vannak vele, hogy ez nem a jelen, hanem a jövő kérdése, de Putyin orosz elnöknek látnia kell, hogy geopolitikai elképzelései vesztésre állnak a világgal szemben. A második pontban a védelemről van szó: meg kell védeni az ukrajnai hadszíntéren levő pozíciókat, és harcokat folytatni Oroszország területén, hogy maguk az oroszok is érezzék, mi is az a háború. Ukrajna javasolja továbbá, hogy szövetségesei telepítsenek területére egy átfogó, nem nukleáris elrettentőcsomagot, amely elegendőnek bizonyulna ahhoz, hogy megvédje az országot bármilyen orosz katonai fenyegetéstől – ezt fejtik ki a terv harmadik pontjában.

FOTÓ: AFP/UKRAINIAN PRESIDENTIAL PRESS SERVICE

Ukrajna javasolja, telepítsenek területére egy átfogó, nem nukleáris elrettentőcsomagot az orosz fenyegetések kivédésére

A negyedik pont a stratégiai gazdasági potenciál címet viseli, s egyebek közt arról van szó benne, hogy Ukrajnának olyan természeti kincsei vannak, köztük ritka fémek, mint például az urán, a titán, a lítium, a grafit. – Ezek vagy Oroszországot és szövetségeseit, vagy Ukrajnát és a demokratikus világot fogják erősíteni a globális versenyben – mondta Zelenszkij, s hozzátette: Ukrajna felkéri az Egyesült Államokat és néhány más országot, elsősorban az Európai Unió tagjait, kössenek különleges megállapodást ezeknek az erőforrásoknak a védelmére, a gazdasági potenciál közös kiaknázására.

A harcok befejeztével Ukrajna az egyik legtapasztaltabb és legnagyobb katonai kontingenssel fog rendelkezni, és ezt az ukrán tapasztalatot a NATO védelmének megerősítésére és az európai biztonság garantálására kell felhasználni – hangsúlyozta végül az ukrán elnök a háború utáni időszak terveivel foglalkozó ötödik pont kapcsán.

A titkos mellékletekről érdemi részletek ezúttal sem derültek ki. Az ukrán parlament humanitárius és információs politikájával foglalkozó bizottság alelnöke, Jevhenyija Kravcsuk később a sajtónak elmondta, hogy elsősorban biztonsági és gazdasági kérdésekről van szó bennük. Nem hozzák nyilvánosságra őket, de természetesen eljuttatják azokhoz, akiknek a közreműködésére számítanak a végrehajtásban.

KEREKES ANDRÁS

Csihi-puhi, sallerek, KO

RÓNAY TAMÁS

Előfordulhat az ember életében, hogy olyan eseményt él át, amelyről azonnal sejti: bevonul a történelembe. Ilyen lehetett 1956, a csehszlovákiai bársonyos forradalom vagy Ceaușescu megbuktatásának napjai. De léteznek olyan, elsőre kevésbé feltűnő mozzanatok, amelyek történelmi változás előfutárai. Közéjük sorolható az Európai Parlament múlt heti strasbourgi ülése. Az esemény valaminek a kezdete lehetett. Látott már heves vitákat az EP, olyat is, amikor annak főszereplője a soros uniós elnök, hivatalban lévő miniszterelnök volt: 2003 júliusában Silvio Berlusconi akkori olasz kormányfő nem épp úriember módjára ment neki Martin Schulznak, az EP akkori elnökének, aki a „Lovag" sértéseire azt mondta: a fasizmus áldozatai iránt érzett tisztelete miatt inkább nem kommentálja az olasz kormányfő szavait.

Ami azonban Orbán Viktor múlt szerdai felszólalását követte, s itt nemcsak Ursula von der Leyen, Manfred Weber, Magyar Péter és a többiek beszédére, hanem az azóta eltelt időre is gondolunk, az valami más. Jobban megérthetjük, miért sürgeti annyira a magyar kormány a gazdasági semlegességet, az újabb nemzeti konzultációnak nevezett pénzkidobást, miért hirdették meg a konnektivitásra keresztelt gazdasági stratégiát. Sosem volt példa ugyanis arra, hogy az Európai Bizottság vagy az Európai Néppárt elnöke ennyit foglalkozzon a soros uniós elnöki tisztséget betöltő állam belpolitikájával. Focis hasonlattal élve – ezeket megértik kormánykörökben is – piros lapot adtak Orbán Viktornak, egyszer és mindenkorra leszámoltak azzal az illúzióval, hogy a magyar miniszterelnök egyszer még visszatérhet a demokratikus táborba. Orbán nem is akart rácáfolni a vele szembeni vádakra, a strasbourgi vitán még élvezte is a sallereket, de az EP-képviselők reakciója alapján egyértelművé vált, hogy hitelessége megkopott, s csak a Patrióták frakciója értékeli „szabadságharcát".

Sokatmondó a legnagyobb európai parlamenti frakció, az Európai Néppárt Orbánnak szánt Facebook-üzenete: „time to go", „ideje, hogy távozzon", ami rímel Manfred Weber múlt szerdai beszédére. A magyar kormányfő azzal vádolta Ursula von der Leyent és Webert, hogy meg akarják dönteni a kormányát, ami nevetséges, hiszen a bizottsági elnöknek nincs olyan befolyása vagy jogköre, hogy egy tagállam kormányának bukását el tudja érni, Weber pedig saját pártján, a bajor Keresztényszociális Unión (CSU) belül sem számít erős embernek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az Uniónak ne lennének meg az eszközei egy tagország térdre kényszerítésére. Orbánék valójában ettől tartanak, a „gazdasági semlegességgel" akarják kivédeni az EU-hoz való túlzott gazdasági kötődést.

A magyar kormány előtt Silvio Berlusconi sorsa lebeg. A néhai olasz kormányfő Angela Merkel volt német kancellár és Nicolas Sarkozy volt francia elnök (mindketten a néppárthoz tartoztak) közös fellépése nyomán bukott meg 2011-ben, miután kis híján csődbe vitte hazáját kalandor gazdaságpolitikájával. Szintén Merkel nyomására kényszerült távozásra 2011-ben Jeórjiosz Papandreu görög kormányfő, mert népszavazást akart kiírni az országának nyújtott mentőcsomagról, s Alékszisz Cíprasz 2015-ben is csak annak köszönhette a kormányfői székben maradását, hogy meghajolt a hitelezők, köztük az Európai Bizottság és Németország akarata előtt.

> Piros lapot adtak Orbán Viktornak, leszámoltak azzal az illúzióval, hogy a magyar miniszterelnök egyszer még visszatérhet a demokratikus táborba.

A magyar költségvetés helyzete ugyan nem olyan drámai, mint akkor Olaszországé vagy Görögországé volt, s mivel Magyarország nem tagja az eurózónának, így a nemzetközi szereplők sem tudnak akkora nyomást kifejteni, de Európában már valóban egyre nyíltabban kezdenek egy Orbán Viktor utáni éráról beszélni.

Kérdéses, hogy a konnektivitás, a gazdasági semlegesség, Donald Trump esetleges győzelme az amerikai választáson, a kormány orosz vagy kínai kapcsolata bármit segítene-e a kabinetnek. A helyzet egyre menthetetlenebbnek tűnik, mert akár tetszik, akár nem: Magyarország nem tud Keletre költözni, s a magyar gazdaság továbbra is az Uniótól függ.

Mint a kormányfő a napokban mondta, harcolni fog. Most azonban olyan ellenfelekkel kell megküzdenie, akik bivalyerős ütőkártyákkal rendelkeznek.

Beritty

BALASSA TAMÁS

> Egyetért-e Ön azzal, hogy kérdéseknek látszó együgyű szamárvezetéssel szinte bármilyen társadalmi problémát meg lehet oldani?

Egyetért-e Ön azzal, hogy a magyar növekedés számára a gazdasági semlegesség a helyes út, vagyis hogy a stagnáló uniós piacok mellett sötét kipcsak kapcsolatokra, orosz, kínai és katari befektetőkre, hitelekre és nyersanyagokra támaszkodva biztosítsa méltatlan hatalmát a kormány, miután az uniós forrásokat elapasztotta a korrupciós fertő, a jogállamisági deficit és a megosztottságot a legaljasabb eszközökkel, közte nemzeti konzultációkkal csúcsra járató magyar nemzeti hipokrácia?

Egyetért-e Ön azzal, hogy kérdéseknek látszó együgyű szamárvezetéssel szinte bármilyen társadalmi problémát meg lehet oldani (plusz a titkos összetételű zsiradék csavarlazításra, hólapátolásra is kiválóan használható), miközben a kérdéseknek látszó együgyű felvetések szemmel láthatóan a drága, arcátlan és a választókat eukariótasejtes, fotoszintetizáló, kitintartalmú sejtfallal rendelkező telepeseknek (vö. gombáknak) néző kormánypropaganda részei, vagy inkább bátor szembenézést követően akut indulatkezelési tanácsadásra kellene járnia Kövér Lászlónak?

Egyetért-e Ön azzal, hogy az alaptörvény-ellenes kizárólagos hatalomgyakorlásra törekvő Fidesz–KDNP súlyosan berittyentett a közvélemény-kutatások láttán, és már a titkos Hajdú, Jeszenszky, Ibolya, Gajdics, Kötter, Déri, Trombitás Könyörögjünk, basszus! című műsortervében sem hisz, valamint, hogy Orbán már csak a Pánik gombot találta meg a Karaktergyilkolássz! gomb kétségbeesett nyomkodása után a novoszibirszki társadalommérnök-berendezésen, amikor is tragikus hirtelenséggel nemzeti konzultációt hirdetett?

Egyetért-e Ön azzal, hogy a magyar nemzeti jobboldal tetszőleges kisujjának a körme alatt is több méltóság és értelem van, mint amennyit ez a nyüzüge rendszer képes megjeleníteni a Teremtő ege alatt?

Na, ugye, hogy.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ÜLDÖZÉSES VERSENY

Meglódul a kisvasút

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

Business as usual, azaz minden a megszokottak szerint halad, a nehézségek ellenére. Pedig nehézség az bőven van, élen az Európai Unióval, ahol másfél évtized után felébredtek, és végre belátják, az Orbán-rendszernek mint kapitalizmus- és demokráciaellenes rezsimnek semmi keresnivalója az európai közösségben, amelyet – nem utolsósorban orosz invencióra – szétbomlasztással fenyeget. Ha valaki nem vette volna észre, a kérdés a magyar népnek lett feltéve: döntenie kell ugyanis Orbán, az autokrácia és a nyugati demokrácia között. A „business as usual" már nem működik sokáig. A felcsúti kisvasutat meg lehet Bicskéig hosszabbítani, meghatározatlan ideig kormányfői szolgálatban lehet tartani Orbán Balázst is, sőt pofátlanul ki lehet cipelni őt Strasbourgba is, az EP ülésére, de már nincs olyan, hogy valaki ne lehessen tisztában vele, kivel is áll szemben.

Követi a kormányfőt a mameluk siserahad, élén Kövér László házelnökkel, akinek összevont szemöldökét ezúttal – ki más? – Gyurcsány Ferenc bánta, a parlamentarizmus és a szólásszabadság épülésére.

Kövér nyomában ott liheg Szijjártó Péter külügyminszter. „Botrány így beszélni a miniszterelnökről. Elfogadhatatlan. De nemcsak a miniszterelnökkel szemben tiszteletlenség, hanem a magyar emberekkel szemben is" – kommentálta a RIA Novosztyi orosz állami hírügynökségnek Kamala Harris amerikai elnökjelölt kijelentését, amelyben az orosz hírügynökség értelmezése szerint Harris gyilkosnak nevezte Orbán Viktort. Harris, az USA alelnöke és a Demokrata Párt elnökjelöltje egy interjújában válaszolt arra a kérdésre: mit szól ahhoz, hogy Donald Trump olyan politikusokkal ápol jó viszonyt, mint Orbán Viktor, Hszi Csin-ping kínai elnök és Kim Dzsongun észak-koreai diktátor? „Diktátorok, autokraták és emberek, akiket joggal lehet gyilkosnak nevezni" – mondta Harris. Szijjártó arról is beszélt, hogy szerinte a nyugati országok is felelősek az Ukrajnában kialakult helyzetért. Szerinte a NATO elkerülhette volna a háborút, ha komoly tárgyalásokat folytatott volna a Moszkva által követelt biztonsági garanciákról. Ezzel azokra a 2021-ben megfogalmazott követelésekre utalt, amelyek értelmében a NATO-nak az 1997-es pozíciókba kellett volna visszavonnia az infrastruktúráját, illetve megtiltotta volna Ukrajna NATO-tagságát. Szijjártó szerint ezek a feltételek elegendők lettek volna, hogy ne törjön ki háború. Arról azonban nem beszélt, hogy az 1997-es állapotok visszaállításával Magyarország NATO-tagsága is megszűnt volna. Azaz Magyarország szuverenitása sérült volna.

> A kérdés a magyar népnek lett feltéve: döntenie kell ugyanis Orbán, az autokrácia és a nyugati demokrácia között.

„Visszautasítunk minden kísérletet, ami a külügyminiszter szavainak hazug kiforgatására irányul" – mondta Paczolay Máté külügyi szóvivő a Telexnek, miután a lap megkérdezte a RIA Novosztyi nevű orosz állami hírügynökség híréről, aminek a következő volt a címe: „Szijjártó megnevezte a NATO hibáját, ami az ukrajnai konfliktushoz vezetett". Business as usual, a szokásos ügymenet: a szavaiból kiforgatott, félreértett Szijjártó.

Ez a hintapolitika átka, hogy a hazugságok mind sűrűbb hálójából egyre nehezebb szabadulni. Rámentek erre már komolyabb nemzetek is.

Az amerikai szélsőjobb útja

PAÁR ÁDÁM
történész-politológus, a Méltányosság Politikaelemző Központ főmunkatársa

Sokakat sokkolt a Polgárháború című amerikai film. Alex Garland műve nem az első alkotás, amely a közeli vagy távoli jövőben ábrázolja az Egyesült Államok romba dőlését, a demokrácia pusztulását, valamint a társadalom különböző csoportjainak egymás ellen fordulását. De nem is tekinthető véletlennek, hogy manapság ismét sok amerikai rendező eljátszik a gondolattal: mi lenne, ha a demokrácia veszélybe kerülne.

Még akkor is így van ez, ha az USA-t a világ katonailag legerősebb demokráciájának tartjuk. Az Egyesült Államok fennállása során rengeteg olyan politikai, társadalmi mozgalom létezett, amely nyíltan hadat üzent a szövetségi kormányzatnak. A szélsőjobbtól a szélsőbalig sokféle nézetrendszer termelődött ki az észak-amerikai eszmetörténetben.

Bőven találhatunk egyébként szélsőjobboldali hagyományt a kontinens spanyol, portugál és francia ajkú középső, déli és karibi részén is. Az itteni szélsőjobboldali rezsimek, melyeket találóan „latin” vagy egyenesen „trópusi fasizmusoknak” neveznek, sok vonásban eltérnek az észak-amerikai és pláne az európai szélsőjobboldaltól. Hogy mást ne mondjunk: például az észak-amerikai nativista (bevándorlásellenes) mozgalmakra jellemző rasszista-elitista, a WASP (fehér, angolszász, protestáns) rétegek felsőbbrendűségét valló nézeteket az elitcsoportok érthető módon nem osztották a latin-katolikus kultúrkörhöz tartozó régióban.

Másolták ugyanakkor az ottani diktátorok a XX. században Francót, Salazart, Mussolinit, olykor még Hitlert is, de Európa és Latin-Amerika történelmi előzményei és a világgazdaságban elfoglalt pozíciója közötti nagy léptékkülönbség miatt nem igazán értették őket. A globális Dél diktátorai gyakran amolyan országmenedzsereknek tartották ezeket az embereket, mert az államuk kívülről, egy félgyarmati világból nézve irigylésre méltóan erősnek és egységesnek tűnt. (Mindig könnyebb egy nagyobb, erősebb, gazdagabb és ráadásul távoli államot egységesnek látni, miközben ezek az államok éppen a diktatúra megszűnésével, a szabadság és jogegyenlőség biztosításával váltak valóban társadalmilag egységessé).

Az észak-amerikai eszmetörténeten ugyanakkor vörös fonalként húzódik végig a feszültség a szövetségi kormányzat és azok között, akik az alkotmány rugalmatlan értelmezését alapul véve úgy vélik, hogy nem szabad tágítani a központi kormányzat hatáskörét. Innen érthető meg a fegyvertartáshoz és a népi milíciaalapításhoz való makacs ragaszkodás, amely mindig meglepi az 1945 után felnőtt nyugat-európai polgárt, aki hozzászokott ahhoz, hogy csak az államé lehet az erőszak legitim monopóliuma.

A szövetségi állam hatásköre egyre nőtt, Észak polgárháborús győzelmétől kezdve a XX. század eleji progresszivista mozgalom által kiharcolt szociális jogokon és a New Dealen keresztül Lyndon B. Johnson Nagy Társadalom modelljéig, és még tovább, a Barack Obama és Bernie Sanders által képviselt zöld New Dealig. Ezek a programok, amelyek hozzájárultak a hátrányos helyzetű rétegek életének javításához, egyre mélyítették (nem is tehettek mást) a szövetségi kormányzat hatalmát. Mindez időről időre előhívta a föderalizmus és a népszuverenitás erőszakos védelmét, amely olykor erőszakos mozgalmakban tört felszínre. Így a szélsőjobboldali szubkultúrában kialakult egy mítosz, amely mindmáig divatos: eszerint Washington a nagy nemzetközi szervezetekkel (ENSZ) együtt elorozná az amerikaiak szabadságát.

A másik fontos téma, amely dinamizálta a radikális észak-amerikai mozgalmakat, a morális pánik. Mindez nem választható el az Egyesült Államok puritán szellemi örökségétől. Az ismeretlenbe érkezve, a vadonban a közösségek belekapaszkodtak a magukkal hozott vallási hagyományokba. A kohéziót megbontók, a bomlasztók veszélyeztették a közösséget egy ezer veszéllyel teli világban, ezért szükséges volt megfegyelmezni azokat, akik a szabályokat és törvényeket elutasították. A morális pánik első szervezeti megnyilvánulása az 1826-ban alakult Szabadkőműves-ellenes Párt volt, amely a titkos társaságok és így áttételesen az elittel szembeni küzdelem jegyében alakult. Nem véletlenül a párt az északkeleti parti államokban ért el sikereket: ott,

FOTÓ: AFP/ANDREW CABALLERO-REYNOLDS

ahol az 1810–20-as évek iparosítása kezdte háttérbe szorítani a kézműipart és így a hagyományos életmódot. Később a protestáns örökség elvesztésétől való félelem vezetett el a nagy ír bevándorlás idején a katolikusellenes mozgalmakhoz.

A polgárháború után számos déli titkos társaság alakult, amelyek a „fehér, protestáns, angolszász” Amerika védelmét tűzték zászlajukra: Fehér Liga, Fehér Kamélia Lovagjai és a leghíresebb, a Ku-Klux-Klan, melynek több korszaka volt, az éppen aktuális ellenségképtől függően. A nevekre is érdemes figyelni: John Lukacs írta, hogy a középkorkultusz, a miszticizmus divatja sehol oly virulens nem volt, mint az Egyesült Államokban. A csuklyák, fáklyás fölvonulások, lovagságot utánzó rítusok és hierarchiák hozzátartoztak a zárt egyetemi férfiklubok divatjához éppúgy, mint a munkásmozgalomhoz és a populizmushoz, vagy éppen a fajvédő titkos társaságokhoz.

Gyakran a századvégi amerikai populizmust is összefüggésbe hozzák a szélsőjobbal, de aki ezt teszi, az keveri a szezont a fazonnal, illetve egy szó mai jelentését vetíti vissza a múltba: a populista mozgalom baloldali és kifejezetten afroamerikai-barát volt, sok szocialistával, liberálissal és feministával a soraiban. A félreértés abból fakad, hogy a populizmus szó az 1950-es évektől átment egy jelentésmódosuláson, és immár a demagóg, elitellenes mozgalmakra alkalmazzák széles körben. Érdemes lenne ezért megfontolni, hogy valamilyen jelzővel (agrár, demokratikus stb.) megkülönböztessék az 1891 körüli populizmust a szó 1950 utáni jelentésétől.

Visszatérve a Ku-Klux-Klanra, második fölvirágzásának a XX. század elején a bevándorláselleneség, a vörös hisztériák sora (a munkásmozgalomtól, kommunistáktól, anarchistáktól való rettegés), az 1920-ban bevezetett alkoholtilalom adott hátteret. Az 1930-as években megjelentek a nyíltan antiszemita, majd náci mintájú mozgalmak: az Új Németország Barátai, az Ezüst Légió, a főleg (de nem kizárólag!) német bevándorlókat tömörítő Német Amerikai Bund. Az új divathullámra megpróbáltak ráülni egyes önjelölt népvezérek is, akik amolyan egyszemélyes mozgalmakat képviseltek: Charles Coughlin detroiti rádiós pap, Henry Ford autógyáros és a progresszív ügyek támogatójából politikai bohócá változott sajtómogul, William Randolph Hearst (Orson Welles Aranypolgára Kane-jének egyik modellje).

Utóbbi kettő békemisszióban járt Hitlernél, s váltig állították, hogy a náci diktátor meg a császári Japán békét akar. Nehéz eldönteni, hogy esetükben a feltűnési vágy vagy az ideológia volt-e a fő motiváció (Hearst esetében talán az első). Pearl Harbor aztán befogta a szájukat. A náci szubkultúra rövid időre lehanyatlott, ám a háború után nem sokkal folytatódott tovább. 1959-ben megalakult George Lincoln Rockwell Amerikai Náci Pártja, s a haldokló Klan is erőre kapott. Már eltűntek volna, amikor az afroamerikai polgárjogi mozgalom, akaratán kívül, átnyújtotta nekik az életelixírt.

Egy darabig a szélsőjobb megélt a megtalált új ellenségképből, de a polgárjogi törvények életbe lépése, az FBI erőteljes küzdelme, a belső frakcióharcok hatására az amerikai szélsőjobboldal lassan kismillió mozgalomra, csoportocskára tört szét. Ezek azonban – éppen a szervezeti dezintegráltság miatt – nehezen ellenőrizhetők, és ezért nem kevésbé veszélyesek, mint a korábbi mozgalmak.

Az észak-amerikai eszmetörténeten vörös fonalként húzódik végig a feszültség a szövetségi kormányzat és azok között, akik az alkotmány rugalmatlan értelmezését alapul véve úgy vélik, hogy nem szabad tágítani a központi kormányzat hatáskörét.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

DR. KOPÁCSI JÁNOS
agrármérnök

Túlárazás

Számos hírportálon megjelent a hír október 7-én, hogy „a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program keretében lezajlott négy projektből két esetben, összesen 10,2 milliárd forint értékben fedett fel túlárazásokat az Integritás Hatóság. Az alapvető élelmiszerek beszerzésével megbízott cégek közül volt olyan, ahol 70 százalékos túlárazást találtak. Az ügyben a hatóság feljelentést tesz...”

A cikkek két szereplőt említenek: az egyik a gyanú szerint 70 százalék körül, míg a másik olyan 37 százalékkal árazta túl a négy uniós támogatású projekt keretében az élelmiszereket. Bár mindez 2016-ban történt, és már 2017-ben nyilvánosságra került a gyanú, még nincs jogerős ítélet. Addig tehát az ártatlanság vélelme is mindenkit megillet.

A csibészkedésekhez 1989 óta már sajnos hozzászoktunk. Ha ilyenek nem történnének, sok mindenki nem lenne annyira gazdag, viszont esetleg „az istenadta nép” kicsit jobban élhetne.

A csibészkedésekhez 1989 óta már sajnos hozzászoktunk. Ha ilyenek nem történnének, sok mindenki nem lenne annyira gazdag, viszont esetleg „az istenadta nép” kicsit jobban élhetne. De ezt már sokan és sokféleképpen lekottázták, csak valahogy akiknek a kotta olvasása lenne a dolguk, azoknak nincs hozzá tehetségük. Nem véletlenül tartunk ott, ahol tartunk. Ám úgy tűnik, van a kórusban egy nevető harmadik: nem más, mint az ellenőrző hatóság. Ez talán a Magyar Államkincstár, hiszen az operatív programok az ő kezükön mennek keresztül, én legalábbis így tudom.

Egy pályázat menete nagy vonalakban a következő: kiírják, azt valakik elolvassák és elindulnak, hogy kapjanak a pénzből. Megírják, megíratják a pályaművet, de mindenképp aláírják azt mint mindenben korrekt, felelősséggel vállalt anyagot. Ugyan szerepeltek-e ebben az anyagban a túlárazás jelei? Ha igen, az szándékos csalás; ha nem, akkor vagy nem kértek nagykerárajánlatot, vagy nem járnak boltba, tehát hasraütéses alapon írták a pályázatot. Ami még az ártatlanság vélelme mellett is nagyon nehezen hihető. Ezután – szigorúan határidőre – benyújtják a művet, valaki befogadja, de ő nem vesz észre semmit. Elkerül a bírálatra, ott sem tűnik fel, hogy valami nem stimmel. Egy vezető aláírja, de ő sem fog gyanút. Majd egy fő vezető az aláírásával elengedi a pályázatot, és lehet menni a kasszához.

Mint olvashattuk, az eredmény mintegy 10,2 milliárd forintos túlárazás. A derék olvasóban ilyenkor számos kérdés merülhet fel. Az első: szándékos volt-e, ha igen, kihez, kikhez került a különbözet. Ezt ki kellene deríteni. A második: akik bíráltak, utasításra tették-e, vagy alkalmatlanok a munkájukra. Egyik sem maradhat következmények nélkül. A harmadik kérdés: valóban azt gondolták, hogy ekkora simlisség nem derül ki? Negyedik kérdés: arra számítottak netán, hogy ha kiderül, akkor elsikálják? Van feladat bőven, tisztelt nyomozó hatóság.

Úgy tűnik, valaki valahol tisztességes volt, és ezzel borította a bilit. Vagy már túl sokan tudtak a visszaélésről, egyszerűen nem lehetett mást tenni? De a rászorulókkal csinálták mindezt! Van lejjebb? Igaz, lassan az egész ország a rászorulók közt van.

Ám ha mindez jogerősen is bebizonyosodik, nem lehet tovább szőnyeg alá söpörni, hogy nagy baj van a bírálattal és az ellenőrzéssel, az egész folyamattal.

Elkelt a Munkácsy-festmény

155 millió forintért kelt el az idei árverési szezon egyik legjobban várt tétele, Munkácsy Mihály Randevú az ablaknál című nagyméretű festménye a Virág Judit Galéria őszi aukcióján. Ez az idei év eddigi legdrágább eladása a műkincspiacon, és Munkácsy-festmény is évek óta nem szerepelt ilyen jól aukción. NÉPSZAVA

Alapítvány Tompos Kátya emlékére

Tompos Kátya hivatalos Facebook-oldalán családtagjai és barátai jelentették be, hogy alapítványt hoztak létre a színész- és énekesnő emlékére, jótékonysági céllal. Tompos Kátya május 31-én hunyt el. Gyógykezelésére korábban hatalmas erőkkel indult gyűjtés országszerte, a színésznő azonban már nem tudott részt venni a kezelésen. 24.HU

Magyar filmes siker

A legjobb színészgárdának járó díjat kapta meg A Kis Hatalmasok (The Low and Mighty) című kisfilm a Berlini Shorts Award fesztivál versenyén. A film főszereplői: Köles Ferenc, Trill Zsolt, Gazsó György, Keresztes Tamás és Szabó Dániel. A produkció rendezője: Karácsony Péter. NÉPSZAVA

Gúny tárgya is volt a polgári idill

TÁRLAT A bécsi béke (1815) és a „népek tavasza” (1848) között a reformkori polgárság otthona a javuló társadalmi helyzetét reprezentálta. Letűnt kifejezési mód a biedermeier, de témái ma is aktuálisak – mutat rá a Szépművészeti Múzeum Grafikai Kiállítóterének új kiállítása.

TÖLGYESI GÁBOR

Nyolc év szünet után múlt év nyarán nyílt meg újra a Szépművészeti Múzeum Grafikai Kiállítótere megújult formában, tegnap már negyedik kiállítását avatta, ezúttal a biedermeiert helyezve a középpontba. A kiállítássorozat célja, hogy az elmúlt évtizedben a Szépművészeti gyűjteményébe bekerült új műveket gyűjteményi kontextusba helyezze, kortárs reflexiókkal. – Adná magát, hogy kronológiai rendben mutassuk be az alkotásokat, de ugyanakkor nekünk, művészettörténészeknek is ez jó alkalom arra, hogy a korszakok jellemző példáinak megmutatásán túl elgondolkodjunk azon is, egy-egy új mű milyen kérdéseket vethet fel a gyűjtemény szempontjából – mondta el Bodor Kata művészettörténész, A portré otthona, az otthon portréja című tárlat kurátora a kiállítás sajtóbejárásán. – A kétszáz éves biedermeier annak idején olyan problémákat vetett föl, olyan dolgokkal szembesítette a korabeli nézőket, amik ma is aktuális problémák, kérdésfelvetések. A tárlat első képpárja egyfajta mottója is ennek a kiállításnak: a kisebb mű egy Josef Kriehuber-önarckép, amelyre a kortárs osztrák képzőművész, Markus Schinwald képe „válaszol”.

Az elmúlt évtizedekben több alkalommal nagyobb mennyiségben sikerült Josef Josef Kriehuber-műveket vásárolnia a Szépművészeti Múzeumnak, Gondos Zsuzsa művészettörténésznek köszönhetően néhány év alatt több mint kétszáz Kriehuber-alkotás került be a múzeum gyűjteményébe. – Kriehuber a XIX. század egy nagyon jellemző, nagyon népszerű és nagyon ismert művésze volt, s bár mára egy kissé feledésbe merült a neve, büszkék vagyunk arra, hogy körülbelül négyszáz művel rendelkezünk tőle. Az életmű majdnem ötezer portré-litográfiát tartalmaz. Ez a fajta tömegtermelés, ami Kriehuber életművében is megjelenik, sok kérdést fölvet: mi volt a portré szerepe ebben a korszakban, ebben a stílusirányzatban, miért tudott egy művész ilyen rengeteg portrét alkotni? Hol volt ennek a piaca, hogyan jelennek meg, mit mutat meg ötezer portré egy életműben? Erre reflektál kortárs művészként Markus Schinwald tevékenysége, aki kifejezetten Kriehuber-litográfiákat alakít át és manipulál. Schinwald tevékenységének középpontjában a biedermeier korszak áll, érdekes megközelítéssel. Ő azt mondja: szkepticizmust és ellenállást vált ki belőle a biedermeier, és azokra a kérdésekre reflektál, amelyeket az imént említettem – emelte ki Bodor Kata.

Kérdés továbbá: a biedermeier tömegtermelésének ismeretében mit mutat meg egy korszakról a rengeteg portré és ezek mennyire igazmondóak? – Mai fejjel azt gondolnánk, a portré nagyon személyes. Érdekes módon e korszak portréit szemlélve egy idő után azt vesszük észre, mégsem tudunk meg igazán sokat ezekről az emberekről. Ahogy Milan Kundera egy regényében említi: ha egy divatlapot végiglapozunk, hiába látunk benne több száz embert, mintha ugyanazt az egyet látnánk. Ez nem a műfajt dehonesztálja, azt jelzi: egy idő után a portrékészítés is sematikussá tud válni. De miért válhatott ez a tevékenység ennyire sematikussá? Nem a művész tehetsége, inkább a portrék alanyainak az elvárásai miatt. Ezért merült fel az a gondolat: a portrékat egy másik műfajjal hozzuk összefüggésbe, a szobaportré műfajával. Ezek a művek azok, amik elsőre nagyon személytelennek tűnnek. Mégis néha a szoba sokkal jellemzőbb, egyénibb képet tud adni a korszakról, mint amit egy-egy arcképről tudunk le tudunk olvasni – hívta fel a figyelmet a kurátor. Zékány Dia kortárs reflexiói is pontosan erre mutatnak rá.

Reprezentálni kötelező! – hirdeti a tárlat első szekciójának címe. Az első fejezet arra emlékeztet, a biedermeier polgár számára az arisztokraták egyfajta mintául szolgáltak – korábban csak az uralkodó réteg tudta magának megengedni, hogy portét készíttessen magáról vagy családtagjairól. – Érdemes megemlíteni: a biedermeier gúnynév volt, amellyel a kispolgárságot illette a forradalmakat büszkén megélő ifjúság a XIX. század közepén – tette hozzá Bodor Kata. – A XIX. század közepén a romantika hevülete járja át az értelmiség, a polgárság egy részét, míg a másik része inkább a család, az otthon vagy adott esetben egy nagyobb kastély vagy egy városi rezidencia falai közé húzódott vissza. Felértékelődik a család szerepe, felértékelődik a lakás, az otthon, az ízléses berendezés, a művelődés szerepe. Ez a fajta visszahúzódó élet egy időre a gúnyolódás tárgya volt, később azonban a biedermeier stílusa egyre inkább a helyére került, és sokkal inkább egyfajta idilli, békés szigetként, a művelődés szigeteként jelent meg az utókor szemében. – A biedermeier becsületének visszanyerésére ékes példa: Rudolf von Alt a XX. század fordulóján a bécsi szecesszió tiszteletbeli elnöke lett. A kiváló bécsi épületek megörökítője egyébként saját lányának portréjával van jelen a kiállításon, ez a kép ragyogó jellemrajzként is értékelhető.

A kiállításon Brudern József báró két portréja is látható – mindkettő Friedrich Johann Gottlieb Lieder alkotása –, megidézve Pest polgárosodását: Brudern az első magyarországi üzletház építtetője volt, üzletháza a Ferenciek terén állt, a Párisi Udvar helyén. Bár „csak” portrék és szobaportrék, a képek témái között éppúgy felfedezhető a finoman jelzett családi tragédia, mint az okos humor is. A kiállításon külön szekciót foglalnak el a „kép a képben” jelleggel ábrázolt kisméretű arcképek. A miniatűr arcképekből álló kollekció eddig csak egy alkalommal került a közönség elé az elmúlt száz évben, bemutatásával a nagylelkű adományozó, Perlep-Procopius Olga gyűjtő előtt tiszteleg a múzeum. A Szépművészeti Múzeum még egy százéves némaságot tör meg a kiállítással: újra megjelentette a savoyai író, Xavier de Maistre Utazás szobám körül című kisregényét Várkonyi Nándor fordításában. Senki sem gondolná, hogy a mű a XIX. század fordulóján íródott – olyan friss és szellemes.

Zékány Dia alkotása előtt Bodor Kata kurátor, valamint a festőművész

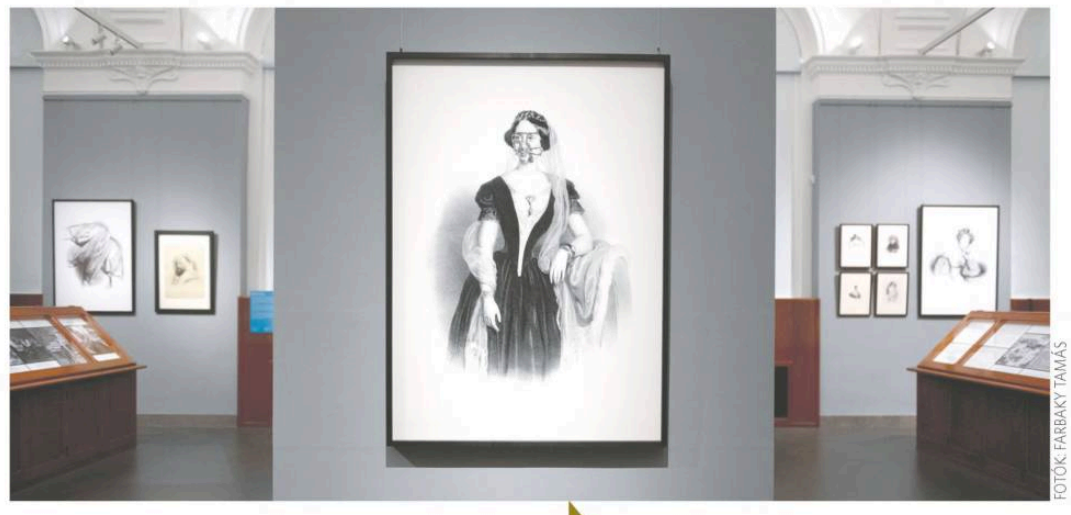

FOTÓK: FARBAKY TAMÁS

Markus Schinwald: Lisberth (2014)

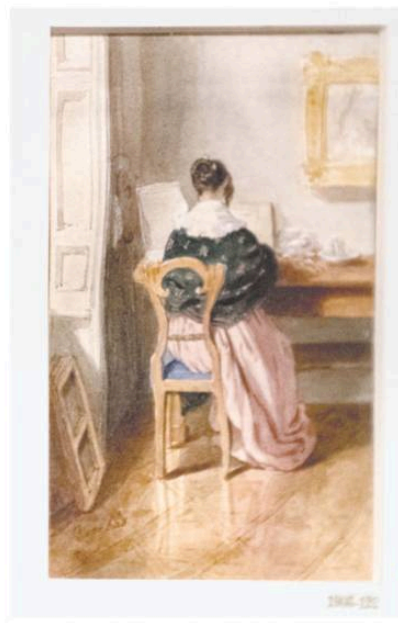

Barabás Miklós: Szobabelső (A művész felesége, 1844)

INFÓ

A portré otthona, az otthon portréja. Szépművészeti Múzeum Grafikai Gyűjtemény, október 16-tól 2025. március 16-ig. Kurátor: Bodor Kata.

> A romantika hevülete járja át a polgárság egy részét, a másik része visszahúzódott.

Karoline Lobkowitz hercegnő, valamint Brudern József két portréja

Perlep-Procopius Olga 1927-ben hagyományozta gyűjteményét a múzeumra

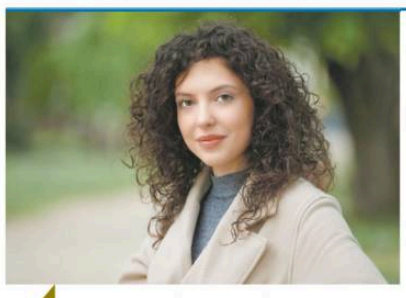

A rendező, Meichl Frida sikerrel járt a kezdeményezésével

Vonzó a Regnum Marianum

MOZGÓKÉP Összegyűlt a pénz, elkészülhet Meichl Frida Regnum Marianum című filmje, amely egy tizenhét éves, katolikus iskolába járó és pozitív terhességi tesztet produkáló lány történetét meséli el. Mint azt lapunk megírta, az alkotást közösségi finanszírozásból szerette volna létrehozni a rendező. Sikerrel járt, az Adjukössze.hu oldalon összegyűlt a 3 millió forint majdnem 75 százaléka, 2 240 000 forint, a fennmaradó szükséges összeget pedig a Non Lieu Film Productions produkciós cég pótolja ki, és az ő gyártásukban készül a film. „A kampány során koprodukciós partnert is találtunk, akik az anyagiak mellett emberi erőforrással és eszközökkel is megtámogatják a produkciót, aminek a forgatását jövő év elejére tervezzük. A színészekkel való egyeztetést követően lesz pontos dátumunk" – meséli a rendező.

A színészek – mások mellett Szőke Abigél, Udvaros Dorottya, László Zsolt, Zsótér Sándor – ingyen vállalták el a szereplést. „Olyan felajánlások is érkeztek hozzánk, amelyek az Adjukössze keretein túl történtek. A Clapperboards Hungary nevű cégtől például megkeresett minket Negyesy Attila, aki olyan Magyarországon forgatott világhírű produkcióknak készített egyedi csapókat, mint a Dűne vagy a nemrég mozikba került Alien Romulus, és felajánlotta, hogy ingyen elkészíti a filmünk egyedi csapóját" – említett kuriózumot lapunknak Meichl Frida. HOMPOLA KRISZTINA

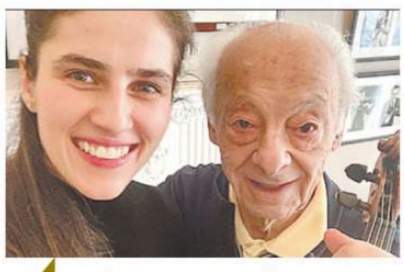

Pusker Júlia és Pauk György a mostani hegedűátadáson

Pauk György nemes gesztusa

STAFÉTA 2007 karácsonyán a Zeneakadémián rendezett Fesztiválzenekar-koncerttel Pauk György 70 éves korában búcsút mondott a fellépéseknek, ahogy maga tréfásan emlegette, „aludni" küldte Stradivarius hegedűjét. A mester 1714-ben, ún. aranykorszakában, Cremonában készítette el a XIX. század egyik leghíresebb művészéről Massart Stradként emlegetett hangszert, melyen Pauk több mint ötven éven keresztül játszott, bejárva vele az egész világot. Kedden Londonban „felébredt álmából" a több millió dollárra becsült Massart. Abban a nagy hangszerkészítő-üzletben, melynek széfjében a hegedű nyugodott, átadta használatra egyik legkiválóbb londoni zeneakadémiai tanítványának, Pusker Júliának. „Egy hangszernek csak használ, ha a nagyközönség hallja. Juli rendkívül komoly művész, teljesen megérdemli ezt a szerepet, és nagy szüksége volt egy top hegedűre" – jelezte lapunknak a 88. születésnapját jövő hét végén ünneplő világhírű hegedűs, aki továbbra is tart mesterképzéseket, többek között Budapesten.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

Egy művész gyónása

KÖNYV Maradok tisztelettel, Benedek Miklós címmel a Corvinánál jelent meg egy nagyon személyes kötet az év elején elhunyt művészről.

BALOGH GYULA

FOTÓ: NÉPSZAVA-ARCHÍV

Benedek Miklós színházi és filmes életműve óriási

Benedek Miklós egész életében rendkívül zárkózott volt, legalábbis a nyilvánosság előtt nagyon nehezen nyílt meg. Az év elején sajnos elment közülünk, de előtte másfél évig beszélgetett barátjával, Vajda Katalin íróval, dramaturggal, és ennek lenyomataként született meg a Corvina gondozásában megjelent Maradok tisztelettel, Benedek Miklós című kötet. Ez a könyv leginkább egy őszinte gyónásként értelmezhető. Feltehetően a beszélgetőpartner (a címlapon társszerzőként szerepel) inspirálta a nemzet színészének is megválasztott művészt, hogy most olyan témákról is beszéljen, amiket korábban megkerült vagy elhárított. Rögtön például az ismert komikus, Benedek Tibor öngyilkosságáról. Miklós 17 éves volt, amikor édesapja mindenki döbbenetére úgy döntött, hogy megválik az életétől. A traumát a könyv alanya örökké magával cipelte. A sors azonban még egy tragédiát rámért, hiszen hetvennégy éves volt, amikor a fiát, Tibort, az ünnepelt olimpiai bajnokot elvesztette. A kötetben mindkét esetről beszél, bár kiolvasható az elkeseredett némaság is. Megrázóan nyíltan vall ezekről a szörnyűségekről. De szerencsére nemcsak ezek szerepelnek a kötetben, hanem sok vidámabb, szerethető történet is. Persze Benedek hozza a formáját, így minden sztori hordoz némi szarkazmust és pikírtséget. Noha az életmű óriási. A szerepeit összegyűjtő lista szerint az első színpadi megjelenése 1964. október 2-án volt a Nemzeti Színház Az ember tragédiája című előadásában, az utolsó bemutatóját pedig 2022. április 9-én tartották a József Attila Színházban, amikor Spiró György Az imposztor című darabjának főhősét alakította. Csaknem hatvanévnyi gazdag színházi história. Megannyi kulisszával, érdekességgel. Olyan, mintha egyik kedvenc helyén, a Fészek Klub asztalánál lennénk és hallgatnánk őt. Szó esik a Nemzetiről, több ott töltött korszakáról is, a Katona József Színházról, ahol alapítótag volt, utazásokról, turnékról, a rendezéseiről, legendás előadásokról, például a Budapest Orfeum létrejöttéről és hosszú szárnyalásáról. Mesél pályatársakról, tanítványokról, hiszen hosszú ideig tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, később Egyetemen. A sérelmek és a csalódások sem maradtak ki a kötetből. Sőt önkritika is megfogalmazódik, ami a magánéletét illeti. Felesége, Éva az otthonukban néha felszolgálja a kávét vagy a süteményt a beszélgetőpartnereknek, aztán jönnek az újabb és újabb monológok vagy dialógusok, és a másik fiúról, Albertről is sok minden kiderül. Kicsit csapongó a társalgás, de van benne rendszer. Érződik a színház iránti szenvedély, még akkor is, ha a főszereplő a végére már kissé kiszeretett a szakmát gyakorlókból. Összességében egy izgalmas színháztörténetet és tanulságos személyes vallomást kapunk. A végén pedig utószó helyett sírbeszédet Vajda Katalintól. Az elegáns úr, Benedek Miklós alakja ezzel a kötettel az otthonunkba költözhet, a rá olyannyira jellemző történeteit pedig bármikor fellapozhatjuk.

INFÓ

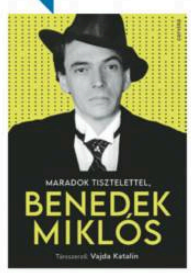

Maradok tisztelettel, Benedek Miklós
Társszerző: Vajda Katalin
Corvina, 2024

Benedek Miklós édesapjával, a népszerű, tragikus sorsú komikussal

Sikerrel vette az akadályokat az idei Frieze

PIAC Kilencvenezren keresték fel a múlt héten a négy napig tartó Regent's Park-i Frieze művészeti vásár átalakított sátrait, de az eladások terén sem volt ok a panaszra. A két részlegbe szóló kombinált belépő borsos, 90 fontos ára ellenére sem. Ebben az évben immár 21. alkalommal került sor a világ egyik legnagyobb kortárs és régi mester vásárára. A rendezők és a Londonba érkezett nemzetközi galériaegyüttes egyaránt aggodalommal tekintettek az esemény elé a növekvő költségek, a Brexit utóhatásai, a törékeny nemzetközi helyzet és az ezen a héten a Grand Palais-ban sorra kerülő Art Basel Paris által jelentett rivalizálás miatt.

A vásárra 47 országból 170 galéria érkezett. A kiállított, eladásra kínált tárgyak többnyire a falakon helyezkedtek el, ami nemcsak a helyhiány miatt volt így, hanem azt a tényt ismerte el, hogy a gyűjtők a festményeket, metszeteket és fotográfiákat helyezik előnybe a videóművészettel és konstrukciókkal szemben. Ez nem jelenti azt azonban, hogy nem jelentek meg installációk, köztük olyan nehezen értékelhető badarság, mint Benedikte Bjerre The Birds címet viselő, pingvin alakú héliumballon-együttese, ami „nagyon szükséges beszélgetést" remélt elindítani a „katasztrofális klímaváltozásról".

A Frieze-ből anyagilag legsikeresebben kijött kortárs brit művész alighanem Tracey Emin, a 90-es évek

Rippl-Rónai Mére et enfant című festménye is szerepelt a vásáron

Young British Artists mozgalmának, egyben saját, végzetesnek tűnt daganatos betegségének nagy túlélője. A lakhelyén, a tengerparti Margate-en működő Counter Editions szólótárlatot szentelt neki, míg az ikonikus londoni galéria, a White Cube 120 ezer fontért értékesítette 2016-os I wanted more című bronzszobrát és további négy darabot a 2023-as The Doors, bronzajtók sorozatból, egyenként 80 ezer fontért. A Frieze Masters legaktívabb eladója a Hauser & Wirth galéria lehetett, amely 8,5 millió dollárt vívott ki Arshile Gorky The Opaque című festményéért, 4,9 millió dollárért kelt el egy Édouard Manet-alkotás és 4 millió dollárért egy Francis Picabia-kép, az Elle danse.

Hírek szerint 43 ország 300 múzeuma és intézménye kereste fel a Frieze Londont és Masterst. A Frieze Tate Fund 150 ezer fontos büdzsével ruházta fel a Tate múzeumokat. Ez az összeg összesen hét darabra volt elég, igaz, ebből Naminapu Maymuru-White Milnyawuy című, ebben az évben környezetbarát festékkel fakéregre felvitt munkája 17 absztrakt panelből áll. A Nemzeti Kulturális Alap angol megfelelője, az Arts Council Collection Frieze Acquisitions Fundja 40 ezer font értékben gyarapította gyűjteményét, többek között egy Nour Jaouda-gobelinnel.

A Frieze Masters stratégiailag tökéletes, vezető pozíciójában kapott helyet az esemény egyetlen magyar kiállítója, az Einspach & Czapolai Fine Art galéria. A stand a Spotlight szekcióhoz tartozott, amely a XX. század olyan nemzetközi művészeinek nyújtott speciális bemutatkozási lehetőséget, akik a „média széles skáláján működnek; jelentőségük alatt voltak kezelve, ezért új megközelítést érdemelnek; illetve nagyra tartott alkotók, akik szokatlannak számító műveiket kívánják a nagyközönség elé tárni". A válogatást Valerie Cassel Oliver, a Virginia Museum of Fine Arts modern és kortárs művészeti kurátora végezte el. Ebbe a koncepcióba beilleszkedve Einspach Gábor Soós Tamásnak, a létértelmező, metafizikus magyar festészet egyik legnagyobb mesterének korai, a 70–80-as évekből származó Szubsztanciák és Zen-jegyzetek címet viselő sorozatából hozott el néhány látványos, színpompás darabot, melyek közül a Rupture of Nothing, Semmi gyönyörű már nyitás előtt, több másik pedig a vásár ideje alatt kelt el, nyilvánosságra nem hozott áron. Einspach Gábor lapunknak elmondta, mennyire népszerűnek bizonyultak Soós Tamás munkái. A Hold utcai intézmény szempontjából pedig „óriási presztízst" jelent, hogy az amerikai kurátor a világ oly sok jelentkezője közül az ő galériájának biztosított, ráadásul kiemelt helyet.

Bizonyos szerencse kellett ahhoz, hogy a londoni Cork Street-i Waddington Custot galériának juttatott részben két kisméretű Rippl-Rónai-festményt fedezzek fel. Thomas Graham eladási igazgatótól megtudtuk, hogy a Mére et enfant és a Femme au chapeau az Egyesült Államokban székelt, 81 éves korában, 2002-ben elhunyt Arthur G. Altschul bankár, kiemelkedően fontos gyűjtő kollekciójához tartozott, mely a Nabis csoportra, 1888–1900 között működött francia posztimpresszionista művészekre koncentrált. Innen került 2002-ben egy magángyűjteménybe. Míg előbbit egy érdeklődő a vásár idején lefoglalta magának, utóbbi továbbra is megkapható 145 ezer euróért. R. HAHN VERONIKA (LONDON)

„Istenem, micsoda szem!”

KIÁLLÍTÁS Az impresszionizmus szülőatyja, Claude Monet szelleme és művészete varázsolja el a látogatókat a legmodernebb technika segítségével.

KUKLAI KATALIN

Kétféle embernek ajánlhatom az immerzív (olyan élmény, amelybe belemerülve mintha egy másik világba csöppennénk) Monet-kiállítás megtekintését a budapesti BOK Csarnokban: annak, aki látta az ugyanitt rendezett Van Gogh-kiállítást, és annak, aki nem. Aki részese volt a korábbi, mintegy 200 ezer látogatót vonzó csodának, az tudja, mire számíthat: egyedülálló, többdimenziós művészeti élményre, amely az ember bőre alá hatol, felvillanyozza, elvarázsolja, magába szippantja a közönséget. Hogy nekik mi újat nyújthat ehhez képest a Claude Monet-tárlat? Mondhatni, a kaptafa ugyanaz, viszont a cipő egészen más. Monet világa nagyon eltér Van Goghétól, sokkal finomabb, pasztellesebb képek jellemzik, így a tárlat hangulata is merőben más, mint az előzőé volt. Aki pedig lemaradt a Van Gogh-élményről, annak most muszáj átélnie mindazt, amit eddig garantáltan soha nem tapasztalt.

„Csupán egy szem. De istenem, micsoda szem!” Paul Cézanne gondolatát idézte a kiállításmegnyitón Bán Blanka művészettörténész, aki mesélt Monet életéről, a korszakról, az irányzatról, amelynek őt tekintjük az atyjának. Claude Monet 1872 novemberében mindössze 32 éves volt, amikor valóságos forradalmat indított el egy festményével, hiszen A felkelő nap impressziója című remekművének megszületésétől számítjuk az impresszionizmust. Ez az időpont egyben a modern művészet megjelenését is kijelöli.

Hiba lenne azt gondolni, hogy a fiatalok lázadása a régi, megszokott dolgok, eszmék ellen valamiféle új keletű módi. Ó, dehogyis, a történelemben az ifjúságot mindig is ez az újító szellem jellemezte: valami mást akartak csinálni, mint az „ősök”. Különösen igaz volt ez a művészekre, akik gyakran váltak az új eszmék, friss gondolatok, irányzatok zászlóvivőivé. Nem történt ez másként a XIX. század végén sem, amikor is az akkori fiatal festők a múlt szabályait, elvárásait hátrahagyva valami merőben újat kerestek. Valami olyat, ami jobban illeszkedett a folyamatosan változó korszakhoz. Ezzel szembementek az addigi merev, akadémista szemléletmóddal.

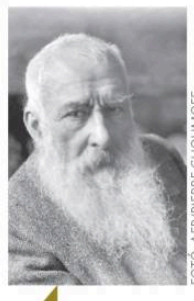

FOTÓ: AFP/PIERRE CHOUMOFF

Claude Monet 1872 novemberében mindössze 32 éves volt, amikor valóságos forradalmat indított el egy festményével, hiszen A felkelő nap impressziója című remekművének megszületésétől számítjuk az impresszionizmust

A változás részben abból is fakadt, hogy a fotográfia feltalálásával és elterjedésével a festők kénytelenek voltak újragondolni a művészetüket. Hiszen a fényképezőgéppel megörökíteni valakit vagy valamit sokkal egyszerűbbé, gyorsabbá és olcsóbbá vált, mint megfesteni. Ráadásul a fényképek tökéletesen visszaadták azt, amit látunk, tehát feleslegessé vált a festmények fotorealisztikus ábrázolásmódja. Így aztán inkább benyomásokat, impressziókat kezdtek el megörökíteni. A gyors ecsetkezelés tökéletesen kifejezte a modern élet lendületét, a mesterek felismerték, hogy a múló pillanatok varázsát csakis szélsebesen lehet megörökíteni, hiszen azok pillanatok alatt elillannak. Emellett a festők akkoriban szabadultak ki a szó szoros és átvitt értelmében is a műterem fogságából, és az egész természet egy hatalmas, véget nem érő műhellyé vált számukra. Az élmény vezette az ecsetjüket. Képzeletüket a mindennapok varázsa ragadta meg, amit képesek voltak egy kisgyermek mosolygödröcskéjében, a sárguló lombokban, a feleségük lebbenő szoknyájában, a felkelő vagy lenyugvó nap sugaraiban vagy egy tó vizének tükröződésében meglelni. A fiatal alkotók között Monet-ra különösen nagy hatást gyakorolt a természet szépsége, maga is tevékenyen részt vett imádott giverny-i kertjének gondozásában, művein pedig vissza-visszatérő motívumok a pipacsok, a szénakazlak, a nyárfák, de az igazi védjegyévé talán a tavirózsa vált, amit mintegy 250 alkotásán örökített meg.

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

Egy installáció megidézi Monet kertjének egy részletét, átsétálhatunk a lilaakácokkal ékesített kis hídon, a tavirózsák és aranyhalak felett

A kiállítás első részében festmények reprodukciói sorakoznak

A budapesti BOK Csarnokban mától látogatható Monet immerzív kiállítás három részre tagolódik. Az első részben festmények reprodukciói sorakoznak, emellett magyarázó szövegek olvashatók a művészről, a korszakról épp olyan terjedelemben, ami abszolút emészthető és érdekes. Egy csodás installáció megidézi Monet kertjének egy részletét, átsétálhatunk a lilaakácokkal ékesített kis hídon, a tavirózsák és aranyhalak felett. A második teremben 360 fokban vetített filmen kel életre a festmények világa, kellemes zenekísérettel. A látogatók itt tengerparti nyugágyakban heverészve élvezhetik végig a programot. És természetesen most sem maradhat el a legizgalmasabb élmény: a harmadik teremben a VR-szemüveget felvéve három dimenzióban kel életre körülöttünk az a mesevilág, amit Claude Monet álmodott meg.

INFÓ

A kiállítás 2025 februárjáig tekinthető meg, a hét minden napján 10–19 óra között a budapesti BOK Csarnokban.

Képernyő-tudatosság kártyajátékkal

FEJLESZTÉS Horváth Ria „Uralom a mobilom” beszélgetőkártya-játéka forradalmi eszközként szolgál a digitális tudatosság fejlesztésében. „Izgalmas témákról beszélgethetünk, miközben sokat tanulhatunk nemcsak az online világról, hanem saját magunkról is. A 120 kártya hat különböző témakört ölel fel, például telefon nélküli élet, kütyük világa, az emberek és közösségek kapcsolatai, mesterséges intelligencia, a jövő technológiái. A változatos játékmódok lehetőséget adnak arra, hogy egyedül vagy társaságban is elmélyedjünk a digitális élet kérdéseiben. A digitális edukáció is a célom, azaz hogy minden korosztály – beleértve a nagyszülőket is – megtalálja a saját útját ebben a technológiával átitatott világban” – nyilatkozta lapunknak Horváth Ria, a kártyajáték kitalálója, pedagógus, life coach. (A coach egyfajta mentális személyi edző, akinek a célja, hogy ügyfele kihozza a maximumot önmagából – a szerk.)

Szerinte a digitális edukáció elengedhetetlen, mert segít, hogy tudatosabban használjuk eszközeinket, elkerüljük az online világ káros hatásait, ugyanakkor megtanuljuk, hogyan hozzuk ki belőle a legtöbbet. Emellett fejleszti a kritikai gondolkodást, növeli a biztonságtudatosságot, illetve hozzájárul ahhoz, hogy egészséges egyensúlyt teremtsünk az offline és online lét között. Ezért ír ilyen témájú könyveket, leginkább kamaszoknak, tart számukra tanulási, önismereti tréningeket, s ezért hozta létre ezt a kártyajátékot is. „Egyszerűen sajnálom a kamaszokat, nem élik az életüket, hanem a mobilba, a képernyőkbe bámulva léteznek, szeretném jobbá tenni az életüket” – magyarázza misszióját a 25 éve pedagógusként dolgozó, földrajz-környezetvédelem szakos tanár. Nyáron jelent meg az Uralom a mobilom című könyve, amely egyénileg segít a kérdések által a saját online tevékenységeket csökkenteni és helyette személyre szabott offline elfoglaltságot találni.

A 120 kártya hat különböző témakört ölel fel

A kártyajáték különösen hasznos lehet iskolai osztályokban, családon belül, illetve bárhol, ahol a digitális jelenlét átgondolása és új szokások kialakítása a cél. „A szókártyák sokoldalúan felhasználhatók: lehetőség van a témák szerinti válogatásra, de véletlenszerű húzásra is. Az egyes kérdések otthoni, feldolgozandó feladatként is szolgálhatnak, elősegítve a tartalmas beszélgetéseket és a fejlődést, emellett segítenek a reálisabb önértékelésben is. Az is megbeszélhető, hogy kinek mely mobilozási szokása miért zavaró és közösen kialakíthatóak új szokások. A szókártya használati útmutatója mellett szómagyarázat is helyet kapott, amelyből megtudhatjuk többek között az app, a cyberbullying vagy épp az influenszer szavak jelentését. „Régebben, amikor négyévente kaptam új osztályt, csak akkor érződött, hogy mások a gyerekek, ma már sokkal gyorsabban és szembetűnőbben változnak. Nehezebben tudják az érzelmeiket kezelni, nem kiegyensúlyozottak, több a diszes beteg (tanulási nehézségek, mint a diszkalkulia, diszlexia, diszgráfia), az adhd-s (figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar). Érezhető és látszik rajtuk a képernyőfüggés, nem tudnak mit kezdeni magukkal gép és képernyő nélkül. És mindegy, hogy állami, egyházi vagy alapítványi iskola diákjai, ez ma már általános probléma. A szülői példamutatás az elődleges meg az, hogy beszélgessünk a gyerekekkel, rájuk kell figyelni, de ehelyett mindenki, a felnőtt is a mobiljába bambul. Ne hagyjuk olyan tartalmat nézni, ami nem neki való, szervezzünk közös élményeket: együtt főzés, kirándulás, a tesóért menni. Az osztályomban megbeszélték a szülők, hogy csak negyedikben vesznek mobilt a gyerekeknek, ez jó irány lehet és az is, hogy képernyőmentes időszakokat vezetünk be, ami persze mindenkire vonatkozik, és be is kell tartani. Manapság egyre nehezebbé válik minőségi énidőt teremteni magunknak, mert elsodornak a szokásaink: a telefonunk ébreszt, azon keresztül e-mailezünk, lógunk a neten, fizetünk vele, egyre több funkciója ejt rabul bennünket. Ahhoz kell a tudatosság, hogy az ember megtervezze a „digitális detoxként” működő énidőt” – hívja fel a figyelmet Horváth Ria.

KRAUSZ VIKTÓRIA

FORRÁS: RTL SAJTÓKLUB.TV

A legmagasabb kormányzati körök is támogatják a bajnok ambícióit

Eldőlt, ki lesz a bokszelnök

KOKÓ Több, egymástól független és megbízható forrásunk is igazolta a Nemzeti Sport hírét, miszerint már a szavazás előtt eldőlt, ki lesz a Magyar Ökölvívó Szakszövetség elnöke: a sportág utolsó olimpiai bajnoka, Kovács István (Kokó) a legmagasabb kormányzati körök támogatását élvezi, így riválisai informálisan jelezték: visszalépnek a javára. Úgy tudjuk, Bolla Szilárd, Magyarország korábbi sanghaji főkonzulja, illetve Varga Lajos (az állami rendezvényeket is biztosító Valton-Sec Zrt. társtulajdonosa és vezérigazgatója) sem jelölteti magát. NÉPSZAVA

Thomas Tuchel az angol kapitány

VÁLASZTÁS A német sikertréner a harmadik külföldi menedzser az angol nemzeti tizenegy élén, kinevezése azonban egyből ellentmondásokat szült: nem ígéri, hogy elénekli az angol himnuszt.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Kedd este, váratlanul érkezett a „breaking news” az 51 éves Thomas Tuchel kinevezéséről a háromoroszlános mezt viselő válogatott élére, bár az elmúlt napokban már rebesgették, hogy az Angol Labdarúgó-szövetség (FA) a legfelső szinten tárgyal vele. A lényeg: a német szakember január 1-jétől kezdi meg munkáját a nemzeti tizenegy élén. Szerződése 18 hónapra szól.

Tuchel nagyon büszkének érezte magát, amiért ebben a megtiszteltetésben van része: „Óriási privilégium, hogy Angliáért tevékenykedhetek” – mondta. Segédedzőjével, Anthony Barryvel együtt mindent meg fog tenni, hogy sikerre vigye a válogatottat. A hátralévő két és fél hónapban az eddigi szövetségi kapitány, Lee Carsley irányítja a csapatot.

Az angol válogatott július 16-a óta működött állandó szövetségi kapitány nélkül. Gareth Southgate nyolc évvel és 102 mérkőzéssel a tarsolyában mondott le két nappal azután, hogy a csapat az Európa-bajnokság döntőjében kikapott Spanyolországtól. Utódlásának folyamata kényelmes tempóban csordogált egészen addig, amíg a válogatott a Konferencialigában nem szenvedett 2-0-s váratlan vereséget Görögországtól.

Thomas Tuchel szakmai életrajza alapján feltétlenül alkalmas az állásra. Ahogy az i napilap fogalmaz, „a nemzetközi edzői közösség egyik legmegbecsültebb tagja, igazi elit szakember”. Pályafutása során a német, a francia és az angol ligában ért el kiemelkedő klubsikereket. 2021-ben, Chelsea élén elhódította a Bajnokok Ligáját, s a világ legjobb edzőjének címe is neki jutott. Kinevezése azt igazolja, hogy az FA becsvágyó, bátor döntést hozott, bár Thomas Tuchelt utóbb a Chelsea, majd a Bayern is idő előtt menesztette.

Tuchel a harmadik külföldi szakvezető az angol válogatott élén. Korábban a nemrégiben elhunyt Sven-Göran Eriksson (2001–06) és Fabio Capello (2007–12) irányította változó sikerrel az együttest.

Mire Thomas Tuchel személyesen is megjelent az FA sajtóértekezletén, több lesújtó véleménynyel szembesülhetett. Csoda, hogy nem futamodott meg, pedig 6 millió fontra becsült bére messze elmarad müncheni fizetése mögött. A jobboldali, bevándorlásellenes Daily Mail napilap „Anglia sötét napjaként” értékelte a stratégiai újítóként számontartott edző érkezését, s „komoly kockázatvállalásnak” nevezte az FA döntését. A német maestro kiválasztását a legismertebb angol futballkommentátorok közül Gary Neville és Jamie Callegher is kifogásolta. Bár Tuchel szakmai kvalitásait a legmagasabbra tartják, „egyszerűen nem jó érzés, hogy a válogatott főhadiszállásán, a St George’s Parkban külföldi edző tevékenykedjen”.

Tuchel német háttere azért is kiverte a biztosítékot, mert Anglia legnagyobb futballellenfeléről van szó, ráadásul nem ígérte, hogy elénekli az angol himnuszt, viszont közölte: mindenre kész a 2026-os vébé megnyerése érdekében.

Eddigi másodedzője, Lőw Zsolt az M4 Sportnak ezt mondta: „Az élet úgy hozta, hogy hatévnyi eredményes közös munka, valamint az együtt megélt sikerek és élmények után ezúttal nem tartok vele.”

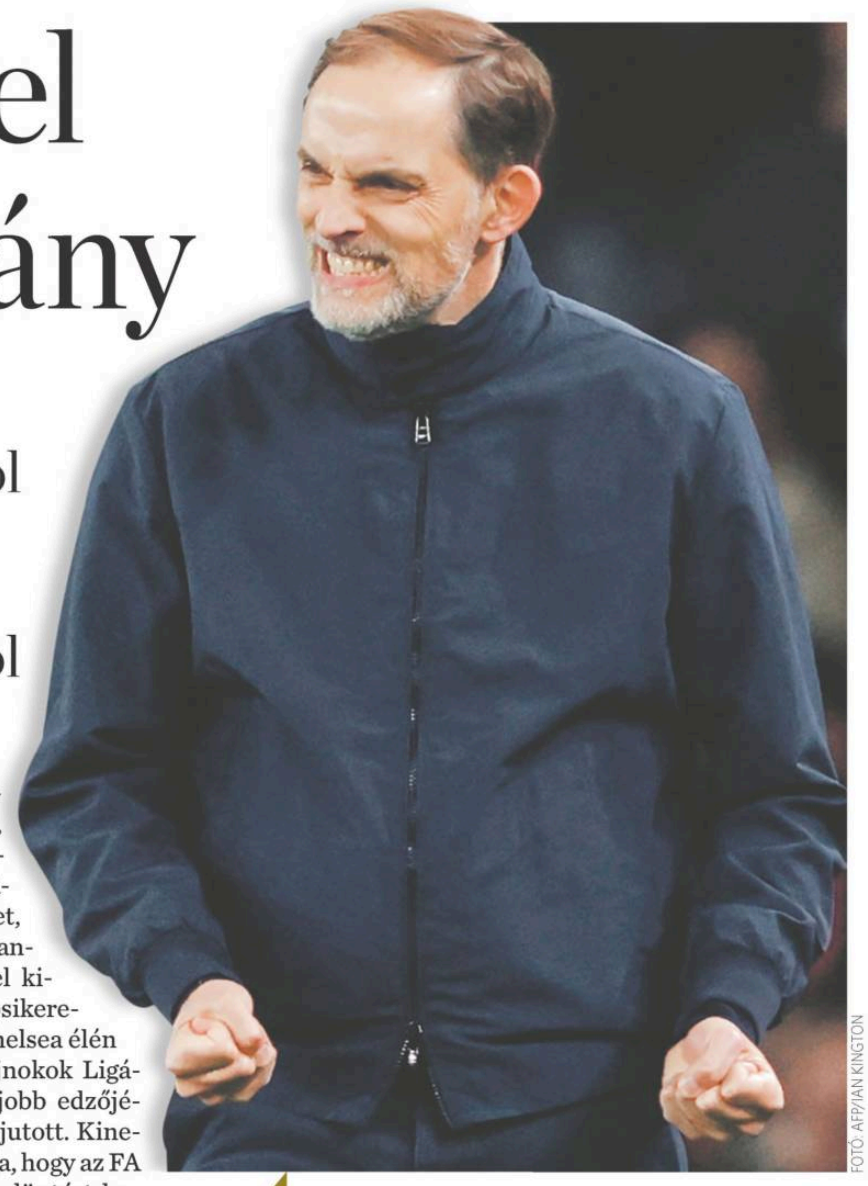

FOTÓ: AFP/IAN KINGTON

Anglia sötét napja – írta a bevándorlóellenes újság a német kinevezése után.

Óriási privilégium, hogy Angliáért tevékenykedhetek – mondta, de nem garantálta, hogy németként elénekli az angol himnuszt

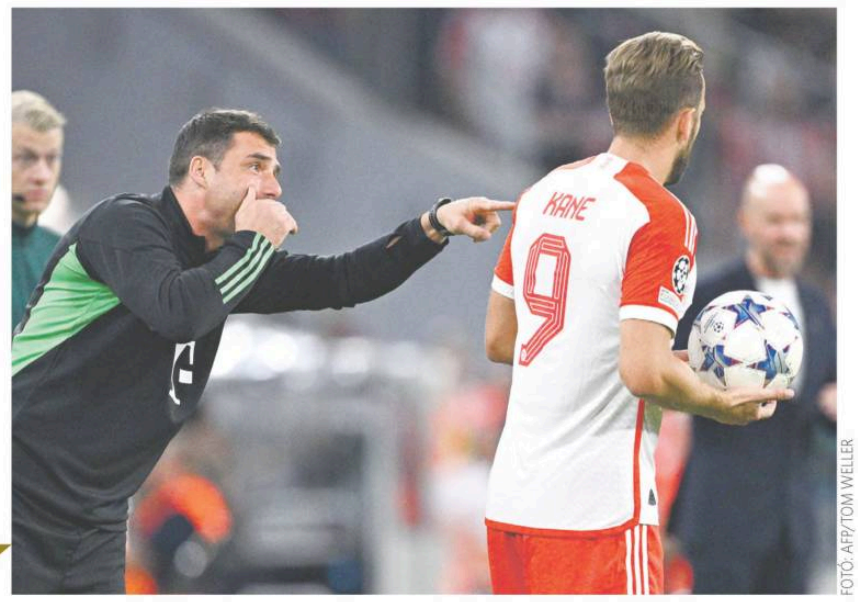

FOTÓ: AFP/TOM WELLER

Lőw Zsolt most nem tart Tuchellel, pedig évek óta a másodedzője volt

LAPSZÉL

Rasovszky elnök lesz

FOTÓ: MTI/BALOGH ZOLTÁN

Az olimpiai bajnok Rasovszky Kristóf lett a Magyar Úszó Szövetség sportolói bizottságának elnöke. A bizottság tagjai: Milák Kristóf, Kós Hubert, Hosszú Katinka, Olasz Anna, Bohus Richárd, Telegdy Ádám, Kapás Boglárka, Senánszky Petra, Márton Richárd, Burián Katalin, Szabó-Feltóthy Eszter. A MOB-tagságáról lemondott Szabó Tünde helyére Risztov Évát delegálják az olimpiai bizottság közgyűlésébe.

Távozó bajnokok

A szezon végén elhagyja a Vasas-Plaket férfivízilabda-csapatát két szerb olimpiai bajnoka, Sava Randelovic és Nikola Dedovic. Mindkét játékos a Radnicki együttesénél folytatja pályafutását – számolt be erről a szerb klub honlapja. A kragujevaci gárda a mostani holtszezonban öt olyan játékost szerződtetett, aki olimpiai aranyat nyert a szerb válogatottal az idén Párizsban, A Radnicki a Bajnokok Ligájában kedden a címvédő Ferencvárostól hazai környezetben 12-5-ös vereséget szenvedett.

Gera Zoltán először lett edző az NB I-ben

KINEVEZÉS Kecskemét bejelentette, hogy a 45 éves Gera Zoltán aláírt az NB I-ben utolsó csapathoz, és a korábbi válogatott labdarúgó váltja Szabó Istvánt, akit a klubvezetés kedden mentett fel. Gera először irányíthat első osztályú klubot. A korábbi 97-szeres magyar válogatott futballista szakmai stábjában nem lesz változás, asszisztens edzőként Kerekes Barna, kapusedzőként Trepák Attila, erőnléti edzőként Buzási Péter segíti az új vezetőedző munkáját.

„Egy jó közegbe csöppentem bele, ami számomra fontos volt. Tele vagyok tettvággyal, de a legfontosabb az, hogy a csapat minél jobban szerepeljen. Az első benyomások jók, most már jöhet a munka. Valami megtört a csapaton belül, ebből az állapotból a lehető leggyorsabban ki kell jönni. A csapat karakterét, a játékosokat ismerem, egy keményen küzdő és dolgozó gárdáról van szó” – mondta Gera Zoltán a KTE honlapján, és azt is kiemelte, hogy elismeri a korábbi vezetőedző munkáját.

Hozzátette: „Nagyon fontos, hogy az identitás erős maradjon, emellett visszanyerje a stabilitását a csapat, hiszen a pontok gyűjtését meg kell kezdeni, ez fontos az önbizalom és a hit szempontjából is. A játékosokat és a keretet bőven alkalmasnak tartom arra, hogy elérjük a céljainkat, illetve hatékonyan tudjunk együtt dolgozni.”

Gera játékosként sikeres karriert futott be: háromszoros magyar bajnok, ötszörös kupagyőztes, az angol másodosztályban bajnoki címet ünnepelhetett, valamint 2010-ben döntőt játszhatott az Európa-ligában, és a válogatott tagjaként pályára léphetett a 2016-os Európa-bajnokságon.

Visszavonulása után a Ferencváros kötelékében kezdte el felépíteni edzői pályafutását, majd 2019-től az U21-es válogatott munkáját irányította. Egy évvel később két mérkőzés erejéig a koronavírusos Marco Rossit is helyettesítette a válogatott kispadján, amelynek a stábjában a 2021-es Európa-bajnokságon is helyet kapott – emlékeztetett a távirati iroda.

Ez év februárjában a szövetség új kapitányt nevezett ki a helyére, ezután a Vasas vezetőedzője volt augusztusig, amellyel bronzérmes lett a másodosztályban, így nem jutott fel, az aktuális szezonban pedig ettől még messzebb került, ezért Angyalföldön a váltás mellett döntöttek. NÉPSZAVA

FOTÓ: KECSKEMÉTI TE

A labdával nagyon jól bánt, az edzői poszton nehezebb dolga lesz

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Megnyerte a királyszámot

A sportlövők Újdelhiben zajló világkupadöntőjén a légpuskában szerzett ezüstérem után Péni István szerdán megnyerte a férfi puskások királyszámának tartott 50 méteres összszetett viadalt. Az olimpiai bronzérmes, Eb-győztes sportpisztolyos Major Veronika nyolcadik lett. MTI

Cseh remek a vb-n

A magyar curlingesek 6-4-re kikaptak Csehországtól a skóciai Aberdeenben zajló vegyescsapat-világbajnokságon: a Fóti Balázs, Halász Csilla, Ézsöl Gábor, Szabó Enikő négyes az A csoport hatodik helyén áll a 39 országot felölelő vb-n. MTI

Ovecskin a 700-asok klubjában

A Washington Capitals 39 éves orosz sztárja, Alekszandr Ovecskin megszerezte 700. gólpasszát az észak-amerikai profi jégkorongligában (NHL) a vendég Vegas Golden Knights ellen 4–2-re megnyert mérkőzésen. A Stanley-kupa-győztes ász a 60. játékos, aki elérte ezt a határt, és még lőtt 700 gólt is. MTI

Messi még mindig varázsol

FOLYTASSA, KÉREM A címvédő argentin, valamint a brazil labdarúgó-válogatott is magabiztos győzelmet aratott a 2026-os világbajnokság dél-amerikai selejtezőjének 10. fordulójában.

NÉPSZAVA

A nyolcszoros aranylabdás Lionel Messi ugyan már nem az öreg kontinensen kergeti a labdát, de 37 esztendősen is képes elképesztő teljesítményt nyújtani. A Bolívia elleni – magyar idő szerint szerda hajnalban lejátszott – világbajnoki selejtezőn három gólt lőtt, továbbá két asszisztot is kiosztott, így az argentinok 6-0-s győzelmet arattak, s 10 fordulót követően 22 ponttal állnak a tabella élén.

Karrierje során először fordult elő, hogy a válogatottban egy mérkőzésen belül gólokból és asszisztokból is egynél többig jusson. Ez volt a tizedik triplája az argentin csapatban, amivel utolérte a vonatkozó rangsorban Cristiano Ronaldót.

A klubszinten az Inter Miamiban futballozó Messi a mérkőzés után úgy fogalmazott, igyekszik kiélvezni minden pillanatot a válogatottban, és elismerte, nem sokáig fogja már magára húzni a címeres mezt.

„Nagyon jó itt játszani, érezni az argentin szurkolók szeretetét. Érzelmessé tesz hallgatni, ahogy a nevemet kiabálják. Öröm, hogy jelen lehetek, és értékelem ezt a pillanatot. Fiatalabb csapattársak vesznek körül, a koromhoz képest újra gyereknek érzem magam mellettük.

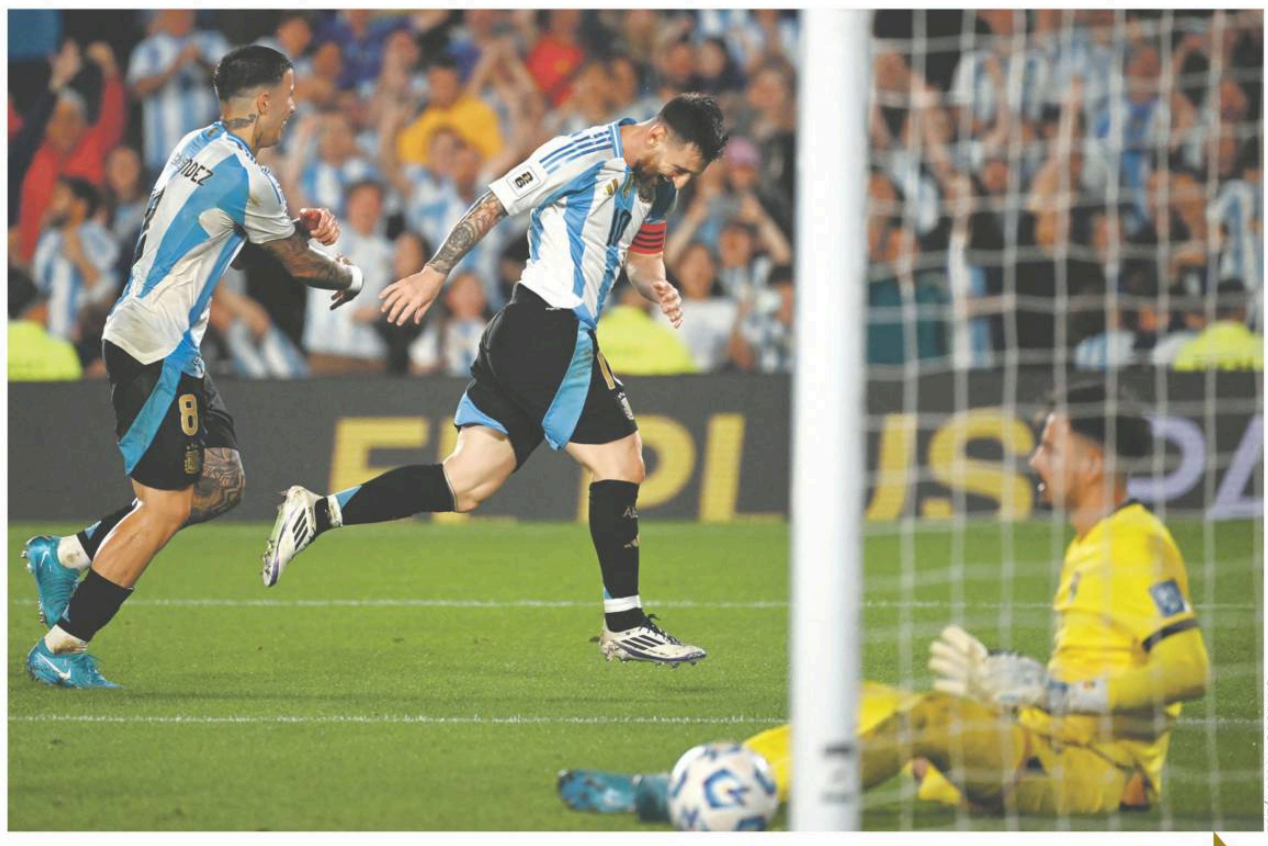

FOTÓ: AFP/LUIS ROBAYO

Ezek lehetnek az utolsó meccseim – mondta a tripla után Messi, aki nyitva hagyta a kérdést, hogy két év múlva segít-e megvédeni az argentinok vb-címét

FOTÓ: AFP/MATEUS BONOMI/ANADOLU

Brazília is tarolt, négyet gurított Perunak – egyelőre negyedik a tízcsapatos csoportban

Mindannyian élvezzük ezt a kapcsolatot a rajongókkal, szeretünk otthon előttük játszani. Amíg fenntartom ezt az érzést, és továbbra is hozzájárulhatok a csapat sikereihez, azt tervezem, hogy itt leszek és élvezem” – mondta Messi, akit arról is kérdeztek, segít-e Argentínának a 2026-os világbajnokságon címet védeni.

„Nem tűztem ki dátumot vagy határidőt a jövőmmel kapcsolatban. Egyszerűen élvezem ezt az egészet. Érzelmesebb vagyok, mint valaha, és gyűjtöm a szeretetet az emberektől, mert tudom, hogy ezek lehetnek az utolsó meccseim” – tekintett előre az argentin zseni, aki a szeptemberi vb-selejtezőkön bokasérülés miatt nem játszhatott.

„Az egyetlen dolog, amit kérek tőle, hogy játsszon, ameddig csak tud. Öröm nézni őt a focipályán. Folyamatosan ámulatba ejt minket” – mondta Messiről Lionel Scaloni, az argentin válogatott szövetségi kapitánya.

A brazilok az argentinokhoz hasonlóan gólzáporos sikert arattak, 4-0-ra verték Perut. A dél-amerikai selejtezőben novemberben még két fordulót játszanak, a kvalifikáció jövő ősszel zárul. A tíz gárdából az első hat jut ki az Egyesült Államokban, Kanadában és Mexikóban sorra kerülő vb-re, a hetedik helyezett pedig interkontinentális pótselejtezőt játszik a részvételért.

Dél-amerikai vb-selejtező, 10. forduló

Argentína–Bolívia 6-0, Brazília–Peru 4-0, Paraguay–Venezuela 2-1, Uruguay–Ecuador 0-0, Kolumbia–Chile 4-0

Az állás: 1. Argentína 22 pont, 2. Kolumbia 19, 3. Uruguay 16 (13-6), 4. Brazília 16 (15-9), 5. Ecuador 13 (6-4), 6. Paraguay 13 (4-4), 7. Bolívia 12, 8. Venezuela 11, 9. Peru 6, 10. Chile 5

De la Fuente váratlan húzása

NEMZETEK LIGÁJA Az Európa-bajnok spanyol labdarúgó-válogatott 3-0-ra győzött Szerbia ellen a labdarúgó Nemzetek Ligája A divíziójának negyedik fordulójában.

Luis de la Fuente, a spanyolok kapitánya az alábbi kezdőcsapatot küldte pályára: David Raya (Arsenal) – Pedro Porro (Tottenham), Daniel Vivian (Bilbao), Aymeric Laporte (al-Nasszr), Marc Cucurella (Chelsea) – Mikel Merino (Arsenal), Martín Zubimendi (Sociedad), Fabián Ruiz (PSG) – Mikel Oyarzabal (Sociedad), Álvaro Morata (Milan), Álex Baena (Villarreal).

Mindebből jól látszik, a spanyolok kezdőjében nem szerepelt a Barcelona, a Real Madrid és az Atlético Madrid egyetlen játékosa sem. Ilyenre pedig utoljára az 1928-as olimpia futballtornáján volt példa. Ami szintúgy nem szokványos: a Spanyolországban játszók közül is mindössze négyen kaptak szerepet. Fuente több sérült játékosra nem számíthatott (Dani Carvajal, Robin Le Normand, Rodri Hernandez, Lamine Yamal), ugyanakkor ez a mérkőzés is megmutatta, menynyire mély keretből válogathat a 63 esztendős tréner.

A többi keddi mérkőzésről: a lengyel válogatott fordulatos mérkőzésen 3-3-as döntetlent játszott a vendég horvátokkal, míg a Zalaegerszegen rendezett fehéroroszluxemburgi találkozón 1-1-es döntetlen született.

NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/DAX IMAGES/NURPHOTO

Luis de la Fuente hihetetlen mély keretből válogathat, a spanyol válogatott úgy verte tükörsimán Szerbiát, hogy a Barcelona, a Real Madrid és az Atlético Madrid egyetlen játékosa sem volt a kezdőben

Nemzetek Ligája, 4. forduló

A divízió
1. csoport: Lengyelország–Horvátország 3-3, Skócia–Portugália 0-0
Az állás: 1. Portugália 10 pont, 2. Horvátország 7, 3. Lengyelország 4, 4. Skócia 1
4. csoport: Spanyolország–Szerbia 3-0, Svájc–Dánia 2-2
Az állás: 1. Spanyolország 10 pont, 2. Dánia 7, 3. Szerbia 4, 4. Svájc 1
C divízió
2. csoport: Litvánia–Románia 1-2, Koszovó–Ciprus 3-0
Az állás: 1. Románia 12 pont, 2. Koszovó 9, 3. Ciprus 3, 4. Litvánia 0
3. csoport: Észak-Írország–Bulgária 5-0, Fehéroroszország–Luxemburg 1-1
Az állás: 1. Észak-Írország 7 pont, 2. Fehéroroszország 6, 3. Bulgária 5, 4. Luxemburg 2

Bepanaszolták Mbappét

SZEXVÁD Értetlenül áll a svéd sajtó gyanúsítgatása előtt Kylian Mbappé, akit szexuális erőszakkal vádol a helyi média: Marie-Alix Canu-Bernard, a világbajnok labdarúgó ügyvédje a francia TF1 televízióban kijelentette, védence megdöbbenve figyeli a médiafelhajtást. A Real Madrid francia sztárja a klubjától az előző héten kapott szabadnapjain Svédországba utazott, és a helyi sajtó állítása szerint egy stockholmi szórakozóhelyen úgy viselkedett, hogy emiatt egy fiatal nő panaszt nyújtott be ellene a rendőrségen.

„Egy panaszról beszélgetünk, de egyelőre azt sem lehet tudni, ki ellen nyújtották be” – fogalmazott az ügyvédnő, aki megjegyezte: bár a svéd hatóságok valóban vizsgálatot indítottak, de ebben a helyi sajtó állításaival ellentétben nem említették meg ügyfele nevét. „Egy panasz nem feltétlenül igaz, egy panasz nem bizonyíték, és hivatalosan azt sem tudjuk, hogy ellene nyújtották be.” Az ügyvédnő kijelentette: Kylian Mbappé egyetlen pillanatra sem maradt egyedül azon az estén, amikor az állítólagos szexuális erőszaktétel történt. „Sohasem marad egyedül. Pontosan azért, hogy elkerülje a számára efféle kockázatot rejtő szituációkat. Így aztán ki van zárva, hogy bármi helytelent tett volna. Ezt teljes bizonyossággal állítom.”

Az ügyvéd elbeszélése szerint a labdarúgó teljesen nyugodt, ugyanakkor megdöbbent az óriási felhajtáson, de ha nevesítik és nyomozás indul ellene, akkor a svéd hatóságok rendelkezésére áll. „De ismétlem, teljesen nyugodt, még edzésre is elment, hiszen az égvilágon semmi olyat nem tett, amiért felelősségre vonhatják” – mondta. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/SAMEER AL-DOUMY

Megdöbbenve figyeli a körülötte zajló eseményeket, mert állítása szerint semmit sem tett

Keresztülhúzták a vikingek a hajókat

Egyre több bizonyítékot találtak kutatók, amelyek szerint a vikingek észak-Skóciában a földön vontatták a kisebb hajóikat, hogy elkerüljék a Hebridák körüli veszélyesen viharos vizeket. A vontatáshoz vizes gerendákat használtak, amit hínárral tettek még csúszósabbá. BBC

Nem terjed az allergén a levegőben

Hosszú ideig tartotta magát az a nézet, hogy a földimogyoró allergén anyaga képes a repülőgépek levegőztető rendszerében terjedni. 40 év tudományos tapasztalatai szerint ennek nincs alapja. Ehelyett a fő hangsúlyt a tálcaasztalok tisztítására és fertőtlenítésére kell helyezni, hogy eltávolítsák az allergének nyomait. FLSCIENCE

Újabb részleg nyílik a Nagy Egyiptomi Múzeumban

A gízai piramisok mellett lévő új Nagy Egyiptomi Múzeum újabb részlege nyílik meg hamarosan, aminek eredetileg 2012-ben kellett volna megtörténnie. Százezer tárgy lesz látható, köztük Tutanhamon király sírjából származó kincsek. A késést a költségek, politikai zavargások és a járvány is okozta. GUARDIAN

Jogerősen elítélték a sofőrt, aki a buszban felejtett egy kislányt

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A sofőr a járművet a tűző napon hagyta, több mint 50 fokos forróság alakult ki a csukott ajtókkal és ablakokkal leállított buszban

VERDIKT Jogerőssé vált a felfüggesztett börtönbüntetése annak a buszsofőrnek, aki két évvel ezelőtt nem vette észre, hogy a jármű utasterében ottmaradt egy négyéves kislány a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tomajmonostorán. Mivel a buszt a tűző napon, egy fedetlen parkolóban hagyta csukott ajtókkal és ablakokkal, a benne felejtett kislány olyan súlyos egészségkárosodást szenvedett, hogy három nappal később életét vesztette. A másodfokon eljáró törvényszék az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A férfit foglalkozás körében elkövetett, halált okozó veszélyeztetés vétségében mondták ki bűnösnek, amiért 2 év – 5 év próbaidőre – felfüggesztett fogházbüntetésre és 450 ezer forint pénzbüntetésre ítélték. Továbbá 5 évre eltiltotta a személyszállítói foglalkozás gyakorlásától. NÉPSZAVA

Ígéretes sírt találtak

PETRA Óriási felfedezést tettek a Jordániában kutató tudósok, akik egy addig ismeretlen kamrát fedeztek fel, amiben legalább tizenkét emberi csontváz és számos műtárgy volt.

VARGA PÉTER

FOTÓK: JOSH GATES

A jordániai Petrában található sziklába faragott Kincstárnál (Khaznah) aligha van ma – az olyan régóta ismert műemlékeket, mint az athéni Parthenont vagy a római Colosseumot leszámítva – többet fotózott ókori építmény a világon. Régészek most egy olyan sírt tártak fel alatta, amely 12 emberi csontvázat és 2000 évesre becsült, nagyon jó állapotban megmaradt tárgyakat tartalmazott. A Kincstár bal oldala alatt 2003-ban a kutatók már találtak két titkos kamrát, azokat a Jordán Régészeti Minisztérium tárta fel, találtak bennük csontokat, de részletes adatokat nem tettek közzé. Most egy régészcsapat Pearce Paul Creasman, az Amerikai Kutatási Központ igazgatója vezetésével fedezte fel a jobb oldali sírkamrát föld alatti kutatásokra alkalmas radartechnika segítségével, miután 21 év spekulációt követően kíváncsiak voltak arra, vajon ott is vannak-e kamrák. A radaros eredmények hasonlóságot mutattak, ezután kértek engedélyt a jordán kormánytól az ásatásokra. A sírt augusztusban tárták fel – az erről szóló filmet múlt héten mutatták be a Discovery Channelen –, és ekkor jött az igazi meglepetés. A Petrában eddig feltárt sírokat vagy kirabolták – üresek voltak –, vagy feldúlták, ez azonban teljesen eredeti formájában őrződött meg. A csontok mellett a túlvilági élethez szánt tárgyakat is találtak bronzból, acélból vagy agyagból készítve.

A csontok mellett a túlvilági élethez szánt tárgyakat is találtak

Petrát a nabateusok, sivatagi arab nomádok, gazdag kereskedők építették, akik i. e. 400 tájától i. sz. 106-ig – amikor a rómaiak elfoglalták a területet – éltek ott. A sír páratlan betekintést enged életükbe. Eddig a nép temetkezési szokásairól tudták a legkevesebbet. Az elmúlt kétszáz évben, amióta ásatások folynak Petrában, semmi hasonlót nem találtak, így talán arra is fény derülhet, hogyan mutatkozott meg az, hogy a nabateusok között nem voltak nagy társadalmi különbségek. A sírban valószínűleg fontos személyiségek lehetnek, hiszen a város bejáratánál temették el őket.

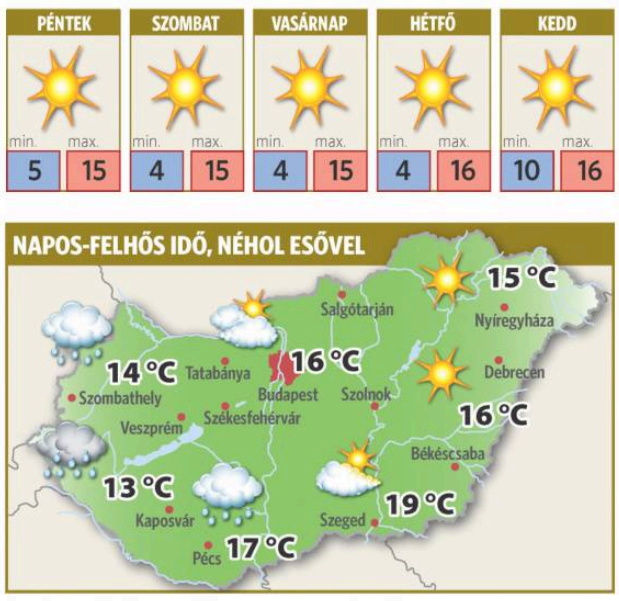

Boldog névnapot, Hedvig, Alajos!

A Hedvig női név germán eredetű, mindkét tagjának jelentése: harcias.
Az Alajos a germán eredetű német Alois, Alwis férfinév magyar alakváltozata. Elemeinek jelentése: egész és bölcs.

KENÓ – Október 17.

1	10	12	15	16	17	18	20	27	28
29	36	37	52	53	56	57	65	68	72

Adománykonvoj a rászorulóknak

TÁPLÁLKOZÁS Idén már 19. alkalommal indította útjára az élelmezési világnapi adománykonvojt az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) és az Élelmiszerbank. A 19 kamionból álló kocsisor 30 ezer kilogramm tartós élelmiszert szállít. A 45 millió forint értékű szállítmányból a következő napokban 9 ezer élelmiszercsomag készül rászorulók számára.

Az elmúlt évek társadalmi, gazdasági és éghajlati változásai után az éhezés ismét felfutóban van világszerte. Jelenleg körülbelül 733 millió ember éhezik a világon és több mint 2,8 milliárd ember nem engedheti meg magának az egészséges táplálkozást, ami hozzájárul az alultápláltsághoz, a mikroelemhiányokhoz és az elhízáshoz. „Jelenleg a világ gazdálkodói által megtermelt élelmiszer bőven elegendő lenne a világ lakosságának élelmezésére, ám ennek ellenére a világon minden 11. ember minden este éhesen fekszik le” – mondta Viorel Gutu, a FAO főigazgató-helyettese.

„Az élelmezési világnap jelentőségét mutatja, hogy előrejelzések szerint míg a föld népessége az évszázad közepére 25 százalékkal növekedhet, addig a világ lakosságának élelmiszerigénye 60 százalékkal emelkedhet” – hívta fel a figyelmet Nagy István agrárminiszter.

FOTÓ: MTI/LAKATOS PÉTER

A konvoj 30 ezer kilogramm tartós élelmiszert szállít. A 45 millió forint értékű szállítmányból a következő napokban 9 ezer élelmiszercsomag készül rászorulók számára

„Az élelem alapvető emberi jog. Sokkal több élelmiszert termelünk meg a bolygón, mint amennyire az emberiségnek szüksége van, és mégis egyenlőtlen az elosztás, sokaknak van szükségük támogatásra. Az Élelmiszerbank azért dolgozik, hogy felkutassa a gyártók, a kereskedők és a vendéglátóhelyek feleslegessé vált készleteit, például a lejárat közeli vagy csomagolási hibás termékeket. Évente tízmillió kilogramm élelmiszert mentünk meg a megsemmisítéstől, hogy rászorulókhoz vigyük azokat” – mondta el Cseh Balázs, az Élelmiszerbank elnöke. NÉPSZAVA

Parkie, ami a helyükre pakolja az autókat

INNOVÁCIÓ A dél-koreai HL Mando a parkolást igyekszik megreformálni a Parkie robottal, ami egészen szűk helyekre is összesűríti az autókat. Parkie önállóan közlekedik az épületekben, miközben kamerákkal és szenzorokkal figyeli környezetét, elkerüli az akadályokat és felismeri a rendszámokat, hogy a megfelelő autókat tudja a helyükre szállítani. A robot 3 tonnát tud megemelni és a járművek alá csúszva precízen egymás mellé helyezi őket, ezáltal sok helyet spórol meg a rosszul parkoló vagy a kiszállás-beszállás miatt az autók között túl sok helyet hagyó emberek helyett.

NÉPSZAVA

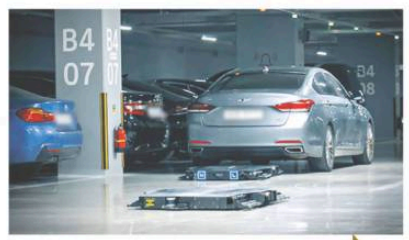

A robot precízen egymás mellé helyezi a járműveket

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

„Nem jó helyre születtünk, feleim”

Összefújja a szemetet a szél. Igen pejoratív mondás erre a helyzetre, inkább azt mondanám, hogy a tapasztalatot, a mesélőket, a smaragdokat hordja egy kupacba.
A skót tábortűznél, legyen az fesztivál, baráti csevegés, vagy csak családi bambulás, mindig van olyan érzésem, hogy a történelem szelete vagyok a vad északon. Minden változik az idővel, társadalmak, emberi viszonyrendszerek, tárgyak, közlekedés, morál, fegyverek, kultúra, de a tűz ugyanúgy lobogott a kékre festett vad keltáknak, kecskepásztornak, mint ahogy most nekem, és lobog majd évezredek múlva is. A tűz nem változik, biztonságot ad, melegíti az arcot.
És meséltet.
Mondjunk valamit a hazánkról, kérték a skótok egy két évvel ezelőtti fesztiválon.

Ikonikus indiai fesztivál

A Kulasai Dasara egy egyedülálló, vibrálóan színes fesztivál, amelyet India legdélebbi államában, Tamil Naduban, egy Kulasekarapattinam nevű tengerparti városban tartanak. A hívők isteneknek, istennőknek és mitológiai szereplőknek öltöznek, az egész helység egyetlen óriási színtérré lesz, ahol vallási előadásokat tartanak. A kultúrának, a hitnek, a művészetnek ez a sajátos, izgalmas keveréke évente több ezer zarándokot és turistát vonz.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás”, és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 18., péntek 152. évfolyam, 244. szám Ára: 560 forint

FOTÓ: AFP/SERGII KHARCHENKO

A szlovák miniszterelnök érdeke, hogy felerősödjön a magyargyűlölet

Fico elővette a magyar kártyát

NYELVTÖRVÉNY „Képtelenség” a szlovák kulturális minisztérium által kidolgozott nyelvtörvény-módosítás, a magyar kisebbség ellen irányul, és az 1990-es évekbe rántja vissza Szlovákiát. „Ez a nacionalizmussal átitatott törvény sokszor korlátozta és ma is korlátozza az ország lakosainak azt a jogát, hogy az anyanyelvükön, szabadon terjesszék és kapják az információkat, és a vállalkozás szabadságát is akadályozza.” E mondatok nem az Orbán-kormány részéről hangzottak el, hanem a SaS szlovák liberális párt szerdai sajtótájékoztatóján. Noha már egy hete nyilvánosságra került a szándék, a magyar „nemzeti kormány” nem tiltakozott a Fico-kormány magyarellenes terve ellen. Szijjártó Péter tegnap csak annyit mondott: „A magyar kormány szorosan figyelemmel követi a szlovákiai nyelvtörvény esetleges módosítását, s azt a világos elvárást támasztja, hogy ne legyen semmifajta visszalépés a kisebbségi jogok terén”.

FOLYTATÁS A 7. OLDALON

Lefejezték a Hamászt

ADÓSSÁG Likvidálták Jahja Szinvárt, aki a Gázát irányító terrorszervezet vezetője volt – tudatta közleményben az izraeli hadsereg.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök tegnap este bejelentette, hogy a Hamász vezetője, Jahja Szinvár halott. Ugyanakkor azt is hozzátette, hogy a feladatot még nem végezték el. „Ma rendeztük az adósságunkat. A mai napon a gonosz csapást szenvedett, de a feladatunkat még nem teljesítettük. A szeretett családoknak pedig azt mondom: ez egy fontos pillanata a háborúnak. Teljes erővel folytatjuk, amíg a ti szeretteitek, a mi szeretteink haza nem kerülnek” – fogalmazott egy videóüzenetben az izraeli kormányfő.

Az izraeli és nyugati hatóságok egybehangzó véleménye szerint Szinvár állt a tavaly október 7-i Izrael elleni terrortámadás megszervezése mögött. A források szerint a háború elmúlt egy évében a Gázai övezet alatt kialakított alagútrendszerben tartózkodott, és élő pajzsként használta a civil lakosságot. Halála fordulópontot jelenthet a több mint egy éve tartó konfliktusban.

Míg a Reuters tudósítása szerint az izraeli Szderót határátkelőn tegnap este már ingyen osztott édességekkel ünnepelték a terrorista halálát, a Hamász eddig nem adott ki közleményt Szinvár halálhírével kapcsolatban.

A nyugati szövetségesek közül többek között Mark Rutte NATO-főtitkár és Chuck Schumer demokrata szenátor is üdvözölte a hírt, míg Emmanuel Macron francia államfő a túszok gyors szabadon bocsátását is szorgalmazta.

RÉSZLETEK A 7. OLDALON

FOTÓ: AFP/EMMANUEL DUNAND

Szinvár szervezte meg a tavalyi terrortámadást

Ukrán béketerv: se igen, se nem

EU-CSÚCS Bemutatta győzelmi vagy béketervét Brüsszelben az uniós vezetők találkozóján Volodimir Zelenszkij ukrán elnök tegnap. Az uniós vezetők nem mondtak se igent, se nemet a tervre, amely többek között gyors NATO-csatlakozást sürget, és javasolja egy nem nukleáris stratégiai elrettentő csomag telepítését Ukrajnában.

Orbán Viktor Facebook-videójában több mint rémisztőnek nevezte a tervet, mert a béketárgyalások helyett „még több háborút és még több veszélyes fegyvert jelent”. Egy uniós illetékes lapunk kérdésére azt mondta, hogy a magyar kormányfő nagyrészt csendben ülte végig a vitát.

Az uniós vezetők csúcsról kiadott záróközleménye rögzítette, hogy a huszonhetek nem tudtak dönteni azokban az ügyekben, amelyeket jelenleg a magyar kormány blokkol: ilyen az ukrajnai fegyverszállítások finanszírozására szolgáló alap megnyitása és a kelet-európai országnak szánt G7-es hitelkonstrukció biztos lábakra helyezése.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

FOTÓ: AFP/NICOLAS ECONOMOU/NURPHOTO

Az uniós vezetők csak meghallgatták Zelenszkij terveit, nem döntöttek

Jókora pénzdózist kap az egészségügy

FINANSZÍROZÁS Újabb adósságrendezésre számíthatnak novemberben a kórházak – mondta Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár az Egészségügyi Gazdasági Vezetők Egyesületének konferenciáján tegnap. Ennél is fontosabb talán az, hogy az államtitkár azt is bejelentette: augusztustól visszamenőleg havi 12,5 milliárdos pluszforráshoz is juthatnak az intézmények. Az összeg nagyságát jól jelzi az: körülbelül ennyivel, havonta 12-13 milliárddal nőtt eddig a kórházak adóssága. Takács Péter államtitkár közölte: az állami CT- és MR-gépcsereprogramban számítanak a kínai és a török gyártókra is, amelyek készülékei akár 30-40 százalékkal olcsóbbak lehetnek.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Jövő év elején kerülhet a kormány elé az ellátás minimális feltételeit megszabó új jogszabálytervezet.

4 OLDALAS

MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

Hatalmi visszaélések akkor és most

PÁRHUZAM „Ki hitte volna, hogy miközben a ’60-as évek óta rohamléptekben haladtunk az információs társadalom jövőképe felé, most, a 2020-as években megyéket, egész társadalmi rétegeket lehet középkori tudatlanságban, kiszolgáltatottságban tartani, csak azért, hogy megszerezzék a szavazataikat?!” – veti fel Závada Pál író, aki Pernye és fű című regénye megjelenése kapcsán adott interjút a Népszavának. Az ötvenes évek legszörnyűbb justizmordjai és a háború, a holokauszt, a vidéki gettók történetei és szereplői közötti összefüggéseket megvilágító szépirodalmi mű alapja az 1989-ben készült, Statárium című, Sipos András rendezővel készített dokumentumfilm és interjúkötet. Akkor az író ismerősei közül „a legpesszimistábbak sem gondolták volna, hogy ilyen gyalázatos módon élnek majd vissza a hatalmukkal, akik most éppen ezt teszik” – idézi fel Závada Pál.

INTERJÚNK A NYITOTT MONDATBAN

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Závada Pál szerint órási az ismerethiány, így könnyen elterjednek a teljesen fals magyarázatok

AJÁNLÓ

Fogy a türelem

Zártkörű megbeszélést tartottak a héten az Európai Parlamentben német és osztrák EP-képviselők, amelyen a külföldi cégek magyarországi nehézségeiről egyeztettek, s erősebb fellépést sürgettek. Itthon Csányi Sándor, az OTP vezére élesen bírálta a kormány gazdaságpolitikáját, mondván, nincs olyan ország, ahol az állam annyira beavatkozna a bankok életébe, mint Magyarországon. **6. oldal**

Helyesírás hatályon kívül helyezve

Új eljárásra kötelezte a Kúria a Fővárosi Törvényszéket a „vesszőperben”, amelyet a Líra indított a Fővárosi Kormányhivatal ellen, miután az a Heartstopper című könyv lefóliázás nélküli árusítása miatt 12 millió forintra büntette. **12. oldal**

Elfáradt a kormányzati propaganda

HIBÁK Magyar Péter olyan kihívást jelent, amilyennel a versenytől elszokott Fidesznek még nem volt dolga, de elemzők abban is biztosak: Orbán Viktort nem szabad lebecsülni.

CZENE GÁBOR

Friss kutatások szerint zárul az olló a Fidesz és a Tisza Párt között: a Závecz Research után az IDEA Intézet is azt mérte, hogy már csak néhány százaléknyi a különbség. Magyar Péter pártja erősödik, a Fidesz stagnál vagy gyengül.

Somogyi Zoltán politikai elemző, a Political Capital társalapítója osztja azt a véleményt, hogy a kegyelmi botrány kitörése óta a Fidesz egyik kommunikációs hibát követi el a másik után. „Összevissza kapkodnak” – jelentette ki lapunknak nyilatkozva. A kormánypárt berkeiben lévő zavarodottságot jól jelzi, hogy a fideszes propagandagépezet milyen módszerekkel próbálta lejáratni Magyar Pétert a strasbourgi európai parlamenti ülés után.

– Magyar Péter odalépett Orbán Viktor miniszterelnökhöz kezet fogni, majd nyílt színen vitába szállt vele, azzal pedig, hogy az Európai Néppárt látványosan felsorakozott mögé, komoly erőt mutatott fel – emlékeztetett Somogyi Zoltán. A kormánypárti sajtó nyilvánvalóan arról akarta elterelni a figyelmet, hogy Orbánnak jól látható, esélyes kihívója akadt. Ennek a hatását oly módon igyekeztek enyhíteni – ez régi technika –, hogy az ellenfelet lehúzzák a sárba. Ezért találták ki azt, hogy Magyar Péter a kézfogás előtt a „nemi szervét vakargatta”.

Somogyi Zoltán nem csupán alpárinak, hanem kontraproduktívnak is tartja a propagandafogást. (Amit máskülönben utólag még Gulyás Gergely miniszter is ízléstelennek minősített a kormányinfón.) A jobboldalon eddig azt a képet erősítették, hogy Orbán Viktor a „tökös legény”. G. Fodor Gábor, a fideszes belső körökhöz tartozó politológus korábban arról írt, a miniszterelnök népszerűségében nagy szerepe van annak, hogy a választói benne látják „a férfit”. Orbán maga is rájátszott erre, amikor például közölte, hogy „a kétharmad áll, mint a cövek”.

– Ezúttal viszont a kormánypárti propaganda akaratlanul is Magyar Péter férfiasságára erősített rá – folytatta Somogyi Zoltán. Már csak azért is érthetetlen, miért folyamodtak ehhez a módszerhez, mert előre kiszámítható volt, hogy a Tisza Párt elnöke pillanatokon belül visszaveri az ellene indított támadást. Hiszen Magyar Péter kommunikációja egyértelműen egy irányba mutat: ha megtámadják, akkor ugyanazokkal a kifejezésekkel és eszköztárral támad vissza, így hatástalanítja, teszi nevetségessé az ellene irányuló lejáratót kampányt. A Political Capital társalapítója ezt aikidópolitikának nevezi. Az aikidó az a harcművészet – magyarázta –, amelyik a másik erejéből merít, átveszi a támadó energiáit, abból építkezik a harcban.

Szemtől szemben Magyar Péter és Orbán Viktor Strasbourgban. Kemény csata várható

FOTÓ: EP/ALAIN ROLLAND

„A kormánypárt berkeiben lévő zavarodottságot jól jelzi, hogy a fideszes propagandagépezet milyen módszerekkel próbálta lejáratni Magyar Pétert a strasbourgi európai parlamenti ülés után.”

AIKIDÓ

SOMOGYI ZOLTÁN

aikidópolitikának nevezi Magyar Péter kommunikációját: ha megtámadják, akkor ugyanazokkal a kifejezésekkel és eszköztárral támad vissza, így hatástalanítja, teszi nevetségessé az ellene irányuló lejáratót kampányt.
Az aikidó az a harcművészet, amelyik a másik erejéből merít, átveszi a támadó energiáit, abból építkezik a harcban

amelyik a másik erejéből merít, átveszi a támadó energiáit, abból építkezik a harcban.

A kötcsei találkozó után nyilvánosságra hozott Orbán-beszéd Somogyi Zoltán szerint arra utalt, a Fidesz felismerte, hogy új helyzet van, ami új stílust igényel: nem csak kormánypárti embereket kell beengedni a tévéstúdiókba, vitákon kell részt venni. De amikor a Fidesz nekiugrik Magyar Péternek, még mindig a régi propagandamódszereket alkalmazza, és azokat túltolja.

Márpedig – hangsúlyozta Somogyi Zoltán – a propaganda ugyanúgy el tud fáradni, mint bármelyik termékmárka. Az emberek jó ideig hajlamosak bedőlni a propagandának, amikor azonban rájönnek arra, hogy becsapták őket, akkor kiábrándulnak az adott pártból: amit addig elhittek, az már lepereg róluk.

A Fidesz próbálgatja, mi az, ami működik Magyar Péterrel szemben, de még nem talált fogást rajta. A kormányzati kommunikáció hibái abból is adódnak, hogy a Fidesz elszokott a versenytől – tette hozzá a politikai elemző. Valóban új helyzet van. Az ellenzék 2021 őszén is felzárkózott a Fidesz mellé, de ez – mivel a miniszterelnök-jelölt, Márki-Zay Péter mögött egymással vesszekedő pártok álltak – csak rövid ideig tartott. Magyar Péter mögött viszont közvetlenül a választók állnak, valamint egy már sikeres országos választás.

Nem lehet tudni, hogy a Tisza Párt lendülete kitart-e a 2026-os parlamenti választásig, ahogyan azt konstatálta Győri Gábor. Az egyik felfogás szerint ez akkor fordulhat elő, ha elsöprő erejű népharag tör ki, és az emberek bárkire hajlandók szavazni a Fidesszel szemben, így például az egyesült ellenzékre. A másik lehetőség: megjelenik egy új ellenzéki mozgalom, amelyik elnyomja a többit. Jelenleg úgy tűnik, hogy ez a második változat valósul meg. A Tisza Párt – bár még messze vagyunk a parlamenti választástól – képes lehet arra, hogy erősebbé váljon, mint a Fidesz.

A 2022-es vereség után az ellenzéki oldalon óriási volt a csalódottság, hatalmas politikai vákuum keletkezett. Az ellenzéki szavazók frusztrációját Magyar Péter nagyon jól tudta becsatornázni – fogalmazott Győri Gábor.

Az elmúlt tizennégy évre visszatekintve a Policy Solutions vezető elemzője két alkalommal érezte úgy, hogy esély mutatkozik a Fidesz meggyengítésére és legyőzésére. Az egyik ilyen a 2014-es választás után jött el, amikor kirobbantak a netadós tüntetések, több ellenzéki jelölt is nyert időszaki választáson, a Fidesz átmenetileg elveszítette kétharmados többségét. A kormány ekkor hozta elő a hatalmi szempontból jól bevált „migránsügyet”. A másik alkalom – ahogyan Somogyi Zoltán is említette – 2021 ősze, az ellenzéki előválasztás időszaka volt. Márki-Zay Péter azonban nem bizonyult igazán jó jelöltnek, és a Fidesz az ukrajnai háborút is a maga javára tudta fordítani.

Győri Gábor is úgy látja, hogy új helyzet van. Magyar Péter és a Tisza Párt már most többet ért el annál, amit más ellenzéki pártok 2010 óta felmutattak. Feltűnő, hogy míg korábban Orbán Viktor népszerűségét nem tudta semmi megrendíteni a szavazótáborában, jelenleg Magyar Péterre igaz ugyanez. Bármivel próbálkozik is a Fidesz, egyszerűen nem hatásos ellene.

A tapasztalatokból kiindulva azonban nem szabad lebecsülni Orbán Viktort és a Fideszt – figyelmeztetett Győri Gábor. Simán megtörténhet, hogy a Fideszben megtalálják azt a stratégiát, amellyel megint maguk mellé állíthatják a közvélemény többségét, és sikeresen lejárathatják a Tisza Pártot.

Semmiből minden?

Szintén feltűnő aspektusa a Tisza sikerének – amit Győri Gábor szerint jogosan emelt ki Magyar Péter –, hogy a pártnak nem volt sok hagyományos kampányeszköze, plakátja, hirdetése, költséges szervezete. Eddig kulcsproblémának tűnt az ellenzék erőforráshiánya a Fidesz hatalmas, jogszerű és jogszerűtlen kampánygépezetének rendkívül bőkezű finanszírozásához képest, de Magyar Péter megjelenése ezt a hipotézist is a feje tetejére állította. A Tiszának a többi ellenzéki párthoz viszonyítva is kevés erőforrása volt, ennek ellenére ért el példátlan áttörést.

HARCOS

GYŐRI GÁBOR:

Nem szabad lebecsülni Orbánt és a Fideszt, megtörténhet, hogy megtalálják azt a stratégiát, amellyel maguk mellé állíthatják a közvélemény többségét, és lejárathatják a Tisza Pártot

sem, Magyar Péter személyisége egyáltalán alkalmas-e arra, hogy végigvigye a kampányt – mondta Somogyi Zoltán. Biztosan annyit tudunk, hogy egyelőre eredményes és sikeres. Ezzel együtt a Fideszt korai lenne leírni: elképzelhető, hogy a kormánypárt megtalálja, mi az, ami működik Magyar Péterrel szemben, és távolról sem zárható ki az sem, hogy a kétharmados többség, ha úgy alakulnak az erőviszonyok, megint átszabja a választási rendszert.

Győri Gábor, a Policy Solutions vezető elemzője szerint korábban is előfordultak kormányzati kommunikációs hibák, de addig, amíg nem jelent meg a színen erős politikai konkurencia, ez kevésbé tűnt fel. Egyszerűen nem volt olyan párt, amely ezeket a hibákat jó hatásfokkal ki tudta volna használni, és nem volt alternatíva, amely felé tömegesen fordulhattak volna a szavazók.

Nem könnyű magyarázatot találni arra, hogy az ellenzéknek eddig miért nem sikerült kiaknáznia a fideszes bakikból adódó lehetőségeket – töprengett Győri Gábor. Elemzőként ő sem teljesen értette, miért siklik el a közvélemény olyan botrányos ügyek mellett, amelyekre pedig az ellenzéki pártok próbálták felhívni a figyelmet. Úgy tűnik , nem elég a tartalom, a közvélemény-kutatások arról tanúskodnak, az is legalább ennyire fontos, hogy ki mondja, amit mond. A régi ellenzéktől a választók nem fogadták el a kormány kritikáját, Magyar Péter részéről viszont elfogadják: őt ugyanis hitelesnek tartják.

Kétféle elméleti megközelítés létezik arról, hogyan képzelhető el az Orbán-kormány megbuktatása –

Lassítani az eróziót

REKLÁM Beválhat-e kommunikációs csodafegyverként a Fidesz által meghirdetett újabb „nemzeti konzultáció”? – kérdeztük az elemzőket. Somogyi Zoltán szerint a nemzeti konzultációnak nevezett fideszes politikai termék több célt is szolgál: egyrészt felméri a saját tábor aktuális mértékét, másrészt lehetőséget teremt a tábor közvetlen megszólítására, megerősítésére a párt aktív tagjain keresztül, harmadrészt segít felmérni a Fidesz szervezeti állapotát, negyedrészt pedig frissíti a politikai választói adatbázist. Mindeközben olyan érzést mutat a választók egésze felé, mintha lenne tudatosan végiggondolt politikai koncepció a helyzet kezelésére. Somogyi Zoltán ebben a szituációban nem érzi túl erős fegyvernek Magyar Péterrel szemben a nemzeti konzultációt, amely inkább a Fidesz tagjainak „rövid távú megnyugtatására” szolgál.

Győri Gábor sem tekinti kommunikációs csodafegyvernek a nemzeti konzultációt, ami nagyjából annyira lehet hatékony, mint a postaládákba bedobált egyéb reklámlapok. Valamennyire aktivizálja a híveket, még egy a sok emlékeztető közül, amely a „márkahűséget” erősíti. A Fidesz ezzel enyhén talán lassíthatja az eróziót, de az úgynevezett nemzeti konzultáció nem alkalmas arra, hogy új embert meggyőzzön a „mosóporról”, azaz a politikai termékről, amelyet G. Fodor Gábor emlékezetes kijelentése szerint értékesíteni kell.

CZ. G.

HÉV-nek látszó vonatok

ÖTLETEK Motorvonatok válthatnák a kieső HÉV-eket, de az állami cég szerint ez „nem aktuális”. Úgy tudjuk, valójában gőzerővel keresik, miként kerülhetik el a járatritkítást.

SZALAI ANNA

Lázasan keresik a megoldást a kieső HÉV-járművek pótlására az állami MÁV-HÉV Zrt.-nél a Népszavához eljutott belső információk szerint. Nem véletlenül: a cégen belül továbbra is úgy készülnek, hogy januártól várhatóan csak 70 – három kocsiból álló – szerelvényt tudnak kiállítani a jelenleg közlekedő 74-ből. A közlekedési szakma szerint megoldás lehetne a ráckevei HÉV-vonalon néhány éve próbajáratra bocsátott Siemens Desiro típusú dízel motorvonatok bevetése. A teszt nem sikerült valami fényesen, hiszen egyetlen nap alatt kétszer is műszaki hiba lépett fel, de egyelőre nem igazán látszik más gyors megoldás, mivel új járművek beszerzése – mint arról többször írtunk – rövid távon elképzelhetetlen. Ezek a dízelvonatok a meglévő pályán nagyszabású átépítés nélkül is forgalomba állíthatók lennének. A fővárosi szakbizottságban felmerült, hogy hannoveri villamosokkal pótolnák a kieső HÉV-eket, de ezekhez a peronok átépítése mellett a biztosító- és áramellátó-rendszereket is át kellene alakítani. Erre Walter Katalin, a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) vezérigazgatója szerint is kellene legalább két év. Költségbecslésbe pedig nem is bocsátkozott.

A MÁV felső vezetése azonban továbbra is teljes tagadásban van, úgy tesz, mintha a probléma nem is létezne. A Népszava kérdésére némi időkérés után azt válaszolta a MÁV Kommunikációs Igazgatósága: „A Desirókra vonatkozó kérdés nem aktuális, mivel a 2024-es menetrendi szolgáltatáshoz szükséges HÉV motorvonat-állomány a jövő évben is rendelkezésre áll, így a járatainknál 2025 januárját követően sem lesz menetrendi változás; ugyanannyi HÉV, ugyanolyan gyakran, ugyanannyi férőhellyel közlekedik majd”.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A közlekedési szakma szerint megoldás lehetne a ráckevei HÉV-vonalon néhány éve már próbajáratra bocsátott Siemens Desiro típusú dízel motorvonatok bevetése

200 ezer
utast szállít naponta, csaknem 100 kilométer hosszú vonalon a HÉV.

A MÁV mostani hárítása már csak azért is különös, mert a cég vezérigazgatója korábban már elismerte: „jövőre 4 motorvonat is eléri azt az életkort, amelyet követően azokat ki kell vonni a forgalomból”. Bár ez szerinte csak a műszaki tartalékállományt érinti. Ehhez képest a MÁV-HÉV Zrt. januári adatai szerint az eredetileg 98 darabos flottából már csak 79 volt forgalomba adható, 12 javítás alatt állt, 7 pedig még csak várt erre. A helyzetet bonyolítja, hogy a 40–60 éves járműveket hatévente fővizsgára kell küldeni. Az idén 20, jövőre 25 jármű esetében kellene ezt lebonyolítani, de ezek torlódnak, mert nincs se elég alkatrész, se elég ember. Így könnyen lehet, hogy a korábban bejelentett – majd visszavont – 5 jármű kivonása után jövőre kieshet még 7.

A MÁV Kommunikációs Igazgatósága most nem adott választ arra a kérdésünkre, hogy pontosan milyen intézkedésekkel gyorsítják fel a karbantartást. Arra sem feleltek, hogy a MÁV-csoport felügyeletét ellátó Építési és Közlekedési Minisztérium visszavonta-e a karbantartási időt alaposan megnyújtó beszerzési szabályozást. A MÁV azt sem segített tisztázni, hogy miképpen áll majd rendelkezésre ugyanannyi jármű a következő évben, ha a kötelező fővizsgák teljesítése a szűk javítókapacitás okán egyre jobban csúszik. Kérhető persze felmentés ezalól, hiszen a vasúthatóság korábban arra is rábólintott, hogy 40 évnél idősebb járművek is forgalomba állíthatók. Kérdés, hogy ezek a trükkök nem növelnék-e a baleset kockázatát. Az M3-as metrószerelvények felújítása is akkor került a politika fókuszába, amikor az egyik jármű kigyulladt.

KORMÁNYZÁS

LÁZÁR JÁNOS
közlekedési miniszterként eddig kudarcot kudarcra halmozott: a MÁV összeomlott a nyáron, most pedig a fővárosi agglomeráció számára nélkülözhetetlen HÉV-járatok vannak veszélyben.

„Mindenképpen szükség lesz valamiféle beavatkozásra”

– Szóban azt a tájékoztatást kaptuk a MÁV-tól, hogy marad a jelenlegi menetrend, de nem fűztek hozzá semmiféle magyarázatot – válaszolta a Népszava kérdésére Bodor Ádám, a BKK mobilitásfejlesztési igazgatója. A BKK azután kereste meg tiltakozva a MÁV-HÉV Zrt.-t, hogy az járatritkítást vetett fel. Bodor Ádám bízik abban, hogy az állami cég rövid távon valóban tartani tudja ígéretét, s nem lesz járatritkítás, bár közép- és hosszú távon mindenképpen szükség lesz valamiféle beavatkozásra. Intő jel, hogy a tavaly decemberben átmenetiként a H5-ös és a H6-os vonalakon bevezetett járatritkítás azóta állandósult. A BKK hiába kérte a kieső járművek pótlását célzó intézkedési terv bemutatását, de arra sem kaptak választ, hogy mikorra várható a HÉV-infrastruktúra felújítása, az ígért új járművek beszerzése. Minderről korábban a Népszava is megkérdezte Lázár János minisztériumát, de azóta sem kaptunk választ.

Nők az Orbán-rezsimben: „bábuk a sakktáblán”

POLITIKA „Nőügyekkel nem foglalkozom” – ütötte el a Szemerkényi Réka washingtoni nagykövet visszahívására vonatkozó újságírói kérdést 2017-ben Orbán Viktor kormányfő. Ez lett a címe annak a beszélgetésnek, amelyen Antoni Rita nőjogi aktivista, Parászka Boróka erdélyi magyar újságíró, Renner Erika, a bántalmazott nők jogaiért kiálló aktivista, az elmúlt évtizedek egyik legsúlyosabb nő ellen elkövetett bűntényének túlélője és Perintfalvi Rita teológus többek között arra kereste a választ, hogy áll jelenleg a női egyenjogúság kérdése az orbáni rezsimben. Az elhangzottak alapján nem jól. Parászka Boróka szerint Magyarországon egyfajta feudális rendszer működik, amelyet megosztottság és az alávetettség jellemez. Úgy gondolja, a magyar társadalomban mindig van egy szempont, ami szerint megosztják a társadalmat – például városiak és vidékiek, határon túliak és inneniek –, és a legnagyobb csoport, amelyet meg lehet különböztetni és ellenségként lehet kezelni, azok a nők. Ráadásul mivel a kormány családbarátnak vallja magát, a dolog úgy van eladva, mintha valójában a női

FOTÓ: NOVÁK KATALIN FACEBOOK-OLDALA

Novák Katalinnak meglett volna a lehetősége, hogy javítson a nők helyzetén, de meg sem próbálta. Ablakpucolással mutatta meg, hol a nők helye szerinte

principiumot és a családokat védenénk. Az újságíró szerint nagyon sok nő azt gondolja, hogy lojalitással kiválthatja a támadásokat, ezért beáll az erősebb férfiak mögé, betölti azt a női principiumot, amit rá osztanak, esetleg me too-ellenes vagy antifeminista lesz.

Arra a kérdésre, hogy vajon a politika miért nem próbálja a női egyenlőség kérdését jobban felkarolni, illetve a nők miért szavaznak sok esetben az őket diszkrimináló pártokra, Antoni Rita szerint az a válasz: a nők nem elég tudatos szavazók. Emellett nem a női identitásuk a legerősebb, megelőzi ezt a társadalmi réteghez való tartozásuk, a családjukban betöltött szerepük, ennek következtében kevésbé szolidárisak a többi nővel.

Parászka Boróka szerint mindez nem magyar jelenség, globális regresszió figyelhető meg a női jogok terén, ennek egyik árulkodó jele, hogy az USA-ban elnök lehetett Donald Trump. „Az egyik legnagyobb antifeministát Olaszországban úgy hívják, hogy Giorgia Meloni, és nagyon sokat árt a női jogoknak Marine Le Pen is” – mondta az újságíró, aki szerint ezeknek a nőknek a szereplése a politikai színtéren jó példa arra, hogy az elnyomó hatalom hogyan korrumpálja az elnyomottakat. Magyarországon ennek a kirakatszerepnek felelt meg Varga Judit egykori igazságügyi miniszter és Novák Katalin köztársasági elnök is.

Varga Judit szerepe kapcsán a moderátor felidézte; amikor a volt igazságügyi miniszter azzal vádolta meg Magyar Pétert, hogy házasságuk alatt érzelmileg és fizikálisan bántalmazta őt, Renner Erika egy Facebook-bejegyzéssel válaszolt neki. Ebben szarkasztikusan azt javasolta Vargának: menjen be egy általa alapított Áldozatsegítő Központba, ott majd kap segítséget. Renner Erika arról beszélt, a mai napig rengeteg áldozat fordul hozzá, akik arról számolnak be, hogy szinte semmilyen segítséget nem kapnak ezekben az áldozatsegítő központokban. Varga Judit megnyilvánulásai pedig szerinte rengeteget ártanak a bántalmazottaknak és az áldozatoknak. Perintfalvi Rita szerint Varga és Novák esete mutatja meg, hogy a Fidesz számára mit jelentenek valójában a nők. „Fölépítették őket, nagyon magasra tették őket, de csak addig kellettek, amíg mint bábut a sakktáblán, úgy lehetett mozgatni őket. Mihelyst nem hoztak hasznot, ledöntötték őket a tábláról egy pillanat alatt.” Ugyanakkor – a kegyelmi botrányban szintén érintett – Balog Zoltánnal például nem történik meg ugyanez, megtarthatta püspöki pozícióját, sőt az egyházkerülete 6 milliárd forint értékben kapott ingatlanokat a kormánytól, mintha még jutalmaznák is.

Antoni Rita Varga Judit és Novák Katalin kapcsán kiemelte, hogy bár bábuk voltak, a felelősségüket mégsem lehet elvitatni, hiszen magasan képzett, nyelveket beszélő, tehetséges nőként meglett volna a lehetőségük, hogy javítsanak a nők helyzetén, de meg sem próbálták. A valóban hatékony megoldásokat kínáló Isztambuli Egyezmény ratifikálása helyett egy működésképtelen áldozatsegítő rendszer jött létre, ami semmiféle rendszerszintű megoldást nem jelent a nők elleni erőszak problémájára.

F. SZABÓ KATA

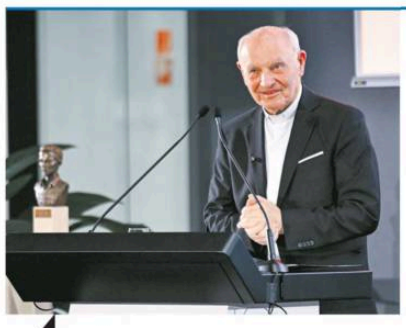

1940–2024

Elhunyt Kozma Imre atya

GYÁSZ Életének 85. évében elhunyt Kozma Imre atya, katolikus pap, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapító elnöke – közölte a szervezet. A Betegápoló Irgalmasrend korábbi magyarországi vezetője Győrzámolyban született, 1940. június 4-én. 1963-ban szentelték pappá. Első állomáshelye Tát-Dorogbányán volt, majd áthelyezték Budapestre. 1968 és 1977 között a Ferenciek terén álló Alkantarai Szent Péter-templomban szolgált. Számos alkalommal előállították és kihallgatták, hallgatóságának több tagját meghurcolták és kizárták az egyetemről. Pályafutásának következő állomása a zugligeti Szent Család plébániatemplom volt. Azt tanította, hogy a kereszténység nem elmélet, hanem gyakorlat, a templom falain kívül a mindennapokban is meg kell élni hitünket. A közösség tagjainak konkrét segítő feladatokat kellett vállalniuk, ekkor alakult ki az az önkéntes hálózat, amely később a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapját adta. Az 1989-ben megalakult Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapító elnökeként a szegények, idősek, hajléktalan emberek ellátását szervezte meg. A zugligeti templom kertjében megnyitotta az első menekülttábort a Budapesten gyülekező keletnémet családok előtt, ezzel az akkori Európa legnagyobb humanitárius akcióját indította el, melynek során 48 ezer menekültet fogadtak be Magyarországon. Tevékenységét több mint harminc alkalommal ismerték el rangos kitüntetésekkel. NÉPSZAVA

Komoly pénzdózist kap az egészségügy

FINANSZÍROZÁS Újabb kórházi adósságkonszolidációt indít a kormányzat. Takács Péter államtitkár egyúttal bejelentette azt is, hogy jelentősen növelik az intézményekre fordítható havi keretet.

DANÓ ANNA

Újabb adósságrendezésre számíthatnak novemberben a kórházak – közölte Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár az Egészségügyi Gazdasági Vezetők Egyesületének (EGVE) szokásos, őszi konferenciáján, Balatonalmádiban, csütörtökön. Ám ezúttal nemcsak a szokásos tűzoltásra számíthat az ágazat, hanem augusztustól visszamenőleg havi 12,5 milliárdos pluszforráshoz is juthat. Ez az összeg novembertől automatikusan be is épül a havi finanszírozásba. A politikus szerint mindez annak köszönhető: az egészségügyi államtitkárságnak sikerült csaknem egy tucat kórházban módszeresen gyűjtenie a betegellátás költségeit, és az ez alapján készült elemzéssel meggyőzték a Pénzügyminisztériumot, hogy szükség van többletforrásra.

A hallgatóság soraiban ülő Rásky László, az Orvostechnikai Szövetség főtitkára Takács Péter előadása után gratulált az államtitkárnak. Hozzátette: ha mindez megvalósul, az rendkívül megnyugtató a beszállítóknak.

Mint emlékezetes, 2024-ben nyárig példátlanul nagy, 200 milliárd forint adósságot gyűjtöttek össze az egészségügyi intézmények. A kormány nyárig két részletben mintegy 105 milliárd forintnyi tartozást rendezett. Az első részletet, körülbelül 63,4 milliárd forintot, május végéig kapták meg a kórházak, további 41,1 milliárdot júliusban. Ám a 104,5 milliárdos adósságrendezés után is látszott, hogy szükség lesz egy harmadik, nagyobb konszolidációs összegre. Havonta ugyanis 12-13 milliárddal nőtt a kórházak eladósodása. (Ez a növekmény 2023-ban átlagosan havonta 3,7 milliárd volt.)

Az Országos Kórházi Főigazgatóság irányítása alá tartozó kórházak szeptember végéig újabb 76,1 milliárd forintnyi kifizetetlen számlát gyűjtöttek össze. (Becslések szerint az egyetemekkel együtt a lejárt tartozásállomány elérte a 100 milliárdos összeget.)

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A CT- és MR-gépek cseréjének programjában az európai korábbi beszállítók mellett a kínai és a török gyártókra is számít a kabinet

12,5 milliárd
forintos havi pluszforrást ígér a kormány, ami körülbelül annyi, mint amekkora adósságot eddig havonta felhalmoztak a kórházak

A most bejelentett adósságrendezésre fordítható 64,6 milliárddal, valamint az ez év három hónapjára juttatott havi 12,5 milliárd forinttal összességében 102,1 milliárd kerül az intézményekhez, amit a szeptemberig lejárt számláikra utalhatnak tovább a beszállítóknak.

A kórházi gazdasági vezetők szakmai fórumán Takács Péter beszélt arról is, hogy a jövő év elején kerülhet a kormány elé az ellátás minimális feltételeit megszabó új jogszabálytervezet. Ebben a betegellátás szükségleteihez igazítják mind a tárgyi, mind a személyi feltételeket. Példaként említette: ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy azokon a kórházi osztályokon, amelyek reggel nyolc és délután négy között tudják ellátni a műtétes betegeket, csak a tervezhető és az egynapos műtétek történhetnének.

Az államtitkár bejelentette, hogy a CT- és MR-gépek cseréjének állami programjában „tiszta versenyt” hirdettek, ami azt is jelenti, hogy az ajánlatot tevők között az európai korábbi beszállítók mellett megjelentek a kínaiak és a török gyártók is. Hozzátette: ahol a szakma azt mondja majd, hogy ezek a keleti gépek kompatibilisek, azokat fogják megvásárolni, mert ezekkel 30-40 százalékkal olcsóbban juthat Magyarország a képalkotó diagnosztikai eszközökhöz.

Beszélt arról is, hogy kormányzati felhatalmazást kapott arra, hogy a 2014-es központi leépítéssel elbocsátott 250-300 embert most visszapótolhatják az ágazatot irányító hivatalokba, így az Országos Kórházi Főigazgatóságnak, a tisztiorvosi hivatalnak, a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelőnek lesznek új, főként a saját szakmai profiljaiknak megfelelő ellenőrzést segítő munkatársai.

TERÁPIA

TAKÁCS PÉTER
egészségügyért felelős államtitkár bejelentette: ezúttal nem csak a szokásos tűzoltásra számíthat az ágazat

LAPSZÉL

Meghalt Potápi Árpád János

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

„Elment a magyar nemzetpolitika hű katonája. Isten veled, Árpád!” – írta Semjén Zsolt a Facebook-oldalán, így jelentve be Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár halálhírét. Az államtitkár 57 éves volt, váratlanul vesztette életét. Potápi 1967-ben született, Bonyhádon. 1998 óta egyéni mandátummal országgyűlési képviselő volt, 2022-ben hetedik alkalommal választották meg, Tolna megye 2. számú, Dombóvár központú választókerületében. 2002-től 2014-ig Bonyhád polgármestere volt, ezt közvetően lett a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára. NÉPSZAVA

Veszélyben a keszthelyi szülészet

Újra veszélybe került a nőgyógyászat és a szülészet jövője a keszthelyi kórházban – derült ki a város polgármesteri hivatalának közleményéből. E szerint bár a kórházzal egyeztetett a város, nem kaptak egyértelmű választ arra, hogy november elsejétől lesz-e ellátás az osztályon. NÉPSZAVA

Fekete-Győr: egy év, két évre felfüggesztve

ELLENZÉK „A Fekete-Győr András és Szarvas Koppány Bendegúzt érintő ítéleteket hallván minden jóérzésű ember keze ökölbe kell, hogy szoruljon. Mert messzemenőkig igazságtalan, kicsinyes és felesleges” – közölte Donáth Anna, a Momentum korábbi európai parlamenti képviselője. A Fővárosi Ítélőtábla tegnap jogerősen egy év, két év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a párt korábbi elnökét társtettesként elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűntette miatt. Szarvas Koppány Bengedúz, az ellenzéki párt politikusa két évet kapott, három év próbaidőre felfüggesztve.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság első fokon felmentette Fekete-Győr Andrást, amiért 2018-ban az úgynevezett „rabszolgatörvény” elleni tüntetésen füstgyertyát dobott a Kossuth téren felálló rendőrsorfal felé. Az eszköz nem talált el senkit, egy köztes területen landolt, ahol nem volt egyenruhás. Később viszont a másodfokú bíróság egy év börtönbüntetésre ítélte, két év próbaidőre felfüggesztve. Szarvas Koppány Bendegúz esetében maradt a korábbi ítélet, csak a jogi minősítést változtatták meg. NÉPSZAVA

Mandátumot kap Cseh Katalin

A Momentum arra hívta fel a figyelmet, hogy az ítélet egyben azt is jelenti, az országgyűlési törvény egyik pontja alapján Fekete-Győr András megfosztják a parlamenti mandátumától.

„A rendszerváltás óta eltelt időszak első politikai elítéltjévé váltam. Bár megtehetném, nem élek a parlamenti visszadelegálás lehetőségével, mandátumomat átadom Cseh Katalinnak. Én magam az Indítsuk be Magyarországot pártalapítvány elnökeként folytatom a küzdelmet egy új rendszerváltásért” – jelentette be Fekete-Győr.

FOTÓ: NÉPSZAVA

A Momentum korábbi elnöke egy tüntetésen szónokol

Egyre több a baj Pakson

ÁRAMTERMELÉS Műszaki hibák és egyéb más okok miatt is egyre gyakrabban vált csökkentett módba az atomerőmű.

MARNITZ ISTVÁN

Az MVM Paksi Atomerőmű második blokkján 2024. október 13-án vasárnap este 20.12-kor műszaki berendezés meghibásodása miatt 185 megawattnyi (MW) termelés kiesett – közölte az állami cég. (Az atomerőmű négy blokkjának névleges teljesítménye egyenként mintegy 500, összesen valamivel több mint 2 ezer MW.) A szakemberek a hiba elhárítását követően megkezdték a teljesítmény növelését, ami azóta újra az eredeti szinten üzemel – tették hozzá. Az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) honlapja szerint a termelés 22 óra 53 perckor állt helyre. A meghibásodás nem veszélyeztette a blokk biztonságát és a környezetre nem gyakorolt hatást – fogalmaztak. Az OAH az eseményt „szekunderköri meghibásodásként" írja le, míg egy erőműhibák közzétételére szolgáló honlap „gépészeti berendezést" említ.

Nagyon rövid időn belül ez volt a második, meghibásodás miatti leállás az atomerőműben. Múlt pénteken ugyanis, hajnali 3 óra 3 perckor, szintén a 2. blokkon és hasonlóképp egy műszaki berendezés hibája miatt, ezúttal 250 MW-tal csökkentették a termelést. Akkor a hibát 10 óra 12 percre hozták rendbe. Az OAH szintén „szekunderköri", a problémákat soroló honlap pedig gépészeti berendezés hibájára utal.

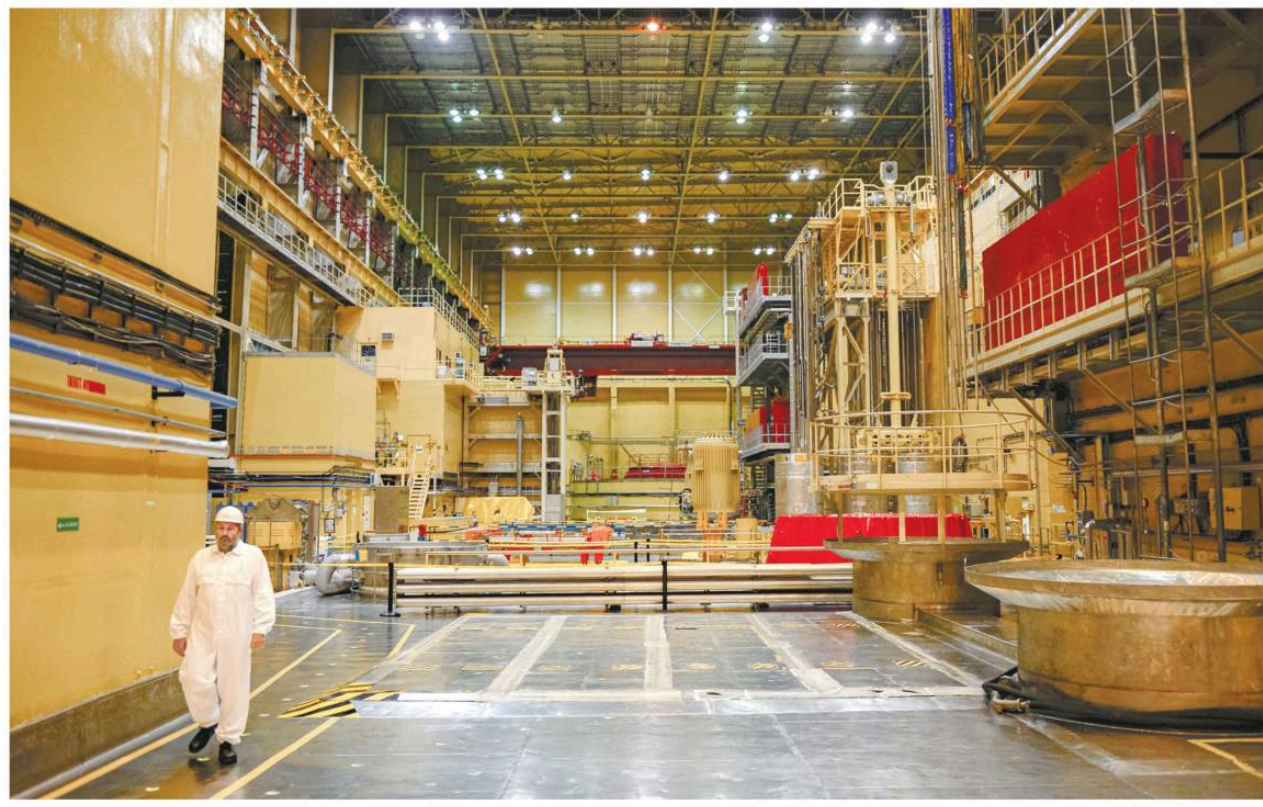

FOTÓ: NÉPSZAVA

A teljesítmény rendszeres módosítása nem tesz jót a reaktornak

Az exállamtitkár is bírálja a könnyítést

Hiányolta a 30 fokos folyóhőmérsékleti határral kapcsolatos könnyítések részleteit a Spirit FM Generátor című műsorának adott nyilatkozatában Aszódi Attila, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Nukleáris Technikai Intézetének egyetemi tanára, 2014 és 2017 között az Orbán-kormány Paks 2-ért felelős kormánybiztosa, majd 2019-ig államtitkára. Mint emlékezetes, az energiaügyi miniszter épp augusztus közepén, a magas vízhőmérséklet miatti termeléscsökkentések idején léptette életbe új rendeletét, mely szerint „ellátásbiztonsági okokból" felmentést adhat a 30 fokos korlát betartása alól. Az exállamtitkár szerint „ez így biztos nem jó", mert a szabály nem szab sem új határértéket, sem alkalmazhatósági időtartamot. Szerinte az intézkedés az ukrán villamosenergia-hálózat háború miatti zavarainak kivédésére szolgálhat. Sietett hangsúlyozni, hogy a 30 fokos korlátot az atomerőmű a rendelet életbe lépése után is betartotta. A téma kapcsán emlékeztetett egy uniós irányelvre, ami a „pontyos vizekre" alkalmazott, 28 fokos szabály alól az év 2 százalékában felmentést ad. Ezt a Dunára azért nem alkalmazzák, mert azt „nem halas vízként vették figyelembe". Rögzítette: a Paksi Atomerőműnek a torkolatnál 35 fokos hűtővize nem okoz károkat a vízi élővilágban, bár a hőcsóva mentén melegtűrőbb fajok terjedtek el.

Nincs kivétel az erkélynapelem-szigorítás alól

Erkélyeken napelemek elhelyezése sem önálló tartószerkezeten, sem az erkély szerkezetébe építve nem engedélyezett – szögezte le az ezzel ellentétes sajtóértelmezéseket cáfolva a Magyar Napelem Napkollektor Szövetség (MNNSZ). Panelek és kollektorok alapvetően csak a tetőn, szabályos rendben helyezhetők el úgy, hogy azok a felületen nem lóghatnak túl. Egyes kivételes esetekben más – így például homlokzatba illeszkedő – megoldások is megengedettek. A múlt hónap végén kihirdetett szigorítások csak január 1-jén lépnek életbe – hangsúlyozták. Az MNNSZ változatlanul, határozottan tiltakozik az intézkedések ellen.

És ha ez még nem lenne elég, vasárnap kora délután a napelemek túltermeléséhez kellett – kényszerűen, de immár szokás szerint – alkalmazkodniuk. Így 12.15 és 14.30 között a négy blokk termelését egyenként 50 MW-tal fogták vissza. Hasonló okokból, a szeptember 29-i vasárnap, 12.30 és 16.15 között, az 1., a 2. és a 4. blokk teljesítményét, összesen 313 MW-tal, a szeptember 21–22-i hétvégén pedig a három blokk termelését összesen 163, illetve 150 MW-tal mérsékelték. Augusztus és szeptember vége között a 3. blokk tervezett éves karbantartása és főjavítása is zajlott.

Augusztusban főképp a Duna magas hőmérséklete miatt kellett időlegesen visszafogni a termelést. Így annak érdekében, hogy a folyó hőfoka a hűtővíz kiömlőnyílása utáni mérésponton ne haladja meg a 30 Celsius-fokot, augusztus 15–22 között több alkalommal is vissza kellett fogni az áramtermelést.

Szakemberek szerint a közel félszáz éves, szovjet tervezésű atomerőművet, a kötelező karbantartásokat leszámítva, lényegében folyamatos csúcstermelésre szánták. Így a teljesítmény rendszeres, olykor váratlan módosítása nem tesz jót a reaktoroknak. Bár a szakemberek tagadják, hogy a beavatkozások veszélyeztetnék a nukleáris biztonságot, azt elismerik, hogy az ilyen típusú intézkedések lehetséges száma véges, vagyis csökkentik a blokkok élettartamát. Ez abból a szempontból szembeötlő, hogy az Orbán-kormány 20 évvel újfent ki kívánja tolni a régi paksi blokkok működtetését. Kérdés persze, hogy erre a berendezések alkalmasak-e? Szintén megjegyzendő: míg az OAH jelenleg az Országgyűlés előtt fekvő beszámolója szerint a Paksi Atomerőműben, 2023 során, 34 alkalommal fogták vissza a teljesítményt 100 MW-nál nagyobb mértékben, addig a 2022-es jelentés összesen 8,50 MW-ot meghaladó csökkentésről ad számot. A látszólag kedvezőtlen változásra és annak okaira azonban a friss beszámoló nem tér ki.

Nem nőtt az üzemanyag-forgalom

KÖZLEKEDÉS Az első háromnegyed év során, az előző év hasonló időszakához képest, 0,4 százalékkal kevesebb, 2,92 milliárd liter üzemanyag fogyott a nagy kútláncok egységein – derül ki a főbb hazai olajcégeket képviselő Magyar Ásványolaj Szövetség (MÁSZ) honlapján nemrég frissített információkból. Felmérésünk szerint az adat, a 2022-es, árstopos év kiugró, valamint 2019 és 2023 valamivel magasabb szintje után, minden idők negyedik legmagasabbja.

Az alap-gázolajtípusból 1,61 milliárd litert értékesítettek, ami 2,6 százalékos csökkenés. Prémiumtermékből viszont 17,6 százalékkal többet, 147 millió litert vásároltak a közlekedők. Így dízelből összesen 1,76 milliárd liter kelt el, ami 1,2 százalékos visszaesés. 95-ösből az első kilenc hónap során 955 millió litert adtak el, ami 1,6 százalékos mérséklődés. A kiemelt minőségű márkákból viszont 14 százalékkal nagyobb mennyiséget, 207 millió köbmétert igényeltek a vevők. A kettő így együtt 1,16 milliárd litert és 0,8 százalékos növekedést ad ki.

Lapunk számításai szerint a harmadik negyedév során 626 millió liter gázolajat értékesítettek, ami 1 százalékos visszaesés, a 420 millió liter benzin viszont 3 százalékos bővülés.

Az adatokból elsősorban a gazdaság felpörgésének elmaradására következtetett megkeresésünkre Grád Ottó, a MÁSZ főtitkára. Az elsősorban a szállítmányozók által használt dízel esetében ugyanis a csökkenés jellemző. Az elsősorban a lakosság pénzügyi helyzetét jelző benzin esetében kisebb a visszaesés, illetve bizonyos összefüggésben emelkedés is tapasztalható. Ezt a főtitkár többek között a közepesnek mondható, de legalábbis a korábbiaknál alacsonyabb árszinttel magyarázta.

FOTÓ: NÉPSZAVA

Az üzemanyagok forgalmi adataiból a gazdaság felpörgésének egyértelmű elmaradása is kiolvasható

A benzin piacán folytatódott a prémiumtermékek térhódítása. Ebből a szakember azt a következtetést vonta le, hogy a 2022-es, az akkori üzemanyagárstopnak betudható igényzuhanás után a régebbi autómárkák tulajdonosai a nem kiugró árak miatt ismét visszaszoknak az alacsonyabb bioetanol-tartalmú és így motorkímélőbb fajtákra. A dízel esetében az emelkedést a kedvezőbb menettulajdonságokkal és a tél közeledtével magyarázta.

Arra a kérdésünkre, hogy miként befolyásolhatta az igényeket a hazai tarifákra nehezedő kormányzati nyomás, Grád Ottó úgy vélekedett: bár a hazai díjak havi átlaga a KSH felmérésének tanúsága szerint kétségkívül a környező államok hasonló adata alá került, a keresletet inkább az árak tényleges szintje mozgathatja. Azt pedig elsősorban a nyersolaj és a dollár forintárfolyama alakítja. Előbbi most, az Izraellel kapcsolatos feszültségek ellenére, viszonylag olcsó, amit már a viszonylag kedvező katonai hírek is nyugtatnak. A főtitkár szerint így most a hazai kúttarifákra inkább a dollár árfolyama hat. Ennek nyomán a szakember hangot adott abbéli reményének, hogy ha a forint erősödésnek indul, a hazai díjak ismét a 600 forintos lélektani határ alá kerülhetnek. Grád Ottó kiemelte, hogy a jelenlegi kútárak teljes mértékben piaci alapúak, amelyek híven tükrözik a kereslet-kínálati viszonyokat.

Az elmúlt fél év során, a kormánytagok közül, elsősorban Nagy Márton nemzetgazdasági tárcavezető, arra az esetre, ha a hazai átlagtarifa nem csökken a környező államok szintje alá, a „kereskedőket" nem pontosított beavatkozással fenyegette. Ezután a belföldi szint, legalábbis a Központi Statisztikai Hivatal módszertana alapján, kétségkívül a szomszédoké alá apadt. A miniszter a folyamattól forgalomemelkedést is remélt, ami viszont a jelek szerint még várat magára.

M. I.

€/HUF 400,40 ↓ -0,21% | $/HUF 369,90 ↑ +0,12% | CHF/HUF 427,18 ↓ -0,09%

LAPSZÉL

Revolut-leánybankot sürget az MNB

FOTÓ: VEJA

A nyár végére 1,5 millió hazai ügyfele lett a Revolutnak, ám egyre csak tolódik a litvániai anyabank magyarországi fióktelepének startja. A Revolut azonban még fióktelepként sem lenne az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA) betétvédelmi rendszerének tagja. A megnyugtató megoldást az jelentené, ha a társaság magyarországi leánybankként és székhellyel, kellő tőkeerővel, az OBA betétgaranciájával működne – közölte a Magyar Nemzeti Bank (MNB). Kitértek arra, hogy a Revolut ügyfélszámát, fizetési forgalmát, a hazai pénzügyi stabilitás, illetve az ügyfélvédelem szempontjából kulcsfontosságú adatait a jegybank nem ellenőrizheti. A határon átnyúló szolgáltatók ezekről az adatokról ugyanis a székhelyük szerinti (ez esetben litván) felügyeleti hatóságnak kötelesek információt szolgáltatni, miközben – mérete miatt – a Revolut üzleti megbízhatóságát 2024. január 1-től az Európai Központi Bank (EKB) felügyeli. NÉPSZAVA

Nyilvános az adócsomag

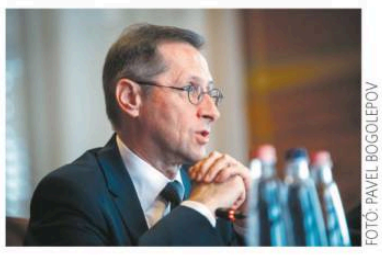

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A kormány társadalmi vitára bocsátotta az őszi adócsomagját, amely majd a 2025-ös költségvetéssel kerülhet a parlament elé. Az 50 oldalas előterjesztésben nincsenek nagy meglepetések. A tervezet már tartalmazza a családi adókedvezmény 2025. júliusi emelését, ami Varga Mihály pénzügyminiszter közlése szerint 200 milliárd forintos bevételkieséssel járhat – erről a tárcavezető a Portfolio.hu konferenciáján beszélt. Az adótörvényekhez készített elemzés szerint a 2025 és 2028 közötti négy évben összesen 902 milliárd forintos bevételkieséssel jár a családi kedvezmények duplázása. Ugyanakkor a tanulmány arra nem mutat rá, hogy ennek egy szelete fogyasztásra mehet el, vagyis az adókedvezmény egy része áfabefizetésként visszakerül a költségvetésbe. P. Zs.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 127,83	↓	-1,39%
Mol		
2 612 Ft	↓	-1,06%
MTelekom		
1 082 Ft	↓	-0,73%
OTP		
19 050 Ft	↓	-1,73%
Richter		
10 880 Ft	↓	-1,89%

Nem nézik jó szemmel

FELVÁSÁRLÁSOK A jelek szerint Brüsszelben is gyors ütemben fogy a türelem a magyar kormányhoz közeli üzleti körök cégfelvásárlásai miatt.

PAPP ROLAND
BRÜSSZEL

A héten az Európai Parlamentben német és osztrák EP-képviselők tartottak egy zárt körű megbeszélést, ahol a külföldi cégek magyarországi nehézségeiről egyeztettek. A Népszava két, egymástól független forrásból is megerősített értesülései szerint a képviselők erős aggodalmuknak adtak hangot, hiszen több külföldi érdekeltséget is az Orbán Viktorhoz és szövetségeseihez kötődő üzleti körök szereztek meg az utóbbi években. Véleményük szerint a felvásárlást pedig rendre a hatóságok támadásai, illetve diszkriminatív jogszabályi környezet alapozta meg. Volt olyan politikus, aki szükségét látta annak, hogy a cégek hangosabban álljanak ki magukért, és a különböző szektorok nyilvánosan beszéljenek arról, mit is jelent számukra az orbáni gazdaságpolitika, a diszkriminatív törvények és hatósági vizsgálatok. A találkozón néppárti, szocialista, liberális és zöldképviselők vettek részt, s a tervek szerint folytatni fogják az egyeztetéseket.

Brüsszelben és a tagországokban is egyre nagyobb figyelmet kap az orbáni gazdaságpolitika, amint egyre több szektorra terjed ki a „szuverenitásért" folytatott harc. A magyar jogalkotás sokszor diszkriminatívan érint bizonyos piaci szereplőket, egyesek szerint azért, hogy így a NER-hez köthető cégek könnyebben felvásárolhassák azokat. Az egyik kiemelt szektor az élelmiszerboltok piaca. A kormány évek óta hangoztatja, hogy szeretne a kiskereskedelemben is nagyobb magyar tulajdonú piaci részarányt, ez azonban még várat magára.

Idevágó tegnapi fejlemény, hogy a Fővárosi Ítélőtábla másodfokon is elutasította Orbán Viktor miniszterelnök RTL.hu szerkesztősége ellen indított sajtóperének ügyében benyújtott fellebbezését – írja a Media1. A bíróság úgy ítélte meg ugyanis, hogy az RTL.hu jogszerűen vette át a SPAR vezérigazgatójának, Hans Reischnak az osztrák Lebensmittel Zeitungnak adott nyilatkozatát. A cégvezető az mondta az ez év tavaszán vele készült interjúban: Orbán Viktor arra kérte, engedje meg, hogy rokonai bevásárolhassák magukat az élelmiszerláncba. A Fővárosi Ítélőtábla hangsúlyozta, hogy a médiaszolgáltatónak nem volt lehetősége azt megítélni, hogy Hans Reisch igazat állított-e, de ez nem is volt kötelessége. A bíróság szerint az RTL.hu megfelelően járt el, és kiegyensúlyozott tájékoztatást tett közzé. Egy nappal korábban, szerdán a Kúria a Pécsi Stop hasonló, az osztrák lapot szemléző cikke esetében megfordította a másodfokú ítéletet, és Orbán Viktornak adott igazat.

Az Európai Bizottságnak fontos szerepe van abban, hogy az egységes belső piacot védje a diszkriminatív tagállami döntésektől, ezért árgus szemmel figyeli az összes tagállam gazdaságpolitikai intézkedéseit. Az EU malmai azonban lassan őrölnek, még akkor is, ha a magyar kormány döntései sértik a piaci verseny szabadságát. A Budapesten meghozott intézkedések után konkrét válasz az intézményektől sokszor csak évekkel később várható. Ez év szeptemberében mondta ki az Európai Unió Bírósága, hogy a 2022-es árstop ellentétes volt az uniós joggal. A per a SPAR indítványa alapján kezdődött, mivel egy üzletükben 2023 májusában egy vizsgálat során az ellenőrök nem találtak elegendő árstoppos élelmiszert a készletben. Az EU Bírósága úgy ítélt, hogy a mennyiségi kötelezettségek és a hatósági árak torzítják a versenyt. Gulyás Gergely az ítéletről azt mondta, nem lepte meg, de úgy vélte, már nincs jelentősége, hiszen az ítélet idejére már ki is vezették a fix árakat.

Néhány hete az Európai Bizottság elindított egy kötelezettségszegési eljárást is a kiskereskedelmi adózás magyar szabályozása ellen, mivel szerintük a különadó hátrányosan érinti a külföldi üzletláncokat, ezért nem áll összhangban az uniós joggal. Itt tehát a brüsszeli testület maga indította el az eljárást, nem pedig egy magyar bíróságtól került az uniós bíróság elé az ügy. A Financial Times még tavasszal írta meg, hogy a SPAR céghálózata tett bejelentést az Európai Bizottságnál a kiskereskedelmi adóval kapcsolatban. Ugyanakkor ez a folyamat is hosszúra nyúlhat: amennyiben a magyar kormány önként nem változtat a törvényen, a Bizottság a magyar kormánnyal folytatott többkörös egyeztetés után viheti csak a bíróság elé az ügyet. Az pedig megjósolhatatlan, hogy egy esetleges ítélet milyen piaci és jogi környezetben találja majd a magyar kiskereskedelmi szektort. Mindezek tükrében nem is csoda, ha több politikus határozottabb uniós fellépést sürget.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Brüsszelben is úgy vélik, tenni kell valamit annak érdekében, hogy a magyarországi einstandolásoknak elejét vegyék

A magyarországi jogalkotás sokszor diszkriminatívan érint bizonyos piaci szereplőket.

Nagy Márton: Megint leállt a magyar gazdaság

SATUFÉK A nemzetgazdasági tárca becslése szerint a harmadik negyedévben nem lesz olyan kedvező a növekedési adat, ahogy azt a piac várja, a GDP változása a kormány becslése alapján nagyon közel lesz a nulla százalékhoz – mondta Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter a Portfolio.hu tudósítása szerint a lap által rendezett Budapest Economic Forumon. A miniszter bejelentése egészen meglepő: a kormány erre az évre 4,1 százalékos növekedést tervezett, ezt az év elején Nagy Márton 3-4 százalékra csökkentette, majd ősszel a növekedési várakozásaikat előbb 2, majd 1,5 százalékra vették vissza. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozandó, hogy a magyar gazdaság az első fél évben másfél százalékkal nőtt. Biztosabbat ezzel kapcsolatban csak a jövő hónap végén lehet majd tudni, a KSH ugyanis november 30-án közli az előzetes, III. negyedéves GDP-adatot.

Ha valóban nulla százalék közelébe lassul a fejlődés, az egyben azt jelenti, hogy újra recesszióba is süllyedhet a gazdaság, hisz már a második negyedben is csökkent a GDP, 0,2 százalékkal az első negyedhez mérten. Magyarország igazából 2022 óta nem képes érdemi növekedést produkálni. Tavaly 0,9 százalékkal csökkent a GDP, és jól láthatóan az idén sem indult be a növekedés. Nagy Márton külső problémákkal indokolta a gyengélkedést; szerinte a lakossági fogyasztás és a kiskereskedelem már erős, a belső konjunktúra megvan, de a német gazdaság gyengélkedése miatt az ipari termelés mélyrepülésben van, s ez húzza vissza a bővülést.

A kormány a következő években 3-6 százalékra szeretné felpörgetni a magyar gazdasági fejlődést, a 2025-ös költségvetésben 3-4 százalékkal számolnak. Ez utóbbi nagyobb valószínűséggel teljesül, mint a kormány bármely más GDP-előrejelzése, hisz ha az idén alig egy százalékkal nő a bruttó hazai termék, akkor alacsonyabb lesz az idei bázis, és könnyebb lesz a 3 százalék feletti növekedést elérni. Nagy Márton arra számít, hogy 2025 első negyedében már 3,3 százalékkal nőhet a magyar gazdaság, ezt követően pedig 3-4 százalék között ingadozik majd a bővülési ütem.

A miniszter igencsak magabiztosan kijelentette, hogy „az inflációt legyőztük, lefeküdt, ott is maradt. Én már régóta elengedtem azt, az inflációtól már nem kell félni". Szerinte a Magyar Nemzeti Bank is beragadt az inflációs félelembe, ám úgy véli, a pénzromlás üteme egyáltalán nem probléma. Az elemzők viszont nem ennyire optimisták. A jövő évet illetően az ideinél kisebb, 3,5 százalék körüli árdrágulást várnak, ám rendre hangsúlyozzák a felfele mutató kockázatokat. A legnagyobb veszélyt éppen a kormány hozzáállása jelenti, amely az erőltetett jövedelemnöveléssel és más költségvetési intézkedésekkel épp az inflációt gerjeszti. P. ZS.

Élesen bírálta a gazdaságpolitikát Csányi Sándor

Csányi Sándor, az OTP Bank elnök-vezérigazgatója többször is, ráadásul rendkívül élesen bírálta Nagy Mártont és a kormány gazdaságpolitikáját a Budapest Economic Forumon. Nyitó előadásában megjegyezte: sajnálja, hogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter és Varga Mihály pénzügyminiszter még nincs jelen, mert érdemes lenne meghallgatniuk, melyek a magyar bankrendszer kihívásai. Ha még ez nem lett volna elég, akkor hozzátette: Nagy Márton jelenlétét kevésbé hiányolja, mert ő mindent tud, anélkül, hogy meghallgatná. Csányi megjegyezte, hogy nincs olyan ország, ahol az állam annyira beavatkozna a bankok életébe, mint Magyarországon. Szerinte a bankszektor terhei nemcsak nagyok, hanem kiszámíthatatlanok is. A legrosszabb az, hogy a legtöbbször egy adó bevezetésekor tett ígéret nem teljesül. Jó lenne, ha a kormány nemcsak a bankoktól kérne kamatplafont, hanem maga is garanciát vállalna, hogy alacsonyan tartja az inflációt – tette hozzá.

Likvidálták a Hamász vezetőjét

CÉLPONT Megerősítést nyert, hogy az izraeli hadsereg katonái egy szárazföldi akcióban megölték a Hamász terrorszervezet régóta keresett vezetőjét, Jahja Szinvárt.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Az izraeli hadsereg (IDF) tegnap, az esti órákban közleményt adott ki, amelyben megerősítették: az erőik „egy éven át tartó hajsza után” szerdán megölték Jahja Szinvárt egy Gáza déli részén történt akcióban. A közlemény úgy fogalmaz, hogy „Szinvár az elmúlt évben a gázai civil lakosság mögött bujkált, mind a föld felett, mind a Gáza alatt húzódó alagutakban”.

Az izraeli külügyminiszter, Izrael Katz tegnap az IDF-től függetlenül SMS-üzenetben közölte a kollégáival világszerte, hogy az izraeli hadseregnek ma (azaz csütörtökön) sikerült kiiktatni a Hamász terrorszervezet vezetőjét, akit „az október 7-i mészárlás kiötlőjének” nevezett. A BBC tegnapig nem kapott magyarázatot arra, hogy az IDF és az izraeli külügyminiszter miért adott meg egymástól eltérő időpontokat Szinvár halálát illetően. Katz azt is hozzátette: „Ez egy jelentős katonai és erkölcsi eredmény Izrael és a szabad világ számára a radikális iszlám gonosz tengelyével szemben, amelyet Irán vezet. Szinvár likvidálásával lehetőség nyílik a foglyok azonnali szabadon bocsátására, amely egy új valóságot hozhat el Gázában, immár a Hamász és Irán befolyása nélkül.”

A BBC értesülései szerint a férfi holttestét DNS-vizsgálat és fogminta alapján sikerült azonosítani. Az IDF korábban csupán egy szűkszavú közleményt adott ki az eseményről, amely szerint tegnap katonáik a Gázai övezetben egy akció keretében három fegyverest öltek meg, további részleteket nem közöltek. Az izraeli katonai rádió már az akció részleteiről is szolgált információkkal: az izraeli erők a Gázai övezet déli részén fekvő Rafah városában folytatott szárazföldi akcióban végeztek három fegyveressel, s egyikük – a később lefolytatott vizsgálat eredménye alapján – a Hamász vezetője volt.

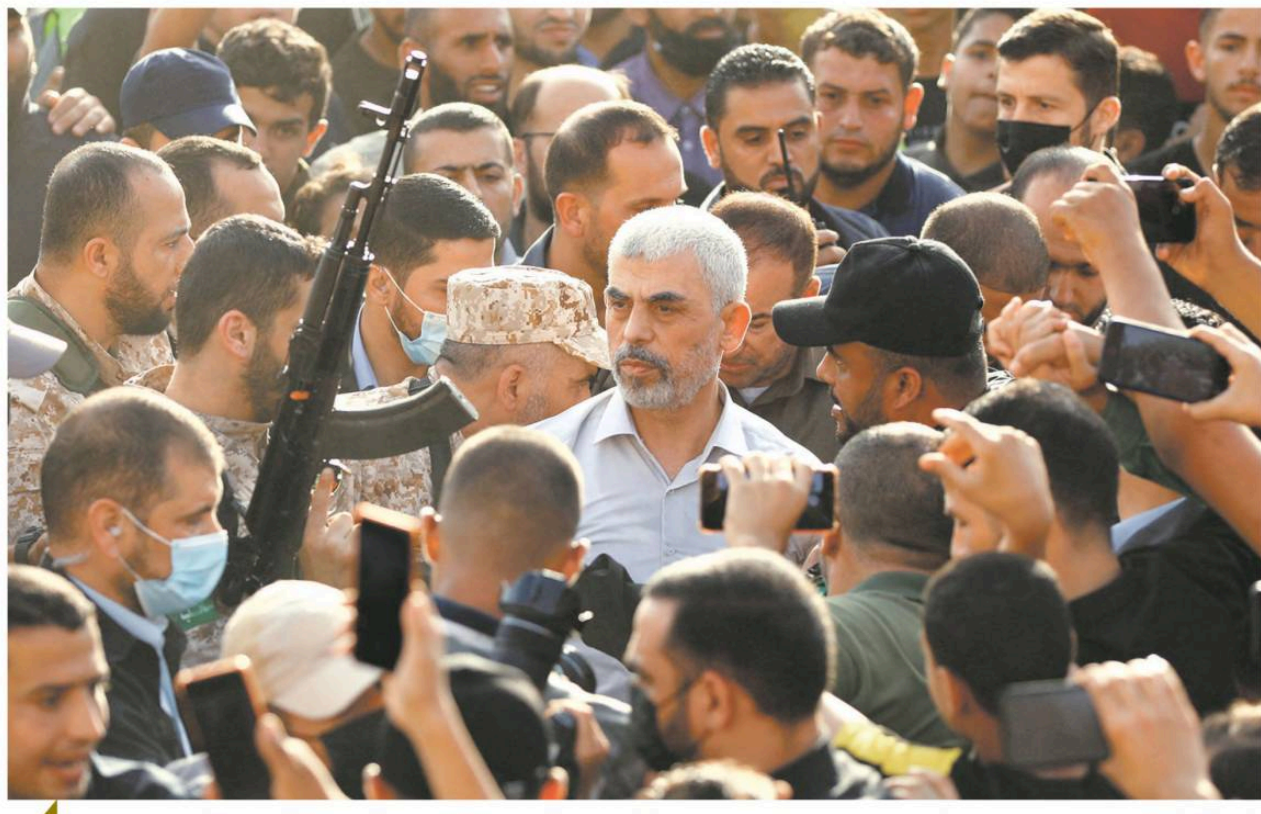

FOTÓ: AFP/ASHRAF AMRA/ANADOLU

Jahja Szinvár korábban a Hamász biztonsági szolgálatát vezette, ahol kíméletlenül sújtott le az Izraelnek kémkedőkre

Szinvár halála fordulópontot jelenthet a több mint egy éve tartó gázai konfliktus menetében.

Szinvár halála fordulópontot jelenthet a több mint egy éve tartó gázai konfliktus menetében. Augusztusban, hat nappal azután nevezték ki a Hamász vezetőjének, hogy Iszmáil Hanije korábbi vezető Teheránban az izraeli Moszad által végrehajtott bombamerénylet áldozata lett. Szinvár a tavaly október 7-i terrortámadás óta Izrael első számú célpontja volt, hiszen őt tartják az akció szellemi atyjának, amelyben 1200 izraeli állampolgár vesztette életét, 250 embert pedig túszul ejtettek.

A férfi 1962-ben született, a gázai Hán Júnisz városában kialakított menekülttáborban. Már korán belépett az 1987-ben alapított Hamászba, ahol a szervezet biztonsági szárnyát vezette, és nevet szerzett magának abban, hogy kíméletlenül sújtott le a szervezetben megbújó izraeli informátorokra. Egyike volt annak az 1027 palesztin és izraeli fogolynak, akiket 2011-ben egy nagyszabású fogolycsere keretében engedtek szabadon a Hamász által Gázában fogva tartott Gilad Salit izraeli katonáért cserébe. Szinvár ezután nagy befolyásra tett szert a Hamász szervezetén belül, és radikális politikai nézeteinek megfelelően a fegyveres harcot szorgalmazta a diplomáciai eszközök helyett az Izraellel szemben zajló konfliktusban. Bár a halála nem jelentené a konfliktus azonnali végét, a Hamász szervezetének megroppanása közelebb hozhatja a háború lezárását.

Joáv Galant izraeli védelmi miniszter a közösségi médiában egy Tórából vett idézettel reagált az eseményekre, miszerint „Izráel ellenségeinek nincs hová bújniuk”, valamint hozzátette, hogy „üldözni fogjuk és elpusztítjuk az ellenségeinket”.

Mark Rutte NATO-főtitkár tegnapi brüsszeli sajtótájékoztatóján elítélte Szinvárt, akit ő is az október 7-i támadások kitervelőjének nevezett. „Minden jóérzésű lélek a világon elítélte ezeket a cselekményeket. Így, hogy meghalt, személyesen nem fogom hiányolni” – fogalmazott Rutte.

Lapzártánkig Kamala Harris amerikai alelnök és több szenátor is reagált a hírre. A demokrata Chris Coons szerint Szinvár halála „igazságot szolgáltatott, míg a republikánus Lindsey Graham „hatalmas csapásnak” nevezte az eseményt a Hamászra és Iránra nézve.

Fico elővette a magyarkártyát

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Szijjártó Péter tegnap az Országgyűlés külügyi bizottságának meghallgatásán képviselői kérdésre válaszolva tért ki a szlovák nyelvtörvény tervezett szigorítására. Elmondása szerint a pozsonyi magyar nagykövet már egyeztetett a szlovák kormány kisebbségi ügyekkel foglalkozó biztosával. Csakhogy a módosítás ellen a kisebbségi biztos semmit sem tud tenni, ha azt a parlament megszavazza. A Robert Fico kormánya mögötti hárompárti koalíció pedig mindeddig minden kifogásolt és antidemokratikus előterjesztést fegyelmezetten megszavazott.

A nyelvtörvény szigorítását a Fico-kormány szélsőjobboldali kulturális minisztere, a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) által delegált Martina Šimkovičová kezdeményezte „az államnyelv státuszának megszilárdítása, a hatékony állami felügyelet garantálása” érdekében. A tárcavezető eddigi tevékenysége során hűen másolta a pártja példaképének tartott Orbán-kormány kultúrpolitikáját, tavalyi kinevezése óta Szlovákiában is dúl a kultúrharc, a közmédia lenyúlása és a közélet liberális elemektől való megtisztítása. Most viszont a nyelvtörvény került a Šimkovičová látószögébe, aki szerint erre azért van szükség, mert több területen megsértik a hatályos törvényt. Bár a miniszter tegnap is azt hangoztatta, hogy a szigorítás nem a magyar kisebbség ellen irányul, a módosítás szükségességének minisztériumi indoklása egyértelművé teszi azt. A tárca szerint különösen sérülnek a nyilvánosságnak szánt tájékoztatással kapcsolatos rendelkezések, ahol nem tartják be az államnyelvű szöveg betűméretét és tartalmi azonosságát a más nyelvű szöveggel. A más nyelvű szöveg gyakran jobban látható, mint az állam nyelvén készült szöveg, egyes földrajzi nevek használata pedig sérti a törvényt.

FOTÓ: AFP/SERGII KHARCHENKO/NURPHOTO

Robert Fico kormánykoalíciójának szélsőjobboldali partnere javasolta a nyelvtörvény szigorítását

Hogy mit jelent ez a kacifántos magyarázat? Egyszerűsítve azt, hogy a magyar többségű településeken, ahol szlovákok vagy nem, vagy igen kis számban élnek, a helyhatósági tájékoztatások is magyarul fogalmazódnak, esetleg nagyobb betűméretben és a földrajzi nevek – települések, folyók egyebek – is magyarul szerepelnek. Ennek az áldatlan állapotnak vetne véget Fico minisztere, kemény bírsággal sújtva az ilyen eseteket. A tervezett módosításban van azonban egy veszélyes kitétel is. A liberális SaS említett sajtótájékoztatóján jelen lévő korábbi Híd-politikus, Simon Zsolt, a parlamenten kívüli kis magyar párt, a Fórum elnöke felhívta a figyelmet, hogy bár Fico nyugodt időszakot ígért, ezzel a beharangozott lépéssel „szembeköpték a magyarokat”. Mint mondta, ez a módosítás a korábbi hasonló kezdeményezéseknél is veszélyesebb, mert ezúttal az állami szervek, valamint a jogi személyek mellett a természetes személyek büntethetősége is felmerült. Simon szerint a hatalom újra előhúzta a nemzetiségi kártyát, Ficóék a nyelvtörvény módosítással ellenségkeresésbe kezdtek, a miniszterelnöknek érdeke, hogy ismét felerősödjön a magyargyűlölet, hogy az így keltett feszültséggel elterelje a figyelmet a kormány botrányairól és a készülő brutális árdrágításokról, megszorításokról.

Az Orbán-kormány, mint ismert, az ukrajnai jogfosztó oktatási, illetve nyelvtörvény miatt 2017 óta blokkolja Ukrajna euroatlanti integrációját minden fórumon, és önvédelmi háborújának támogatását is e két jogszabály korrigálásához, a kisebbségi jogok tiszteletben tartásához köti. A szlovák nyelvtörvény szigorítását a Fidesszel jó kapcsolatot ápoló Andrej Danko vezette, a magyargyűlölő Jan Slota alapította Szlovák Nemzeti Párt (SNS) minisztere kezdeményezte. Szijjártó Péter külügyminiszter tavaly a parlamenti választások előtt az akkor ellenzékben lévő SNS elnökkel is személyesen találkozott, Ficoval külön sajtótájékoztatót is tartott. A kampányban pedig nemcsak nyíltan szorított Fico győzelmének az Orbán-kormány, hanem meg is támogatta kampányát az embercsempészek magyar börtönökből való kiengedésével. A szlovák-magyar határon megjelenő menekültek ezrei – akik vagy a kormány segítségével kerültek oda, de legalábbis a magyar hatóságok passzivitásával megtámogatva – Fico kampányát erősítették.

Ezek fényében a Népszava Orbán Viktor sajtófőnökétől arról érdeklődött szerdán, hogy mit tett vagy szándékozik tenni e törvénymódosítás megakadályozására Orbán Viktor miniszterelnök? Tekintettel a Robert Ficohoz fűződő barátságára a miniszterelnök úr tiltakozott-e már szlovák kollégájánál? Milyen segítségre számíthatnak ez ügyben a szlovákiai magyarok? Kérdéseinket Szijjártó Péternek is elküldtük ugyanekkor, de válaszokat nem kaptunk.

Orbán és Fico 2012-es látványos, emlékezetes pálinkázással egybekötött megbékélése idején a magyar miniszterelnök elfogadta a ficói megközelítést, a kisebbségi ügyek leválasztását az államközi kapcsolatokról. Orbán akkor azt ígérte, a „kényes kérdésekre” később térnek vissza. Ez azonban mindmáig várat magára.

A magyar kormány nemzetpolitikájának vezérelveit húzza alá a jelenlegi helyzet is. Az idén tavaszi elnökválasztáson Budapest a Robert Fico által támogatott Peter Pellegrini mellett állt ki, ellenjelöltjét, a nyelvtörvény ellen most tiltakozó SaS támogatottját, Ivan Korčok volt külügyminisztert magyargyűlölőnek nevezte. Korčok ugyanis következetesen bírálta Orbán Viktor illiberális és EU-ellenes politikáját.

GÁL MÁRIA

FORRÁS: EP

A legvalószínűbb, hogy a venezuelai ellenzék vezetői lesznek a nyertesek

Nem lesz az idén Szaharov-díjas a Fidesz jelöltje

LISTA Az EP külügyi bizottsága csütörtökön döntött a Szaharov-díj idei döntőseiről. Immár biztos, hogy nem tüntetik ki a Fidesz által is támogatott Elon Muskot. A Tesla-alapító milliárdos a szélsőjobboldali frakciók szerint a szólásszabadság védelméért érdemelné ki az elismerést. A titkos szavazás eredményeképpen azonban mások közül választják ki a nyertest az EP frakcióvezetői a jövő héten. A lehetséges nyertesek a venezuelai ellenzék vezetői, María Corina Machado és a júliusi elcsalt elnökválasztáson indult Edmundo González Urrutia. További jelöltek a Women of the Sun („Nap Asszonyai") palesztin szervezet közösen a Women Wage Peace („Nők harcolnak a békéért") arab–zsidó egyesülettel, melyek a közösségek közötti békéért küzdenek. A harmadik jelölt pedig az azerbajdzsáni újságíró dr. Gubad Ibadoghlu, akit letartóztattak, miután az ország olajbevételeiből ellopott pénzekről írt. A Szaharov-díjat 1988 óta évente ítélik oda azoknak, akik kiemelkedő munkát végeznek a szabadság és az emberi jogok érdekében.

PAPP ROLAND (BRÜSSZEL)

Donald Tusk vitte a prímet a migrációs vitában

SZKANDER Az uniós vezetők nem mondtak se igent, se nemet az ukrán elnök béketervére, amely többek között gyors NATO-csatlakozást sürget.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Béketervvel érkezett Brüsszelbe, az uniós vezetők találkozójára Volodimir Zelenszkij. Az állam- és kormányfők meghallgatták, de nem tárgyaltak részletesen a javaslatáról, amelyet az ukrán elnök már több fővárosban bemutatott. A csúcsértekezletre érkezvén azt mondta, hogy Ukrajnának erős pozícióban kell lennie az Oroszországgal folytatott béketárgyalások előtt, sajtóértekezletén pedig azt állította, hogy a résztvevők nagy része támogatásáról biztosította az indítványait.

Zelenszkij tervében a NATO-hoz való azonnali csatlakozást szorgalmazza, és elutasít minden területi engedményt, valamint felszólítja a nyugati országokat, hogy engedélyezzék az általuk adományozott nagy hatótávolságú fegyverek bevetését törvényes orosz célpontok ellen. Emellett javasolja egy nem nukleáris stratégiai elrettentő csomag telepítését Ukrajnában. Orbán Viktor a Facebookon közzétett videójában több mint rémisztőnek nevezte a tervet, mert az béketárgyalások helyett „még több háborút és még több veszélyes fegyvert jelent". Egy uniós illetékes lapunk kérdésére azt mondta, hogy a magyar miniszterelnök nagyrészt csendben ülte végig a vitát.

Újságírók előtt az ukrán elnök beszélt arról is, hogy hírszerzési információik szerint 10 ezer észak-koreai katonát készítenek fel, hogy csatlakozzon az agresszorhoz. Szerinte ez az első lépés lenne a világháborúhoz. „A sok orosz veszteség miatt, és mert Putyin nagyon fél a mozgósítástól... ezért próbál más résztvevőket is bevonni ebbe a háborúba" — fejtette ki. Mark Rutte NATO-főtitkár szerdán megerősítette, hogy a szövetségnek nincs végleges információja az észak-koreaiak tervezett bevetéséről.

Orbán Viktor a Facebookon közzétett videójában több mint rémisztőnek nevezte a tervet, mert az béketárgyalások helyett „még több háborút és még több veszélyes fegyvert jelent".

FOTÓ: EUROPEAN UNION/SIERAKOWSKI FREDERIC

A csúcsról kiadott záróközleményükben a vezetők elítélik, hogy harmadik országok támogatják Oroszország agressziós háborúját, és sürgetik őket, hogy szüntessenek be minden támogatást. Mint a szövegből kiderül, a huszonhetek nem tudtak dönteni azokban az ügyekben, amelyeket jelenleg a magyar kormány blokkol: ilyen az ukrajnai fegyverszállítások finanszírozására szolgáló alap megnyitása és a kelet-európai országnak szánt G7-es hitelkonstrukció biztos lábakra helyezése. Ez utóbbival kapcsolatban Orbán Viktor meg is jegyezte a teremben, hogy valóban nincs konszenzus a tagállamok között – árulta el a tárgyalásra rálátó uniós forrás. Az állam- és kormányfők mindkettőben haladást sürgetnek. A záróközleményben említést tesznek arról is, hogy további szankciókat tartanak szükségesnek, hogy korlátozzák Oroszország katonai képességeit.

Több uniós ország számára szimpatikus az az olasz megoldás, hogy a migránsokat a határaikon kívül felépített befogadóközpontokban helyezzék el

Lapzártakor még tartott a vita a migrációról. Jól tájékozott EU-források szerint Donald Tusk lengyel miniszterelnök vitte a prímet, aki az elsők között kért szót és stratégiai vitát sürgetett többek között az oroszok által generált hibrid háborúról, vagyis a lengyel–belarusz határon kialakult migrációs válságról és az ezt megállítani hivatott varsói tervről, amelynek értelmében az adott határszakaszon felfüggesztenék a menedékkérelmek elbírálását.

A csúcsot megelőzően Olaszország, Dánia és Hollandia megbeszélést szervezett a bevándorlásról jó néhány kelet- és dél-európai ország, köztük Magyarország részvételével. Az olasz kormány közleménye szerint Giorgia Meloni miniszterelnök ismertette a Róma és Tirana közötti megállapodást olasz menedékkérők albániai elhelyezéséről. Több uniós ország számára szimpatikus megoldás, hogy a migránsokat a határaikon kívül felépített befogadóközpontokban helyezzék el.

LAPSZÉL

1,1 milliárdan mélyszegénységben

Az egymilliárdot is meghaladja globálisan a mélyszegénységben élők száma, s az érintettek több mint fele gyermek – áll az ENSZ Fejlesztési programja és az Oxfordi Egyetem Szegénység és fejlődés kezdeményezése által készített jelentésben. A 112 ország 6,3 milliárd lakosára vonatkozó, a 2023-as állapotot rögzítő kutatás olyan kritériumokat használ a szegénység meghatározására, mint a megfelelő lakhatás, a higiénia, az áram, az élelmiszer és az oktatás hiánya. Az 1,1 milliárd szegényből 455 millióan konfliktusövezetekben élnek – írta az ORF osztrák közmédia. NÉPSZAVA

Amerikai csapás a jemeni lázadókra

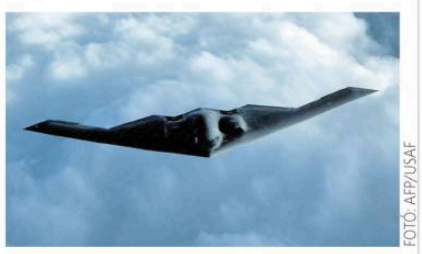

FOTÓ: AFP/USAF

Az amerikai hadsereg B–2-es lopakodó bombázókkal támadta tegnap a jemeni húszik föld alatti bunkereit, jelentősen fokozva a lázadók közel-keleti hajózási útvonalak elleni támadásaira adott eddigi válaszlépéseket. Lloyd Austin védelmi miniszter hangsúlyozta, hogy a csapásokat Teheránban is hallható figyelmeztetésnek szánták. „Ez egyedülálló demonstrációja volt annak, hogy az Egyesült Államok képes olyan létesítményekre csapást mérni, amelyeket ellenségeink elérhetetlennek tartanak, függetlenül attól, hogy azok milyen mélyen vannak a föld alatt..." – mondta. NÉPSZAVA

Kockázatos vendégség a Foxnál

18 NAP Az amerikai elnökválasztás célegyenesében Kamala Harris demokrata elnökjelölt szeptemberi lendülete elfogyni látszik. A közvélemény-kutatások szerint hét billegő államból ötben egy százalékon belüli a különbség Harris és Trump között, míg Arizona és Georgia állam már Trump felé hajlik, igaz, csupán 1 és 1,5 közötti százalékkal.

Kamala Harris a kiélezett verseny ismeretében elfogadta a konzervatív Amerika első számú hírcsatornájának, a Fox Newsnak a meghívását egy alig harmincperces interjúra. Bret Baier műsorvezető rögtön a beszélgetés kezdetén az illegális migráció témáját szegezte Harrisnek. Az Egyesült Államokban idén három fiatal nő vesztette életét olyan illegális bevándorlók által elkövetett bűncselekményekben, akiket a Biden-kormányzat első éveiben a határátlépésüket követő előállítás után engedtek szabadon a „catch and release" politika értelmében. Ez a gyakorlat a menedékkérelmük elbírálására kitűzött tárgyalás időpontjáig ideiglenes tartózkodási engedélyt nyújt az illegális határátlépőknek.

FORRÁS: FOX NEWS

Harris elismerte: a fennálló rendszerrel nem kezelhető a migráció

A hatás fokozása kedvéért a műsor szerkesztői az egyik áldozat édesanyjáról készült felvételt is bejátszottak, amelyen a Biden-adminisztráció kudarcos politikáját hibáztatja lánya haláláért. A riporter ezután feltette a kérdést, hogy Harris bocsánatot kér-e az áldozatok családjától. Az elnökjelölt együttérzéséről biztosította az áldozatok hozzátartozóit, de a bocsánatkérésig nem jutott el. Azt azonban elismerte: a hatályos bevándorlási rendszer nem alkalmas migrációs nyomás kezelésére. Harrisnek ugyanakkor sikerült visszavágnia azzal, hogy Donald Trumpot tette meg a működésképtelen rendszer fő felelősének. Ha a volt elnök biztatására a republikánus képviselők tavaly nem blokkolják a kétpárti új bevándorlási törvényjavaslatot, akkor „már kilenc hónapja több határőr szolgálna a határon, és több erőforrás jutna azoknak, akik éjt nappallá téve dolgoznak a rendszer összefoltozásán, hogy újabb tragédiák ne történhessenek – fogalmazott. Baeir emlékeztette arra is: a határőrök szakszervezete Trumpot támogatja az idei elnökválasztáson.

A riporter Harris szemére olvasta olyan évekkel ezelőtti nyilatkozatait is, mint az elítélteknek nyújtott, adófizetői forrásokból fedezett nemátalakító műtétek támogatása, illetve a jelölttársa, Tim Walz által Minnesotában törvénybe iktatott progresszív transzjogok politikája. A válasz mindkétszer a rövid „be fogom tartani a törvényeket" mondat volt.

Harris a múlt héten az ABC The View című műsorában még egy példát sem tudott mondani arra, mit csinált volna másként Biden helyében az elmúlt négy évben. Ezúttal Harris már úgy fogalmazott, hogy „az elnökségem nem a Biden-elnökség folytatása lesz". Az elnök mentális képességét firtató kérdéssel szemben pedig megvédte Bident, aki szerinte minden tapasztalat és józan ítélőképesség birtokában van, amikor nagyon fontos döntéseket hoz az amerikai nép nevében.

Az Axios által egy hete közölt felmérés szerint már csak a válaszadók 13 százaléka minősül bizonytalan szavazónak. Ők és a Trumpot elutsító republikánus szavazók lehetnek a Harris-kampány célpontjai, akik miatt számára olykor ellenséges közegben is megmérette magát. MOSOLYGÓ MIKLÓS

Szabadláb

HARGITAI MIKLÓS

Egy európai ország – nem szerintünk, hanem az Orbán-kormány 2013-as migrációs stratégiája (!) szerint – kétféle eszközzel húzhatja magára a menekültáradatot. Egyrészt a küldő országokból induló migrációs útvonalak kiépítésével (például a vendégmunkásimport liberalizálásával; nemzetközi tapasztalat, hogy ha egy küldő országnak bármilyen okból fölkerülünk a térképére, onnan nem csak legális migránsok fognak érkezni), másrészt az illegális migráció infrastruktúrájának erősítésével (mint az embercsempészek tömeges szabadon engedése: ez olyannyira bornírt ötlet, hogy a stratégia szerkesztői rémálmukban sem gondoltak rá).

Ugyanezen Orbán-kormány a közelmúltban több ezer rutinos, helyismerettel és kapcsolatokkal rendelkező, jellemzően a balkáni útvonalra dolgozó embercsempészt engedett ki a börtönből. Kormányközeli megmondók ma már nyíltan felvállalják, hogy végső soron bosszúból csinálták – „ha Brüsszel migránsokat akar, megkaphatja”. De bármi volt is a valós motiváció, a tény attól még tény marad: az illegális migráció legfontosabb humán infrastruktúrája jelentős erősítést kapott. Az intézkedés jogilag sem feltétlenül megalapozott – a végrehajtó hatalom bírói döntést írt felül rendeleti úton; a rendelkezés papíron reintegrációs őrizetbe helyezésről szól, de a gyakorlatban ezeket az embereket szabadon engedték, és semmilyen módon nem követik nyomon a mozgásukat, holott maga a reintegrációs őrizet a társadalomba történő visszaillesztésről szól –, morális és közbiztonsági szempontból viszont bizonyosan megalapozatlan. Emlékeztetőül: „Szervezett, fegyveres erőkhöz kötött migránsbandák vették át a piacot a déli határnál” (Kósa Lajos, a Fidesz alelnöke) – ezek az emberek grasszálnak most szabadon. Ami mintha nem lenne tökéletesen szinkronban Orbán Viktornak a minap az Európai Parlamentben elmondott szavaival: „ne kérjék tőlem, hogy köztörvényes bűncselekményt elkövetőket engedjünk ki a magyarországi börtönökből”. A miniszterelnök itt azokra a német állampolgárokra célzott, akik nálunk támadtak meg neonácinak vélt személyeket – ám ha Magyarország általánosságban nem az a hely, ahol köztörvényeseket kiengednek, akkor miért teszik ezt konkrétan a hazánkat és Európát (a kormány szerint) fenyegető legnagyobb veszély, az illegális migráció különösen elvetemült szervezőivel?

A brüsszeli színpadra vitt kormányfői kampánybeszéd amúgy is tele volt logikai bakugrásokkal. A szónok állítólag békés programismertetőre készült, ennek azonban nemcsak a bekészített retorikai patronok sora mond ellent, hanem az is, hogy a magyar kormánypárt romániai vazallusa, az RMDSZ továbbra is a példátlanul kemény kritikát megfogalmazó Európai Néppártban ül – ha máshonnan nem, Orbán rajtuk keresztül biztosan tudhatta, mire számíthat az EPP-től. Mint ahogy nyilvánvalóan előre tudta a „köztévé” is – aligha véletlen, hogy nem merte élőben adni a vitát: így is embert próbáló meló lehetett utólag összevágni belőle egy olyan verziót a rajongóknak, amiből a magyar embercsempészmentő jött ki győztesen.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Action Man

Kilencéves lehettem, amikor a születésnapomra egy ejtőernyős Action Man figurát kaptam ajándékba. A G. I. Joe-nál nagyobb, beszélő kommandós figurának olyan szögletes dobozfeje és maszkulin arcéle volt, mint David Coulthard Forma–1-es pilótának. Vakító kék szemei mellett bronzosra barnított arca volt, a testén pedig egy gomb, amit ha megnyomtam, egy csatakiáltás morajlott fel belőle: „Action man, the greatest hero of them all” (a hősök legnagyobbika).

Ez a régi emlék Menczer Tamásról, a Fidesz kommunikációs igazgatójáról jutott eszembe. Ha a külcsín nem is idézi teljesen a katonát, az ejtőernyőzés már igen, és legfőképpen a harcias és lényeglátó kommentárok. Tisztára, mint a fröccsöntött kommandósé. Az Európai Parlamentben a néppárti képviselőcsoport elnöke, Manfred Weber már nem titkolja: nem Orbán Viktornak szorít a 2026-os magyar országgyűlési választásokon. Menczer erre azt harsogja, hogy újra külföldről akarják megmondani, milyen kormánya legyen Magyarországnak. Felnézek az égre, és azt kérdezem: most komolyan? A Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó MBH Bank 3,6 milliárd forintnyi hitelt adott tavaly a spanyol szélsőjobboldali Vox párt kampányára. Két éve a francia Marine Le Pen elnöki kampánya a később az MBH-ba beolvasztott MKB Banktól 4,2 milliárdos hitelhez jutott. Az Orbán-kormány tavaly nyíltan a szlovák államfő, Peter Pellegrini megválasztásáért szurkolt, hogy a szerb és észak-macedón kavarásokról már ne is beszéljek. A magyar kormányfőt pedig a legnagyobb barátság Donald Trumphoz fűzi, akit nemcsak gyakran felkeres floridai otthonában, de a jövő évi magyar költségvetés benyújtásának időpontját is a novemberi – esetleges – Trump-győzelemhez igazítja. Orbán és külügyminisztere Moszkvába rohangálása pedig nem az orosz, hanem a magyar belügyekre van tényleges hatással. A kormány kitartó oroszbarátsága a nemzetközi megítélésünket soha nem látott mélységekbe taszította, ennek pedig az országunk szuverenitása látja kárát.

Nicsak, ki beszél, Action Man!

> Ha a külcsín nem is idézi teljesen a katonát, az ejtőernyőzés már igen, és legfőképpen a harcias és lényeglátó kommentárok.

JEGYZET

Harsányi György

Ideje felocsúdni

Olvasom, hogy a Szuverenitásvédelmi Hivatal vizsgálata szerint a Transparency International hazai alapítványa (TIM) az átláthatóság és a korrupcióellenesség fogalmainak kisajátításával Magyarországra nézve káros tevékenységet végez, ráadásul nagyrészt külföldi forrásokból. A megállapítás sok sebből vérzik, már rögtön a „kisajátítás” szó is fáj. Elképzelem, ahogy a TIM elveszi a teret az amúgy minden állami megrendelést saját köreinek juttató Orbán-rezsim korrupcióellenes harcai elől, és belátom, ez mennyire zavaró lehet.

A legélesebb kép, ami elém ugrik, mégis az, ahogy külügyminiszterünk – aki az Ukrajna elleni invázió kezdete óta már 11-szer járt az európai biztonságra legnagyobb fenyegetésnek tekintett Oroszországban – széles mosollyal az arcán eszmét cserél moszkvai vendéglátójával, Szergej Lavrovval. És nem tudom elhessegetni, hogy azok az eszmék, amelyeket onnan hazahoz, hová vezettek orosz honban.

Putyin már a harmadszori elnökké választása elleni tüntetésekből levonta a tanulságot, s még 2012-ben bevezette a „külföldi ügynök” törvényt azon civil szervezetek, majd személyek megbélyegzésére, akik tevékenységükhöz bármekkora külföldi támogatást kaptak. Ezt követte 2015-től a „nemkívánatos” minősítés, amely alapján a hatalom feloszlathat és kitilthat az országból minden szervezetet és személyt, amely szerinte „fenyegetést jelent az Orosz Föderáció alkotmányos rendjére, védelmi képességére vagy az állam biztonságára”.

A másként gondolkodók, köztük a mindent átható korrupció ellen küzdők meghurcolása és bebörtönzése mára a mindennapok részévé vált, de a perspektíva kezdettől világos lehetett. Napokon belül választások lesznek Moldovában és Grúziában, és mindkét helyen nyilvánvaló, hogy az uniós integráció vagy az orosz befolyás megerősödése között lehet választani. Jó lenne idehaza is komolyan venni, merre fordul a szekér.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ÁGYÚTÖLTELÉK

Beszédes csend

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Napbarnított a bőre, pedig már október közepe felé járunk. Nem afféle szoláriumbarna, és nem is olyan, mintha most érkezett volna meg valamelyik távoli szigetről. Ezen az arcon ott látszanak a verejtékes, sós cseppek, a sűrűn törölt homlok, a csapzott haj és a szél nyomai, amelyik odakint szárazra dörgöli az ajkakat.

Harmadszor igazítja meg a lepedőt, pedig már elsőre is feszesen fekszik rá a göröngyös kórházi matracra, ami alatt itt-ott megnyikordulnak a drótháló egymáshoz préselődő összeillesztései. A párnát is kétszer felverte már, mintha a beléjük püfölt levegőtől kényelmesebb lenne az amúgy szétmálló szivacsdarabokkal teli, sokat használt vánkos. Nem gondol az otthonira, amire hetente simít frissen vasalt huzatot, és amelynek belsejében még a nagyanyja fosztotta libatoll ad kényelmes puhaságot.

> A nagy dolgokat beszéddel megállítani úgysem lehet.

Végignéz magán, rendben van-e minden. A hálóing makulátlan, a papucsa is tiszta, és új zoknit vett fel délután, nem mintha az ágyban fekve a reggeli viselet összekoszolódott volna. Apró tükröt bányász elő, a fiókból hajkefét húz ki, gyorsan, rutinos mozdulatokkal megfésülködik. Az órájára néz, úgy dönt, van még egy kis idő, a párnájára dől, egy darabig a plafont bámulja. Talán szunyókál is kicsit, de mintha megérezné a közeledtét, mielőtt a férfi betoppanna az ajtón, ő már az ágy szélén ülve várja. A mackós mozgású látogató lassan közelít, látszik, még a lépései neszével sem akarna ártani. Leül a nő mellé, bal karjával sután átöleli, a homlokára puszit ad. Aztán sietve felkel mégis, a magával hozott rafiaszatyorban pakolászik. Papucsot, pamutpólókat, bugyikat és tusfürdőt vesz ki, egy guriga vécépapírt is, és gondosan bepakolja a kis éjjeliszekrénybe mindegyiket. A táska aljáról egy pattintós fedelű műanyag doboz is előkerül, porcukorral vastagon szórt hókifli sorakozik benne, hosszan főzött szilvalekvárral a belsejében. – A testvéred küldi, azt üzeni, gyógyuljál meg minél hamarabb, mert a szüreti bálba már el akar vinni táncolni – mondja.

– Fáradt vagy? – kérdezi a nő, miközben hosszan fürkészi párja szeme alatt a frissen serkent szarkalábakat. – Egy kicsit. Majdnem egyszerre ellett hajnalban az összes anyajuh – felel. A gyerek nem segített? – vonja fel erre a szemöldökét az asszony. – Dehogynem, ott volt, de ketten is alig bírtuk – válaszol, de gyorsan elharapja a többi mondatot, nehogy elégedetlenség vagy korholás hangozzon ki belőle. Látszik a nőn, így is minden baja van, hogy itt kell ülnie a kórházi ágy szélén, amikor jobb és fontosabb dolga is akadna. – Mit mondott az orvos? – néz rá aztán a férfi aggódó tekintettel, de amaz válasz helyett előbb a kezét vonja magához, megsimogatja, s csak utána mondja, műteni kell, az már bizonyos, de talán ráér még néhány hétig vagy legalább addig, míg elviszi a felvásárló a kisbárányokat. Onnantól könnyebb lesz minden, biztatja.

Csend lesz aztán hosszasan, ülnek az ágy szélén, kéz a kézben. Talán így szokták otthon is, tudván, hogy a nagy dolgokat beszéddel megállítani úgysem lehet.

Hello, computer!

MÁRFAI PÉTER
volt országgyűlési képviselő (MSZP)

Az unokám két és fél éves, és amikor olyan kedve van, rábeszéli Echót, hogy játssza neki az „é-bí-szí-dí”-t, mert az a kedvenc dalocskája, amikor pedig Alexa rászánja magát, hogy lejátssza a dalt, önfeledten énekli együtt vele. Alexa egy élőszóban utasítható okoshangszóró. Széles körben elterjedt, otthoni beszélgetős eszköz.

Magyar füllel hallgatva még az is érdekes, hogy mindez a „Hull a pelyhes fehér hó” dallamára történik. Persze angolul, mert az angol ábécé betűinek megnevezése hasznos ismeret. Még akkor is, ha a betűk formája még nem társul a kiejtett szavakhoz. Amúgy a W már megvan: az unokám felismeri a jelet, és mondja a megtanult megnevezést, ahogy kell.

Köztudott, hogy a kisgyermekek számára a képernyő használata nem hasznos. Nemcsak a mobiltelefon, nemcsak a többi okoseszköz, hanem a televízió sem szolgálja a gyermek fejlődését, mivel gátolja a gyermeki tudat helyes formálódását. A folyamatos pozitív visszajelzés, a gyors örömszerzés függőséget okoz. Minél kisebb a gyermek, annál inkább ki van szolgáltatva a képernyőkről áradó információk hatásának.

Aztán ahogy nő az ifjú ember, egyre inkább birtokába kerül az okoseszközök használati technikájának. Így éri el gyorsan a társait, miközben végtelen számú jó minőségű játék, film, vásárlási lehetőség közül válogathat. És igen, veszélyek is vannak: a könnyen elérhető gyermek nem csak jó szándékkal szólítható meg.

Az idei tanévtől az iskolákban a tanítás elején beszedik az okoseszközöket. A gyerekek és a tanárok sem használhatják őket, csak akkor, ha közvetlenül az oktatás célját szolgálják. Emögött az a logika, hogy a tanuló semmi módon ne használja az okoseszközt a tanóra figyelése, az oktatott anyag megismerése helyett. A szabályozás a szünetekre is vonatkozik, mondván, az iskolai elfoglaltságok kizárják az okoseszközök használatát.

Egy percig sem vitatom, hogy tanórán az oktatott tananyaggal kell foglalkozni, mégpedig lehetőség szerint megszakítás nélkül. Természetes, hogy ebbe nem fér bele sem a telefonálás, sem a szociális média, de még egy szöveges üzenetváltás sem. Ezért a tanintézménybe belépő gyermek kikapcsolja a nála lévő okoseszközt – ami általában egy mobiltelefon –, és az iskolában kialakított módon, lezárt állapotban leadja a készüléket. Amikor vége az oktatásnak, az iskolai elfoglaltságok után visszakapja és használhatja tovább a telefonját.

Ebből az következik, hogy minden olyan negatív hatás, amit az okoseszközök használatához társítunk, az oktatási intézményben biztosan nem érvényesül, a gyermekek ott védve vannak. Az állami szervek garantálják, hogy az ő fennhatóságuk alatt nem érheti kár a gyerekeinket.

Ám ha elfogadom – és elfogadom –, hogy az okoseszközök használata káros a gyerekek fejlődése szempontjából, akkor mint gondos szülőnek óhatatlanul arra kell gondolnom, hogy az iskolán kívül is érvényesül ez a káros hatás. Csakhogy a mobiltelefon, az okoseszközök mindennapos használata már beépült az életünkbe. A család mozgásának szervezése, a személyes kapcsolattartás, az ügyintézés, a pénzügyek kezelése és még számtalan lehetőség ma már a mobiltelefonhoz kötődik. Immár a személyes adataink igazolása is rákerül a mobiltelefonra, és a digitális állampolgári létezés szükséges ismeretei is óhatatlanul az okoseszközökhöz társulnak.

Gyerekeink tehát a digitális térrel kapcsolatos ismereteket az oktatási intézményen kívül szerzik meg. Jó esetben a szülők a családban tanítják meg a helyes használatot, bár valószínűbb, hogy egymástól tanulják meg a szociális média, illetve a többi, a digitális térhez kapcsolódó lehetőség elérését. Most is így van, eztán is így lesz, sőt kézenfekvő, hogy a gyerek támogatja anyát abban, hogyan kell bankolni vagy megnézni, mit írt fel az orvos, mit kell elhozni a patikából.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/LBEDDOE

Ez a rendelkezés az okoseszközök iskolai kitiltásáról egyszerűen átlép azon a valós helyzeten, hogy a gyerekek közössége magas szinten használja mindezeket. Nem biztos hogy minden esetben az előnyünkre válik, de már régen beépült az életünkbe.

Azt viszonylag könnyű elképzelni, hogy mi történne, ha a gyerekeinkre rákényszerítenénk, egyenruhában járjanak iskolába. Van ilyen, a világ nagy részén kötelező: ott az identitás része, az egyenlő kötelezettségek és lehetőségek formai megjelenése. Nálunk nyilván kényszer lenne, és nem találna megértése. Azért nem, mert most nem így van, nem ez a szokás. Nálunk a gyerekek öltözködése, taneszközei – mit ne mondjak, okoseszközei – hordozzák azokat a különbségeket, amiket egyébként nem szívesen veszünk tudomásul.

De csak gondoljuk el, hogy a mi gyerekeink is az iskola egyenruháját használják az egyenlőség jegyében. Mindenki tudja, hol lehet beszerezni, mennyibe kerül, hogyan kell viselni. Aztán a hagyományos, elfogadott egyenruha előnyei valamiért nem felelnek meg az oktatásirányítás elgondolásainak, és akkor betiltják a használatát. Aki mégis magával viszi a régi sapkát vagy köpenyt, annak le kell adnia a tanítás kezdetén, és csak akkor kapja vissza, amikor hazamegy. A kikényszerített sokszínűség, a látható különbségek bizonyára működnének, de elsősorban a kényszer, az alávetettség érzete lenne a meghatározó.

A mobiltelefon iskolai betiltása, a mobileszközök beszedése a gyerekek számára a nyers alávetettség közvetlen megélését adja. Gondolhatnánk, hogy az iskola maga is az alávetettségről szól, tanulni a felsőbbségtől lehet, és azt, amit előre meghatároztak. Ez így is van, az iskolai rendtartás megismerése és betartása egyrészt kényszer, másrészt hagyományos, a gyermeki fejlődéshez tartozó folyamat. De a szabályok mellé a nevelők támogatása, szeretete is jólesően jelen van. A mobiltelefonok beszedése, tiltása a tanulókban és az oktatókban akkor is az önkény érzetét kelti, ha egyébként a hivatalos indoklás és a felhozott érvek védhető, elfogadható álláspontot tükröznek.

A megélt és kikerülhetetlen önkény hatásán kívül még legalább két probléma adódik. Az egyik, hogy a mobiltelefonok használatának számtalan, akár az oktatásban is felhasználható előnye van. A másik, hogy a negatív hatások akkor is érvényesülnek, amikor a gyermek nincs az iskolában.

A gyerekeket nem lenne szabad kiszolgáltatni a korlátlan mobilhasználat veszélyeinek. Ma már csak úgy lehet megvédeni a fiatal mobilhasználókat, ha megtanítjuk a helyes, veszélytelen és főként hasznos eszközhasználatot. A helyes, sőt a legjobb módszerek megismerése nagyon fontos. Szervezett módon szükséges oktatni, képezni a digitális térben bóklászó gyerekeket.

A legjobb gyakorlatok összegyűjtése, bemutatása, megtanítása elképzelhető iskolán kívüli formában, mondjuk egyesületekben, a szociális média csoportjaiban. De minden bizonnyal a tanrend szerint oktatás, a digitális viselkedés iskolai tanítása a működőképes megoldás. A beszedett mobiltelefon helyett nagyon hasznos lenne egy tablet, amit csak tanulásra lehet használni az iskolában, a suli belső hálózatán. Nagyon jól lehet érvényesíteni minden szabályozási szándékot akkor is, ha a szék és asztal mellé a központból szabályozott tartalommal gépet is adunk mindenkinek. A számonkérhető, évről évre bővülő digitális ismeret valódi támogatás, igazi segítség lenne a gyerekeink számára. A tiltás helyett.

Gondoljunk bele: micsoda elkésett, naiv-agresszív beavatkozás a mobiltelefon tiltása. A pötyögés a telefonon a múlt század élő maradványa. A mesterséges intelligencia, a beszéddel vezérelhető eszközök terjedése az oktatás változását hozza. Az eszközök beszedése az iskolákban a valóság kizárása, a gyerekeink cserbenhagyása.

A jelen és a közeljövő az élőszó: „hello, computer!” Megértem, gond van: ha végre megszólítjuk, választ fogunk kapni. A digitális környezet birtoklása egyrészt lehetőség, másrészt kényszer. Az, hogy veszélyeket is hordoz, más dimenzió.

A tiltás mindhárom lehetőséget egyszerre szünteti meg, és azt is a közoktatásra korlátozva. A veszélyeket úgy érdemes csökkenteni, hogy közben megkapják a gyerekeink a szükséges ismereteket, mert nem hagyhatjuk őket magukra a digitális környezet kihívásaival. Nincs könnyebb út.

Gondoljunk bele: micsoda elkésett, naiv-agresszív beavatkozás a mobiltelefon tiltása. Az eszközök beszedése az iskolákban a valóság kizárása, a gyerekeink cserbenhagyása.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Juci néni

A Fekete pont című új magyar film méltatói a pedagógiai műhibák áldozatává váló tanuló, Palkó sorsát emelik ki részvéttel telten. Én viszont azt kérdem: Juci néni vajon áldozat-e? A fiatal tanárnő játékkal, szeretettel, empátiával közelít kiskamasz tanítványaihoz. Meg is kapja érte a magáét – a tanári szobában. Eleinte mégis vállalja hiteles és korszerű önmagát, a humanista pedagógust. De a harmadik „figyelmeztető jel” után mégis feladja. A híres filmekben a főszereplő hőssé válik: ellenállása győzedelmeskedik, megszelídíti a „vad fiúkat”, vagy erkölcsi fölénnyel hagyja ott a dohos, embertelen iskolát. Juci néni korunk hőse? Nem lázad. Csendesen belesimul a hazug világba. Félek, hogy a következő osztályában majd ő is büntető röpdolgozatokat irat, feleltet. Erről szól a mai magyar iskola?

TRENCSÉNYI LÁSZLÓ

Népjólét

A népjólét fogalma fel sem bukkan Orbán gondolkodásában. Ő csak szavazóként használja a magyar embereket, de nem akar és nem is tud tenni az igazi jólétért. Ha akarna, akkor nem a gazdasági semlegesség semmitmondó frázisával jönne elő, amely megint csak porhintés. Alapvetően kéne átrendezni a politikai prioritásokat. Akkor még a Fidesz népszerűségvesztése is megtorpanhatna.

MIKULÁS FERENC

Meglepő

Meglepően éles hangnemben bírálta Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke Orbán Viktort és kormányát, de határozott különbséget tett a kormány és az ország között: „Magyarország megérdemli a tagság minden előnyét és a hozzáférést az európai uniós forrásokhoz”. Az elnök bírálta azokat, akik a háborúért Ukrajnát hibáztatják, akárcsak Orbán „békepolitikáját”; kifogásolta, hogy elítélt embercsempészeket engedtek szabadon; szerinte a magyar kormány „elsodródik a belső piacról”, és tényként említette, hogy Magyarország egy főre jutó GDP-jét minden környező ország meghaladta. Úgy látszik, ő jobban ismeri a magyar viszonyokat, mint a Fidesz-szavazók.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Zsebesek

A nyelvészeket örömmel tölti el, ha azt tapasztalják, hogy a nyelv szókészlete vagy egyes szavak jelentéstartalma gyarapszik. Valószínűleg ez utóbbinak lehetünk most tanúi a „zsebes” szó kapcsán. Eddig csak azt tudtuk, hogy a szleng így nevezi a zsebtolvajokat – tehát ez egy főnév. De lehet melléknév is, hiszen jellemezhetünk pl. egy kabátot azzal, hogy az „zsebes”. Tehát ha ez a szó melléknév, akkor az fokozható, ezt eddig nem tudtuk: zsebesebb (pl. mondjuk egy M. P. monogramú személy). És ki a legzsebesebb? Nem az, aki minden nyilvános felvételen mélyen a zsebébe dugja mindkét kezét, akár itthon van, akár épp Brüsszelben?

BOBNÉ CHLEBIK MÁRTA

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Még többet sokak kedvencéről

KÖLTÉSZET Levelekkel, grafikákkal, egy sétabottal és sok más értékkel bővült a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteménye – Nagy László jövőre lenne százéves.

ROSZNÁKY EMMA

„Mit üzensz azoknak, akik száz vagy ötszáz év múlva ülnek szemben veled?” – kérdezi a riporter egy hetvenes évekbeli felvételen, mire Nagy László így válaszol: „Ha lesz emberi arcuk egyáltalán, akkor csókolom őket. Emberi szellemük, ha lesz, tudatom velük, üzenem: csak ennyit tehettem értük.” Jövőre lenne 100 éves Nagy László költő, író, műfordító, képzőművész, akinek verseit generációk szeretik. A mindössze ötvenkét évet élt költőlegenda örökösei lehetővé tették, hogy a művész, valamint szintén költő felesége, Szécsi Margit irodalmi hagyatékának legnagyobb része a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) falai között találjon otthonra. Mindezt, valamint Nagy Lászlót ünnepelték szerda este a PIM dísztermében, ahol a költő verseit elsőként megzenésítő, a vele fontos szakmai kapcsolatban, barátságban álló Sebő Ferenc is fellépett.

Van valami őserő, kiapadhatatlan lendület Nagy László költészetében, ami miatt kortól függetlenül megtalálja benne mindenki az értéket. Az „Angyaltollat keresni mentem” című Nagy László-esten is jelen volt több generáció időstől a fiatalig: az látszik, a hagyaték, a költő emlékének ügye sokakat érint, művészetének közösségteremtő ereje kihat a mára. Lehetetlen volna összegezni a sokszínű alkotó jelentőségét. Talán csak egy eklatáns példa: Nagy László azon költők közé tartozik, akiknek verse bekerült A tizenkét legszebb magyar vers című, 2007 és 2013 között megrendezett irodalomtörténeti és oktatási konferenciasorozat tárgyalt lírai alkotásai közé. Nem kell sokat gondolkodni, vajon melyik versét ítélték az egyik legszebbnek, a Ki viszi át a szerelmet egy olyan mű, ami már korában hatalmas népszerűségnek örvendett. Nem sok költeménynyel történik meg, hogy megjelenése után rövid idővel egyszerre lesz fontos az irodalmárok és a közönség számára. Az 1960-as évekre sokan kívülről tudták a sorait, szállóigévé, hivatkozási alappá váltak fordulatai, ma is az egyik legismertebb és legszeretettebb. A már említett A tizenkét legszebb magyar vers című konferenciasorozat előadásai kötetben is megjelentek,

FOTÓK: ILLYÉS BENCE

Sebő Ferenc elsőként zenésítette meg a költő verseit. Jövőre a Nagy László-emlékévben a Sebő Együttes is kiemelt szerepet kap

NAGY LÁSZLÓ

A Kossuth-díjas magyar költő, műfordító, grafikus, a Digitális Irodalmi Akadémia posztumusz tagja Iszkázon született 1925-ben, egykori otthonában ma róla elnevezett emlékház működik. A szintén a fényes szelek nemzedékébe tartozó feleségével, Szécsi Margittal a kor meghatározó kulturális szereplőinek számították. Nagy László 1978-ban hunyt el Budapesten.

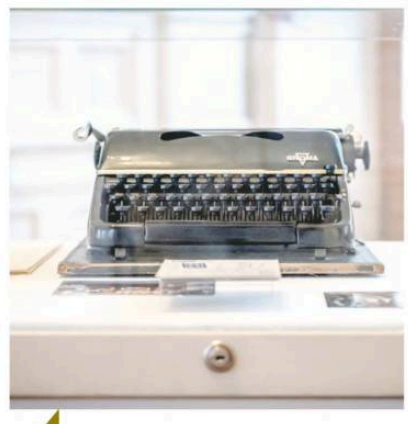

Nagy László műfordításai, levelezése is kutathatóvá válik

a Nagy László-költeményről szóló tanulmányokat a széria hetedik kötetében olvashatunk: erről az egyetlen, tizennégy soros versről harminchat írás született.

Az „Angyaltollat keresni mentem” című est a már említett Nagy László-portréfilm részleteivel indult, Török Petra főigazgató köszöntője után Nagy Borbála Réka lépett a mikrofonhoz, a költő unokája elmondta, édesanyjának és neki nyugodtabb a szívük, ha a kéziratok olyan körülmények közé kerülnek, ahol nem rongálja meg őket annyira az idő. Nagy László fia, Nagy András sokáig kereste édesapja drámafordításait, de nem találta, 2018-as halála véget is vetett a kutatásnak, nemrég ezek az írások is előkerültek. – Remélem, hogy a jövő évben Nagy László drámafordítói arca is megismerhetővé válik – fogalmazott a művész unokája. A drámák műfordításai mellett kutathatóvá válik költő és felesége körülbelül félezer darabos levelezése, amelyben magán- és hivatalos, az alkotás mindennapjait, a művészházaspár életét megvilágító darabok is megtalálhatók. Ugyancsak a PIM birtokába kerültek Nagy László 1970-es években keletkezett naplófüzetei és Szécsi Margit jegyzetfüzetei, ez utóbbi azért is különleges, mert a költő híres volt arról, hogy nem őrzi meg kéziratait. Az irodalmi múzeum gyűjteményébe került Nagy László Groma írógépe, faeszközei, íróportréi közül néhány grafika és a család fotógyűjteménye. Az átadásról szóló ajándékozási szerződéseket az esten írták alá.

A díszterem előtt két vitrint helyeztek el a hagyaték pár kiemelt darabjával, a teljes anyagról egy rövid videóban tájékoztatott a PIM: a kézirattár vezetője, Rózsafalvi Zsuzsanna kiemelte, nagyon sok izgalmas levelezés került a birtokukba, amiket a költő Kormos Istvánnal, Illyés Gyulával, Tamási Áronnal, Örkény Istvánnal, Réz Pállal, Koós Károllyal és Kondor Bélával folytatott, a naplójában pedig álmait, írással kapcsolatos gondolatait rögzítette Nagy László. A médiatár tiszteletbeli főmuzeológusa, Hegyi Katalin a videóban elmondta, népes anyaguk volt eddig is Nagy Lászlóról, ezeknek többsége tévéfelvétel, ezeknek a nyersanyaga is megvan, melyekből akár egy új filmet is össze lehet vágni. Egy 1974-es filmfelvétellel is gazdagodott a tár Nagy László, Szécsi Margit és Sebő Ferenc bonyhádi fellépéséről. A költő sétabotja is az intézményhez került. A relikvia- és fotótár vezetője, Zeke Zsuzsanna kifejtette, Nagy László testvére, a szintén költő Ágh István úgy emlékezik vissza a tárgyra, mint ami gyakorlatilag hozzánőtt a művészhez. Ahogy a botot, úgy számos eszközét Nagy László saját maga készítette.

A költő számos relikviája került a múzeum gyűjteményébe

INFÓ

Az „Angyaltollat keresni mentem” című Nagy László-estet október 16-án tartották a PIM dísztermében, fellépett a Sebő Együttes három tagja (Sebő Ferenc Kossuth-díjas énekes-dalszerző, Soós Réka és Tímár Sára).

Török Petra hangsúlyozta, a bővülő gyűjtemény nagyban hozzájárul ahhoz, hogy teljes legyen az emlékév. Természetesen számos kulturális eseménnyel készülnek 2025-re, melyben a Sebő Együttes is kiemelt szerepet kap majd. A zenekar szerda este előadott pár Nagy László-dalt. A Kossuth-díjas énekes-dalszerző Sebő Ferenc előzetesen elmondta, az énekelt vers műfaját gyakorlatilag ők fedezték föl újra, Nagy László nemegyszer rendelésre is írt verset, hogy azt majd később megzenésítsék. Fölhangzott az Az én szívem, az egy bolgár dallamra írt Todóra és természetesen a Ki viszi át a szerelmet. Sebő Ferenc a dalok között sztorizott, az is kiderült, hogy a „Nem vagyok jó, nem vagyok jó” kezdetű Táncbéli-táncszókat konkrétan a gyimesi táncok után, egy tornatermi próba megtekintése után írta a költő, hogy azt majd a Bartók együttes használhassa egy japán turnén.

Magyar–orosz kiállítás Szentpéterváron

PACSAIAK Zerkalo/Tükör címmel orosz és magyar képzőművészek grafikai kiállítása nyílik ma a szentpétervári Új Múzeumban Magyarország Szentpétervári Főkonzulátusa, valamint az MVM támogatásával. A kiállítás kurátora Kónya Ábel képzőművész, a Miskolci Galéria vezetője. A címében Andrej Tarkovszkij önéletrajzi ihletésű filmjét idéző kiállítás David Ramsey, Alexandra Grela, Olga Tobreluts, Dmitrij Shorin, Irina Drozd, Sofia Albi, Eva Shorina, Ivan Plusch, Irina Annina, valamint Ferenczi Zsolt, Herbst László, Rófusz Kinga és Rácmolnár Sándor illusztrációival „arra hívja a nézőt, hogy visszatérjen a képszemlélet egyik eredeti és legerőteljesebb módjához: szembesüljön önmagával és környezetével”. Az orosz kiállítók zöme egyébként Magyarországon, a Hévíz melletti Pacsán él, a budapesti Art Marketen is lehetett találkozni alkotásaikkal, Pacsa Art Project néven alkotóközösségként 2020-ban álltak a nyilvánosság elé. A szentpétervári Olga Tobreluts az orosz Művészeti Akadémia tiszteletbeli akadémikusa, festményekkel, videóművészeti és elektronikus grafikai munkáival rendszeresen szerepel kiállításokon világszerte. Dmitrij Shorin, Irina Drozd és Ivan Plusch is pacsai kötődésű.

FORRÁS: NOVYMUSEUM.RU

A szentpétervári kiállítás plakátján feltüntették a támogatók, a főkonzulátus és az MVM logóját is

> Az orosz kiállítók zöme Magyarországon, a Hévíz melletti Pacsán él, 2020-ban álltak a nyilvánosság elé alkotóközösségként, Pacsa Art Project néven.

A szentpétervári Új Múzeum Aszlan Csehoev műgyűjtő kortárs művészetre fókuszáló magánmúzeuma, kollekciójában a szovjet underground és a leghíresebb orosz avantgárd művészek alkotásai találhatók meg. A múzeum közleménye emlékeztet: a Zerkalo/Tükör című tárlat az elmúlt évben már a harmadik nemzetközi orosz–magyar kortárs művészeti kiállítás a Szentpétervári Új Akadémia szervezésében. A szentpétervári Új Múzeum – a magyar főkonzulátus támogatásával – 2021 augusztusában a Magyar Kárpitművészek Egyesülete kortárs kárpitművészeti anyagát mutatta be „Fény a természetben vagy a lélek napsütötte tájai a kárpitművészetben” címmel. 2019-ben a Szergej Kurjohin Kortárs Művészeti Központ adott otthont a „The Next Day” című orosz–magyar kiállításnak.

TÖLGYESI GÁBOR

LAPSZÉL

Meghalt Kiss Ferenc

FORRÁS: KULTURPART

Életének 71. évében, hosszú betegség után elhunyt Kiss Ferenc hangépítész, az Etnofon Zenei Társulás alapítója – adta hírül a Dankó Rádió. 1954-ben született, Debrecenben, az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar–néprajz szakán folytatott tanulmányokat. 1973-tól muzsikusként, zeneszerző-szövegíróként és népzenegyűjtőként dolgozott, de emellett gyakran írt a népi műveltség mai szerepéről és jelentőségéről szóló tanulmányokat, ismeretterjesztő műveket, kritikákat. A hetvenes években a Bihari Táncegyüttes mellé szegődött Vízöntő, majd a Kolinda zenekarban autentikus népzenét, illetve már akkor világzenét játszott, amikor ez a fogalom még nem létezett. A nyolcvanas években számos koncertet adtak külföldön, és világszerte népszerűsítették a magyar népzenét, nevük és úttörő zenéjük fogalommá vált. Kiss Ferenc 1992-ben alapította meg az Etnofon Zenei Társulást, amely egyedülálló módon népzenei gyűjtéseket adott ki, valamint a Kárpát-medence hagyományaiból merítkező alkotók és előadók felvételeit. Zeneszerzői és előadói munkásságáért egyebek mellett a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével, a Magyar Művészetért Alapítvány Bartók Béla-emlékdíjával és Martin György-díjjal tüntették ki. NÉPSZAVA

Elhunyt Gyürki István

FOTÓ: ÚJSZÍNHÁZ

Hetvenhét éves korában meghalt Gyürki István, az Újszínház színésze – közölte a teátrum. 1947-ben született, Apátfalván, színészi pályáját 1969-ben, a kecskeméti Katona József Színházban kezdte, majd Szegeden és Szolnokon játszott. 1982-től egyik alapító tagként a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház művésze volt. 1984-től a Népszínház, 1991-től a Budapesti Kamaraszínház tagja volt. 2013-ban csatlakozott az Újszínház társulatához, itt játszott haláláig. Munkásságát 2020-ban Magyar Arany Érdemkereszttel ismerték el. Pályája során több Shakespeare-, Csehov-, Németh László- és Szép Ernő-szerepet is megformált, de játszott Az ember tragédiájában, a Bánk bánban, illetve operettekben is. Utolsó szerepe az Újszínházban Móricz Zsigmond Sári bíró című darabjának címszerepe volt. NÉPSZAVA

Hatályon kívüli helyesírás

BRAINSTOPPER Új eljárásra kötelezte a Kúria a Fővárosi Törvényszéket a „vesszőperben” – derült ki a Líra Zrt. közleményéből. A Líra továbbra is meg van győződve arról: a fogyasztóvédelmi hatóság jogellenesen bírságolta meg.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

TÖLGYESI GÁBOR

Új, elsőfokú eljárásra kötelezte a Kúria a Fővárosi Törvényszéket a „vesszőperben”, amelyet a Líra indított a Fővárosi Kormányhivatal ellen. A fogyasztóvédelmi hatóság ugyanis múlt év júliusában 12 millió forintra büntette a Líra Kiskereskedelmi Kft.-t, mert könyvesboltjaiban a Heartstopper – Fülig beléd zúgtam (Szívdobbanás) című könyvet nem fóliázta be, ráadásul azt az ifjúsági könyvek között árulta.

A Fővárosi Kormányhivatal akkor a melegellenesre hangolt „gyermekvédelmi” törvény szellemiségét tükröző módosított kereskedelmi rendeletre hivatkozva úgy fogalmazott: a vizsgálat megállapította, hogy „az érintett könyvek homoszexualitást jelenítenek meg, ennek ellenére a gyermekeknek szóló, ifjúsági irodalom körébe sorolt könyvek között helyezték ki azokat, és forgalmazásuk sem zárt csomagolásban történt”. A „gyermekvédelmi” törvény végrehajtási utasítását 2021 augusztusában a kereskedelmi kormányrendeletben tették közzé, kiegészítve a kereskedelmi tevékenységek végzésének a feltételeiről szóló 2009-es kormányrendeletet. A törvény 2021 júniusában jelent meg a Magyar Közlönyben.

A Líra a múlt év szeptemberében a bírósághoz fordult, az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék ez év februárjában a Lírának adott igazat. Az ítélet szerint a jogszabály szövegét, amely szerint a homoszexualitást megjelenítő, gyermekeknek szóló termék „a többi terméktől elkülönítve csak zárt csomagolásban forgalmazható”, vessző nélkül nem lehet másként értelmezni, mint hogy csupán az elkülönítetten tartott könyveket kell lefóliázni.

Az ominózus passzus a Magyar Közlönyben megjelent, hiteles formában a következőképpen volt olvasható ez év nyaráig: „a termék a többi terméktől elkülönítve (hiányzik a vessző) csak zárt csomagolásban forgalmazható”. Így pedig a szabály jelentése annyi, hogy ha a többi terméktől elkülönítve helyezi ki a terméket a boltos, akkor kizárólag zárt csomagolásban teheti ezt meg. Vagyis semmit sem ír elő arra az esetre, ha nem elkülönítve helyezik el a homoszexualitást megjelenítő könyvet. A Fővárosi Törvényszék a Líra jogi képviselőjének többi érvét nem is vizsgálta, pusztán a vessző nélküli szövegrész értelmezése alapján hozta meg az ítéletét.

> A Kúria szerint egy esetleges vesszőhiba se lenne alkalmas arra, hogy olyan tartalmat tulajdonítsanak a fóliarendeletnek, amelyik nem következik a normaszövegből

> A Líra a leírt ítélet fényében mérlegeli egy esetleges alkotmányjogi panasz benyújtását az Alkotmánybírósághoz.

Besegített a hetedik módosítás?

A Kúria mostani döntése összefüggésben állhat az Alaptörvény 2018-as, hetedik módosításával, amikor is – sok egyéb mellett – az alkotmányba írták, hogy a bíróságoknak mit kell figyelembe venniük a jogszabályok alkalmazása során. Az Alaptörvénybe írt, 2019. január 1-től hatályos szöveg a következő: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

Vagyis az adott esetben nincs jelentősége az eredeti – azóta már módosított – kormányrendeletben szereplő vesszőhibának, amelyre az elsőfokú bíróság hivatkozott, hiszen a jogszabály célja ettől függetlenül egyértelmű. A Telex tudósítása szerint a Kúria épp ezzel érvelt, amikor új eljárásra kötelezte a Fővárosi Törvényszéket, mondván: nem vette figyelembe a fóliázást előíró jogszabály célját. A Kúria szerint világos, hogy mi volt a rendelet célja, mivel a szövegben nincs utalás feltételes módra, hiába hiányzik a vessző a szóban forgó résznél. Tehát a rendelet egészéből nem következik az az értelmezés, hogy az elkülönített könyveket kell csak lefóliázni. A Telex szerint ezzel az alperes kormányhivatal érvelését fogadta el a Kúria, amely hivatkozott az Alaptörvényre is, miszerint a házasság férfi és nő között valósulhat meg, az anya nő, az apa pedig férfi, és minden gyereknek joga van a születési nemének megfelelő önazonossághoz.

A mostani ügyből is jól látszik, hogy a jogszabály betű (vagy éppen írásjel) szerinti értelmezése teljesen eltérhet a jogszabály egészének, illetve céljának az értelmezésétől – vagyis a különböző bíróságok egy adott ügyben más és más következtetésekre juthatnak. Ráadásul, szemben a törvényekkel, a kormányrendeletnek általában nincs indoklása, amit figyelembe kellene venni a bíróságoknak. SIMON ZOLTÁN

Időközben a Győri Törvényszék előtt is pert nyert a Líra. Ítéletében a Győri Törvényszék is megerősítette: a rendelet „kitétele a vessző írásjel nélkül valóban azt jelenti”, hogy csupán az elkülönítetten tartott könyveket kell lefóliázni.

A Fővárosi Kormányhivatal a jogerős ítélet után a Kúriához fordult. Mostani ítéletében a Kúria arra jutott, a rendelet értelmezésekor az elsőfokú bíróság, a Fővárosi Törvényszék hibázott. Világos és egyértelmű, hogy elkülönítve és zárt csomagolásban lehet csak forgalmazni ezeket a könyveket – érvelt a legfelsőbb bírói fórum –, így téves volt az a következtetés, hogy a zárt csomagolás kitétele lenne az elkülönítésnek. Minden alapot nélkülöz az elsőfokú bíróság értelmezése, hiszen semmi nem utal feltételes módra a szövegben – tette hozzá a Kúria. Megjegyezte azt is: egy esetleges vesszőhiba se lenne alkalmas arra, hogy olyan tartalmat tulajdonítsanak a rendeletnek, amelyik nem következik a normaszövegből. „Az ilyen könyveket nem lehet mutogatni, közszemlére tenni úgy, hogy bárki nehézség nélkül láthassa őket” – közölte a Kúria.

„A Kúria az a tényt, hogy a jogalkotó megváltoztatta a jogszabály szövegét, és az idén nyáron módosított rendeletben már vesszővel és szűkebb termékkörre vonatkozóan szerepel az inkriminált mondat, nem értékelte az elsőfokú ítéletben foglalt megállapítás utólagos elismerésének. A per a mai ítélet alapján újrakezdődik a Fővárosi Törvényszéken. A Líra továbbra is meg van győződve arról, hogy a fogyasztóvédelmi hatóság határozata jogellenes. Mivel az elsőfokú bíróság az idén februári eljárásban nem vizsgálta további érdemi érveinket, abban bízunk, hogy ezek figyelembevételével a bíróság ismét kimondja, hogy a fogyasztóvédelmi bírság kiszabása jogszabálysértő volt. A Líra megvárja a leírt ítéletet, és annak fényében mérlegeli egy esetleges alkotmányjogi panasz benyújtását az Alkotmánybírósághoz” – olvasható a könyvkereskedelmi cég közleményében.

Nem tanácsos mobilt az ágyba vinni

Nem csak nehezíti az elalvást és ronthatja az alvás minőségét, az ágyba hurcolt mobilon riasztó mennyiségű baktérium gyűlik össze. Az ágy meleg, zárt környezete és a telefonokkal való közvetlen érintkezés ideális feltételeket teremt a baktériumok elszaporodásához. RAKÉTA

Séta megszakításokkal

A Milánói Egyetem kutatói meglepő felfedezést tettek a kalóriaégetés hatékonyságával kapcsolatban. Egy új tanulmány szerint a rövid, megszakításokkal tarkított séták több energiát égethetnek el, mint az egyenletes tempójú, hosszabb gyaloglás. Amikor rövidebb szakaszokban sétálunk, több energiát használunk ugyanannak a távolságnak a megtételéhez. GUARDIAN

Jeladóval cserkészik be a lódarazsak fészkeit

Darazsakra rögzített jeladókkal próbálják lokalizálni az ázsiai lódarazsak fészkeit. A rovarok őszi fészkeit – amelyek több száz leendő királynőt is kibocsátanak – rendkívül nehéz megtalálni, mert ezek többnyire magas fákon, a lombkorona takarásában találhatók. NÉPSZAVA

Felnőtteknek is biztonságot ad a plüssjáték

KUTATÁS A magyar felnőttek kétharmadának van olyan plüssállata, amelyhez személyes emlék fűződik, és minden harmadik felnőtt rendszeresen plüssfigurával alszik. Különösen igaz ez a 35–44 év (40 százalék) és a 25–34 év (28 százalék) közötti nőkre. Azok, akik ma is plüssel alszanak, a leggyakrabban megnyugvásra lelnek és biztonságot éreznek – derül ki a REGIO JÁTÉK friss kutatásából. A legnépszerűbbek: a maci, a kutya, a cica, a nyuszi és a panda. Az állatfigurák életkora sem elhanyagolható. Az egyik válaszadó egy 80 éves maciról mesélt, ami még mindig fontos része az életének. A többség számára a gyerekkor felelevenítését, az örömet és a megnyugvás érzését jelentik a leginkább a polcon, ágyban, kanapén ülő puha barátok.

A megkérdezettek 57 százaléka véli úgy, hogy a plüssjátékok segítenek a stressz csökkentésében felnőttkorban, ezért feszültebb vagy magányos időszakokban, illetve betegség idején a válaszadók egynegyede különösen fontosnak tartja, hogy plüssjáték legyen az ágyában.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A válaszadók 57 százaléka véli úgy, hogy a plüssjátékok segítenek a stressz csökkentésében

A kutatásban megkérdezettek csaknem fele vásárolt már plüssjátékot felnőttnek, leggyakrabban barátnak, testvérnek vagy más családtagnak. Nem meglepő, hiszen egy plüssfigura olyan személyes tárggyá válhat, ami talán játéknak indul, de akár az ember egész életét végigkísérheti, biztos társa lehet nehezebb időszakokban is. „Évente több mint 300 ezer plüssjátékot értékesítünk, főleg a karácsonyi időszakban és az óvodai, iskolai ballagások idején. A sima állatos figurák mindig népszerűek, ahogy a mesehősök, Minnie és Mickey egér, Micimackó és barátai, Sonic és Bing is” – mondta Gyaraki Dávid, a cég ügyvezető-helyettese. NÉPSZAVA

Mentális védőpajzs

SÉRÜLÉS NÉLKÜL A Treva egy iskolai környezetre kialakított, erőszakmentes önvédelmi rendszer, ami egyedülálló a világon. A célja, hogy megtanítsa a diákokat felkészülni az esetleges külső veszélyekre, illetve azok elkerülésére.

KRAUSZ VIKTÓRIA

„A múltam, a számos önvédelmi módszer és harcművészet, a több évtizedes küzdősport-tapasztalat is közrejátszik abban, hogy hiszek egy békésebb jövőben. Ezért hoztam létre évekkel ezelőtt az Életrevalók programot és az ebből származó Treva önvédelmi rendszert, amellyel az iskolai erőszak, a bántalmazás is visszaszorítható” – mondta lapunknak Balázs György közgazdász, önvédelmi oktató. Négygyerekes apaként elkötelezett a fiatalok biztonsága és önvédelmi oktatása iránt, s mivel nem talált olyan küzdősportot, amellyel a gyerekek képesek lennének megvédeni magukat éles helyzetben úgy, hogy elkerüljék a fizikai és a mentális sérüléseket, ezért kollégájával, Topánka Szilárddal kidolgozott egyet.

„Sokan hiszik, hogy tudják, mit kell tenni, ha az utcán, járművön, szórakozóhelyen támadás éri őket, de amikor ez megtörténik, gyakran az önvédelmi sportokban jártasak is pánikba esnek, lefagynak, pedig másodpercek alatt kell jól dönteni, megfelelően reagálni. A Treva (az Életrevalók rövidítéséből kreált szó – szerk.) egy olyan hatékony önvédelmi módszertan, amely a gyors helyzetfelismerésen és a megelőzésen alapul. A való életből vett helyzetszimulációs gyakorlatokon át megtanítjuk kijelölni saját határainkat, időben felismerni a veszélyt, és lehetőség szerint elkerülni azt. A kulcs a mentális felkészítés és a megelőzés. Fontos, hogy ne vegyük fel az áldozatszerepet, és hátráljunk ki a számunkra nem komfortos szituációkból. Figyelni kell a környezetünket, hallgatni a megérzéseinkre. A program alapja a krav maga (egy gyakorlati tapasztalatokra épített taktikai és önvédelmi rendszer – a szerk.), de annak egy lágyított, a sérüléseket elkerülő formája” – magyarázza Balázs György.

Az Életrevalók program keretében országszerte már több mint száz általános és középiskolában végezték el a képzést, ami segít a diákoknak és a tanároknak is megvédeni magukat. A pedagógusoknak nincs valós eszköz a kezükben az iskolai erőszak megfékezésére, ezért rájuk is gondoltak az erőszakmentes program alapítói: eddig csaknem 500 pedagógus vett már részt az akkreditált képzésükön. Köztük olyan gyógypedagógusok is, akik autizmus spektrum zavarral élő gyerekekkel foglalkoznak.

FOTÓK: KÖRMENDI IMRE

A való életből vett helyzetszimulációs gyakorlatokon át megtanulják kijelölni saját határaikat, időben felismerni a veszélyt, és lehetőség szerint elkerülni

„Nem szabad homokba dugni a fejünket, minden iskolában van agresszió, bántalmazás (bullying), de ez a módszer nagyon alkalmasnak tűnik a megelőzésére és a csökkentésére. Nem szerettem volna megvárni, hogy nálunk is komolyabb baj legyen, ezért is örültünk a lehetőségnek, a kollégáim egyből és lelkesen jelentkeztek” – mondta Keresztesné Katona Mária, a Dunaföldvári Beszédes József Általános Iskola igazgatója. „A program elvégzése után már érezhető volt, hogy kiállnak egymásért a diákok, mernek segítséget kérni, és nem támogatják a bántalmazót. Toleranciára, egymás egyéniségének elfogadására is trenírozza a diákokat, de a pedagógusokat is. Ez egy szemléletváltás, érzékenyítés, kis lépésekben haladunk a megvalósítás felé, de már van pozitív eredménye.”

Olyan védekezési technikával ismerteti meg őket, amelyben senki sem sérül meg

Az iskolának a tankerület biztosította a programot, amin 15 pedagógus vett részt egy évvel ezelőtt, a testnevelésóráknak azóta is szerves része. A pedagógusok az elméleti részben megismerték a különböző támadási típusokat, megtudhatták, mit él át a gyerek egy fizikai vagy verbális megszégyenítéskor. A gyakorlati részekben megtanulták például megkülönböztetni az életre törő, illetve az értékekre pályázó támadókat, s az elkerülésre is kaptak konkrét gyakorlatokat. „Magabiztosabban megyek ki az utcára; csapatépítésnek, a szociális kompetenciák fejlesztésére különösen hasznos volt. A Treva megtanítja a gyerekeket egymásra figyelni, elfogadni egymást és együttműködni. A biztonságos iskola a jó iskola, és mi ebben elkötelezettek vagyunk” – tette hozzá az igazgató.

Egy sérült gyerekekkel is foglalkozó fővárosi iskolában olyan hasznosnak vélik a programot, hogy a tanmenetükbe is be fogják illeszteni. A testneveléstanár szinte teljes egészében alkalmazza is már a képzéseken tanultakat. A pedagógus elmondta: náluk a gyerekek közötti nézeteltérések hamarabb fajulnak tettlegességig, a Trevával lett eszköztáruk a tanároknak megoldani az ilyen helyzeteket. Náluk leginkább a felsősök tudják jól értelmezni, ők már „az egésznek a szellemiségét is érzik, értik, és így az iskolán kívül is tudják alkalmazni”.

A programra a Klebelsberg Központ is felfigyelt. Hosszas tárgyalások zajlottak annak érdekében, hogy a központi tananyag része legyen, de végül az együttműködés nem jött létre. Jelenleg a szomszédos országokban nyitottak arra, hogy testnevelésóra keretében oktassák a Trevát.

INFÓ

Balázs György a TEDxLibertyBridgeWomen idei, november 14-i programján tart előadást a békésebb, biztonságosabb élet víziójáról a budapesti Katona József Színházban

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Két és fél év után tért vissza Lonzo Ball

FOTÓ: PROFIMEDIA

Ismét kosárlabdázott Lonzo Ball, az észak-amerikai profi kosárlabdaligában (NBA) szereplő Chicago Bulls játékosa, ami azért bír hírértékkel, mert a 26 éves bedobó 2022. január 14-én súlyos térdsérülést szenvedett, rehabilitációja során még az is eshetőség volt, hogy soha többé nem léphet pályára. 1006 napnyi kihagyás után a Minnesota Timberwolves elleni felkészülési meccsen 15 percet játszott, és 10 pontot szerzett. A Bulls 125-123-ra nyerte a mecscset. NÉPSZAVA

Sikeres kezdés

Póta Georgina és Bálint Bernadett is sikerrel vette az első fordulót egyesben a linzi egyéni asztalitenisz Európa-bajnokságon. A 17. helyen kiemelt Póta – aki délelőtt párosban is továbbjutott a nyitókörből – a szlovák Tatiana Kukulkovát verte 4:3-ra. A 39 éves játékos a következő körben az ötödikként rangsorolt francia Prithika Pavade-dal találkozik. Bálint a selejtezőből került a 64-es főtáblára, s az első fordulóban az olaszok 24. helyen kiemelt játékosát, Debora Vivarellit búcsúztatta 4-1-gyel. Bálintra is egy – kínai származású – francia, a harmadik helyen kiemelt Jia Nan Yuan vár ma. MTI

Súlyosan megsérült a diósgyőri Sentic

FORRÁS: DVTK

Minimum másfél-két hónapos kihagyás vár a Diósgyőr nyáron szerződtetett horvát kapusára: Karlo Sentic október elején, a Nyíregyháza otthonában rendezett NB I-es találkozón (0-2) szenvedett részleges elülső keresztszalag-szakadást, illetve csontödéma alakult ki a lábában. A futballista remek formában volt, a legutóbbi hat bajnokin ötször nem kapott gólt. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

NB I: több pénz, több néző

ELEMZÉS Másodjára is elkészítette az MLSZ az NB I „átvilágítását”, de egyelőre csak az MTI ismerhette meg az abban foglaltakat.

FOTÓ: ZAGYI TIBOR

Szinte minden mínuszos lenne, ha az állam nem segítene, például a túlárazott közvetítési jogok megvásárlásával

NÉPSZAVA

A Magyar Labdarúgó-szövetség másodszor készítette el a magyar élvonalbeli bajnokság átvilágítását. A szervezet gazdasági és sportszakmai mutatók elemzésével és értékelésével összegzi az iparág hazai helyzetét, illetőleg igyekszik kontextusba helyezni az NB I-et a környező országokkal összehasonlítva.

A vizsgálat ismét novemberre készült el, ám mielőtt saját honlapján a nagyközönség számára is elérhetővé tette volna, az MLSZ az MTI-hez juttatta el. Az első, 2023-as dokumentum a 2021/22-es idény megállapításait tartalmazza, és a mai napig nyilvános, a mostani a 2022/23-as idényt elemzi, azonban (egyelőre) csak az MTI által értesülhettünk a főbb konklúziókról.

Miként azt megszokhattuk, az MTI mindenekelőtt a pozitívumokat citálja, jelesül, hogy az előző bajnoki kiíráshoz képest 27 százalékkal nőtt az NB I átlagnézőszáma. Ez meccsenkénti 3539 látogatót jelentett, amivel európai összevetésben a 22. volt a magyar bajnokság. A Professzionális futballkörképben olvasható az is: míg a 2022-es üzleti évben az első osztályú klubok átlagos működési bevétele 10,124 millió euró volt, ezzel a nemzetközi mintában az NB I továbbra is a középmezőnyben helyezkedett el. A két legnagyobb büdzséjű klub (FTC, Fehérvár) összbevétele meghaladta a mezőny többi klubjának összbevételét, sőt a 2022/2023-as bajnok Ferencváros 20-szor akkora éves bevétellel gazdálkodott, mint a legkisebb költségvetésű Kecskemét.

A vizsgálat arra aligha mutat rá (az előzőben sem volt erről szó), hogy a bevétel elég eufemisztikus megfogalmazás, elvégre a honi NB I még véletlenül sem piaci alapon működik. Az egyik fő „bevételi” forrása a televíziós jogdíjakból származik. Az MTVA a most zajló évad végéig, négy idényre vette meg a jogokat, 39 milliárd forintot fizetett ezért, azaz szezononként mintegy 9,8 milliárdba kerül a magyar állampolgároknak, hogy az ádáz csatákat otthon izgulhassák végig. Hogy mindez mennyire kirívó összeg, ahhoz adalék: az MTVA a Bajnokok Ligája közvetítéséért 9,9 milliárdot fizetett – három szezonra. (És akkor most itt egy pillanatra érdemes elmélázni a kormánypropaganda cinikus támadásain, amiért az RTL tisztán gazdasági megfontolásokból elhappolta a BL-jogokat, s mindezt tette saját pénzéből, nem a magyar állampolgárokéból.) A bevételek nagy része állami cég „támogatása”, s még a piacról érkezett patrónusok esetében is állandó szóbeszéd, hogy úgy kaptak kedvet futballklubok pénzeléséhez, hogy finoman megkérték őket fentről.

A szerkesztők 13 európai ország – Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Görögország, Horvátország, Lengyelország, Románia, Svájc, Svédország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia – adataival vetették össze a magyar adatokat.

A kiadvány szerint a vizsgált időszakban, a 2022/2023-as szezon során 14 magyar játékos szerepelt az UEFA 10 legerősebb bajnokságában. Régiós összevetésben Magyarországnak volt a legkevesebb olyan játékosa, aki ezekben a bajnokságokban szerepelt, az utolsó előtti Románia és Csehország is 21 ilyen futballistával büszkélkedhetett, míg Horvátországnál ez a szám 76 volt.

Tovább romlott az NB I nettó átigazolási egyenlege, 2022-ben a vizsgált nemzetközi mintában egyedül a magyar NB I szerepelt nettó vevő pozícióban a játékosátigazolási piacon: a magyar bajnokság játékosértékesítésből származó bevételei 6,35 millió euróval maradtak el a játékosértékesítésre fordított összegtől (egy évvel korábban 5,8 milliós mínuszt realizáltak a klubok).

Ugyancsak figyelmeztető adat, hogy a hazai U21-es futballisták átlagosan körülbelül 20 ezer játékpercet (222 meccs) veszítettek a horvát, dán és szlovák fiatalokhoz képest.

> Az NB I egyik fő „bevételi” forrása a televíziós jogdíjakból származik, az MTVA jelentősen túlárazott áron jutott ehhez hozzá. Konkrétan háromszor annyit fizetett a honi bajnokságért, mint az immár az RTL birtokában lévő BL-jogokért.

Ha van valami, amire a magyar futball büszke lehet, az a válogatott. A Marco Rossi által irányított magyar válogatott viszont kiemelkedő számokat produkált, a nemzeti csapatban szereplő játékosok piaci értéke az elmúlt öt évben 2,6-szorosára nőtt, a listát a csapatkapitány Szoboszlai Dominik vezeti, a Liverpool középpályásának értékét 75 millió euróra „taksálják”.

A 2024-es Európa-bajnokság selejtezője során a magyar válogatott hazai mérkőzésein volt a harmadik legmagasabb az átlagos nézőszám egész Európában. Jelentősen fejlődött a női labdarúgás is, 2010 óta több mint háromszorosára nőtt a női versenyengedélyek száma, az élvonalban pedig a játékosok 30 százaléka 19 évnél fiatalabb.

A kiadvány kitért a tavalyi Európa-liga-döntőre, a Sevilla és az AS Roma fináléjára, amelyet a Puskás Arénában rendeztek. A finálé szervezését és rendezését az UEFA az MLSZ-en keresztül finanszírozta.

Az MLSZ adatai alapján ez összesen 696 millió forint bevételt jelentett Magyarország számára. Ebből az összegből került sor a stadion és az egyéb külső helyszínek bérlésére, a stadionszolgáltatások biztosítására, a munkaerő bérezésére.

Az UEFA-tól érkező közvetlen bevételek mellett a kb. 58 ezer szurkoló összesen 3,6-4,2 milliárd forint bevételt generált az Európa-liga-döntőhöz köthetően. Költései hozzávetőlegesen 1,2-1,4 milliárd forint adóbevételt generáltak.

Botrányos tettekért drágán fizet az FTC

SZANKCIONÁLÁS Az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) majdnem 24 millió forintos büntetést szabott ki a Ferencvárosra az Anderlecht vendégeként játszott szeptemberi Európa-liga-mérkőzésen történtek miatt. Az UEFA közleménye szerint a magyar bajnok csapattagjainak (legalább 6 játékos és/vagy stábtag) „helytelen magatartásáért” kilencezer eurós (3,6 millió Ft), a zöld-fehér szurkolók által a stadionban okozott károkért 10,5 ezer eurós (4,2 millió Ft), a pirotechnikai eszközök használatért pedig 40 ezer eurós (16 millió Ft) pénzbüntetést lesz kénytelen megfizetni. Az UEFA arra kötelezte a Ferencvárost, hogy 30 napon belül vegye fel a kapcsolatot az Anderlechttel a szurkolók által okozott károk rendezése ügyében. A magyar bajnoki címvédő szurkolóit egy idegenbeli mérkőzésről kitiltotta az UEFA, de ezt a szankciót két évre felfüggesztették.

FOTÓ: AFP/BRUNO FAHY

Belgiumban kevéssé voltak visszafogottak a ferencvárosi ultrák

A Ferencváros az Európa-liga alapszakaszának első fordulójában 2-1-es vereséget szenvedett az Anderlecht vendégeként, majd Budapesten a Tottenham Hotspur nyert ugyanilyen arányban. A harmadik fordulóban az FTC a francia Nice-t fogadja. MTI-NÉPSZAVA

Szépített a New York

Nem jött össze a „söprés" Juhász Dorka csapatának az észak-amerikai női kosárlabda-bajnokság (WNBA) döntőjében: a három sikerig tartó párharc harmadik felvonásán a New York Liberty 80-77-re nyert, így összesítésben 2-1-re szépített a Minnesota Lynx ellen, melyben a magyar válogatott nem lépett pályára. MTI

Az FTC már nem hibátlan

Már csak a Győr és az egy meccsel kevesebbet lejátszott Esztergom hibátlan a honi női kézilabda NB I-ben: az FTC – azok után, hogy a hét végén a BL-ben elszenvedte első vereségét – a 6. fordulóban, szerda este az utolsó másodpercben bukta el a győzelmet: 26-26-ra végzett Debrecenben. NÉPSZAVA

Új kapitány a taton

Gellér László Alajos kardiológus és belgyógyász szakorvost, a Városmajori Szív- és Érgyógyászati Klinika Kardiológiai Tanszék tanszékvezető helyettesét választották a Magyar Vitorlás Szövetség elnökének. A posztért ketten indultak, Gellér László Alajos 332, míg a korábbi elnök, Haranghy Csaba 129 szavazatot kapott. MTI

Button honfitársát favorizálja

FORMA–1 A 2009-es világbajnok szerint az év hátralévő részében fordul a kocka, és Lando Norris letaszítja a trónjából Max Verstappent.

KOROM MILÁN

Mintegy egy hónapos szünet után folytatódik a Forma–1-es világbajnoki sorozat, a mezőny idén másodszor versenyez az Amerikai Egyesült Államokban. A szokványos 25+1 helyett ezúttal 34 pontot lehet szerezni a szombati sprintfutamnak köszönhetően, a hátralévő hat versenyhétvégén pedig még további két alakommal lesz hasonlóra példa.

A májusi, miami viadal óta nagyot fordult a világ, akkor még kevesek gondolhatták, hogy veszélybe kerülhet a címvédő Max Verstappen újabb vb-címe. A nyolc versenyhétvége óta nyeretlen hollandnak ugyanakkor így is tekintélyes, 52 pontos előnye van a második Lando Norrisszal szemben, ellenben a konstruktőröknél már a McLaren vezet, és a Ferrari lemaradása is mindössze 34 pont a második Red Bullhoz képest.

Érdekes szituáció állna fenn, ha Verstappen megvédené a címét, az energiaitalosok pedig csak harmadikként végeznének a konstruktőrök között. Hasonlóra 1982-ben volt példa, akkor Keke Rosberg meg tudta nyerni az egyéni bajnoki címet, de az őt foglalkoztató Williams csupán negyedik lett a csapatok versenyfutásában.

Egészen 2009-ig kell visszarepülnünk az időbe, ha afféle szezont keresünk, mint ahogy a mostani alakul. A Brawn GP a szezon első felében megállíthatatlan volt, Jenson Button az első hét futamból hatot megnyert (most Verstappen 10-ből hetet), aztán azonban a csapatnak elfogyott a pénze, és leállt a fejlesztésekkel. A Red Bull-os Sebastian Vettel futamról futamra csökkentette lemaradását, de végül Button 11 pontot megtartott az előnyéből.

„Voltam Max helyzetében, amikor az autó már nem teljesített úgy, mint az év korai szakaszában, és közben valaki próbált levadászni. Kemény szituáció! Azt gondolom, Lando megnyerheti ezt a világbajnokságot" – jelentette ki a 44 esztendős expilóta.

„Max jó helyzetben van, de nagy rajta a nyomás, és szerintem ez izgalmassá teszi a küzdelmet. Norris gyorsabb, de ott van még a Ferrari és a Mercedes is. Ha mind erős hétvégét tudnak lehozni, és a Red Bullnak nem megy úgy, mint az év elején, akkor egy versenyen is sok pontot veszíthet" – indokolt az egyszeres világbajnok, aki hozzátette, örül annak, hogy négy csapat küzd a győzelemért, és erre egyáltalán nem számított a szezon elején.

Eközben a Mercedes idei utolsó fejlesztési csomagjával érkezik Austinba. „A célunk az, hogy csökkentsük a lemaradást az élmezőnyhöz képest. Információszerzés szempontjából is hasznos lesz, hiszen meghatározhatjuk a fejlesztési irányokat 2025-re" – tekintett előre Toto Wolff csapatfőnök, aki reményét fejezte ki, hogy a Mercedestől 12 év után távozó hétszeres világbajnok Lewis Hamilton az év hátralévő részében tud majd még futamot nyerni.

Ami a kis csapatokat illeti: az RB Visánál immáron Cunoda Juki mellett Liam Lawson vezetheti az autót, utóbbi számára pedig a következő hat versenyhétvége lényegében egy „állásinterjú" lesz. Sergio Péreznek 2026-ig szerződése van a Red Bullnál, ugyanakkor a mexikói konstans gyenge teljesítménye miatt árgus szemekkel figyelik a „fiókcsapatban" szereplő pilótákat.

„Elvárják, hogy legyőzzem Jukit, és ez így van rendjén. A Red Bull nem szeretne olyan versenyzőt látni, aki alulmarad a csapattársával szemben" – fogalmazott a 22 esztendős új-zélandi, akinek hivatalosan még nincs szerződése a következő esztendőre.

A Saubernél is van még egy kiadó hely 2025-re, mivel a csapat továbbra sem egyezett meg Valtteri Bottasszal, aki a hírek szerint a felkínáltnál jóval több pénzt szeretne hazavinni. Amennyiben nem közelednek az álláspontok, úgy a Williamsnél nem oly rég meglepően erősen debütáló Franco Colapinto, az idén F2-es bajnoki címet ünneplő Gabriel Bortoleto vagy a már jelentősebb F1-tapasztalttal rendelkező Mick Schumacher közül kaphat valaki ülést.

FOTÓ: AFP/ROSLAN RAHMAN

Egy évvel ezelőtt Max Verstappen nyerte a Las Vegas-i futamot

FOTÓ: AFP/JAKUB PORZYCKI

Button nem tartja kizártnak, hogy Lando Norris lesz a vb-győztes

A hétvége programja

PÉNTEK
Első szabadedzés: 19:30–20:30
Sprintkvalifikáció: 23:30-tól
SZOMBAT
Sprintfutam: 20 órától
VASÁRNAP
Időmérő: 0:00–1:00
Futam: 21 órától

Kettős sérelem érte Sir Alex Fergusont

SZÁMŰZETÉS Noha egy 82 éves, több mint 10 éve visszavonult vezetőedzőről van szó, alaposan megrázta a brit és nemzetközi közvéleményt az Old Traffordból érkezett hír: Sir Jim Ratcliffe két napon belül két súlyos csapást mért Sir Alex Fergusonra. Előbb minden ceremónia nélkül felmondta a skót „orákulum" 2013-as visszavonulása óta élvezett „globális klubnagyköveti" tisztségét, ami az évi tisztes kétmillió fontos (961 millió Ft) fizetésen túl minden hazai mérkőzésen egy 12 fős reprezentációs asztalt és ebédet jelentett a veterán sportember számára. A következő merénylet Sir Alex és az igazgatóság többi tagjának kitiltása volt az öltözőből a mérkőzések után, amivel egy olyan hagyományt sértett meg az INEOS petrolkémiai óriás többségi és persze az MU 27,7 százalékának tulajdonosa, ami a csapat legendája, Sir Matt Busby ideje óta élt.

A „vörös ördögök" élén 1986 és 2013 között 13 bajnoki címet és további 25 trófeát szerzett vezetőedző mindeddig nem kommentálta Sir Jim kíméletlen takarékossági intézkedését. Megtették helyette egykori játékosai, elsőként a talizmánjának számító Eric Cantona, aki „tiszteletlenséggel" vádolta az oligarchát. Instagram-oldalán kijelentette: „Sir Alex Fergusonnak élete végéig minden szabadságot meg kellene adni a klubban. Botrány, ami történt." Rio Ferdinand, az MU és az angol válogatott hátvédje, ma a legkeresettebb futballkommentátorok egyike úgy vélte, „ha Sir Alexet el lehet távolítani, senki nem érezheti magát biztonságban".

Másképp látja a helyzetet a The Times mindig racionális publicistája, Matthew Syed egykori angol asztalitenisz-válogatott. Szerinte a „talpnyalóknak nincs igazuk, ideje volt befejezni a Sir Alex iránti indokolatlan hódolatot", megemlítve a regnálása alatt elkövetett diktatórikus lépéseket, mint a BBC és egyes újságírók bojkottját vagy a fiának, Jasonnak adott szabad kezet a játékosvásárlások terén.

A PL 8. fordulóját a 14. helyen váró United szombaton a Brentfordot fogadja. Egy esetleges újabb vereség megpecsételheti Erik ten Hag menedzser sorsát, akinek helyére sokan legszívesebben Zinédine Zidane-t látnák, aki a Real Madridtól 2021-ben vett búcsúja óta munkanélküli.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

FOTÓ: AFP/PAUL ELLIS

Szinte egész Anglia felháborodott a Sir Alex Fergusont ért sérelmeken

A NAP KÉPE

FOTÓ: MTI/VASVÁRI TAMÁS

A VÁRTNÁL NEHEZEBBEN NYERT A VESZPRÉM

Noha sima ügynek tetszett a Veszprém számára a kézilabda Bajnokok Ligája 5. fordulójában esedékes Fredericia elleni találkozó, a vendégek a vártnál végül jóval nehezebbé tették a találkozót. A dánok eddig valamennyi fellépésükön vereséget szenvedtek, míg a bakonyiak egy kudarc és három siker nyomán várták az összecsapást. Az első félidő nem is okozott csalódást, a szünetre négygólos előnnyel vonult Xavier Pascual együttese, amely a folytatásban volt, hogy héttel ment, ehhez képest a hajrában 30-29-et mutatott az eredményjelző, s fél perccel a lefújás előtt is 33-32-t. Időt kellett kérni. Végül 34-32-re nyert a Veszprém.

Megadóztatnák a repülőutakat

Évi 64 milliárd eurós bevételt hozna, az utasszám és a szén-dioxid-kibocsátás 21 százalékos csökkenését eredményezné, ha az európai országok bevezetnének egy közös különadót azok számára, akik évi két repülőútnál többet vesznek igénybe. QUBIT

A 2024-es Év Fája

A július óta tartó online szavazás végén 3137 vokssal szerezte meg az Év Fája verseny első helyét a Platánfa az egri Szmrecsányi Lajos Érsekkertben. A fát 1978-ban védetté nyilvánították dekoratív megjelenése és 100 évnél idősebb kora miatt. A Hős Fa címet az idén Lepsény legősibb fája kapta, amit 1851-ben ültettek el a Nádasdy-kúria mellett kialakított botanikus kertben. NÉPSZAVA

Nukleáris hulladékból készítenének evőeszközöket

Egy francia energetikai vállalat azt mérlegeli, hogy újrahasznosítja a bezárt nukleáris létesítményeiben lévő, enyhén radioaktív fémhulladékot. Körülbelül 500 ezer tonna alacsony sugárzási szintű fémből gyártanának például evőeszközöket. A tervről 2025 februárjában népszavazást tartanak. HVG

Rakéta, ami feleannyi idő alatt jut el a Marsra

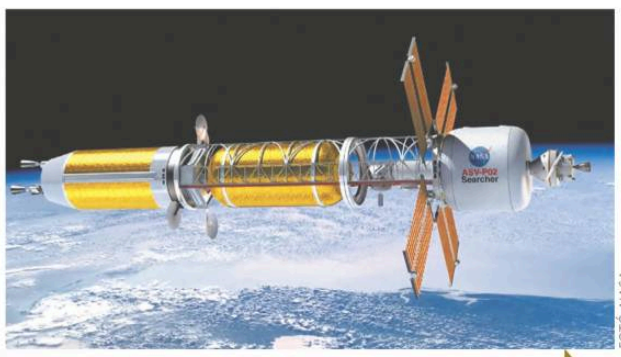

FOTÓ: NASA

A nukleáris termikus meghajtással működő űrhajó illusztrációja

ATOMMEGHAJTÁS A Mars-utazás legnagyobb veszélyét az űrbéli sugárzás jelenti az emberre nézve, és minél hosszabb ideig tart az út, annál súlyosabbak a károk. A 225 millió kilométeres utazás pedig mintegy fél évig tarthat a jelenlegi technológiánkkal, de ha atommeghajtású rakétával tudnánk utazni, felére csökkenne az út ideje – számolt be a The Conversation cikke alapján a natgeo.hu. A NASA és a DARPA (az USA védelmi technológiai kutatóközpontja) fogott bele az űrjárműveket meghajtó változat fejlesztésébe, s reményeik szerint 2027-ben tesztelhetik a prototípust.

A hagyományos, kémiai hajtómű-technológia a kis tömegű üzemanyag és az oxigén keverésével és elégetésével állít elő tolóerőt azzal, hogy az égéstermék igen nagy sebességgel távozik a hajtómű fúvókáján át. A legnagyobb gondot a teher jelenti, az, hogy mind az üzemanyagot, mind az oxigént magával kell vinnie egy űrjárműnek, ha haladni akar. Az atommeghajtáshoz nincs szükség oxigénre, itt a maghasadás termelte hő forrósítja fel az üzemanyagot, ami aztán kiáramlik a hajtómű fúvókáján.

A rakéta az erőművekből ismert módon működne, ám a felhasznált uránban nagyobb arányban kell legyen a 235-ös izotóp, ennek köszönhetően válnak rendkívül nagy erejűvé. A módszer lehetővé teszi, hogy a kémiai meghajtáshoz képest kétszeres sebességgel utazhasson egy atommeghajtású űrjármű.

NÉPSZAVA

TÖBBFELÉ ÉLÉNK, ERŐS SZÉL

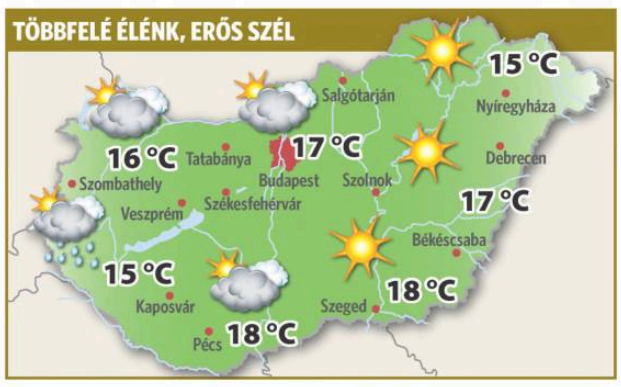

Boldog névnapot, Lukács!

A Lukács a latin Lucas névből ered, melynek jelentése: lucaniai férfi.

KENÓ Október 17.

1	2	6	10	19	22	24	25	31	34
36	39	42	43	47	48	52	55	64	77

Legalizálhatják a britek az eutanáziát

JAVASLAT Az asszisztált halál hamarosan törvényes lehet Angliában és Walesben, amennyiben egy új egyéni képviselői indítvány átmegy a parlamenten.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Váratlanul felgyorsultak az események a westminsteri parlamentben az asszisztenciával végrehajtott eutanázia megtárgyalásával, esetleges jóváhagyásával és bevezetésével kapcsolatban. A sietséget bizonyos mértékben az egyik legelismertebb tévés személyiség, a BBC gyermek- és fogyasztóvédelmi műsorainak veterán sztárja, a 84 éves Esther Rantzen tüdőrákjának romlása okozta. Rantzen már korábban nyilvánosságra hozta, hogy regisztráltatta magát az ismert svájci, halálba segítő klinikán, a Dignitasban, miután lánya büntethető lenne, ha bebizonyosodna öngyilkosságában való aktív részvétele. A jelenleg érvényben lévő angol szabályozás szerint Rebecca Wilcox akár 14 évi börtönt is kaphatna, ha kiderülne, hogy elkísérné édesanyját, vagy más módon segítene élete befejezésében. (A brit tartományok közül jelenleg csak Skóciában nem tekintik kifejezetten bűncselekménynek az aktív eutanáziát.) A műsorvezető elmondása szerint lassan „kifutnak az időből". Sir Keir Starmer kormányfő korábban ígéretet tett a műsorvezetőnek, hogy támogatja az aktív eutanázia elfogadását a parlamentben.

A halálhoz való jogról, illetve az élet végi választás lehetőségéről szóló törvényjavaslatot Kim Leadbeater munkáspárti képviselő terjesztette be az alsóházban. A 48 éves politikus asszony hosszú konzultáció után úgy akarja megváltoztatni a jelenleg érvényes törvényt, hogy kizárólag halálosan beteg, legfeljebb hat hónapos túlélési eséllyel rendelkező pácienseknek legyen joguk segítséget kérni a vég előre hozásához, s ezzel egy bíró és két orvos is egyetért. A beterjesztést követő vitára, majd szavazásra november 29-én kerül sor.

A brit parlament utoljára 2015-ben tekintette át az eutanázia kérdéskörét. Az akkori felvetés súlyos vereséget szenvedett, 330 képviselő szavazott ellene, és csak 118 mellette. Azóta gyökeresen megváltozott a helyzet, a munkáspárti kormány 157 fős többséggel rendelkezik a parlamentben. Sir Keir Starmer utasításának megfelelően mindenki saját lelkiismeretére hallgatva szavazhat, nem köti a frakciófegyelem. A kormányfő véleménye viszont nyitott könyv. A választási kampány során többször is visszatért saját nehéz gyermekkorára, mozgássérült édesanyja szenvedésére. Starmer már „mezei" képviselőként is az élet végi, segítséggel elvégzett öngyilkosság híve volt, és ebben a szellemben adta le a voksát 2015-ben is. Lord Falconer, Tony Blair kormányának egykori igazságügy-minisztere, a törvényváltoztatás egyik élharcosa parlamenti kollégáival beszélgetve azt a benyomást szerezte, hogy nagyobb az esély az elfogadásra, mint az elutasításra.

Fontos változás, és akár a közvélemény eltolódására is utalhat, hogy az anglikán egyház több volt és aktív vezetője, köztük a korábbi canterburyi érsek is az aktív eutanázia mellett érvel. George Carey szerint „a palliatív kezelésnek és az asszisztált öngyilkosságnak egymás mellett kell tudni létezni, hogy a haldoklók életük végén érdemleges döntést hozhassanak".

Vannak azonban a törvényváltoztatásnak komoly ellenlábasai is. Első helyen érdemel említést Justin Welby, Canterbury érseke. Az anglikán egyház legfőbb vallási méltósága a BBC-nek adott interjújában kifejtette, hogy a segítséggel elvégzett eutanázia áttörheti a gátakat, és olyan emberek is folyamodhatnak majd érte, akiknek a helyzete erre nem ad okot, azaz nem halálos betegek. A Lordok Házában helyet foglaló, azaz egy későbbi ponton az ügyben szavazati jogot is kapó Welby úgy érzi, „egyre inkább degradálódik az a nézet, hogy mindenki egyformán értékes a társadalom számára". A fogyatékkal élők, betegek és öregek feleslegesnek tarthatják magukat, s így komoly kísértést érezhetnének, hogy igénybe vegyék az aktív eutanáziát. Ezt az aggodalmat csak megerősítette Tanni Grey-Thompson többszörös paralimpiai bajnok, aki úgy gondolja, hogy a sérülékeny mozgássérült emberek nyomás alatt a halálba kergetve érezhetnék magukat.

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

A törvényjavaslat szerdai benyújtásával egy időben a Méltósággal a Haldoklásban nevű szervezet demonstrációt tartott a Westminster-palota előtt az eutanázia legalizálása mellett (a képen Kim Leadbeater munkáspárti képviselő látható). A feliratokon ez áll: „Legalizálják az asszisztált haldoklást, és hagyják, hogy mi válasszuk a méltóságteljes halált"

Keir Starmer: Mindenki lelkiismerete szerint szavazhat, nem köt senkit a frakciófegyelem

Kihívást jelent a hajtómű elindítását és leállítását megoldani, e folyamatok során igen nagy nyomás- és hőmérséklet-különbséget kell kiállnia az eszköznek.

Magyarországon tiltott az aktív eutanázia, de az elmúlt hónapokban a figyelem középpontjába került a kérdés

Az aktív, támogatott eutanázia Magyarországon is tiltott, ahol az elmúlt hónapokban Karsai Dániel ALS-betegsége és az Európai Emberi Jogi Bírósághoz benyújtott kérelme állította a figyelem középpontjába a kegyes halál kényes témáját. A szeptember 28-án a gyógyíthatatlan betegségben meghalt alkotmányjogász szerint az élet végi döntések meghozatalának teljes magyarországi tilalma alapvető emberi jogokat sért, így különösen az emberi méltóságból fakadó önrendelkezési jogot, az embertelen, megalázó bánásmód tilalmát, valamint a világnézeti meggyőződés szabad megválasztásához való jogot.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

Nyitott mondat

A NÉPSZAVA irodalmi melléklete

Valóságfeltárás

Závada Pállal hatalmi visszaélésekről

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Milyen összefüggések, kapcsolatok vannak az ötvenes évek legszörnyűbb jusztizmordjai és a néhány évvel korábbi háború, a holokauszt, a vidéki gettók történetei és szereplői között? Závada Pál új, *Pernye és fű* című regénye megvilágítja ennek a kérdésnek a hátterét. A szerzővel beszélgetve pedig az egyre kevésbé létező magyar társadalomról is szót ejtettünk.

RÁCZ I. PÉTER

– Milyen visszhangja volt 1989-ben a* Statárium *című, Sipos András rendezővel készített dokumentumfilmjüknek, amelyet a „gyújtogató kulákok" egykori pereiről forgattak?

– Az volt az az év, amikor rengeteg minden történt. Nemcsak a közéletben és a politikai szférában, hanem a filmek, a könyvkiadás terén is – minden fölgyorsult. Hihetetlen pezsgés volt és nagy kínálat az úgynevezett leleplező dokumentumfilmeket tekintve, már '87–'88-ban is, amelyek az előző korszak visszaéléseiről, borzalmairól, traumáiról szóltak: Sára Sándor sorozata, a Gulyás testvérek munkái, a *Pócspetri* Ember Judittól, *A bankett* Gazdag Gyulától, az *Együttélés* Gyarmathy Líviától, *A Dunánál* Schiffer Páltól. Amikor mi sorra kerültünk '89-ben, azt hiszem, hogy e miatt a gazdag kínálat miatt is talán kevesebb figyelem hárult már a filmünkre. De én elégedett voltam, mert végül is elkészült, normálisan megvágták, lettek kópiák. Egy körúti kis moziban volt a premier, és néhány napig folyamatosan játszották. Vittük vidékre is, oda is, ahol maguk az interjúk készültek.

– A Békés megyei szülőfalujában, Tótkomlóson, továbbá Füzesgyarmaton, illetve a Csongrád megyei Fábiánsebestyénben, ahol személyesen érintve voltak az emberek, mik voltak a reakciók a vetítés után?

– Érdekesnek találták, kérdezősködtek, gratuláltak. De a tótkomlósi bemutató volt a legkülönlegesebb, mert a helyi per áldozata, Lehoczky Pali bácsi, akit belekergettek a besúgói szerepbe, amit ő őszintén elmondott, és nyílt szívvel vállalt – nem haragudva, nem elbujdosva –, itt is kiállt az emberek elé a pódiumra a film levetítését követően, és meghajolt a nézők előtt. Azok pedig megtapsolták.

– Miért vette elő 35 év elteltével az anyagot – amely a Szociológiai Intézet égisze alatt interjúkötet formájában is megjelent –, hogy most már regényíróként mesélje újra a történeteket, beleértve magát a szociografikus dokumentumfilm-készítés menetét is?

– Kíváncsi voltam, hogy ennyi idő után mi lehet számomra érdekes ezekben a szövegekben. Egyáltalán működnek-e még az interjúk a beszédmódjukat tekintve, és képesek-e egy új nemzedék számára bármit is nyújtani. Annak idején nagyon nagy gondot fordítottunk az interjúk megírására. Messze nem arról volt szó, hogy pusztán begépeltük a felvett megszólalásokat, hanem igyekeztünk stílust, irodalmi rangot adni a szociográfia műfajának. Ebben komoly, követendő példát adott az az idősebb nemzedék, amely a *Mozgó Világ* című folyóiratban (a régi *Mozgó*ban) a Berkovits György szerkesztette szociográfiai rovatban publikálta a munkáit, élükön Csalog Zsolttal. Amikor rájöttem, hogy több szempont szerint is újra körbe lehet járni ezeket az interjúkat, a bennük elmondott élettörténeteket, kínálkozott a lehetőség, hogy fiktív keretjáték formájában tekintsek rá maguknak a szövegeknek az elkészítésére: az interjúzás egy kitalált stáb produkciója legyen, amely stáb tagjai tartósabban együtt vannak a munka során. És vitassanak meg sok olyan kérdést, amelyet mi annak idején nem beszéltünk meg.

– A kuláknak bélyegzettek egyikét felakasztják, másikukat életfogytiglani börtönre ítélik, a harmadikat beszervezik besúgónak... Ahogy rávilágít a regény a kommunista hatalom visszaéléseire a háborús borzalmak, a zsidóüldözés, de egészen az első világháború, a területvesztés idejéig visszamenő összefüggéseiben, a perek áldozatai, a vérbírók, a stábtagok életének tükrében, úgy a huszadik századi magyar történelem mintha egy megállíthatatlan rémálomlavinaként temetne alá mindenkit... Hiszen a statáriumrendelet is 1939-ből való...

– Ezek mind erősen összefüggenek egymással, illetve egymás kiváltó okai, főleg, ha csak egy-egy helyszínt vizsgálunk meg: melyek azok a mély traumák, amelyeknek még a gondolatát is el kell kerülni, ahogy magát a helyet is – szinte a letagadásáig? Ahogy a trianoni sokk és utána az ország-visszagyarapítási, történelmi helyreigazítási kísérlet ára az lesz, hogy a társadalomtestből gyakorlatilag levágnak és odadobnak egész társadalmi rétegeket a holokauszt idején. Ezek nem választhatók külön, vagy nem tekinthetők más-más traumáknak – a magyarság traumája Trianon, a zsidók meg hát, szegények, ők, ugye, elszenvedték a holokausztot? –, ezek nem külön létező kérdések, hanem egymással ok-okozati összefüggésben állnak. Ez mind a magyarság tragédiája külön-külön is, egészében is.

Az sem olyan egyszerű, amikor a kommunisták a jogállami normákat félrerúgva ítélkeztek, karriereket, családokat téve tönkre. Az biztos, hogy ezek törvénytelen eljárások voltak, de nem minden meghurcolt ember volt ártatlan bárány, mert valóban elkövethetett különböző rémtetteket a háború alatt.

Ezek mind-mind össze vannak gubancolódva, és tele voltak hazudozással meg félresiklatott magyarázatokkal azokban az években, amikor mi felnőttünk. De leginkább az elhallgatás működött, hogy még csak szó se legyen róluk.

– A regénybeli forgatás 1988 nyarán történik. Milyen érzések, gondolatok jellemezték akkor, és a mából visszatekintve mire hívná fel önmaga figyelmét?

– Illúziók, tévelygések, gyengeségek, határozatlanságok és töketlenkedések – ezek mind jellemzők voltak ránk akkoriban. Meg az az alapvető élmény, hogy nem tudhattuk, hogy a történelmi változások sorában éppen hol is vagyunk: fogalmunk sem volt róla, hogy egy év múlva mi lesz. Éreztünk bizonyos enyhülést, olvadást, hogy többet lehet, ugyanakkor mégis kevesebbet, mert minden széthullott.

Szétestek a korábbi struktúrák, válságok voltak, ugyanakkor szabadabban lehetett már szövegelni.

De ez akármeddig fennmaradhatott volna még, ha nem sért szovjet érdekeket. Tehát egyáltalán nem éreztük, hogy most akkor vége a rendszernek.

Amire felhívnám a saját magam figyelmét, az az, hogy komolyabban vegyem a már akkor is szkeptikusabb ismerőseim szavait. Bár még a közöttük legpesszimistábbak sem gondolták volna, hogy ilyen gyalázatos módon élnek majd vissza a hatalmukkal, akik most éppen ezt teszik. Egyikük egy alkalommal azt mondta, hogy majd figyeljétek csak meg, amikor kötelező ünnep lesz október 23-a, az milyen gyalázat lesz. Senki nem akarja, mindenki utálni fogja. Ki ezért, ki azért. És hát valóban, éppen az „államunk és pártunk" vezetői lettek a leggyalázatosabb visszaélői ennek a napnak is, ahogy a forradalmi napoknak is, ugyanúgy, ahogy a kommunisták visszaéltek március 15-ével. Akkor túlzásnak éreztük a szavait, de ma persze október 23-a megünneplésénél sokkalta nagyobb szégyeneink és bajaink is vannak...

– Miért kap hangsúlyosan erős fókuszt a regényben az apa-fiú, általánosabban a szülő-gyerek, a generációk közötti kapcsolat?

– Minél teljesebb képet próbáltam mutatni a figurákról az ezekre az évekre jellemző sajátosságokkal. A családi felállások nagyszerűen leképezik azokat a viszonyokat, amelyekben az ember rengeteg szempontból adósnak érzi magát, akár a szüleivel, akár a gyermekeivel szemben. Akkor, amikor a régi családmodellek felbomlanak, és látványosan nem úgy működnek, mint korábban. Ezeknek a rettenetesen sérülékeny kísérleteknek a kialakulatlansága, átmenetisége, zavarossága és bűntudatokkal való terheltsége érdekelt engem. Hogyan küzdenek meg a szereplők ezekkel a feladatokkal, és mindemellett mi is jellemezte az idősebb nemzedéket, a nagyszülők viszonyait? A szociológus névtelen elbeszélőm hátterében ott vannak a szülei, akik az éppen összeomló Kádár- és tsz-rendszer lehetőségeit maximális erőbedobással próbálják kihasználni: a háztájin dolgozik az egész família, miközben a fiuk számára megengedett filmforgatást játszani. Ekkortájt bomlott fel az a szisztéma, amely minden tsz-tagnak háztájit biztosított, és a rajta termelt javakat el lehetett adni, adózatlanul, míg a termelési költségek ténylegesen a tsz kasszáját terhelték. Ez különleges előnye volt a háztáji földdel bíró, a kisárutermelésben megszakadni hajlandó vidéki népességnek, aminek aztán nagyon hamar vége szakadt, és a közmunkás rabszolgasors jutott a nincsteleneknek, amikor a rendszerváltozással, a privatizációval megjelent az újabb birtokos osztály. Erre a változásra is fel akartam hívni a figyelmet, amit nem vizsgáltak a társadalmi elemzők, nem lett vita tárgya a magyarországi tsz-rendszer szétzüllése, a hasznok és a károk számbavétele.

– Ha lehetősége lenne rá, ma ennek a feltárását dotálná, mondjuk, egy dokumentumszociográfiai film elkészítése érdekében?

– Minden valóságfeltáró kezdeményezésre adnék pénzt, hogy ne csak a botrányok és a politikailag gyorsan learatható sztorik érkezzenek vidékről, hanem azok a folyamatok is bemutatásra kerüljenek, a maguk mélységében, amelyek rákérdeznek arra, miért és hogyan csökkent felére egy település lakossága, miért öregedett el a népessége, és miért képzelik el a jövőjüket a fiatalok máshol. Ugyanakkor bár technikailag minden adott ehhez, és még manapság is találni elszánt valóságkutató figurákat, akik ennek a feltárását elvégeznék, a társadalmi kíváncsiság és igény ennek leleplezése iránt már tökéletesen hiányzik.

– Beszélhetünk még egyáltalán egységes magyar társadalomról?

– Az említett igény radikális csökkenése összefügg azzal, hogy egyre kevésbé lehet definiálni, mi is volna az a társadalom, ami elvárásokat támasztana, akiknek fel lehetne mutatni, mi folyik ebben az országban. A társadalom darabokra hasadozott, nincsenek közös élményeink, emellett óriási az ismerethiány, és így könnyen elterjednek a teljesen fals magyarázatok, a rosszindulatú hazudozások, nem beszélve a politikailag motivált félretájékoztatásról. Ki hitte volna, hogy miközben a '60-as évek óta rohamléptekben haladtunk az információs társadalom jövőképe felé, most, a 2020-as években megyéket, egész társadalmi rétegeket lehet középkori tudatlanságban, kiszolgáltatottságban tartani, csak azért, hogy megszerezzék a szavazataikat?! Ilyen körülmények között egységes magyar társadalomról nagyon nagy megszorításokkal lehet csak szólni. És ezért a bizakodás a kilábalást illetően is igencsak visszafogottan képzelhető el.

Kóródi Magdolna

Áttűnések

FOTÓ: FORTEPAN / URBÁN TAMÁS

Gyakran álmodott a volt feleségével, ilyenkor felébredés után meglepődött, hogy nem ő fekszik mellette. Felkelt, lement a konyhába, feltette a vizet melegedni. Amióta a felesége elvitte a kávéfőzőt, Nescafét ivott. Nem akart venni másikat, sokáig nem érdekelte, mit iszik, mit eszik.

Fél éve ismerte meg Ildit, a könyvtárosnőt. Ezt maga kérte ki?, kérdezte a nő, kezében egy vastag könyvvel. Amikor a kötetet átnyújtotta, a keze hozzáért a férfiéhoz. Ritkán kölcsönöznek itt tudományos munkát, jegyezte meg, miközben a szemébe nézett a férfinak. Rámosolygott.

A férfi csendben elpakolta a megszáradt edényeket. A régi bögrék közé betette az Ildiét is. Sokáig nem akarta észrevenni, hogy szimpatikus a könyvtárosnőnek. Egyik este Ildi egy kamasz sráccal beszélgetett a pult mögött. A férfi, mintha a könyvek gerincét olvasgatná a polcon, közelebb lépett hozzájuk, hallani szerette volna őket. Csak hangfoszlányok jutottak el hozzá, de megtudta, hogy a srác Ildi fia. Záráskor a férfi visszavitte a pulthoz a könyvet. Meghívhatom egy kávéra?, kérdezte. A nő arcán enyhe zavar futott át, egy pillanatig habozott, majd igent mondott. Bal oldali arcélén egy anyajegy mozgott, miközben elmosolyodott. Onnantól gyorsan zajlott minden.

Kivette a vajat a hűtőből a sajttal együtt. Feltette a tojást főni. Vékony szeleteket vágott a kenyérből.

Egy hónapja laktak együtt Ildivel és a kölyökkel. A nő fel akarta újítani a lakását. Megkérdezte, nem költözhetne-e a férfihoz addig a fiával. A kölyök egy évvel volt fiatalabb, mint Dani, az ő fia. A férfi nem mondott nemet. Fuvarozta a fiút az edzésre, haza, megbeszélte vele a sulit, vacsorát készített neki, pont, mint fél évvel ezelőtt a sajátjának. A kamasz srác hirtelen érzelmi fellobbanása, az ajtócsapkodás, a felemelt hangú válasz mind ismerős volt számára.

Előkészítette a tányérokat, késeket. Szerette a nehéz, fémnyelű kést, jó volt markolni, miközben vajazta a kenyeret, érezte a súlyát. Élvezte ezt a reggeli szertartást, egyedül a konyhában. A ház még csendes, Ildi aludt, a kölyök is. Nem, most nem Dani fekszik a gyerekszobában. De a hétvégén igen. Csinált neki reggelit. Imádja a főtt tojásos melegszendvicset. A kölyök a sonkát szereti, meg a füstölt kolbászt. Azokat is kipakolta az asztalra.

Besütött a reggeli nap a teraszajtón. A vibráló fénybe nézve elmerengett a fiával töltött hétvégén. Szombaton leugrottak a Balatonra úszni egyet. Az autóban a fiú megkérdezte tőle: Apa, hogyan ismertétek meg egymást anyával? A francba, nem mindegy most már?, kérdezte volna legszívesebben, de aztán ránézett a fiára, látta, valóban érdekli a válasz. Az még most is megdöbbentette, mennyire hasonlít a szeme a volt feleségéére. Nem válaszolt. A fia törte meg a csendet. Tudod, anyák napjára kellett egy fogalmazást írni, hogy hogyan ismerkedtetek meg. Igen, és? Megkérdeztem anyát. És? Azt mondta, hagyjam békén ezzel. Hallani sem akar rólad. Miért nem kérdeztél meg engem? Ildi előtt nem mertelek. Végül mit írtál? A fiú kinézett az ablakon, mintha nem akarna válaszolni. Aztán mégis. Azt írtam, hogy anya egy kutyakozmetikai szalonban dolgozott, ahova te is jártál a golden retrievereddel. Ott figyeltél fel rá, milyen kedvesen és figyelmesen bánik a kutyákkal.

Meglátott egy parkolót az autópálya mellett, lehajtott az útról. Keresett egy árnyékos helyet, megállt, szembefordult a fiával. De ez nem igaz. Tudom. Én találtam ki. Megint az a pillantás, amivel bocsánatot kér ugyan, de látszik rajta, nem bánja a dolgot. De anyád közgazdász, soha nem dolgozott kutyakozmetikában. Tudom. Saci néni elhitte? Vera néni, és el. Apró félmosoly játszott a fiú arcán. Na jó, azt írtam, hogy nyári munkán volt anya. A férfi a kormánykereket piszkálta a körmével. Nekem sohasem volt kutyám. De szerettél volna, te mondtad. És? Dani kicsit gondolkozott: Egymásba szerettetek, és együtt élünk egy farmon, rengeteg kutyával, lóval. Gyere, együnk egy szendvicset!, nyitotta ki az ajtót a férfi.

Fogta a kedvenc sárga bögréjét, beleöntötte a vizet, tett bele kávét, nyúlt volna a cukorért, nem, azt nem, kinyitotta a hűtőt a tejért, csak laktózmenteset talált. Mindegy, az is jó. Elkeverte a tejet a kávéval. A kiskanál az ujján levő hólyaghoz ért. Felszisszent. A fájdalomtól feltódult az emlék, ahogy tegnap megégette a kezét tésztaszűrés közben. Együtt főztek a fiával. Éjfélig YouTube-videókat nézett, és későn kelt fel, pedig aznap evezni vitte volna Danit. Nem baj, mondta a fia, úgyis korán kell visszaindulnom anyához. A férfi hálásan ránézett, közben a gyomrában megjelent a jól ismert görcs az elmulasztott lehetőség miatt. Kaphatok valamit enni?, kérdezte a srác. Üssünk össze egy pasztát, segítesz? Föltették a vizet melegedni, majd beledobták a tésztát, közben az esti filmről beszélgettek. A fiú öntötte ki a tésztát a lábasból, míg a férfi a szűrőt tartotta a mosogató fölött. Dani a szűrő mellé löttyintette a forró vizet, az ujjára. Bocsánatkérően nézett rá. Pont úgy, mint amikor kiderült, hogy az anyja elköltözik Londonba, és ő vele akar menni.

A felesége ott állt előtte, beszélt, látta a száját, ahogy mozgott, de nem értett semmit. Mintha víz alá merült volna, hallotta a hangok zubogását, de nem tudta az egyes szavakat elkülöníteni. Egy mondat dobolt az agyában: El fogom veszíteni a fiamat. El fogom veszíteni. Csak azt hajtogatta a feleségének: nem értem, nem értem, amit mondasz. A nő kirohant. Ott maradt egyedül a hirtelen csendessé vált lakásban. Nem, ez nem történhet meg vele. Minden olyan jó volt, olyan egyszerű. Bement Danihoz a szobájába, és nézte, ahogy a fiú játszik a számítógépén.

Napokig nem találta a helyét az üres lakásban. Azon kapta magát, hogy Dani szobájában ül, Dani ágyán, Dani székén. Várta, hogy kivágódjon az ajtó, becsapódjon, hogy a fiú a szoba közepére vágja a táskáját, és elvetődjön az ágyán.

A balatoni útra gondolt. Arra, hogy sohasem tudhatja meg Dani, hogyan ismerték meg egymást az anyjával.

A konyhai óra csörgése riasztotta fel. Megpirult a szendvics. Lezárta a sütőt, kivette a kenyereket. Eszébe jutott egy film, amit nemrégen láttak együtt.

– Kész a reggeli, gyertek reggelizni! – kiabált a fentieknek.

A fiú nagy trappolással ledöngetett a lépcsőn.

– Figyusz, mi volt annak a filmnek a címe, amit néhány hete láttunk a moziban, ahol az író apa megkapja hirtelen az addig sose látott négyéves kisfiát?

– Fogalmam sincs, tutira nem velem láttad azt a filmet – mondta a kölyök, és elindult a fürdőszobába.

A férfi a hüvelykujjával simogatta a hólyagot az ujján. Tányért keresett a szekrényben. Kezébe akadt a volt felesége madaras tálkája. Most nem akarta ezt használni, feltette a legmagasabb polcra.

A felesége rajongott a madarakért. Madaras mintájú blúzokat hordott, a táskáját egy hímzett sólyom díszítette. Akkor is baglyos fülbevaló csilingelt a fülében, amikor először meglátta a bulin.

Úgy követte egész este a szemével, mint egy madarat, amelyik bármikor kirepülhet a nyitott ablakon. Első pillantásra tudta, hogy tőle szeretne gyereket. Amikor kiürült a nő pohara, a férfi egy telit adott a kezébe. Észrevette a lány nyakláncán az ezüstkeresztet. Az este során hol közelebb, hol távolabb sodródtak egymástól, mintha egy láthatatlan gumiszalag kapcsolta volna össze őket. A lány talán nem is vette észre ezt a titkos táncot. Aztán hajnal felé a nő már járni is alig tudott, a férfi beterelte egy szobába. Kismadaramnak szólította, a lány ezen nevetett. A férfi később sokáig kereste az egyik fülbevalót a párnák között.

Néhányszor találkoztak kiállításokon, jó ismerősökként kávéztak. Egyszer a lány kisírt szemmel várta az étteremben. A férfi hosszas faggatására a lány elárulta, hogy terhes. Azt mondta, ő nem lehet a gyerek apja, közben idegesen markolászta a nyakában lógó keresztet. A férfi megfogta a kezét, és a tenyerébe csúsztatott valamit. A lány széttárta az ujjait, halkan sikoltott, és a füléhez kapott.

Magolcsay Nagy Gábor

JOKER-KONTAMINÁCIÓK

A félrekúrás nem spirituális forradalom

„Én abban hiszek,
hogy amit túlélsz,
az egy kicsit elvarázsol.”
Joker

Csúsztatsz.
Disznók és istenek között,
valami kábult ragaszkodásban,
a szeretet tükörfényében szorongva
csúsztatsz.
Lelki beöntésről, érzelmi paralízisről.
Pedig csak az iszappal birkózol,
titkos elragadtatásban,
hogy mégis kipróbáld,
meddig visz az örvény.
A te átkod a lustaságban tündököl –
nyájas természetű,
a színlelés árnyalatai között.
Nincs cselekedet, ami elkötelezné lelkedet.
De persze, értelek.
Az egyenes beszéd maga a halál.
Meg egyébként is.
A szexuális forradalom sem a rálátás
és minőség borzongásában,
csak egy csúsztatott cinnel kezdődött.

Metagiccs, habzó ízléstelenség

„Senki sem pánikol,
ha minden terv szerint halad.
Még ha ördögi is a terv.”
Joker

Ha rajtad múlik,
ebből a versből nem mászunk ki élve.
Tudod, hogy megy ez – mondod.
De nem tudom.
Nem tudom, milyen kicsekkolni a családból,
hátrahagyni az otthont,
és random emberekkel kúrni
a korrektség kulisszái mögött,
konvenciók magatartáskényszerében,
mint egy borderlájnos bhikkhuni.
Aztán hazamenni, és rezzenéstelen arccal
a gyerek elé is színigaz kamut hinteni.
Nem, nem tudom, hogy megy ez.
A te ördögöd rejlik az elhallgatásban
és a tervezésben.
Már hogy lennél gyenge és elveszett?
Hisz éppen bosszút állsz.
Voltaképp saját múltadon.
Hogy az anyaság előtt nem basztál annyit,
hogy a baszás megszüntette volna
az erotomániát és a képmutatás automatizmusát.
Rögzítsük.
Az önmagát elvesztő lélek receptje egyszerű:
nemi érdek, önsajnálat és csaknem mindig
egy ámulatba ejtő célszemély.

Lauer Péter

A felnövésről

Apró vagy, mégis már egész,
ő és én sok-sok darabja,
rugalmas, üvegtörékeny,
ínyed anyát harapja,

de nekem is fáj ugyanúgy –
villogó napok, éjjelek;
te az éhségre, ő veled,
én vele ébredek.

Úgy tűnik, folyton pazarolsz,
adnád mindennek a felét,
épp elég lenne hármunknak
az álmaid közti lét.

Az idő pereg, arcodon
áthúz az ívfény *gondolat,*
észrevétlenül kinőjük
a *primer drive*-okat

Most már belülről távolodsz,
minden érintés hangot ad,
tanítsd meg – *kortalan guru* –,
*nincs*hez a *van* hogy tapad.

Apa, azt hiszem

Apa, azt hiszem, magának való,
meg legtöbbször nekem is.
Tudom, nagy és erős és bátor,
minden más vélemény hamis.

Apával jó shoppingolni,
ismer minden boltszegletet,
köszönnek a boltos nénik,
elbújni polc mögé nem lehet.

Apával a konyhában nehéz,
leves után ki tudja miért,
kacsintva gyorsan összedob
egy nagy adag csokis sügért.

Apával utazni is menő,
váltásban, kormányzásban jeles,
ha menni kell, akkor bárhová
elvisz az egynégyes benzines.

Miután végül felnövök,
marad minden a régiben?
Apát belül marja valami.
A szemében: igen, igen!

Fiam a kertben

Fiam a kertben napsütés;
színekre bomlik,
vagy cikkes árnyék a
hagyma körül.
Fiam a kertben a szél;
megindul, mint egy
káromkodás, borzolja
haját a kapornak,
csendesül, felhorgad
megint.
Fiam a kertben lágy eső;
örömöt permetez
a salátákra, sír, ha
egy ökörszív vörösen
elvetél.
Vigyáz a földre,
amelyből vétetett.

különös fény

ahogy dőlnek sorra a napok,
hétköznap borul ünnepre,
vissza hétköznapba,
s én, remények közt
vergődő apa, igyekszem
megélni vele mindet;
igyekszem gyorsan élni,
de gyorsabban él,
próbálok nagynak
látszani, de túlnő,
erőm talán még
egyezik vele,
ez se biztos,
csak az, hogy valami
különös fény csorog,
amikor fiam
felkapcsolja a lámpát
a szobában,
a szívben

Csabai László

Ünnep

(parafrázis)

Amerika mindenben a legnagyobb. S ha már nem lehet másokat legyőzni, legyőzi önmagát.

A Central Pacific Railroad és a Union Pacific Railroad sínpárjai 1869. május 10-én Promontory Summitnál összeértek. A munkások beverték az utolsó arany sínszeget, és ezzel készen lett a transzkontinentális vasút. 1883. szeptember 8-án Goldcreeknél pedig már egy újabb arany sínszeget ver be Ulysses S. Grant korábbi elnök. Mert a Northern Pacific Railway is készen van. Egy újabb transzkontinentális vasút. Északabbra, mint az első, ahol a tél még kegyetlenebb, de a pionírok elszántsága itt sem ismert határt.

A volt elnök mellett itt van az ünnepségen Henry Teller külügyminiszter, a környező szövetségi államokból érkezett kormányzók, brit, holland, német diplomaták meg Henry Villard, a sajtó- és vasútmágnás. Meg sok ezer munkás és indián, akik reggel óta öntik magukba az ingyensört.

És itt van Ülő Bika. Mert ha a tőke (és a sok munkás) legyőzte a természet és az őslakosok eddigi rendjét, jó, ha jelen van a legyőzöttek képviselője is. A vadnyugati pioneer furcsa fajta. Fél a rossz lelkiismerettől. Ezért nem csak elvesz, ad is. A legyőzött népnek élelmiszersegélyt. Ha az el nem tűnik kézen-közön. A természetből pedig megőriz pár ezer érintetlen négyzetmérföldet az utókornak.

Grant fellép az emelvényre, és beszél az amerikai nép isteni küldetéséről, hogy meghódítsa a vadont, a prérit, a sivatagot, és mindenhová elvigye a civilizált életet, a jólétet, a törvény előtti egyenlőséget meg az eszmék meg a vállalkozás szabadságát. Végül imádkozik.

Grant után egy vasúti tisztviselő következik. Adatokat sorol, földrajzi koordinátákat. Azzal fejezi be, hogy ehhez fogható mű a világon egyedül a kínai nagy fal, de az már évszázadok óta elhagyatva romosodik, míg ez a vasút tovább fog terjeszkedni észak és dél felé, fel egészen az oroszoktól nemrég megvásárolt Alaszkáig, és le egészen az Andokig. Talán egészen a Tűzföldig.

Harmadjára Ülő Bika érkezik a tribünre egy fiatal tiszttel. A hadnagy angolul és lakota-sziú nyelven is beszél. Együtt írták meg a törzsfővel a beszédet, amit a hadsereg és a vasúttársaság részéről is jóváhagytak. Bekezdésenként fognak haladni. Ülő Bika mondja anyanyelvén, a tiszt angolul.

A sziúk vezére nem siet. Megvárja, míg csend lesz. A sajátjai között így szokta meg. Pisszenés sincs, ha tanácshoz, beszédhez készülődnek, pláne, ha már ég a kalumet. Végül csak elkezdi:

– Utálok minden fehéret! Tolvajok és hazugok vagytok. Elvettétek a földünket, száműzötté tettetek minket.

A tiszt nem hisz a fülének. Mert nem ebben a szövegben egyeztek meg. Nem ezt írták le, nem ezt hagyta jóvá a hadsereg és a vasút. Érzi, ha Ülő Bika szavait lefordítja, eljő az apokalipszis. A tömegverekedés. Nyilván Ülő Bikát és a többi idecsábított sziút fogják lemészárolni, de ahol puskák durrannak, ott senki nincs biztonságban. Ezért a tiszt úgy dönt, azt mondja inkább, ami a papírlapon áll.

– Tisztelt Elnök Úr, Miniszter Úr, Kormányzó Urak és valamennyi meghívott. Nagy tisztesség számomra, hogy itt lehetek.

Ülő Bika folytatja:

– Egy csomó szerződést aláírtam már, és ti egyet sem tartottatok be. Ezért nem fogok többet aláírni. Legalábbis tollal nem. Esetleg szarok egyet a papírra. Az megfelel?

A sziú ekkor mosolyogva végignéz a díszvendégeken. A tolmács hasonló mosollyal folytatja az álfordítást:

– Én a büszke sziú nemzet vezetője vagyok, és nagy öröm számomra, hogy a büszke amerikai nép vezetőjével együtt ünnepelhetek.

Ülő Bika:

– Ahol a fehérek megjelennek, földet túrnak. A fehérek tehát a prérikutyák és a vakondok rokonai. A sziúk is műveltek valamikor régen földet, de továbbfejlődtek, már hosszú idő óta bölényt és szarvast üldözve száguldanak a hatalmas prérin. A sziúk tehát a musztángok és a sasok rokonai.

A tolmács:

– A fehér telepesektől régen félt a népem, mert azt hitték, nem lehet vadászterület nélkül élni. Pedig lehet. Kukoricát kell termeszteni, és szarvasmarhát kell tartani. A fehérek tanítottak meg minket erre.

Ülő Bika:

– Gúnyoltok minket, amiért megesszük a varjút meg a kutyát, pedig ti meg megeszitek a konzvervpulykát, ami már évek óta a dobozba rohadt.

A tolmács:

– A fehérektől kaptunk juhot, kecskét, tenyészbaromfit, el fogjuk tudni látni magunkat. Sőt, szorgos munkával gyarapítani fogjuk közös hazánkat.

Ülő Bika:

– Becsmérseltek minket, amiért több feleséget tartunk, pedig nálunk nincsenek ám zabigyerekek, ha mi meghágunk egy nőt, azt később feleségünkké tesszük. Jó a többi feleségnek is, kapnak egy új társat. Ti meghágtok minden, utatokba kerülő nőt, aztán elhagyjátok.

A tolmács:

– Az indiánok belátták, csak egyetlen nőt lehet megfelelően gondozni, ellátni. A sok feleség istennek nem tetsző, és folyton viszályt szül. Ráadásul idővel mindenki mindenkinek a vérrokona lesz, ami torz gyermekekhez vezet.

Ülő Bika:

– Gúnyoltok minket, mert nálunk sok a buzi. Pedig a mi winkjeink tisztességes életet élő, a munkában, a gyermeknevelésben élenjáró, megbecsült tagjai a törzsnek. Csak éppen arra van gusztusuk, hogy női ruhába bújjanak, meg hogy nő helyett férfi legyen a házastársuk. A ti buzijaitok viszont cserélgetik egymást meg mászkálnak rá a nem buzikra is. És bár utálják a feketéket, folyton a feketék segge körül ólálkodnak.

A tolmács:

– Az indiánok annak is nagyon örülnek, hogy közöttük is bevezették az iskolakötelezettséget. Így a lakoták és más törzsek gyermekei is elsajátíthatnak egy művelt nyelvet, beilleszkedhetnek a társadalomba, bejárhatják az országot, mely a világ legerősebb birodalma, és nemsokára a legnagyobb is lesz.

Ülő Bika:

– Ti, fehérek, gyilkosok vagytok, nem harcosok. Kivégzitek vagy fogolytáborban halálra éheztetitek az elfogott ellenségeiteket. Mi meggyógyítjuk és ételt adunk nekik. S ha hajlandók velünk együtt harcolni a rokonaik ellen, ha skalpjaik megszerzésével bizonyítják, hogy már hozzánk tartoznak, akkor sziúvá, vértestvérünkké fogadjuk őket. Feleséget, akár több feleséget is kaphatnak. Férfit, nőt, ahogy nekik tetszik.

A tolmács:

– Nagyon tetszenek nekünk az amerikai városok. Hasznos találmány a fürdő, a bolt, a fodrászat, a kávéház. Azt viszont megtanultuk, hogy a whiskey-től semmi jó nem származik. Igyekszünk kerülni. Dohányt pedig nem magunk termesztünk, mert az törvénytelen és egészségtelen. Csak egészséges, adózott virginiai dohányt tömünk a pipánkba.

Ülő Bika:

– Aztán itt van a fehérek istene. Ezzel sem tudok mit kezdeni. Jézus képében eljött hozzátok Wakan Tanka, ti pedig megöltétek! Istengyilkosok vagytok. És ezt büszkén hirdetitek. Mi meg talán öljük meg Wakan Tankát? Abból nem esztek!

A tolmács:

– Nagyon örülünk, hogy keresztény hittérítők keresik fel táborainkat. A segítségükkel el fogjuk hagyni babonáinkat, sötét hiedelmeinket.

Ülő Bika:

– Most más nem jut az eszembe. Befejezem. De azt nem mondom, hogy „uff, én beszéltem”, mert ez egy marhaság, ilyet egyetlen indián sem mond. Se a sziúk, se a csejenek, se az arapahók, se az apacsok. Senki.

A tolmács:

– Kívánom, hogy ez a vasút hozzon fejlődést a sziúk rezervátumaiba is, s hogy sok sziút alkalmazzon a vasúttársaság. És remélem, a sziúk terményei így gyorsabban fognak eljutni a nagyvárosok piacaira. Wakan Tanka áldását kérem a vasútra és az Elnök Úrra! Ülő Bika vagyok, uff, én beszéltem!

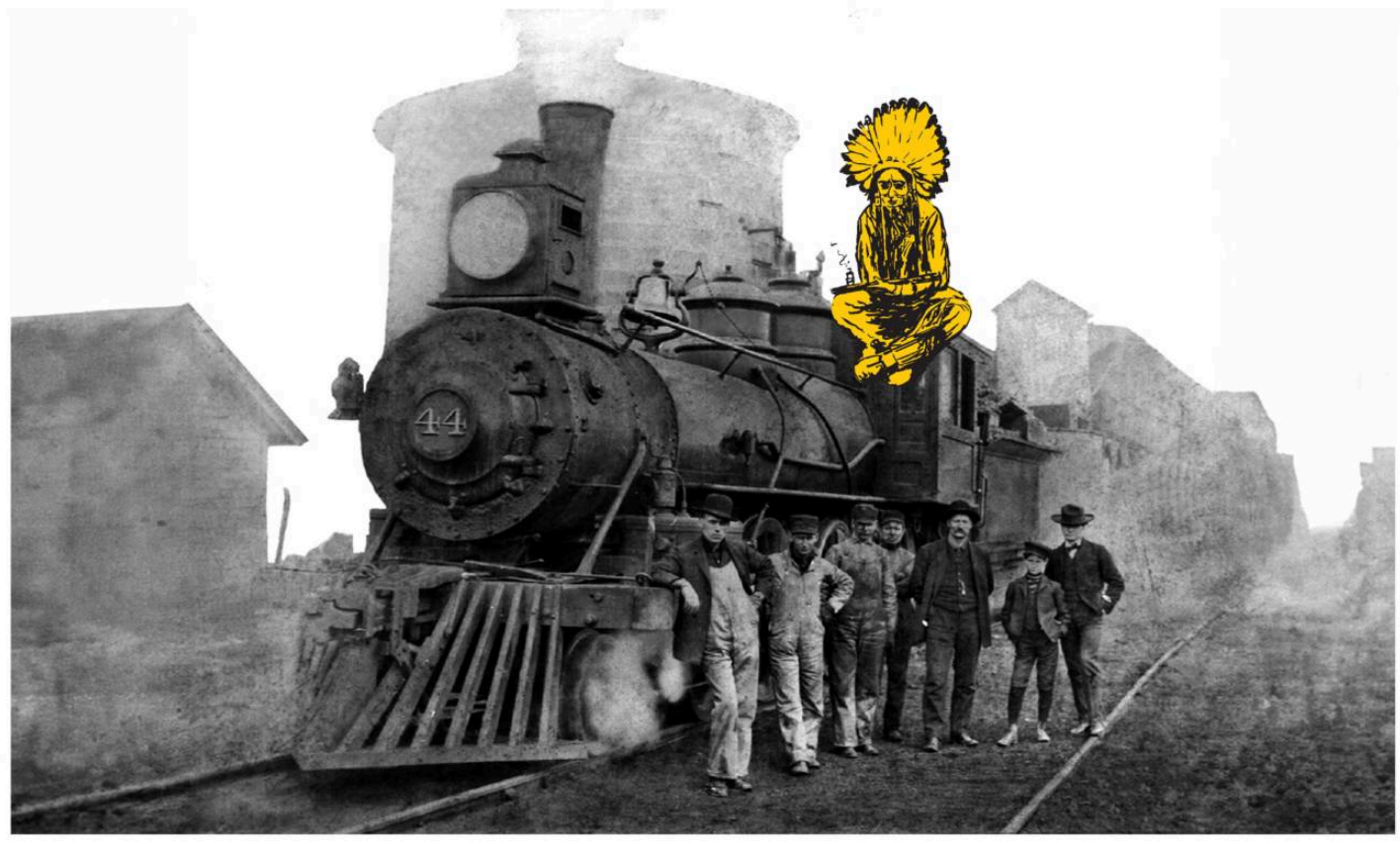

FOTÓ: LEMBERGER, LEANN/FORTEPAN IOWA

Tűszúrásoknál is fájdalmasabb

Gyermeki nézőpontból látjuk a világot – tárgyak, illatok, érzetek sorjáznak. *A Vérsűrűség* című kötet szikár versei alapján fel lehet göngyölíteni egy gyerekkor történetét, amely veszteséggel, traumákkal terhelt, ám akármilyen kevéssé szívderítő is, mégiscsak melengeti az ember szívét. Mert megkapjuk az összetartozás érzését is. A szerzővel, Szabados Attilával beszélgettünk.

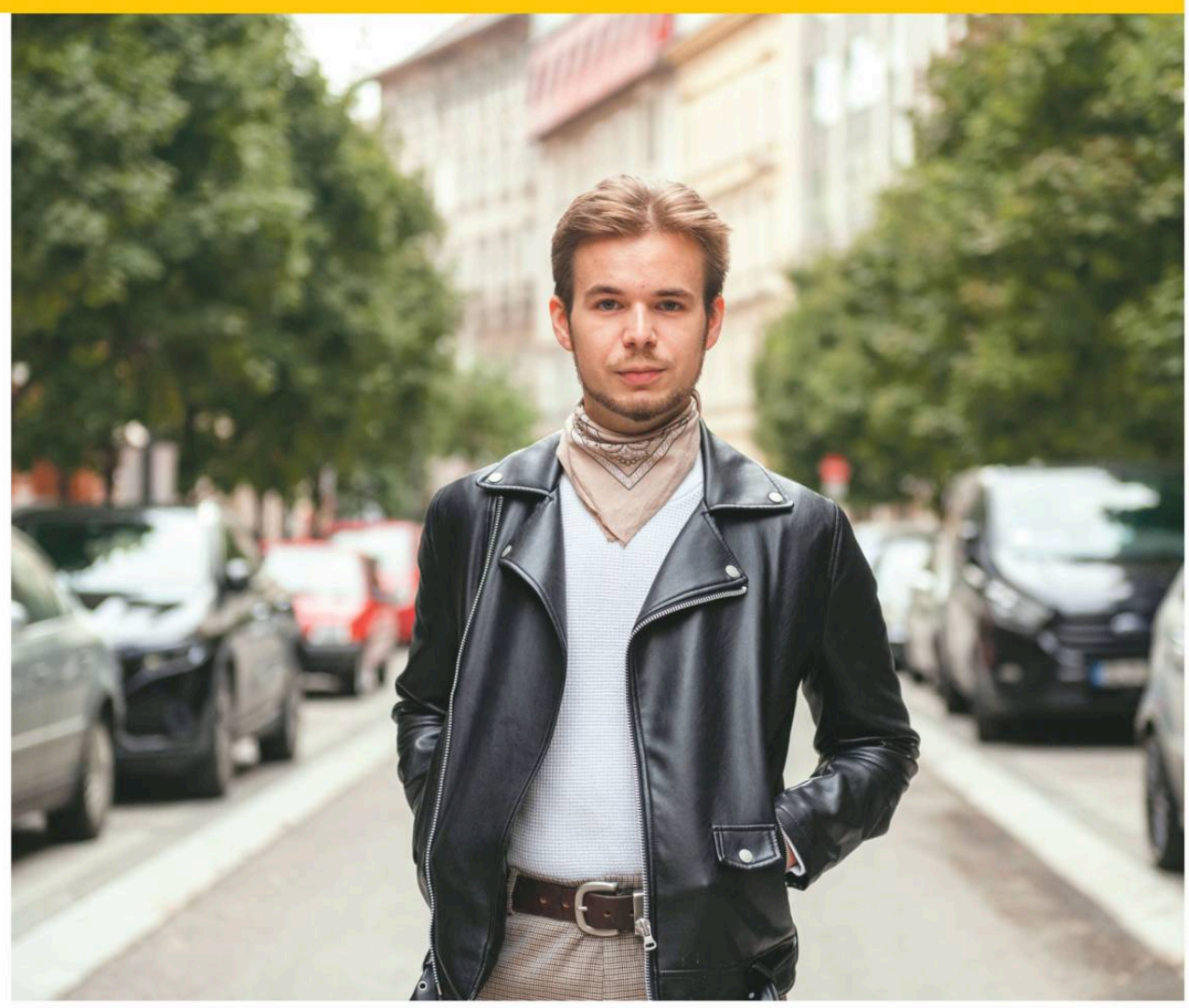

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

MARIK NOÉMI

– Nagyon erős kötetkompozícióval jelentkezett gyerekkorról, családról. Tudatosan „így jöttem" kötettel akart debütálni?

– A koncepció és a kompozíció, azaz a versek elrendezése sokat hozzá tud tenni egy kötethez. Ám arra, hogy ennek egy konceptkötetnek kell lennie, akkor jöttem csak rá, amikor felfedeztem a témában rejlő lehetőségeket. Egyáltalán nem ebben a témában kezdtem írni, egyszerűen megpróbáltam megtanulni verset írni. Később jött csak a család-téma, amiről viszont rögtön éreztem, ez az, aminek igazán mélységet tudok adni. Mindehhez egyféle formát és egy nézőpontot választottam – egy gyermek élményanyagát és nézőpontját.

Ám hogy mennyiben az én élményanyagom, már más kérdés. Mert az még a lírával kapcsolatban is tévhit, hogy az egyes szám első személyű megszólaló a szerző, így ez a kötet sem csupán az én élményanyagom. De nem is az a lényeg, hogy ebből mi igaz, mi nem, hanem hogy mi benne a tendencia, mik azok a traumák, amik visszatérnek, mik azok a társadalmi kérdések, amik megjelennek. A lírai ént amúgy is csupán a környezete határozza meg, annak tükrében létezik. Így ezek a versek nem klasszikus vallomásos versek.

– A fő téma a gyerekkor által a vidéki lét, a szegénység, az apa alkoholizmusa és hajléktalanná válása. Ezeket az ember nem szívesen teszi ki az ablakba, merthogy primer szégyenérzet társul hozzájuk, még akkor is, ha nem tehetünk róla, így inkább próbáljuk takargatni. Mennyire volt nehéz meghozni a döntést, hogy ön igenis felvállalja mindezt?

– Amikor leírok egy szöveget, az élményanyagot, ami benne van, már magam mögött tudom, már elengedtem, pont ezért tudok belőle nyers szöveget írni. Leülepedett, letisztult, de ott van, hogy előhívhassam. Azt, hogy mennyire nehéz valamit felvállalni, minden szerző valamilyen fokon megéli. Persze vannak témák, amik társadalmilag is kényesebbek. Például a szegénység, a hajléktalanság, az alkoholizmus, és hogy erről nem beszélünk, az tragédia. Mindemellett egy tünet – sok mindent elárul társadalmunkról. Pedig tudjuk, hogy mindenkinek jutott valami a hátizsákjába, az erőszaktól kezdve a gyászig, a betegségen át a válásig, ezt senki nem ússza meg. Érthetetlen, miért nem akarunk ezekből a traumákból tanulni. Mi történik például ezeknek tükrében az emberi lélekkel. Így miért ne mondanám el, nekem erről mi a tapasztalatom? Én ezt nem szégyellem. De nem tagadom, egy ponton voltak azért bennem kérdések, és sokat kellett tennem, hogy el tudjam tartani magamtól, ám ez elengedhetetlen része az írásnak is, mert hogyha itt lenne velem, és még mindig belső feszültséget jelentene, nem lehetne róla írni sem jól. Igyekszem a versírást művészi alkotásként tekinteni, nagyon fontos társadalmi kérdések médiumaként. Mert ezekről a témákról tényleg beszélni kell. Én így beszélek róla.

– És tényleg le lehet tenni, el lehet tartani ezeket a traumákat?

– Most már inkább azt gondolom, hogy nem *le,* hanem *el lehet* tenni. Valahova megfelelő helyre az agyban, a lélekben. Persze nemrégiben előkerültek a nagymama porcelánjai, és nagyon meglepődtem, mert arra kellett ráébrednem, hogy még mindig van min dolgoznom. Az, hogy valaki bemegy a zálogoshoz, hogy a mindennapi létéhez szükséges anyagiakat elő tudja teremteni, olyan kérdéseket is hoz magával, mint például hogy menynyire ragaszkodunk a tárgyainkhoz. Mert ha az a kérdés, tudok-e kenyeret venni, akkor nem kell a porcelán. Ugyanakkor azt érzem, nagy stressz az otthontalanság fenyegetése, vagy hívhatjuk hajléktalanságnak is, és ugyanolyan nagy probléma, csak egy kicsit kevésbé van a felszín alatt, az alkoholizmus. És ezt a fenyegetettséget, vagy az ilyesfajta traumáktól való félelmet szerintem csak úgy tudjuk oldani, hogyha elismerjük, mindenkinek van valamije, és azt bedobjuk a közösbe, hogy tanuljunk belőle, beszéljünk róla, mert már az is erősít, ha látom, nem vagyok egyedül.

– A kötet egyik legfájdalmasabb sora az utolsó ciklusban a „Naptár" című versből a „még megmenthető lett volna"...

– Vannak esetek, amikor közelről nézzük végig egy embernek a romlását, lehet az barát, lehet családtag vagy épp szülő, és nem tudunk ellene tenni semmit – látjuk benne az örökölt mintázatoknak, az egész folyamat végét. Vannak helyzetek, amikor nem tudunk beleszólni, megmenthetjük-e a másikat. És olyankor nem tudom, hogy mit kell tenni. Ez egy nagy kérdés. Ám az, hogy ma még megmenthető valaki, mindenkinek szól: most még tehetnénk valamit azért, hogy valami másként alakuljon.

– A versek olyanok, mint a tűszúrások, mondta egyszer, a kötet egyik versében pedig a „konzerválni a gyászt" sor szerepel – minthogyha az írás nem a feldolgozást, lezárást segítené, hanem épp hogy a fájdalom megtartását, nehogy az feledésbe merüljön, elvesztődjön. Nem elengedni a fájdalmat, mert az kell.

– Kell – ez a kulcsszó. Mert bár letettem ezeket a traumákat, de nem felejtettem el, és nem is akarom. Semmit nem akarok elfelejteni. És a lerakás nem elnyomást, eltakarást jelent, hanem feldolgozást, és azt csak úgy lehet, ha tudunk róla, hogy létezik. Ha valaki nem érti, miért kell ezt elmondani, hát ezért. Mert nem vekengésnek szántam, nem „ródsózni" akarok ezekkel a szövegekkel, még csak nem is terápiát akarok. Azért tűszúrás a vers, vagy talán még fájdalmasabb is, mert megmondja, hogy ez van velem, ez van veled, velünk, a világban.

Szabados Attila (Debrecen, 1999) költő. A Prae.hu irodalmi rovatának szerkesztője. A *Vérsűrűség* az első kötete. Budapesten él.

Nem simogatja meg a vállat, hanem fogja és letépi,

és onnantól kezdve lehet gyógyulni. Közelebb visz a sebekhez, és talán egymáshoz.

– Ez egy „mégis"-kötet. Csupa romlás, veszteség van benne, mégis sugárzik belőle a családba vetett hit és összetartás ereje. Akármilyen rossz élmények, traumák is voltak, mégis meghitt ez a gyerekkor, tele mély kötődéssel, szeretettel, ami felülírja a sok traumát. A felütés, a kötet első szava is a „húsvét".

– Épp emiatt nem sért, gyaláz meg, tipor sárba semmilyen élményanyagot azzal, hogy úgymond kiteregeti a szennyest. Én tényleg az erős kötődésekről akartam írni. Ünnepeljük azt, és nézzünk előre. A tárgyaknak is mindnek van itt jelentése, története – felidézik a régi ünnepségeket, személyeket, közös élményeket, a biztonságérzetet. Egyszóval a gyerekkort, amikre mindazok ellenére, amikről beszéltünk, nagyon jó visszagondolni. A kötet eleje és legvége is elég világos lett: kimutat a fénybe. Bár napfogyatkozás van, de akkor még inkább érzékelhető a ragyogás. A bajban még inkább segítjük egymást – mert vigyáznunk kell, bármikor bármi megtörténhet!

– A kötet utolsó sorainak egyike az első ciklus címe, az utolsó címe pedig az első versből való. Ekképp a kör bezárul – olyan, mintha mégsem lenne kiút. Akkor most van húsvét, vagy nincs kilépés?

– Hát, a centrifugának, körhintának van egy olyan tulajdonsága, hogy ki lehet belőle ugrani, vagy épp maga lök ki. Borzasztóan veszélyes és nagyon fáj, de ha egy idő után elege lesz az embernek, bevállalja. És igaz, hogy van egy kör, de van egy menekülőút is, amelyet itt a ciklusokon kívüli utolsó vers mutat.

OLVASÓBARÁT

Ablakok az életre

Orhan Pamuk: A naiv és a szentimentális regényíró

A regényeiben a keleti és az európai kultúrát jól ötvöző, a Boszporusztól nyugatra kezdődő kulturális kódokban – mind az esztétika, mind az irodalom terén – jártas Nobel-díjas török író legújabb, magyarul megjelent könyvében a regényírásról 2009–2010-ben az Egyesült Államokban, a Harvard Egyetemen tartott előadásait összegzi és osztja meg a befogadóval olvasóbarát, a szakmaiságból alig engedő stílusban. Mindenkihez beszél, s mintha magához beszélne: módjával jár körül egy-egy személyes élményt, honnan, milyen meggyőződésből jutott el a regényről alkotott sziklaszilárd véleményéig. S teszi ezt úgy, hogy – bár akad néhány kivétel – nem értekezik részletekig menően a török irodalomról. Ahol él ezzel a lehetőséggel, implicite visszafogott elmarasztalással, a hibák, gyengeségek feletti elnéző megbocsátással, a Nyugaton meghonosodott irodalmat, ízlést emelve piedesztálra. (Pamuk Nobel-díja [2006] környékén egyes Törökországon belüli, sarkosan fogalmazó negatív hangok azt kifogásolták, hogy *A fehér vár* szerzője nem igazi török író. Az egész mögött az fedezhető fel magyarázatként, hogy Pamuk részben szakított a hagyományokkal, részben új szempontokat, megközelítési módokat, mintákat hozott be a meglehetősen konzervatív török irodalomba, amelyek a nyugat-európai irodalmi tradíciók és az ő írásművészete között viszonylag rokonságot mutatnak.) A szövegpéldák tekintetében leginkább a nyugati, egyesült államokbeli olvasók, egyetemlátogató hallgatók horizontján látszódó szerzőkhöz – Dosztojevszkij, Lev Tolsztoj, Flaubert, Joyce – tér vissza, az ő műveik mentén fogalmaz meg a regényhez kötődő, szakmailag alátámasztott véleményt.

Aki olvasta *Az ártatlanság múzeuma* című Pamuk-regényt, egyrészt örülhet, hogy említésre kerül az egyik előadásban: „Hosszú ideje dolgozom egy múzeum létrehozásán. E célból tíz esztendeje Isztambul Cukurcuma negyedében megvásároltam a stúdióm közelében egy 1897-ben épült romos házat, és építész barátaim segítségével lassanként a saját ízlésemnek megfelelő múzeumépületté alakítottam. Ezzel párhuzamosan egy regényt is írtam..." Másrészt szomorúan konstatálhatja, hogy nem kap róla annyi információt, háttértudást, mint azt kíváncsi természete megkövetelné. Pamuk nagyszerű utóéletet szánt a könyvnek, Isztambul egyik negyedében a könyv mintájára múzeumot rendezett be, ahol a látogató a kiállított tárgyak bűvöletében képzelet és valóság közt, mint egy labirintusban, kedvére sétálhat, tévelyeghet, gondolkodhat a múlt mindenhatóságán, a hétköznapokból vett legközönségesebb, mágikus képességekkel felruházott tárgyak emlékmegőrző képességén.

A könyv alighanem legérdekesebb írása *A középpont* címet viseli. Ebben az író a felszínen nehezen látható regénybelsőbe kíséri el Vergiliusként a figyelmes olvasót, a regényolvasás módszerére tanítja meg, vezeti rá, fel ne üljön a szüzsé hívogató csábításának, könnyed megfejthetőségének, befogadhatóságának. Mint Shakespeare írja: „Több dolgok vannak földön és égen", úgy a jó regények egymásra halmozott rétegei közt tett kalandozásunk kihívása az egy avagy a több részből, részletből álló lényeg megtalálása, mintegy a regény (az élet) kódszerű esszenciájának megfejtése. „A regények formai megoldásaikkal, a felhasznált technikával is utalnak arra a mély és különleges dologra, amit az életről el akarnak mondani. Ugyanis egy történet elmondásának, egy regény megformálásának minden egyes útja egy új ablakot nyit az életre." A könyv főcíme alá alcímként kényelmesen befért volna: hogyan neveljünk jó regényolvasókat. *(Ford. Tasnádi Edit. Helikon Kiadó, 2024. 153 o.)*

AYHAN GÖKHAN

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 19., szombat | 152. évfolyam, 245. szám | Ára: 600 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Módszertanunk állja a sarat

Augusztusban, bár a korábbiaknál kisebb mértékben, de Oroszország megint drágábban mérte a földgázt, nemcsak az irányadó tőzsdéhez, de a legtöbb uniós tagállamhoz képest is. **2. oldal**

Falusi hoci-nesze

Ellátogattunk Dél-Baranyába, a 900 lelkes Versendre, amely a nyáron fizetésképtelenné vált, ezért önkormányzatánál adósságrendezési eljárás indult. **4. oldal**

Egészségügyi casco

A szakember a kapacitásaink szűk keresztmetszete. Nincs két szektorra való szakember Magyarországon, sőt, talán már egyre sincs – nyilatkozta a Népszavának Fábián Lajos, a Vállalkozók Országos Szövetsége egészségügyi tagozatának elnöke, a TritonLife csoport társalapító tulajdonosa, vezetője. **5. oldal**

Három családnak elég a hatkilós óriásgomba

Hetek óta dübörög az őszi szezon, méretes és ritka gombákról posztolnak a közösségi oldalakon a gyűjtők. A Soroksári Botanikus Kertben egész hétvégén várják a lelkes amatőröket, a haladókat és a profi szakembereket az országos gombanapokra. **13. oldal**

Eléri a kormányt a káosz

FELELŐSSÉG A kétharmad szerint a kabinet már nem foghatja a múlt örökségére a MÁV súlyos gondjait – áll a Publicus felmérésében.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Budapest, Keleti pályaudvar. A megkérdezettek több mint fele tapasztalt gyakori problémákat

BODA ANDRÁS, DOROS JUDIT

„A MÁV-járműparkot és a hazai vasúti pályát nem tudjuk varázsütésre megújítani – 30 év hátrányunk van, de nekiállunk” – magyarázkodott Lázár János közlekedési miniszter szeptember elején, nem sokkal azután, hogy a nyári totális vasúti káosz betetőzéseként kisiklott egy vonat a Keleti pályaudvarnál. A tárcavezető kifogása a jelek szerint nem győzte meg az embereket, a Publicus Intézet felmérése szerint ugyanis a megkérdezettek 67 százaléka úgy véli: ma már nem lehet a vasút állapotát a súlyos örökséggel, a 30 éves hátránnyal magyarázni. A Fidesz-szavazók türelme is fogyni látszik: negyedük már úgy véli, hogy nem hivatkozhatna erre a kifogásra a kormány.

Még markánsabban mutatkozott meg a kormánypártiak elégedetlensége, amikor az volt a kérdés, eleget áldoztak-e az Orbán-kabinetek az elmúlt 14 évben a vasút fejlesztésére. Csak 29 százalékuk találta rendben lévőnek az erre jutó összeget, 40 százalék elégedetlen volt. Az összes megkérdezett körében 77 százalék kevesellte a ráfordításokat.

Mindezek tükrében nem meglepő, hogy dől a panasz az emberekből: 30 százalék szerint szinte minden utazás során akadt valamilyen probléma a vasúttal. Talán a nyári, a Keleti pályaudvarnál történt kisiklásnak is szerepe volt abban, hogy a magyar vasúti közlekedést a kérdezettek 53 százaléka tartja biztonságosnak, de harmaduk már nem érzi annak.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

> A Fidesz-szavazók türelme is fogytán, 40 százalékuk elégedetlen Orbán Viktor kormányainak vasútfejlesztésével.

Milyen gyakran tapasztalt problémákat, például késést, járatkiesést, zsúfoltságot, klímahibát?

Azok körében, akik használják (százalék)

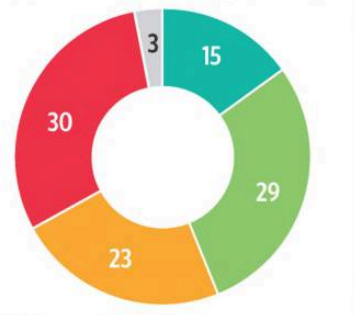

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

Máris érezhető a piacon az Airbnb-szabályozás hatása

SZÁLLÁS Máris látszik a szeptemberi terézvárosi Airbnb-népszavazás hatása a kerület ingatlanpiacán. Ugyan csak januártól szűnik meg a rövid távú lakáskiadás lehetősége, az Ingatlan.com adatai szerint az 50 négyzetméternél kisebb ingatlanok négyzetméterárai mintegy 5 százalékkal, 1,037 millió forintra csökkentek, a szegmensbe tartozó eladó lakások száma pedig 50 százalékkal megugrott. A hatás továbbgyűrűzhet, kivéve, ha abból az 1300 milliárd forintból, amit a jövőre lejáró értékpapírok után fizet majd ki az állam, a befektetők fővárosi ingatlanokba teszik a pénzüket. Mindenesetre most még nagy a bizonytalanság, nincs helyi rendelet, és a kormány részéről is csak annyi hangzott el: a fővárosi Airbnb-k esetében legalább 2 éves moratóriumot vezetnek be, s négy-ötszörös adóemelést terveznek. Az utóbbiból befolyó akár 3 milliárd forint a költségvetésnek biztosan jól fog jönni.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

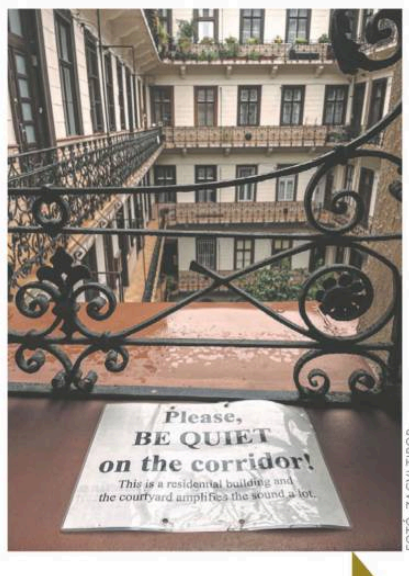

FOTÓ: ZAGYI TIBOR

A szomszédok gyakran panaszkodnak, de a kiadóknak jó üzlet

Moldova: kis ország, nagy tét

KELET-NYUGAT Államfőt választ és népszavazáson dönt az uniós integrációról vasárnap Moldova. A Nyugat-barát kormányzat győzelme csapást mérne Moszkva befolyására, a Kreml nem is szemléli tétlenül az eseményeket. Az alig 3 milliós kis országot az ukrajnai háború kitörése óta kiemelt nemzetközi figyelem övezi, mint az orosz agresszió lehetséges legközelebbi célpontját.

A vasárnapi voksolásra is odafigyel a nemzetközi média. A Reuters azt írta, Moldova Oroszország árnyékával a háta mögött szavaz európai jövőjéről. A hírügynökség szerint a vasárnapi elnökválasztás és referendum döntő pillanat lesz az Oroszország és a Nyugat közötti, a szegény, tengerparttal nem rendelkező délkelet-európai ország jövőjéről folytatott küzdelemben. A moldovai referendum tétje az amerikai Politico brüsszeli kiadása szerint is nagy: vagy megnyitja az utat az uniós tagság felé, vagy visszaveti az országot Oroszország befolyási övezetébe.

FOLYTATÁS A 7. OLDALON

Hízelegve készülünk a háborúra

PODCAST Egyre furább cikcakkokra kényszerül a magyar külpolitika sugármeghajtású békegalambja, miközben a Fidesz-kormány propagandistái az Orbán Balázs-féle önfeladáson fellelkesülve már háború nélkül is letennék a fegyvert az oroszok előtt. A retorika azonban mostanra teljesen elvált a tettektől. A békeszólamok ellenére gőzerővel fejlesztik a magyar haderőt, a NATO pedig egy Oroszországgal való lehetséges konfliktusra készülve atomfegyverek hordozására is képes repülőgépek fogadására teszi alkalmassá a kecskeméti légi támaszpontot. A magyar külpolitika (és a miniszterelnök) elhatalmasodó narcizmusáról és kétarcúságáról beszélgetett Gál Mária külpolitikai újságíró, Horváth Gábor főszerkesztő-helyettes és Batka Zoltán műsorvezető.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3254565**

Keleten a helyzet változatlan

REZSI Augusztusban, bár a korábbiaknál kisebb mértékben, de Putyin megint drágábban mérte a fűtőanyagot, nemcsak az irányadó tőzsdéhez, de a legtöbb tagállamhoz képest is.

MARNITZ ISTVÁN

Míg augusztusban köbméterenként 131 forintról 133 forintra nőtt Magyarország orosz gáztarifája, az irányadó tőzsdéhez viszonyított felár a júliusi, rekordszintű 12-ről 4 százalékra mérséklődött – számítható ki az Eurostat által nemrég frissített külkereskedelmi adatbázisból.

A TTF-nek nevezett amszterdami kereskedés irányadó, két hónappal korábbi adata azért került most mégis közelebb az orosz árhoz, mert a tőzsde, májusról júniusra, jóval nagyobb mértékben, köbméterenként 117 forintról 128 forintra, vagyis tizedével drágult. (Az árarányokat jellemzi, hogy míg a rezsicsökkentett gáztarifában a tőzsdei árnak megfeleltetett tétel 50-60 forint, addig az átlagfogyasztás feletti, „lakossági piaci gázár" adata még mindig négyszeresen meghaladja azt.)

Az Orbán-kormány által is előszeretettel idézett TTF-mértékegységek szerint míg a holland tőzsde átlagszintje júniusra megawattóránként 32 euróról 34 euróra, addig orosz gázárunk – legalábbis az Eurostat tanúsága szerint – júliusról augusztusra 35-ről 37 euróra ugrott.

Az uniós nyilvántartás szerint augusztusban 608 millió köbméter orosz gáz érkezett Magyarországra. Ez 11 százalékkal alulmúlja a tavalyi év nyolcadik havában érkezett adagot. A jelenség azért fura, mert azt megelőzően az érték 14 hónapig nem mutatott éves szintű visszaesést. Magyarán már a tavalyi év nagy részében is több jött a 2022-es mennyiségnél, amire, legalábbis 2024 első felében, még egy lapáttal rátettek. Az idei év első nyolc havában összesen 4,9 milliárd köbméter gázt kaptunk Oroszországból, ami 35 százalékkal még így is meghaladja a tavalyi év időarányos mennyiségét. Igaz, a beszerzés 2023-ban is inkább az év első fele során vett lendületet, és ősszel hagyott alább. A beérkezett mennyiség azért is szembeötlő, mert 2021-ben a magyar és az orosz kormány csak évi 4,5 milliárd köbméterről állapodott meg.

A mennyiségi adatok alapján az is kiszámítható, hogy ha nem az orosz, hanem a két hónappal korábbi, nyugati tarifán vesszük a gázt, úgy csak augusztusban 3 milliárd forintot takaríthattunk volna meg. Eme számítási módszer alapján, Orbán és Putyin gázmegállapodásának 2021. októberi életbe lépése óta, a moszkvai kapcsolaton a tőzsdei árhoz képest 255 milliárd forintot veszítettünk.

Az elmúlt hónapok tőzsdei mozgása alapján szeptemberben vélhetőleg csökkent az orosz ár, amit most októberre jelentős, ötödnyi drágulás, novemberre pedig némi enyhülés követhet. A szeptemberi igénycsökkenés azért is sajátos, mert az áresés előre ismert volt, amiként a magyar fél az októberi emelkedésről is tudomással bír.

A TTF augusztusi ugrása ismeretében ugyanakkor az is kijelenthető, hogy ha akkor a fűtőanyagot a piacról vesszük meg, úgy egymilliárddal ráfaragtunk volna. Mindazonáltal eme számítási eljárás alapján 2021 októbere óta Magyarország veszteségmutatója éppenséggel 298 milliárd forinton áll.

FOTÓ: AFP/ALEXANDER NEMENOV

Pénzügyekben nincs barátság – Orbán Viktor miniszterelnök és Vlagyimir Putyin orosz elnök

Szeptemberben lassult a betárolás

Szeptember közepén 5,86 milliárd köbméteren állt a hazai gáztárolók töltöttsége – derül ki a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal oldalán közzétett ábrából. Ez számításunk szerint 92 százalékos töltöttség. Szembeötlő ugyanakkor, hogy míg az azt megelőző hónapok értéke rendre az elmúlt hat év 2020 utáni második legmagasabbjának számított, addig a kilencedik hónapra a 2019-es és a 2023-as szint is beelőzött.

Az LNG általában olcsóbb a vezetékesnél

Augusztusban az Eurostatnál nyilvántartott 12 tagállami gázügylet során Moszkva köbméterenként átlag 121 forintos tarifát szabott európai vásárlóinak, ami egy hónap alatt 6,1 százalékos drágulás – számítottuk ki az adatbázisból. A 133 forintos magyar tarifa ezek közül a 4. legmagasabb. A legtöbbet, kiugró, 223 forintot, a hollandok szenvedték el, 111 millió köbméter, cseppfolyósított formában, hajókon szállított, LNG-nek nevezett földgázért. A legalacsonyabb tarifát, köbméterenként 49 forintot, szokás szerint, a litvánok fizették; igaz, a balti állam csak 2 millió köbméter LNG-t vett. Szembeötlő adalék az orosz gázellátásunkkal kapcsolatos, feszült társadalmi vitához, hogy míg a vezetékes orosz fűtőanyagért az európai vevők köbméterenként átlag 124 forintot fizettek, addig az oroszok az – elvileg drágábban előállítható és leszállítható – LNG-ért ennél átlag 6 forinttal kevesebbet, 118 forintot kértek. Úgyszintén érdemes megjegyezni, hogy a Magyarországhoz hasonlóan tengerparttal nem rendelkező – az Orbán-kormány sűrű hivatkozásai szerint „landlocked" – csehek immár szintén csak jelképes mennyiséget, havi 8 millió köbmétert vesznek Moszkvától. A hozzánk nagyon sok szempontól hasonló helyzetű tagállam a téli ellátást megoldja más forrásból. A nyilvántartásban szereplő 12 tagállam augusztusban összesen 3,3 milliárd köbméter vezetékes és cseppfolyósított orosz gázt vett. Ez az előző havi mennyiséget ötödével alul-, az előző évi augusztusit pedig 4 százalékkal felülmúlja. Az idei év első nyolc havában 31 milliárd köbméter orosz gáz került az EU-ba. Bár ez negyedével meghaladja 2023 időarányos adatát, meg se közelíti az Ukrajna lerohanását megelőző, százmilliárd köbméter feletti mennyiségeket. Furamód az emelkedéshez a maga 17 százalékával nem az oly sokat bírált, 15,5 milliárd köbméter LNG, hanem a 37 százalékos ugrást mutató, 15,7 milliárd köbmétert kitevő vezetékes szállítások járultak hozzá. Ugyanakkor egyre több brüsszeli és tagállami forrás is az orosz gázbehozatal tilalmát szorgalmazza. Magyarország, augusztusban, a maga 608 millió köbméterével, a szintén vezetéken vásároló görögök után, a második legmagasabb mennyiséget vette. Az év nyolcadik havában az LNG-t vásároló spanyolok és franciák, illetve a szintén csövön ellátott olaszok és szlovákok is csak utánunk álltak a sorban.

> Orbán és Putyin gázmegállapodásának 2021. októberi életbe lépése óta a moszkvai kapcsolaton a tőzsdei árhoz képest 255 milliárd forintot veszítettünk.

Az MVM csak drágább forrásokat lát

BESZERZÉS Az orosz gázár versenyképességének fenntartása érdekében „kiegészítő" szerződést írt alá az állami MVM és az orosz gázt szállító, szintén állami Gazprom – jelentette múlt hét pénteki, soros, szentpétervári látogatásán Szijjártó Péter. A külgazdasági és külügyminiszter zavaros közleménye állítását nem számszerűsítette, és az azt fenyegető állítólagos veszélyekről sem számolt be. A fideszes politikus szokásos propagandapamfletjéből kiszűrhető, hogy a 15 éves magyar–orosz szerződés 2021. szeptemberi megkötése óta, hasonló céllal, többször is módosították a megállapodást, illetve idén 6,7 milliárd köbméter gázt kapunk az oroszoktól. Ez azért érdekes, mert 2021-ben a két fél még évi 4,5 milliárd köbméterben állapodott meg. Ebből 3,5 milliárd a törököket is érintő, déli csőrendszeren, egymilliárd pedig, Ukrajnán és Szlovákián át, Ausztria felől érkezik. Míg a RIA Novosztyi nevű orosz hírügynökség információi szerint a déli ágra vonatkozó, eredeti, napi 12,5 millió köbmétert 2022-ben további, napi 5,8 millió köbméterrel egészítették ki, a Portfolio úgy tudja, hogy most ezt további 5,2 millió köbméterrel fejelték meg. Ezzel együtt, értesülésünk szerint, az ukrajnai szállítások fenyegető háborús és politikai veszélyek miatt az északi mennyiség visszaszorul. Szakértők arra is figyelmeztetnek, hogy a déli ágra átterelt mennyiség lassan feszegeti a csőrendszer fizikai képességeit. Árakról ellenőrizhető állítást továbbra sem tesz senki. Mátrai Károly, az MVM vezérigazgatója a Telex Téma nevű podcastjének adott nyilatkozatában is csak annyit említett, hogy most szükség esetére kötöttek „egy plusz egyéves" megállapodást. A cégvezér az orosz gáz árára vonatkozólag némiképp ellentmondó állításokat tett. Míg azt az – egyébként valótlan – felvetést, miszerint a szakma „egyetértene" abban, hogy Magyarország számára az orosz vezetékes gáz lenne a legolcsóbb megoldás, megerősítette, síkra szállt más beszállítók felkutatása mellett is. Beszámolója szerint az általuk megvizsgált lengyel és a német kikötői LNG-források felől megawattóránként 3-5 eurós felárral tudnának csak gázt venni. Ráadásul még a legközelebbi, horvát kikötőben birtokolt, 2027-ben lejáró joguk meghosszabbításáról is tárgyalnak. (E megállapításokat némiképp árnyalja, hogy még az orosz LNG is gyakorta olcsóbb a vezetékesnél, a magyar gáztőzsde árai sokszor még a TTF-ét sem érik el, a hozzánk hasonló helyzetű Csehország sikeres leválási folyamatának végén jár, amiként 2022 közepén számos, a vezetékes gázellátásból Putyin által kizárt tagállam is megoldotta a váltást, arról nem is beszélve, hogy az orosz vásárlásaikat leállító nemzetközi energiavállalatok esetében a profitmaximalizálási törekvéseket ezúttal felülírták az orosz agresszió áldozatává vált Ukrajna melletti kiállás erkölcsi szempontjai.) Bár Mátrai Károly megerősítette, hogy 2035-re az MVM egyik gázbeszállítója felé se szeretne 30 százaléknál nagyobb mértékben elköteleződni, az ehhez vezető út állomásait nem ismertette. Az orosz gázár „versenyképességét" az emiatt „nyugodtan alvó" vezérigazgató, a szerződés titkosságára hivatkozva, adatokkal nem támasztotta alá. Arra a kérdésre, hogy a zuhanó gázfogyasztás tükrében mi indokolja az orosz megrendelések emelését, Mátrai Károly érzékeltette, hogy az MVM a gázértékesítés tekintetében is térségi szinten gondolkodik – magyarán a többlet egy részét külföldön adják el. A kapcsolódó kérdést a szerdai kormányinfón Gulyás Gergely kancelláriaminiszter azzal ütötte el, hogy a többletgázt „a lakosság és az ipar használja fel". M. I.

FEJTÖRŐ

SZIJJÁRTÓ PÉTER

Bár a külgazdasági és külügyminiszter félti az orosz gázár versenyképességét, de nem tudni, mitől, mint ahogy azt sem, hogy pontosan mit ért ez esetben versenyképességen.

Módszertanunk állja a sarat

Közérthetőségre törekvő számításainkat köbméterenként 34 megajoule-os fűtőértéken és az MNB havi devizaárfolyamai felhasználásával végeztük. Ha az adatok pontosságában lehet is némi becslési bizonytalanság, sorozatunk 2022. eleji kezdete óta változatlan módszertanunk miatt, szakértők szerint, az egymáshoz viszonyított arányokat, illetve az időbeli változásokat, megfelelően jellemzik. Ez alapján, a rendületlen kormányközeli cáfolatok ellenére, továbbra is kijelenthető: a rendelkezésre álló, nyilvános, illetve józanul becsült adatok alapján, orosz gázárunk még mindig meghaladja a viszonyítási alapul szolgáló holland tőzsde szintjét.

Fogytán a fideszesek türelme is

MÁV A megkérdezettek kétharmada szerint a kormány már nem foghatja a vasúti üzemzavarokat a múlt örökségére, a 30 éves lemaradásra – derül ki a Publicus Intézet felméréséből.

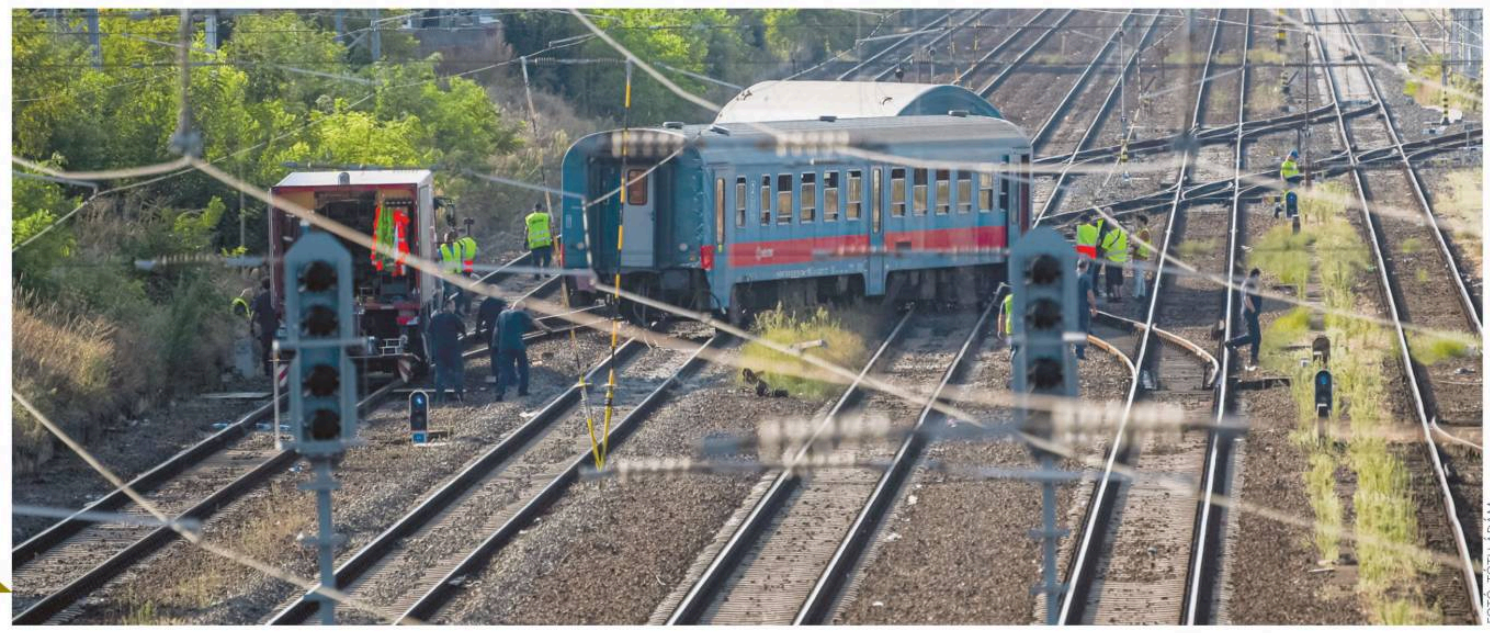

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A nyári káosz mélypontja volt, amikor a Keletinél kisiklott egy vonat

BODA ANDRÁS, DOROS JUDIT

„A MÁV-járműparkot és a hazai vasúti pályát nem tudjuk varázsütésre megújítani – 30 év hátrányunk van, de nekiállunk” – magyarázkodott Lázár János építési és közlekedési miniszter szeptember elején, nem sokkal azután, hogy a nyári totális vasúti káosz betetőzéseként kisiklott egy vonat a Keleti pályaudvarnál. Arról a miniszter megfeledkezett említést tenni, hogy a 30 év hátrány ledolgozását már 14 éve megkezdhette volna az Orbán-kormány, de a jelek szerint az emberek Lázár Jánosnál kevésbé feledékenyek. A Publicus Intézet Népszava számára készült felmérése szerint ugyanis a kérdezettek kétharmada – 67 százaléka – úgy véli: ma már nem elfogadható magyarázat a vasút állapotára a súlyos örökség, a 30 éves hátrány. A Fidesz-szavazók türelme is fogyni látszik: ugyan még biztos többségben vannak azok, akik elfogadhatónak tartják Lázár János érveit, de negyedük már úgy véli, hogy nem hivatkozhatna erre a kormányzat.

ÍGÉRET

LÁZÁR JÁNOS
közlekedési miniszter sorra jelentette be a nagyszabású vasúti fejlesztéseket, de egyelőre ezekből semmi sem látszik

Az életkor, iskolázottság és nemek szerint is reprezentatív, szeptember közepén készült felmérésben még látványosabban rajzolódott ki a közlekedéspolitika felelőssége, amikor arra a kérdésre kellett felelni, eleget áldoztak-e az Orbán-kormányok az elmúlt 14 évben a vasút fejlesztésére. Csak 9 százalék vélte úgy, hogy megfelelő volt az ágazat finanszírozása, 77 százalék kevesellte a ráfordításokat, 14 százalék nem válaszolt. Az ellenzéki szavazók körében – csekély meglepetést okozva – elsöprő többségben voltak azok, akik szerint nem költöttek eleget a vasútra. Az viszont váratlan, hogy még markánsabban mutatkozott meg a kormánypártiak elégedetlensége: csak 29 százalékuk találta rendben lévőnek a vasúti közlekedésre jutó összeget, 40 százalék elégedetlen volt, és feltűnően sok alany, a kérdezettek mintegy 30 százaléka nem tudott vagy nem akart felelni erre a kérdése.

Mivel a kérdezettek nagy többsége szerint a kormány nem költött eleget a MÁV-ra, vagyis nem sikerült ledolgozni a hátrányt, sokak szerint továbbra is velünk vannak a múlt hibái. Szokatlan módon a kormánypárti és ellenzéki szavazók körében egyaránt a kérdezettek mintegy fele vélte úgy: a vasúti problémák halmozódása a múlt örökségével, a rossz állapotban lévő pályákkal, vonatokkal magyarázható. Az összes válaszadó közel harmada a közlekedéspolitikát, 6 százaléka a MÁV vezetését okolta, és csak 1 százaléknyian voltak akik, akik a vasúti dolgozók felelősségét firtatták.

Nemcsak a vasút eddigi finanszírozása, hanem az ágazat jövőbeli támogatása is kérdéseket vet fel, különösen az ellentmondásos kormányzati kommunikáció miatt. Lázár János tavaly júliusban 1200 milliárdos vasútfejlesztést jelentett be, ez év nyarán viszont már csak 800 milliárdos tervről beszélt. Lapunk próbálta megtudni, hogy hová tűnt 400 milliárd forint, de Lázár János csak annyit közölt, hogy a mostani akcióterv részben azonos a tavalyival. Nemrég viszont már arról beszélt: a 800 milliárdos akcióterv az 1200 milliárdos vasútfejlesztési csomag része. Azt ugyanakkor továbbra sem részletezte, hogy a 400 milliárdos különbözetet a vasútra költik-e, és ha igen, akkor mikor, mire. A Publicus felmérése még azelőtt készült, hogy a tárcavezető részben magyarázatot adott volna a 400 milliárdos különbségre, de az így is sokatmondó: a kérdezettek 74 százaléka elfogadhatatlannak tartotta volna a vasút fejlesztésére szánt összeg csökkentését.

45 százalék
Ilyen arányban vélik az utasok, hogy a tarifák a szolgáltatás színvonalának megfelelőek

Ön szerint a vasútnál az utóbbi hónapokban történtek miatt le kellene mondania Lázár János közlekedési miniszternek?

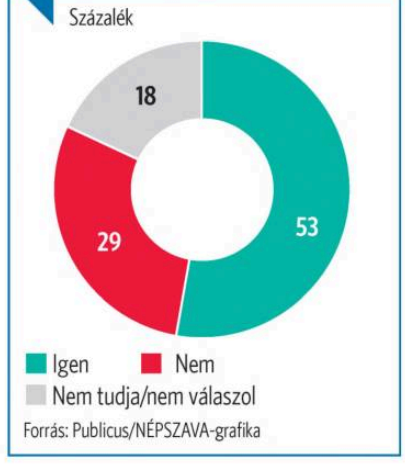

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

Nem jó, de legalább nem túlárazott

Dől a panasz azokból, akik nemcsak hírből ismerik a vonatokat, hanem utaznak is azokkal. A kérdezettek 30 százaléka állította, hogy szinte minden utazása során akadt valamilyen probléma a vasúttal. 23 százaléknyian gyakran találkoztak gondokkal. Az utasok 29 százalékának ritkán van panasza, 15 százalék pedig azt mondta, vonatozásai során soha nem volt gondja. Arra a kérdésre, hogy melyek voltak a legnagyobb problémák a vasúti közlekedésben, jellemzően a késést, az elavult járműveket, a klíma hiányát vagy meghibásodását és a tisztasági gondokat jelölték meg a válaszadók. Talán a nyári végi, a Keleti pályaudvarnál történt kisiklásnak is szerepe volt abban, hogy a magyar vasúti közlekedést a kérdezettek 53 százaléka tartja biztonságosnak, harmaduk viszont nem érzi annak ezt a közlekedési formát.

A sok panasz után némiképp meglepő, hogy amikor összességében kellett megítélni a vasúti közlekedést, akkor kiderült: 47 százalék elégedett vagy inkább elégedett, 46 százalék pedig nem vagy inkább nem. Majdnem minden második utas – a kérdezettek 45 százaléka – úgy vélte, hogy a MÁV árai a szolgáltatás színvonalának megfelelőek. Csupán 8 százalékuk válaszolta azt, hogy a vasúti jegyek árai magasak.

Ahogy a jegyárakkal, úgy a még mindig viszonylag újnak számító megye- és országbérletekkel is elégedettek az emberek. A kérdezettek 61 százaléka szerint jó döntés volt azokat bevezetni. A fideszesek körében szinte mindenki örül ennek, az ellenzékieknél pedig csekély az elutasítók száma – igaz, feltűnően sokan, 49 százaléknyian nem akartak vagy nem tudtak válaszolni. A felmérést összeállítók arra is kíváncsiak voltak, vajon a megkérdezettek szerint többen ülnek-e vonatra, amióta bevezették a megye- és országbérleteket. A kérdezettek többsége nem tudott erre felelni, de a válaszadók 42 százaléka szerint forgalomnövekedést okozott a bérlet, 13 százalékuk szerint nem. Jól érzékelték ezt a válaszolók: a Népszava írta meg a nyáron, hogy a MÁV adatai szerint ez év júniusában 62 százalékkal több utazás történt a vasúton, mint egy évvel korábban. Az már más kérdés, hogy azt nem tudni, ez jó vagy rossz hír. Az olcsó bérletekkel ugyanis az Orbán-kormány elérte, hogy sokkal több embert csábított arra a vasútra, amely 2023-ban jóval kevesebb utast sem tudott zökkenőmentesen kiszolgálni a nyári főszezonban. Az ez év nyári túlterheltség emlékezetes pillanata volt, amikor maga a MÁV kérte az embereket egy forró hétvége előtt, hogy csak az üljön vonatra, akinek nagyon muszáj.

Hatott az uniós nyomás Erasmus-ügyben

OKTATÁS A politikai felső vezetőket, országgyűlési képviselőket, polgármestereket, kormány- és miniszteri biztosokat s más, a közigazgatási törvény hatálya alá tartozó szakmai vezetőket és köztisztviselőket is száműzné a kormány a „modellváltó” egyetemek kuratóriumaiból és felügyelőbizottságaiból – derült ki egy friss törvénymódosító javaslatból.

Ha a – hvg.hu által először szemlézett – javaslatot elfogadják, a korlátozás azokra vonatkozik majd, akik az egyetemi megbízatásuk kezdetekor, vagy az azt megelőző egy évben a fenti tisztségek valamelyikét betöltötték. Kikötnék azt is, hogy a közérdekű alapítványokhoz kiszervezett egyetemek kuratóriumaiba, felügyelőbizottságaiba csak olyanok ülhetnek be, akik rendelkeznek „a tisztség betöltéséhez szükséges függetlenséggel, feddhetetlenséggel, pártatlansággal és integritással” – azt, hogy ez megvalósul-e, az Állami Számvevőszék vizsgálja majd.

Mindezen felül megszabják, hogy a mostani, élethosszig tartó kinevezés helyett a kuratóriumi és felügyelőbizottsági tagok megbízatása hat évre szólhat, és legfeljebb egy alkalommal választhatók újra, valamint vagyonnyilatkozatot is tenniük kell. További korlátozásként tervezik előírni azt is, hogy a tagok egyszerre csak egy intézményben tölthetnek be tisztséget.

Ha a törvénymódosítást elfogadják, az több érintett egyetemen is változásokat hoz majd. A kecskeméti Neumann János Egyetem kuratóriumának jelenleg is tagja Lezsák Sándor, az Országgyűlés fideszes alelnöke. Az Óbudai Egyetem kuratóriumának elnöke Cser-Palkovics András, Székesfehérvár fideszes polgármestere. A Dunaújvárosi Egyetem kuratóriumának elnöke Süli János KDNP-s parlamenti képviselő. Az Állatorvostudományi Egyetem kuratóriumi tagja Fazekas Sándor fideszes országgyűlési képviselő. De távozhat a Debreceni Egyetem kuratóriumából Szólláth Tibor egykori fideszes honatya is, aki 2024 októberéig Hajdúnánás kormánypárti polgármestere volt.

A törvénymódosítást az EU nyomására kényszerült kidolgozni a magyar kormány, miután az uniós kormányok képviselőiből álló EU Tanács 2022 decemberében kizárta az uniós finanszírozású Erasmus+ csereprogramból és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési programból azt a 21 magyarországi egyetemet, amely az elmúlt években „modellváltáson” esett át. Brüsszel ugyanis összeférhetetlennek minősítette, hogy az egyetemek irányító testületeit ellepő fideszes vagy kormányközeli politikusok, tisztviselők dönthetnek EU-s támogatások felhasználásáról is.

Lezsák Sándor is távozhat a Neumann János Egyetem kuratóriumából

Az idei tanévtől az érintett 21 egyetem hallgatói már egyáltalán nem vehetnek részt az Erasmus programban, az intézmények jelentős uniós támogatásoktól estek el. Bár a kormány létrehozta az Erasmust helyettesítő Pannónia programot, az nem aratott nagy sikert a magyar hallgatók körében. Mint a Népszava megírta, augusztusban valamivel több mint 200, szeptemberben több mint 500 hallgató ment külföldre tanulni a Pannónia programmal, míg az Erasmusban tavaly még mintegy 10 ezer magyar hallgató vehetett részt.

JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

„Idős a volánnál”

FOTÓ: LUCIGERMA

Több újdonság is lehet az új KRESZ-ben – írta a 24.hu az Építési és Közlekedési Minisztérium (ÉKM) szakértőkkel folytatott háttérbeszélgetése alapján. Ilyen újdonság lehet a tanuló vezetőket jelző matricához hasonló önkéntes jelzés bevezetése az idős sofőrök esetén, amely egy „Idős a volánnál” feliratú, a veszélyjelző táblákhoz hasonló, piros, háromszög alakú matrica lehet. NÉPSZAVA

Családi nap a kormányfővel

Családi napra toborozza az árvízvédekezésben részt vevő tűzoltókat, vízügyeseket, önkénteseket és családjaikat a kormány október 23-án. A hvg.hu szerint ebben az a figyelemre méltó, hogy pont oda és akkorra, ahol Orbán Viktor a hivatalos állami megemlékezésen mond beszédet. A portál szerint a vízügy ingyen buszoztatja a dolgozókat a helyszínre. A jelentkezőknek állítólag azt mondták, nem lesz kötelező meghallgatni a miniszterelnököt. Az Országos Vízügyi Igazgatóság szerint az eseményen más program is lesz: „a résztvevőket színes gyerekprogramokkal, koncertekkel és ebéddel várják”, a rendezvényen pedig „köszönőbeszédet” mond Orbán. NÉPSZAVA

Rokonok a bizottságba

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Többek között saját fiát is a helyi pénzügyi és gazdasági bizottság tagjának javasolta Kovács Péter fideszes XVI. kerületi polgármester – erről a Momentum helyi politikusa, Hollai Gábor írt. Kovács a korábbi fideszes országgyűlési képviselő fiát is delegálta. Az öt évre szóló megbízatásért havi bruttó 117 ezer forint tiszteletdíj jár. NÉPSZAVA

Fellegi lesújtó véleménye Lázárról

„Lázár egy gátlástalan politikus, aki nélkülözi azokat az aggályokat, amelyeket te megszoktál az országodban” – hívta fel Andreas Rudasnak, az RTL Group Magyarországért is felelős regionális vezetőjének a figyelmét Fellegi Tamás, a második Orbán-kormány minisztere, RTL-es tanácsadó abban a levélben, amellyel a Lázár Jánossal való tárgyalásra készítette fel a médiacsoport vezetőjét. A Media1 birtokába jutott levél az előtt a találkozó előtt készülhetett, amelyen megszületett az alku Lázár és az RTL között arról, hogy a csatorna cserélje magyar vezetőkre az addigi menedzsmentjét, cserébe a kormány eláll a tervezett reklámadó bevezetésétől. NÉPSZAVA

Se közmunka, se ingyenfa

VIDÉK Információink szerint Versend adóssága megközelítheti a 300 millió forintot, miközben a falu évente 250-280 millióból gazdálkodik.

UNGÁR TAMÁS

A 900 lelkes Versend a nyáron fizetésképtelenné vált, ezért a dél-baranyai falu önkormányzatánál adósságrendezési eljárás indult. A hitelezők október 15-éig jelenthették be követeléseiket. Megkérdeztük a falu pénzügyi gondnokát, Nagy Lászlót, hogy ez alapján mekkora összegre rúg az önkormányzat tartozása. A gondnok időt kért a válaszra, mivel a falu bizonyos követeléseket vitat még, ám Nagy László nem cáfolta azt az információnkat, hogy az önkormányzat adóssága megközelítheti a 300 milliót. Ez Versend esetében jelentős összeg, hisz a falu évente 250-280 millióból gazdálkodik. Nagy László nem kívánta megnevezni a kényszerű hitelezőket, annyit azonban elárult, hogy a legnagyobb összeggel a magyar államnak tartozik a település. Ez abból ered, hogy a kapott állami támogatásokat nem a megfelelő célra költötte el a falu, s az állam most visszaköveteli ezeket a pénzeket.

Hogy a falu tartozásának hányad részét tudja majd törleszteni, annak prognózisára nem vállalkozott a pénzügyi gondnok. Az önkormányzatnak van néhány ingatlanja, ám ezek piaci értéke és eladhatósága eleve kérdéses. A falu a most folyó eljárás miatt legalább egy évig nem vehet részt pályázatokon, így még az eddiginél is kevesebb forráshoz jut. Az is várható, hogy nem jut majd pénz a közmunkások bérére. Nyáron 6-7, télen 10-14 közmunkást foglalkoztat az önkormányzat, ők erre a megélhetési lehetőségre aligha számíthatnak.

Versend gazdálkodásának törvénytelenségeiről már írtunk márciusban. A helyi iskola és óvoda 130 növendéke időnként nem kapott ebédet, mert az önkormányzat nem fizetett a menzaszolgálatot biztosító Véménd önkormányzatának. Összességében mintegy 300 napi ebéd árával, 20 millió forinttal tartozott a versendi önkormányzat. De arra is volt példa, hogy Versendnek nem maradt pénze az óvodai dolgozók bérére, ezért 5 millió forintot kért a közeli várostól, Bólytól. A pénzt a falu meg is kapta, de meg se próbálta visszafizetni, miközben Bólynak további 5 millióval tartozott az orvosi szolgáltatásokért. Tucatnyi szolgáltatónak és vállalkozásnak is adósa maradt az önkormányzat.

Versend 2010-től háromszor megválasztott polgármestere, Kárász István nem volt hajlandó arról beszélni, miért került a község csődbe. Az egyértelmű volt, hogy az eladósodásban meghatározó szerepe volt a falu első emberének, hisz ő döntött arról, hogy az önkormányzat melyik számlát fizeti ki és melyiket nem. A szabálytalan pénzügyi manővereket sem a kincstár, sem a kormányhivatal nem állította le. Ennek miértjéről akkor meg is kérdeztük a kincstárt, ám nem reagáltak a levelünkre. A Baranya Vármegyei Kormányhivatal pedig azt válaszolta, hogy a gazdálkodási kérdésekkel nem foglalkoznak, ők az önkormányzat működésének törvényességét ellenőrzi. Jeleztük, hogy amikor a faluvezető a gyerekek ebédjére kapott támogatást rendszeresen másra költötte, akkor jogszerűtlenséget követett el, így talán közbe lehetett volna avatkozni. A kormányhivatal erre az észrevételünkre nem válaszolt.

Amúgy Kárászt kétszer is elítélte a bíróság. Először 2017-ben, üzletszerűen elkövetett költségvetési csalásért pénzbüntetést róttak ki rá. A bűne az volt, hogy két, csak papíron foglalkoztatott közmunkás bérét – 1,2 millió forintot – a saját számlájára utalt. 2023-ban is költségvetési csalásért marasztalták el, mivel egy nem létező beruházásra vett ki a falu kasszájából 4 és fél milliót. A Pécsi Törvényszék felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, és kimondta, hogy Kárász méltatlan a polgármesteri posztjára. Kárász fellebbezett, s az ügy végül eljutott a Kúriára, ahol 2024. február 20-án jogerőssé vált a méltatlanságról hozott verdikt. A kormányhivatal azonban csak március 12-én menesztette Kárászt. Addigra már újra megvádolták az 50 éves férfit, ezúttal különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalással.

A vádirat szerint Kárász 2017. január és 2021. november között 74 millió forintot utalt a saját számlájára a falu pénzéből. Emellett valótlan számlákat fogadott be – például hóeltakarításról, jégmentesítésről, csőtörésről –, s az ezért „járó” 3 milliót is ő vette fel. A falu pályázatot nyújtott be a nemzetgazdasági tárcához önkormányzati épületek korszerűsítésére, az e célra kapott 19 millióból 14 eltűnt, a kifizetetlen kivitelező pedig 40 százalékos készenlétnél levonult a munkaterületről. A felsorolt szabálytalanságok miatt a vádbéli kár összesen 91 millió forint. A per a napokban elkezdődött, s az első tárgyalási napon a magát ártatlannak mondó Kárász Istvánt hallgatták volna meg, ám ő nem tett vallomást. A tárgyalás januárban folytatódik.

Ha Kárászt elítélik, az önkormányzat megpróbálja visszaszerezni a számlájáról eltűnt pénzeket a volt polgármestertől. Már ha lehetséges, mert információnk szerint eddig sem a nyomozó hatóságok, sem a falu nem tett kísérletet Kárász vagyonának zárolására.

Beszéltünk Versend új polgármesterével, Páger Ferenccel, aki elmondta, hogy lát esélyt arra, hogy faluja kilábol nehéz helyzetéből. Erre az is reményt ad, hogy a tavaszi választáson elbuktak azok a képviselők, akik asszisztáltak Kárász csődöt eredményező tevékenységéhez. Ám azt a megújult testület se tudja megoldani, hogy államilag finanszírozott tűzifához jussanak a rászoruló versendiek, mivel a korábbi faluvezetés elmulasztott erre pályázni. Így ezen a télen 230 helybéli család elesett ettől a juttatástól.

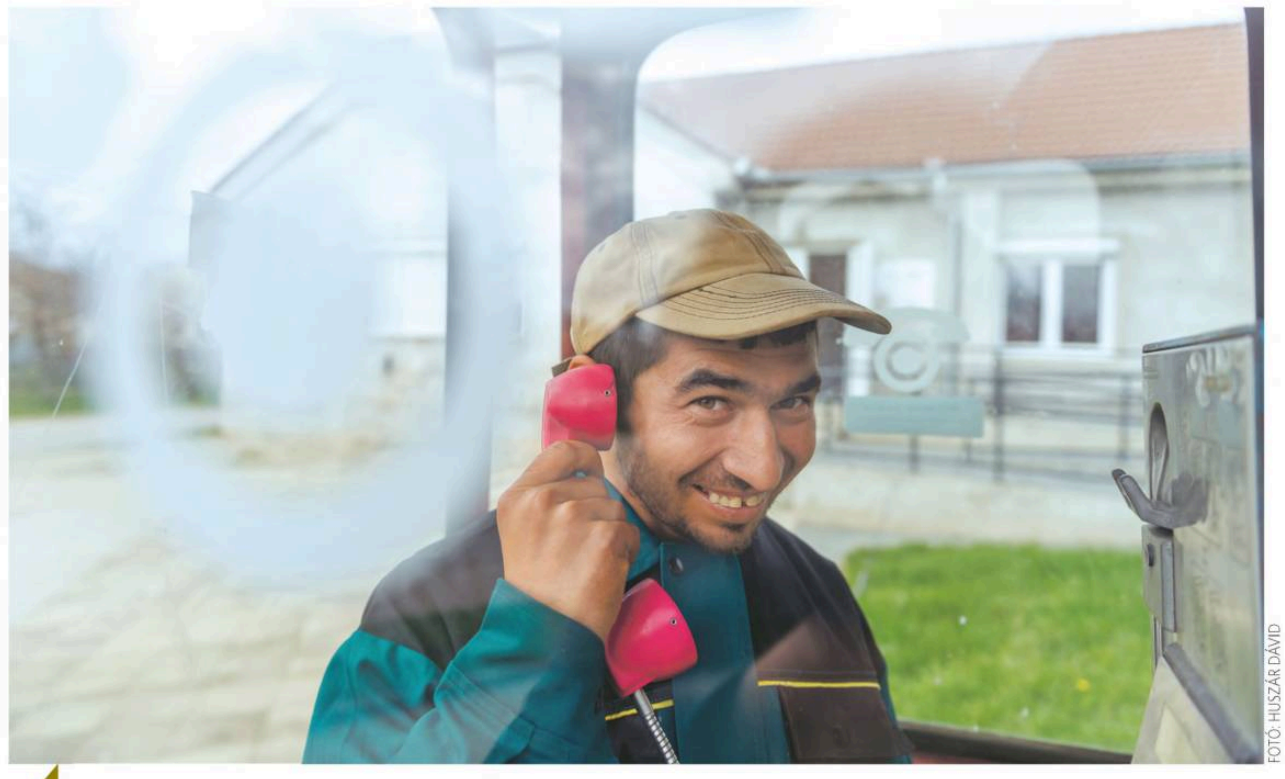

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Baranya megyei település egyik lakója. Komoly a baj

REMÉNY

PÁGER FERENC: Reményt ad, hogy a tavaszi választáson elbuktak azok a képviselők, akik asszisztáltak a volt polgármester csődöt eredményező tevékenységéhez.

> A vádirat szerint a volt polgármester 2017. január és 2021. november között 74 millió forintot utalt a saját számlájára a falu pénzéből. Úgy tudjuk, eddig sem a nyomozó hatóságok, sem a falu nem tett kísérletet a férfi vagyonának zárolására.

Remek kapcsolatok

A versendiek szerint a hivatalok azért nem léptek fel Kárász ellen, mert a polgármester remek kapcsolatot ápolt a kormánypárti politikusokkal, s ők hálásak voltak neki. Kárász 2022-ben arra ösztönözte a falu lakóit, hogy a parlamenti választáson a Fideszre szavazzanak. A versendiek meg is tették ezt: 82 százalékban a kormánypárti jelöltre voksoltak.

Orbán: tüske, szálka

KORMÁNYFŐ – Amit mi csinálunk Magyarországon, az nagyjából az, amit az európai nép is szeretne látni otthon – így vonta le a tanulságot az elmúlt napokban zajlott EU-csúcson történtekből Orbán Viktor szokásos rádióbeszédében. – Mivel mi Európában egyedül vagyunk a háború és a migráció kérdésében is, ezért Magyarország a többi kormánynak szemet szúró tüske, szálka a köröm alatt – fogalmazott a kormányfő, hozzátéve: „a legnagyobb baj velünk, hogy sikeresek vagyunk”. Szerinte ugyanis míg Németország stagnál, Magyarországon idén 1,5-1,8 százalékos növekedés lesz, ami jövőre már eléri a 3 százalékot. Azt is mondta, hogy Svédországgal, Franciaországgal szemben nálunk nincs bűnözés és nincs terrorveszély. A Magyar Péter-féle Tisza Pártról Orbán azt mondta: „Aki az Európai Néppártba belép, az a magyar társadalom érdekei ellen van.” (A Fidesz–KDNP előző pártcsaládja az EPP volt.) NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/MINISZTERELNÖKI SAJTÓIRODA/FISCHER ZOLTÁN

A kormányfő szokásos pénteki programján

Nincs két szektorra szakember

INTERJÚ Vannak doktorok, akik már itthon is elérték az amerikai fizetéseket – erről is beszélt lapunknak Fábián Lajos, az egyik legnagyobb hazai magánegészségügyi szolgáltató, a TritonLife csoport társalapító tulajdonosa, vezetője, a VOSZ egészségügyi tagozatának elnöke.

Szöveg:
DANÓ ANNA

Fotó:
LADJÁNSZKI MÁTÉ

A kormányzat színt vallott, és kínál egy lehetőséget a magánszolgáltatóknak arra, hogy közfinanszírozáshoz juthassanak. Eszerint ha egy piaci szereplő képes a külföldi centrumokban elérhető, ritka szolgáltatásokat itthon olcsóbban nyújtani, akkor a hazai egészségbiztosító náluk vásárolja majd meg az ellátást. Vannak olyan ellátásaik, amelyekre szerződhet önökkel az állam?

Nincsenek. A hírt ugyan én is láttam, de nagyon nehezen tudom értelmezni. Tudomásom szerint a nagyon kurrens, delikát ellátásokat lehet megvásárolni külföldön. Van arra is példa, hogy rászoruló magyar betegek egyedi engedélyekkel kijutnak nagy, speciális centrumokba gyógykezelésekre. Ám ezek általában olyan terápiák, amiket az egyébként az innovatív orvosi szolgáltatásokban élenjáró hazai orvostudományi egyetemi klinikák sem végeznek. Ezek sok százezer eurós műtétek, gyógykezelések, amiket nyilván az ellátási piramis csúcsán lévőknek sem éri meg itthon csinálni. Ha nekik nem éri meg, akkor egy magánszolgáltató sem képes azt gazdaságosan ellátni. Nincsenek is erre felkészülve. Tehát én ezt a módosítást továbbra sem értem, remélem, hogy még lesz valami tisztázó kör a részletekről.

A tárca példaként a gerincgyógyászati központot említette, ahonnan gerincstabilizáló műtéteket vásárol a lakosságnak.

Az Országos Gerincgyógyászati Központ egy nagyon magas szakmai színvonalú gyógyító egység, régóta és jelentős közfinanszírozással működik, és mellette végez magánellátást is. Ezt sem tudom pontosan illeszteni ebbe a képbe, hiszen ez nem újdonság.

Kicsit másként kérdezem: mit üzent önöknek ez a módosító javaslat?

Nem akarok ebből viccet csinálni, de nekem semmit. Ha az értelme az, ami a Népszavában megjelent, akkor nekünk, a magánszférának semmit. De a várólistán lévő pácienseknek sem tesz sokat hozzá a problémáik megoldásához. Legyünk fairek: ha most én ülnék a másik oldalon, a jelenlegi szűkös büdzsé mellett nagyon nehéz lenne azt mondanom, hogy megnyitom – az egyébként önmagában szigetszerűen sokkal gazdaságosabban működő magáncégek számára – a közkasszát. Még azzal együtt is, ha egyébként hozhatna politikai sikert, ha egy életen át járulékot fizetők állami támogatással a magánban gyorsabban és a mostani ár feléért juthatnának például csípőműtéthez. Csak ez a gesztus is óriási pénzkiáramlással járna.

Mekkorával?

Ezt senki nem tudja megbecsülni. Nagyobb kapacitást tud a magánszektor átvállalni azokból a kurrens ellátásokból, amelyekben hosszúak a várólisták, évente sok ezer ilyen műtét biztosan elvégezhető. Még úgy is, ha kizárólag olyan intézmények juthatnának lehetőséghez, amelyekben van 24 órás állandó orvosi ügyelet, intenzív ellátó szakember. Egyébként a szakember a kapacitásaink szűk keresztmetszete, különösen hogy az Országos Kórházi Főigazgató dönti el, hogy az állami kórházakban munkát végző orvos, szakdolgozó vállalhat-e mellékállást. Nincs két szektorra való szakember Magyarországon, sőt talán már egyre sincs.

Az állami szférában dolgozó orvosok körülbelül hány szolgáltatónál vállalnak feladatot?

A VOSZ-nak erről nincs adata, mi – ez a TritonLife-ot jelenti – azon vagyunk, hogy a nálunk feladatot vállalóknál minél nagyobb munkaidőszegmenst tudjunk kitölteni az itteni munkával. Magam is ismerek olyan kollégákat, akik 3-4-5 magánintézményben is dolgoznak. Egy orvos harminc évet tanul azért, hogy pályakezdő lehessen a saját szakterületén. Ezt követően pedig nagyon szűk az az időablak, amíg jövedelmet tud szerezni. Így érthető, ha valaki orvosként az aktív éveiből kihozható maximumra törekszik. De annak határt kéne szabni, hogy kurrens szakmákban – mint ahogyan erről már a Portfóliónak is beszéltem – valaki egyetlen 60-70 perces műtétért annyit követeljen, mint az állami rendszerbeli havi bére. Ez már 9 számjegyű fizetéseket jelent és 600-700 milliós évi jövedelmet, amit már az égvilágon semmi sem indokol. A világon nagyon kevés hely van, ahol ezt el lehet érni, jobbára az Amerikai Egyesült Államokban vannak ilyenek, ott is ritkán.

Milyen szakmákban lehet itthon ekkora jövedelemre szert tenni?

Néhány kurrens, operatív szakmában, például ortopédia, nőgyógyászat. A kilenc számjegyű jövedelem fenntarthatatlan, mert egyetlen magánszolgáltató sem tudja huzamosan ezeket a magas orvosi díjakat finanszírozni.

Az extra bérigények letörésére miért nem szerződtetnek Indiából vagy a világ más tájáról specialistákat?

Magam is orvos és orvospárti is vagyok, nem a kollégák sarokba szorítása a cél, és nem dolgozom a bérigényük letörésén. Kiegyezéspárti vagyok. De más szempontból sem lenne jó megoldás, és nem is így működik. Például a nyelv ismerete nélkül nem lehet gyógyító munkát végezni, és akkor még nem is említettük, hogy a magyarokkal kapcsolatos közgondolkodás miatt nem nagyon bíznak az idegen kultúrákból érkezőkben. Azaz az indiai orvosok alkalmazását nem látom megoldásnak.

Mekkora szolgáltatástömeget vesz le a közellátásról a magánegészségügy?

Nincs statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségük az ellátóknak. Csak azt tudjuk, amit a különböző kutatások megmutatnak. Nemrég a Szinapszis Kft. azt mérte, hogy a fővárosban a szakorvosi ellátásra szorulók több mint kétharmada a magánellátóknál kezdi.

Azért ez így elég soknak tűnik, hiszen az emberek nagy többsége még a fővárosban sem engedheti meg magának a magánellátást.

Meglehet, hogy a levegőbe lövöldözünk ezzel az adattal. Számomra azért hihető, mert a feleségemmel, aki az állami rendszerben orvos, hetente több olyan napunk is van, amikor a munkaidőnk nagyobb része azzal telik, hogy próbálunk valakinek a rendszerben ellátást találni vagy betegutat szervezni. Ezzel nem vagyunk egyedül, a probléma rendszerszintű.

Egykori baleseti sebészként mit gondol, hol kéne a hazai egészségügyi ellátórendszeren igazítani, amputálni?

Már nem vagyok baleseti sebész, de vágni még talán tudok. Saját problématérképemet sokszor elmondtam már: ebben benne van, hogy túl keveset költ Magyarország az egészségügyre, nincs átgondolt egészségpolitikai mesterterv, kiszámíthatatlan a szabályozás, gyorsan változó és leginkább ad hoc politikai érdekeket szolgáló, de csak a részleteket igazító intézkedések történek. Az első és legfontosabb feladat: megérteni, hogy nincs két szektor. Ha valaki megbetegszik, nem érdekli, hogy ott, ahol kezelik, kié az épület, ki adja az orvos fizetését. Gyógyulni akar. A két rendszernek harmóniában kellene működnie, ezt pedig úgy lehet megteremteni, ha felülemelkedünk, és újrarajzoljuk az ellátási térképet. Tanmeseként szoktam emlegetni azt, amikor volt szerencsém a szlovákiai sürgősségi ellátás újratervezésében részt venni. A Dzurinda-kormány alatt egy neves szakemberekből álló csapat lépésről lépésre – kezdve onnan, hogy hol élnek legsűrűbben az emberek, mi az a legtávolabbi pont, amit még az adott sürgősségi ponttól tíz percen belül el lehet érni, hová kell az útviszonyok miatt helikoptert biztosítani, hová elég csak a rohamkocsi, odáig, hogy egy-egy ilyen pont működtetéséhez hány orvos, egyéb szakember, milyen eszközök, mennyi benzin, azaz mennyi pénz kell, hogyan lehet józanul, észszerűen finanszírozni – tervezték meg. Aztán pályázatot írtak ki a működtetésre, a pontok többségét egy dán szolgáltató vitte. Ám az ezt megelőző tervező munka számomra azóta is iskolapélda, mert csak így lehet egy rendszer feltételeit biztosítani. Értem azt is, ha én vagyok a választókerületi elnök, és a körzetemben lévő kis kórházat, amely már alig képes valamilyen ellátásra, a józan ész nevében valakik be akarják zárni, akkor nyilván szólok a főnöknek, hogy a következő választáson baj lesz. Ezt ne tegyék! Gond az is, hogy azok sem értik, akik ott élnek, hogy ezekben az intézményekben – tisztelet a kivételnek – nagyon kurtított ellátással találkozhatnak. Ha megbetegszik, hiheti, hogy kórházba került, mert ez van kiírva az épületre, de azért, amiért odavitték és amire szüksége lenne, azt már biztosan nem tudják ott nyújtani neki. A köz- és magánellátásnak, még ha a finanszírozását rendbe is tennék, egy szektorként is meg kellene feszülnie, ha azt a gyógyítási igényt ki akarná elégíteni, ami Magyarországon van. A nem fertőző krónikus betegségek – az elhízás, a cukorbetegség, a daganatok, szív- és érrendszeri megbetegedések, a sztrók, az infarktus satöbbi – okozta halálozási mutatókkal elég rosszul állunk. Azaz jó irány a kormányzat erőfeszítése a szűrések erősítésére. Más kérdés, hogy mi történik azokkal, akiket kiszűrnek.

Hogyan kéne jobban csinálni?

Ma a kórházainkban kezelt krónikus betegek nagy százaléka – brutális, amit mondok – részben önmaga tehet arról, hogy ott van. A legtöbb krónikus betegség ugyanis visszavezethető az évtizedeken át tartó, egészségromboló életmódra, aminek része az elhízáshoz vezető egészségtelen táplálkozás, a mozgáshiány, a dohányzás, alkoholfogyasztás. Persze ez így nem fair, mert nincs edukáció, az emberek leélik az életüket úgy, hogy nem tudják, mit és menynyit esznek, és annak sincsenek tudatában, mi a következménye. És egyébként is, úgy hiszik: nekik jár az ellátás. Még családi körben is gyakran elmondom, abban, hogy megbetegszik valaki, legtöbbször van saját felelőssége. Ezért kellene egy olyan rendszerben gondolkodni, ahol a beteg megkapja az ellátást, és annak a költségeit nemcsak az adófizetők állnák, hanem éppúgy, mint a casco biztosításoknál, vállalnia kellene önrészt. Éltem Svájcban a családommal, havi 536 frankért cserébe kellett választanom egy magánbiztosítót, amely ezért a pénzért a fogászatot kivéve teljes ellátást biztosított. Ha orvosi szolgáltatást vettem volna igénybe, kellett volna fizetnem 50 vagy 100 frankot, és minden költséget, ami efölött volt, a biztosító állt volna. Az 536 frankos járulék a jövedelmem 2,5 százaléka volt. A kantonban, ahol éltünk mindenki százalékosan ennyit fizetett a jövedelméből az egészségügyi ellátásáért.

Jó irány a kormányzat erőfeszítése a szűrések erősítésére. Más kérdés, hogy mi történik azokkal, akiket kiszűrnek – mondta Fábián Lajos

> Még családi körben is gyakran elmondom, abban, hogy megbetegszik valaki, legtöbbször van saját felelőssége. Ezért kellene egy olyan rendszerben gondolkodni, ahol a beteg megkapja az ellátást, és annak a költségeit nemcsak az adófizetők állnák, hanem éppúgy, mint a casco biztosításoknál, vállalnia kellene önrészt.

FÁBIÁN LAJOS

Orvos, vállalkozó, marketing-, egészséggazdasági és egészségbiztosítási szakember. A kelet-közép-európai térség átalakuló posztszocialista egészségügyi rendszereinek kiváló ismerője, több mint három évtized alatt 15 országban szerzett releváns tapasztalatokat. Most a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének (VOSZ) társelnöke és egészségügyi tagozatának elnöke, a TritonLife csoport társalapító tulajdonosa, elnöke. 63 éves, hat unokája van, a „Magyar Gazdaságért" díj kitüntetettje.

€/HUF 399,87 ↓ -0,1% | $/HUF 368,42 ↓ -0,29% | CHF/HUF 425,45 ↓ -0,31%

LAPSZÉL

Egy példa a semleges gazdaságpolitikára

FORRÁS: NEMZETGAZDASÁGI MINISZTÉRIUM

Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter meghívására Magyarországra látogatott Tan Jiong, a China Development Bank (CDB) elnöke. Nagy Márton a találkozón hangsúlyozta: a magyar–kínai kapcsolatok soha nem voltak még olyan kedvezőek, mint most, ezalól pedig nem képeznek kivételt a finanszírozási együttműködések sem. A nemzetgazdasági miniszter kiemelte: a magyar kormány átfogó gazdaságfejlesztési stratégiát dolgozott ki, és számos új infrastrukturális projekt kezdeményezése van, amelyek megvalósításában nagymértékben számít a kínai pénzintézetekre, így a CDB-re is. NÉPSZAVA

Most a gázolaj lesz olcsóbb

A hétvégén csökkennek az üzemanyagárak, a gázolaj nagykereskedelmi ára bruttó 5 forinttal kerül kevesebbe szombattól. A hét hátralévő részében a benzin ára már nem változik. Pénteken egy liter 95-ös benzin átlagára literenként 605 forint volt, a gázolajé pedig 606 forint. NÉPSZAVA

Egyre több hitelt vesz fel a lakosság

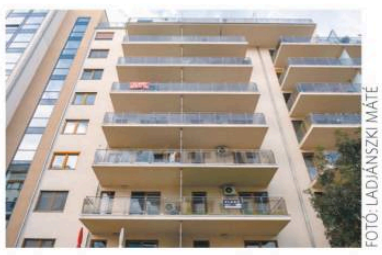

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Egyre hosszabb időre adósodnak el a magyar háztartások és egyre nagyobb arányban finanszírozzák hitelből lakásvásárlásaikat – hívja fel a figyelmet a jegybanki adatok alapján Gergely Péter, a BiztosDöntés.hu pénzügyi szakértője. Egy év alatt 23,2 százalékról 36,4 százalékra emelkedett a folyósításokon belül azon lakáshitel-szerződések aránya, ahol a lakás forgalmi értékének több mint 70 százalékát kitevő összegű hitelt vettek fel a családok. Ez összefügghet azzal, hogy az olcsóbb finanszírozás miatt sokan nekiindultak a hitelpiacnak, de azt is visszaigazolhatja, hogy az ingatlanárak is emelkedésnek indultak az inflációs válság után. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 228,2	↑	+0,14%
Mol		
2644 Ft	↑	+1,23%
MTelekom		
1074 Ft	↓	-0,74%
OTP		
18 930 Ft	↓	-0,63%
Richter		
10 960 Ft	↑	+0,74%

Beindult az Airbnb-hatás

SZÁLLÁSHELY Eladó lakásokat és árcsökkenést eredményezett a szeptemberi terézvárosi Airbnb-népszavazás.

ÁBRAHÁM AMBRUS

FOTÓ: ZAGYI TIBOR

Ugyan csak januártól szűnik meg a rövid távú lakáskiadás, az airbnb-s szállásnyújtás lehetősége Budapest VI. kerületében, a szeptemberi népszavazásnak már most nyoma van Terézváros ingatlanpiacán – mondta a Népszavának Balogh László, az Ingatlan.com vezető gazdasági szakértője. Az oldal adatai szerint augusztus óta egészen mostanáig az 50 négyzetméternél kisebb lakások – klasszikusan ezeket használják a tulajdonosaik airbnb-s kiadásra – négyzetméterárai mintegy 5 százalékkal, 1,037 millió forintra csökkentek. Ezzel párhuzamosan az ebbe a szegmensbe tartozó eladó ingatlanok száma pedig mintegy 130-ról 200 közelébe emelkedett, vagyis ezen ingatlanok kínálata alig három hónap alatt 50 százalékkal megugrott. Összehasonlításul, a szomszédos VII. kerületben például ezen idő alatt enyhe áremelkedés volt tapasztalható.

Ehhez hozzá tartozik, hogy az airbnb-s lakások sűrűsége éppen Terézvárosban a legmagasabb. Ott ugyanis 2700 olyan ingatlan található, amelyet erre a célra használnak. Ez a teljes lakásállománynak a 8-9 százaléka. Ezzel szemben ha a teljes Budapestet vizsgáljuk, akkor 15 ezer ilyen lakás található, amely a teljes fővárosi ingatlanportfóliónak mintegy 1,5 százalékát teszi ki – mutatott rá Balogh László. Ezek a számok is mutatják, hogy ez a szolgáltatás valóban döntően a belvárosra koncentrálódik.

Már közvetlenül a népszavazás után is az volt a szakmai vélemény, hogy ezen ingatlanok előtt két lehetőség áll: vagy értékesítik őket, vagy a hosszú távú kiadás felé fordulnak a tulajdonosok. Ez pedig ezen piacoknak az áremelkedési ütemét fékezheti, és nem csak most, mert akár a jövőre prognosztizált érdemi áremelkedés dinamikáját is visszafoghatja. Ez viszont mintegy továbbgyűrűző hullámeffektusként a környező, sőt a fővárosi külső kerületek piacára is hatással lehet. Mérsékeltebben ugyan, de az ott kialakuló áremelkedéseket is fékezheti.

Ehhez az Ingatlan.com gazdasági szakértője gyorsan hozzátette, hogy a piac vizsgálatakor egy másik körülményt is figyelembe kell venni. Az állampapírpiacon jövő évben mintegy 1300 milliárd forint hozamot fizet ki az állam az értékpapírok tulajdonosainak. Ennek a tőkének egy része szinte bizonyosan az ingatlanpiacra és tetemes része ráadásul a befektetési szempontból különösen attraktív belvárosi ingatlanok felé áramlik. Ez egyben valóban friss forrást jelent ebben a szegmensben. Ennek pedig akár az is lehet a hatása, hogy az egész most tapasztalható Airbnb-hatást „eltünteti”, vagyis – mintha mi sem történt volna – további tetemes drágulás következhet.

Ami rossz a vendégeknek és a lakáskiadóknak, az jó a kormánynak

Balogh László kifejtette, a népszavazást követően láthatóan nagy a bizonytalanság az Airbnb körül, és még most sem tisztázódott minden, hiszen nincs helyi rendelet, és a kormány részéről sem hangzottak el még konkrétumok. Csak lassan formálódik a kép. Szélsőséges esetben – tehát ha egy éles fordulattal az Airbnb-lakások működését teljesen ellehetetlenítenék – sem kerülne bajba a főváros a szálláshelyekkel kapcsolatban. Budapest helykínálata ugyanis van annyira széles és változatos, hogy az Airbnb-t keresők számára képes alternatív megoldást kínálni – tette hozzá Böröcz Lajos, a Turisztikai és Vendéglátó Munkaadók Országos Szövetségének főtitkára. Legfeljebb azokat vesztené el a hazai turisztikai szektor, akik megszállottan ezeket a lakásokat keresik és semmi mással nem érik be.

Budapest helykínálata van annyira széles és változatos, hogy az Airbnb-t keresők számára képes alternatív megoldást kínálni.

Adóbevétel a költségvetésnek

Nagy Márton, a nemzetgazdasági tárca vezetője a Portfolio.hu gazdasági konferenciáján azt mondta, hogy a fővárosi Airbnb-k esetében legalább 2 éves moratóriumot vezetnek be, ennyi ideig nem adnak ki új engedélyeket. Ezenfelül pedig négy-ötszörös adóemelést terveznek. Ez pedig egyelőre azt jelentené, hogy amitől sok Airbnb-vel foglalkozó félt, azaz a működés betiltása vagy korlátozása, egyelőre nincs terítéken. Így az intézkedés inkább adóbevétel-növekedést hoz a költségvetésnek. Jelenleg egy ilyen lakás esetében a szállásadás után mindössze évi 38 400 forintot kell fizetni. Ha ezt akár tízszeresére emelnék, még az is csak havi 35 ezer forint körüli terhet jelentene a tulajdonosok számára. Ez még mindig nem túl magas, viszont a büdzsé számára már látható összegről van szó.

A témával kapcsolatban kerestünk több Airbnb-tulajdonost is, és egybehangzóan aggodalmuknak adtak hangot. Az zavarja őket, hogy nem látnak tisztán, mert bár vannak irányvonalak, ám a bizonytalanság általános, és nem tudják, hogy a vállalkozásukat végül is milyen feltételek mellett tudják fenntartani. Mert, mint egyikük megjegyezte: hitelből vásárolta a lakást, és ha megvannak a részletek, akkor tud csak kalkulálni, hogy az új feltételek mellett is kitermelhetőek lesznek-e a költségei.

Életjelek a dunai vasműben

ACÉLGYÁRTÁS Bár a napokban olyan hírek láttak napvilágot, hogy a dunaújvárosi acélművet, az egykori Dunaferrt már a héten újraindítják, ez nem így van. A termelés megkezdéséről még nincs szó – jelezte neve mellőzését kérő forrásunk. Az viszont kétségtelen, hogy szerdán a víz- és internetszolgáltatás leállt az üzemben, ám csütörtökre ezt sikerült helyreállítani. A meleghengermű újraindítására minimálisan is heteket kell várni – tudtuk meg. A munkáltató a hét elején arról tájékoztatta ugyanis a dolgozókat, hogy a hengermű dolgozóit az állásidőről november 15-től kezdődően visszahívja. (Mint korábban beszámoltunk róla, az ebben az üzletágban dolgozó munkavállalókat szeptember második felében küldték állásidőre, s a munkarendet is módosították. Csak délelőtti műszakra álltak át. Utóbbi lépés sokaknál mintegy 30 százalékos bércsökkenést okozott.) Ekkortól, vagyis a következő hónap közepétől a vasmű alkalmazottai elkezdik előkészíteni a hengerelés elindítását. Ez – szavai szerint – minimum 3 hét, miután igen bonyolult és hosszadalmas folyamatról van szó. Így a legjobb esetben is december első heteiben indulhat meg a hengerműben a munka, de az is első körben csak minimális kapacitással.

Az alapanyag, a szükséges vasbugák a romániai Liberty-gyárból, Galatiból érkeznek majd. Erről korábban is volt szó. Amikor az indiai-brit Liberty Steel megnyerte a dunaújvárosi üzemre szóló pályázatot, akkor az volt az elképzelés, hogy a két üzem szimbiózisban élne, és a Romániában előállított félkész alapanyagból (bugákból) már a dunaújvárosi meleghengerművében készítenek továbbfeldolgozott termékeket. Ha még ez így is lenne, akkor sem lehet jelenleg tetemes termelési tételekről beszélni – fogalmazott megszólalónk. A gyártás felfuttatása ugyanis szintén heteket, de inkább hónapokat vesz igénybe.

A meleghengermű újraindítására minimálisan is heteket kell várni.

Ugyanakkor a legfrissebb hírek szerint a hengerműben folyó munkákért felelős Dunarolling Kft. ellen – amelynek a dolgozóit visszahívnák az állásidőről – az ISD Power felszámolási eljárást indított. Utóbbi cég a korábbi, Liberty Steelt megelőző tulajdonosi csoporton belül az üzem áramellátásáért felelt. Ezzel azonban nincs vége a nehézségeknek, hiszen arról a Népszavai is beszámolt, hogy a „folyékony üzletágában” az acél- és a kokszelőállítást végző Duna Furnace Dunai Vasmű Kft. dolgozói már hónapok óta állásidőn vannak, a vállalat szeptember vége óta lényegében leállt. Ha azonban hinni lehet az indiai-brit tulajdonosnak, akkor hosszú idő után életjeleket adhat a dunaújvárosi acélgyártás. Á. A.

Chisinauban vesztésre áll a Kreml

VOKS Wagner-zsoldosok által kiképzett diverzánsokkal próbálja megzavarni Moszkva a moldovai választásokat, amelyeken a Nyugat-barát erők állnak győzelemre.

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Cristina Gherasimov, az uniós integrációért felelős miniszterelnök-helyettes a Politicónak azt mondta: „Ez egy történelmi döntés számunkra, talán a legfontosabb azóta, hogy elnyertük függetlenségünket a Szovjetuniótól. Számunkra az uniós tagság egzisztenciális jelentőségű. Ez az egyetlen módja annak, hogy megerősítsük a demokráciánkat. Nincs B terv – Oroszország és az a jövő, amelyet számunkra akar, nem alternatíva.”

A posztszovjet kis ország két évtizeden át Moszkva érdekszférájához tartozott, amit látványosan megzavart Maia Sandu négy évvel ezelőtti elnökválasztási győzelme, amit a mögötte álló párt parlamenti választási győzelme követett. Az Akció és Szolidaritás (PAS) az előző vezetés fémjelezte korszak korrupciója elleni fellépésével ugrott az élre. Sokat elmond az akkori viszonyokról, hogy az Európa egyik legszegényebb országának számító Moldovában 2014–15-ben megtörtént az évszázad lopásának tartott bankbotrány – nyomtalanul eltűnt a Nemzeti Bankból egymilliárd dollár, ami az ország GDP-jének a 12 százalékát jelentette. A pénz máig nem lett meg, de az eset megnyitotta az utat a korrupcióellenes, Nyugat-barát erők előtt.

Moldova Ukrajnával és Grúziával együtt nyújtotta be 2022-ben uniós csatlakozási kérelmét. A grúz kormánnyal ellentétben Chisinau példásan teljesíti a belépés kritériumait, ez év júniusában meg is kezdhették a csatlakozási tárgyalásokat. Az integrációt azonban nehezíti – ellehetetleníti –, hogy az ország keleti részén a Szovjetunió bukása óta egy orosz bábállam és egy befagyott konfliktus állandósult. A Dnyeszteren túli szakadár régióban ma is orosz „békefenntartó” csapatok állomásoznak. Hivatalosan ugyan Transznisztria létezése nem szerepel Moldova csatlakozásának kizáró okaként, viszont az EU aligha enged meg magának egy újabb Ciprus-problémát.

Vannak, akik tüntetnek a vasárnapi referendum célja ellen, hogy alkotmányban rögzítsék az ország uniós csatlakozását, miközben felmérések szerint 53,8 százalék támogatja a belépést

Az EU több fóruma is elítélte az orosz beavatkozási kísérleteket.

A vasárnapi referendum célja, hogy alkotmányban rögzítsék az ország uniós csatlakozását mint célkitűzést és kötelességet. Sanduék azt remélik, hogy ezzel kiiktatják a Transznisztria jelentette akadályt, és csökkentik Moszkva befolyását.

A választási kampány utolsó felmérése szerint gyengült ugyan Maia Sandu támogatottsága, de így is csupán annyi a kérdés, hogy első vagy második fordulóból választják újra. A stiri.md által ismertetett közvélemény-kutatás szerint 28,1 százalékra nőtt a bizonytalanok aránya, ami azt jelzi, hogy Moszkva nem tétlenkedett a kampány során. Nőtt a részvételi szándék is – 68,3 százalékról 76,3-re. Szintén nőtt szeptemberhez képest a referendumon igennel szavazni szándékozók aránya, bár az integráció kapcsán nagy a megosztottság: 53,8 százalék támogatja az EU-csatlakozást. Maia Sandura 35,8 százalék szavazna, szeptemberben még 36,1 százalékos volt a tábora. A második helyen a baloldali pártok által támogatott Alexandru Stoianoglo oroszbarát jelölt áll 9 százalékkal.

Az elnökválasztás és a népszavazás érvényesítéséhez a választók egyharmadának a részvételére van szükség. Az alkotmányos népszavazás esetében (mivel ez szuverenitási kérdésnek számít) az 50 százalékot meghaladó részvételi arány megvédi annak eredményét az esetleges megtámadástól.

Moszkva azonban még okozhat meglepetést vasárnap. Gherasimov arról beszélt a moldovai médiának, hogy Oroszország példátlan mértékű hibrid hadviselést folytat a választások befolyásolása érdekében. „Hibrid támadásokat látunk az alapvető szolgáltatásokért felelős közintézmények, például a posta és a repülőtér ellen. Szavazatvásárlást látunk. Látjuk a korrupt helyi ügynökök és politikai pártok alkalmazását – pénzt kapnak, hogy destabilizálják a helyzetet a helyszínen” – mondta a vezető politikus.

Az elnöki tisztségért 11 jelölt verseng, többen közülük kétes figurák, egyértelműen Moszkva támogatottjai.

A moldáv rendőrség közlése szerint több mint 15 millió dollárnyi orosz pénz érkezett több mint 130 ezer moldovai állampolgár bankszámlájára, és a Kreml nagy erőket vetett be a választás megzavarására. Több mint 300 moldovai személyt képeztek ki Oroszországban arra, hogy tüntetéseket, tömeges rendbontást szervezzenek, vandalizmust okozzanak és megtámadják a rendfenntartó erőket. Három nappal a voksolás előtt egy egész hálózatra csapott le a moldovai rendőrség. A jurnal.md szerint tegnapig mintegy 100 házkutatást tartottak, 1,6 millió moldovai lejt foglaltak le, s négy személyt előzetes letartóztatásba helyeztek. A diverzáns fiatalokat Moszkvában, Bosznia-Hercegovinában és Szerbiában képezték ki egy kulturális és turisztikai programban való részvétel ürügyén; az oktatók között több Wagner-zsoldos is volt. A kiképzés résztvevőit „gyújtószerkezetek” és házi készítésű robbanószerek készítésére is megtanították.

GÁL MÁRIA

Hosszú háborúra rendezkedik be Oroszország

BÜDZSÉ Oroszország jövőre az idei összegnél nagyjából 25 százalékkal többet, 13 500 milliárd rubelt szándékozik katonai kiadásokra költeni, és ha ideszámítjuk a „nemzetbiztonsági célokra” fordítható 3500 milliárdot, akkor csak ez a két terület a 41 ezer milliárd rubelre tervezett orosz költségvetés körülbelül 40 százalékát lefedi. A tendencia ráadásul tartósnak ígérkezik, legalábbis ez olvasható ki a moszkvai törvényhozás előtt lévő, három évre szóló büdzsé tervezetéből. A pénzügyminisztérium mindhárom évben a kiadásoknál kisebb bevétellel számol, de a folyamatosan növekvő költségvetési hiány az előirányzatok szerint még 2027-ben sem haladja majd meg a GDP 1,1 százalékát – írta a TASZSZ hírügynökség.

A katonai kiadások ugrásszerű növekedése egyebek közt azért érdekes, mert még tavaly is úgy gondolták, jövőre már éppenséggel csökkenésre lehet számítani. Nem véletlenül juthatott eszébe a BBC orosz szolgálata gazdasági szerkesztőjének, Olga Saminának, hogy ugyan meddig akarnak az oroszok háborúzni Ukrajnában, illetve vajon egy ilyen hatalmas katonai-ipari komplexumot nem valami más háború kedvéért építenek-e ki.

A gyorsan növekvő hadigazdálkodás egyértelmű vesztese a lakosság. A szociális kiadások, amelyek még közvetlenül a háború előtt is az orosz költségvetés legnagyobb tételét jelentették, jövőre radikálisan csökkennek, a tervezett 6400 milliárd rubel az ideinél kevesebb, ami pedig az arányt illeti, szembeszökő a zuhanás: az összeg a katonai kiadások felét sem éri el. A 9 százalékot közelítő inflációt is egyre inkább érzik az emberek. Egyes alapvető élelmiszerek, köztük a kenyér, a tej, a marha- és a birkahús az év eleje óta több mint 10 százalékkal drágultak. Természetesen az üzleti szféra sem jár jól: nemcsak azért, mert a polgári termelésbe egyre kevesebb pénz jut, hanem azért is, mert a hadiipari komplexum vállalatai – egyéb versenyelőnyeiken túl – még azzal is elébük kerülnek, hogy könnyedén ráígérnek a bérekre, elcsábítva a legjobb munkavállalókat a civil szektorból.

Az orosz katonai kiadások ugrásszerű növekedése azt sugallja, hogy a Kreml már egy következő háborúra is fel akar készülni

FOTÓ: AFP/RUSSIAN DEFENCE MINISTRY

A számszerű fellendülés mögött pedig ott leselkedik a már korántsem csak lopakodó veszély, amire szakértők jó ideje figyelmeztetnek, és ami később igen sokba kerülhet az oroszoknak, függetlenül a munkamegosztásban elfoglalt helyüktől. A gazdaság mindinkább a túlfűtöttség jeleit mutatja, és most erre rátesznek még pár lapáttal. Az állam rengeteg pénzt öl a hadiiparba, hogy minél több fegyvert állítson elő, az erőforrások azonban korlátozottak: nincs elég termelőeszköz és munkaerő, s hosszú ideje tartósan alacsony a munkanélküliségi ráta, ami jelzi, hogy a munkaerőpiacon egyre nehezebb válogatni, meg kell elégedni azzal, ami van. Elvira Nabiullina, az Orosz Központi Bank elnöke már a nyáron fölvázolt egy stagflációs forgatókönyvet, amelyben a gazdaság már nem növekszik tovább, sőt csökken, az infláció viszont nagyon magas szintű, a vállalkozások veszteségeket szenvednek el, a lakosság jövedelmét pedig fölemészti a pénzromlás. Mindezt pedig csak egy mély recesszió árán lehet majd megállítani. A túlhevült orosz gazdaságot minél előbb hűteni kell, a jegybank elnöke ezt korábban sem titkolta, Anton Sziluanov pénzügyminiszter azonban értésre adta: a különleges katonai műveletként emlegetett háború miatt egyre több pénzre van szükség, és ennek a „keresletnek” előnyt kell élveznie. A jegybank igyekszik nehezebben elérhetővé tenni a „kínálatot”: szeptember közepén 19 százalékra emelte az alapkamatot, de szinte minden szakértő arra számít, hogy jövő péntektől két év után megint 20 százalék lesz az irányadó kamatláb – legutóbb az átfogó háború megindítása után volt ilyen magas rövid ideig. Most valószínűleg több időt tölt majd ezen a szinten – teszik hozzá, az év végére már 21 százalékkal számolva. Nyilván mindenki meggondolja, hogy ilyen feltételek mellett megéri-e eladósodni. S ha a háztartások elhalaszthatnak is egy-egy nagyobb vásárlást, vagy akár végleg lemondhatnak róla, egy vállalkozásnak a klasszikus ókori útmutatás szerint kell eljárnia: navigare necesse est, vagyis hajózni muszáj (élni nem annyira). A hadigazdasághoz nem közvetlenül kapcsolódó cégek egy része e tekintetben egyre kilátástalanabb helyzetben van.

A The Moscow Times minapi kimutatása szerint Oroszország egy hét alatt mintegy 210 milliárd rubelt költ az Ukrajna elleni háborúra.

A hadseregnek nem lesznek anyagi gondjai. A The Moscow Times a minap érdekes kimutatást közölt: Oroszország egy hét alatt mintegy 210 milliárd rubelt költ az Ukrajna ellen viselt háborúra. A föderáció 83 régiójából 64-nek egy egész évre nem jut ennyi.

KEREKES ANDRÁS

FOTÓ: ANP/AFP/REMKO DE WAAL

A résztvevők megállapodtak, hogy minden eszközt bevetnek az illegális bevándorlók hazájukba való visszatérésének felgyorsítására

Tabukat feszegetett az uniós csúcs

MIGRÁCIÓ „A rendkívüli helyzetek megfelelő intézkedéseket tesznek szükségessé”, áll a csütörtöki uniós csúcs késő este elfogadott záróközleményének migrációügyi részében, amit sokan úgy értelmeznek, hogy Brüsszel kész megfontolni azokat a javaslatokat, amelyek a migránsok tömeges deportálását és EU-n kívüli, ún. visszatérési központok létrehozását célozzák.

A tagállamok vezetői megállapodtak, hogy minden rendelkezésre álló eszközt – beleértve a fejlesztési segélyt, a kereskedelmet, a diplomáciai erőfeszítéseket és a vízumpolitikát – felhasználnak az illegális bevándorlók hazájukba való visszatérésének felgyorsítására. Az Európai Bizottság hamarosan új uniós jogszabályt fog javasolni az elutasított menedékkérők kitoloncolásáról. Jelenleg ezeknek csak egyötödét küldik vissza a hazájukba.

Az állam- és kormányfők megvitatták a menedékkérők ügyeit elbíráló központok Unión kívüli országokban tervezett felállítását. Ez néhány hónapja még tabutémának számított, ma pedig mindenki a megvalósíthatóságukról beszél.

Támogatásukról biztosították Donald Tusk lengyel kormányfő javaslatát is, hogy vonják meg a menedékkérelem lehetőségét az országba Oroszország és Belarusz felől érkező személyektől. Több szakértő az elképzelést a nemzetközi joggal ellentétesnek tartja, mégis egyhangú támogatást élvezett a tanácskozáson. Ursula von der Leyen európai bizottsági elnök záró sajtóértekezletén hibrid támadásnak nevezte a migránsok ráküldését Lengyelországra, és azt mondta, ilyen esetekben lehetőség van ideiglenes és arányos intézkedésekre – amelyekbe ezek szerint beletartozik a menedékkérelmek elbírásának felfüggesztése is.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Phenjan 12 ezer katonát küld

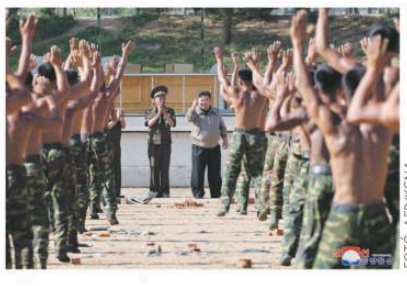

FOTÓ: AFP/KCNA

Már Oroszországban van 1500 észak-koreai katona, hogy részt vegyen Moszkva Ukrajna elleni háborújában. Kiképzésük Vlagyivosztok, Usszurijszk, Habarovszk és Blagovescsenszk bázisain zajlik – közölte a dél-koreai hírszerzés, amely szerint az expedíciós sereg létszáma 12 ezer fő lesz. Jun Szogjol dél-koreai elnök a nemzetbiztonsági tanács pénteki ülésén azt mondta, a nemzetközi közösségnek „minden lehetséges módon” reagálnia kell erre. NÉPSZAVA

Szertefoszló remények

378. NAP Jahja Szinvár Hamász-vezér likvidálásától a gázai háború végét és a terrorcsoport fogságában lévő izraeli túszok kiszabadulását várná a világ. A valóság azonban sokkal bonyolultabb.

FOTÓ: AFP/JOHN WESSELS

Jeruzsálem utcáin ünnepelték az Izrael elleni terrortámadás kitervelőjének halálát, Netanjahu kormányfő azonban a háború további fokozását ígérte

FOTÓ: AFP/LAITH AL-JNAIDI

Ammánban tüntettek a palesztinok, Halil Hajja, a Hamász főtárgyalója pedig kijelentette: nem térnek haza a túszok, amíg nem ér véget Izrael Gáza elleni agressziója

GÁL MÁRIA

Jahja Szinvár likvidálása újabb jelentős izraeli siker, de egyáltalán nem biztos, hogy elegendő lesz a közel-keleti háborús spirál lebontásához. A jelentősen meggyengült gázai palesztin terrorszervezet július végén egy vélhetően izraeli titkosszolgálati akció nyomán elveszítette Katarban élő politikai vezetőjét, Iszmail Haníjét, most pedig a Gázában élő és a harcokat irányító Szinvárt is, aki a Hamász élén Haníje helyébe lépett. A több mint egy éve zajló gázai háború során az izraeli hadsereg gyakorlatilag a teljes operatív vezérkart likvidálta, a terrorcsoport harci képességét és infrastruktúráját nagyjából szétverte. Éppen ezért azonnal, világszerte, de Izraelben és a palesztin területeken is felcsillant a remény a pusztító gázai háború befejezésére, a még mindig a Hamász fogságában lévő 101 túsz kiszabadulására, a megszakadt – amerikai, katari és egyiptomi közvetítéssel zajlott – tűzszüneti és fogolycsere-tárgyalások újraélesztésére.

A Fehér Ház már csütörtök este közölte, hogy Antony Blinken amerikai külügyminiszter újra a térségbe érkezik a megállapodás támogatása érdekében. Joe Biden „a megkönnyebbülés napjának” nevezte Szinvár meggyilkolását, amit Oszama bin Laden 2011-es likvidálásához mérhető jelentőségűnek nevezett. Az amerikai elnök közleményében azt írta: „Most lehetőség van egy új kezdetre Gázában a Hamász hatalma nélkül, és egy olyan politikai rendezésre, amely jobb jövőt biztosít az izraeliek és a palesztinok számára egyaránt.” Hozzátette: Izraelnek jogában áll felszámolni a Hamász vezetését és katonai struktúráját, hogy a terrorcsoport többé ne legyen képes egy újabb október 7-ét végrehajtani. Szinvár leküzdhetetlen akadálya volt a békés rendezésnek, állította Biden, hangsúlyozva, hogy „ez az akadály már nem létezik. De sok munka áll még előttünk.”

Nem csak sok munka, sok további akadály is tornyosul a közel-keleti és gázai fegyvernyugvás útjában. A libanoni Hezbollah „megesküdött”, hogy fokozza az Izrael elleni harcokat. Irán is azonnal jelezte, nem adja fel a zsidó állam eltörlését célzó erőfeszítéseit. Teherán szerint Szinvár halála csak „erősíti az ellenállás tengelyét”.

Megszólalt Szinvár halála ügyében a Hamász is. Halil Hajja, a szervezet második embere és főtárgyalója Libanonban nyilatkozva kijelentette, hogy az izraeli túszok nem térnek vissza, amíg a megszállt palesztin övezet elleni „agresszió” véget nem ér és az izraeli erők ki nem vonulnak.

Ezt a hangulatot támasztották alá a Reutersnek nyilatkozó gázai palesztinok is. Egyikük, Vaszim Akrasz úgy vélekedett, Szinvár halála nem állítja meg a háborút, „hacsak az izraeli túszokat vissza nem adják családjaiknak”. Egy másik gázai férfi, Tabet Amúr azt mondta: „Szinvár meggyilkolása nem vezet az ellenállás végéhez, sem kompromisszumhoz, sem kapitulációhoz.”

> Izrael offenzívája a Hamász hatóságai szerint eddig több mint 42 ezer áldozatot követelt. A Gázai övezetben humanitárius válság tombol, a lakosság zöme kitelepítve nyomorog.

Az izraeli túszok családjait tömörítő szervezet azt hangsúlyozta, hogy bár az október 7-i terrortámadás kitervelőjének és parancsnokának számító Szinvár megölése jelentős eredmény, a siker nem lesz teljes, amíg túszok vannak Gázában. A szervezet felszólította az izraeli kormányt, a világ vezetőit és a közvetítő országokat, hogy alakítsák át a katonai teljesítményt diplomáciaivá, és törekedjenek azonnali megállapodásra mind a 101 túsz szabadon bocsátásáról.

Benjamin Netanjahu azonban béketárgyalások helyett a háború fokozását ígéri. A miniszterelnök mérföldkőnek nevezte Szinvár kiiktatását, de leszögezte: Izrael folytatja a mind a gázai, mind a libanoni háborút. A harcok addig folytatódnak, míg a Hamász által fogva tartott túszokat szabadon nem engedik, mondta Netanjahu, egyértelművé téve, hogy nem a tűzszüneti tárgyalásoktól várja szabadulásukat és nem ez az egyetlen célja.

„Nagyszerű lehetőség áll előttünk, hogy megállítsuk a gonosz tengelyét és egy másfajta jövőt teremtsünk” – mondta a politikai hatalma átmentéséért a háború folytatásában érdekelt kormányfő. Szavai azt sugallják, hogy a túszok esetleges szabadulása után is folytatná a harcot Irán és térségbeli szövetségesei, a Gázában, Libanonban, Szíriában, Irakban és Jemenben iráni támogatással működő terrorcsoportok ellen.

Biden Kijev támogatásának folytatását kéri

STAFÉTA Tartsák fenn Ukrajna támogatását Oroszország teljes körű inváziójával szemben, kötötte a nyugati szövetségesek lelkére tegnap Berlinben Joe Biden. „Tudom, hogy ennek súlyos az ára – tette hozzá –, de ne tévedjünk, ez össze nem mérhető azzal, amit egy olyan világban kell fizetni, ahol az agresszió uralkodik, s a nagy államok megtámadják és megfélemlítik a kisebbeket, csak azért, mert megtehetik” – mondta az amerikai elnök, mielőtt megbeszélést kezdett a német kancellárral. Mint elmondta, Olaf Scholzcal megvitatja azokat az erőfeszítéseket, hogy „a befagyasztott orosz eszközök nyereségének felszabadításával” növeljék Ukrajna katonai támogatását és megerősítsék energetikai infrastruktúráját.

Biden villámlátogatására két és fél héttel az amerikai elnökválasztás előtt került sor. A kampány hajrájában fej fej mellett áll a republikánus Donald Trump volt elnök, és Kamala Harris alelnök, a Demokrata Párt jelöltje. Győzelmi esélyei aggodalmat keltenek a NATO-szövetségesek között, mivel többször kifejtette, vonakodna fenntartani Ukrajna eddigi amerikai segélyezését, és az észak-atlanti blokk támogatását is feltételekhez kötné.

A látogatás nyitóeseményén, ahol Joe Biden elnök átvehette Németország legmagasabb érdemrendjét, Frank-Walter Steinmeier szövetségi elnök név nélkül utalt a Trump 2017–2021-es elnöksége alatt feszültté vált európai–amerikai kapcsolatokra. „Alig néhány éve a távolság akkorára nőtt (köztünk), hogy majdnem elvesztettük egymást” – mondta. Steinmeier reményét fejezte ki, hogy bárhogy is alakul a novemberi elnökválasztás, „az európaiak nem felejtik el, hogy Amerika nélkülözhetetlen számunkra”.

FOTÓ: AFP/DPA/CHRISTOPH SOEDER

Biden búcsúlátogatást tett Európában két és fél héttel az amerikai elnökválasztás előtt

Délután Keir Starmer brit miniszterelnök és Emmanuel Macron francia elnök is csatlakozott Bidenhez és Scholzhoz, hogy megvitassák, miképp lehetne véget vetni az ukrajnai harcoknak.

„Bár a helyzet hihetetlenül kemény, az is igaz, hogy Oroszország egyre gyengül” – mondta el Starmer a brit nagykövetségen. Hozzátette, megvitatták, hogyan gyorsíthatják fel az Ukrajnának nyújtott támogatásukat. John Kirby, a Fehér Ház nemzetbiztonsági szóvivője szerint a felek beszéltek az ukrán elnök győzelmi tervéről és arról, „hogy el tudunk-e érni egy olyan igazságos békét, amelyet Zelenszkij elnök és az ukrán nép is elfogad (...), és amelyet meg is tudunk valósítani”.

HARSÁNYI GYÖRGY

Budapest - tükröztetve

SZALAI ANNA

A ciklus végére arra ébredhetünk, hogy már nem Budapest a nemzet fővárosa. Lázár János szerint az Orbán-kormány már most társfővárosként tekint Debrecenre, amely kormánypárti fejekben talán Sopron helyét is elfoglalta, hiszen az csak egyszer fogadott hűséget, Debrecen ellenben 1998 óta hétszer is hitet tett a Fidesz mellett. A nemzet meg a kormány lassan szinonimaként él a hívek fejében. A gondoskodó hűbérúrhoz pedig engedelmes hűbéres dukál.

Debrecen megértő. Ha a kormány iparosítást akar, akkor ők kanyarítanak egy hatalmas ipari zónát a város körül. Ha odatelepülne a BMW, akkor tárt karokkal várják. Ha akkumulátorgyár is beköltözne, jöjjön az is. Ott, az alvégen, Mikepércs körül van ugyan némi hangoskodás, de az teljességgel érthetetlen, hiszen a kormánypárti Papp László polgármester megígérte, hogy független monitoringrendszert hoznak létre, amelyet a Debreceni Egyetem felügyel majd. Alá is írtak erről egy megállapodást. De mindenki a piacról él. Az egyetem addig figyelte egyre közelebbről a kínai CATL vállalatot, hogy az idén végül stratégiai együttműködésre léptek. Nyilván a független ellenőrzés érdekében.

Debrecen stratégiai partnere az Orbán-kormánynak. Ömlenek a százmilliárdok az ipari parkba, infrastruktúra-fejlesztésre, alul-, felüljárókba, lassan minden út Debrecenbe vezet. De ez nem elég, kultúra is kell. Egy főváros, még ha társ is, nem lehet meg országos múzeum nélkül. Budapesten meg úgyis útban vannak, így inkább átköltöztetnék a Ludovika terjeszkedését zavaró Természettudományi Múzeumot, meg a lebontott, de az új kőbányai helyszínre már kész engedélyes tervekkel bíró közlekedési múzeumot. Utóbbit véletlenül a BMW mellé „sebességfókuszú” kiállítótérnek. Közvetlen rálátással az autópályára és a szerelőcsarnokokra, ahová még az iskoláscsoportokat is nehéz lesz kirángatni.

A következő talán a Nemzeti Galéria lesz, elvégre a budai várban lassan koronázási ünnepségre készülnek, a Ligetnek meg legyen elég, amit kapott. Levihetnék a felkeresztelt Szabadság-szobrot is egy újonnan emelt Gellérthegy-tükörképre. Odaterelhetnék a Dunát is, a Tiszától már ástak egy csatornát, épülhetne rá egy Lánchíd-hasonmás, Mészáros Lőrinc megépíti majd csinosan, olyan kurucos virtussal. S a végén leköltözhetne a kormány is, meg a parlament. Sőt húzhatnának maguk köré egy falat: ülésezzenek, veregessék egymás vállát, építsenek egy társnemzetet, a valós úgyis csak a bajnak van. A maguknak épített társállamban védve lennének a migránshordáktól, az LMBTQ-népségtől, az avokádó lattés csürhétől, az aberrált, belvárosi, libsi bandától.

A gond csak az, hogy ez a pesti népség termeli meg hazánk GDP-jének bő egyharmadát. Ez a város fizeti be a legtöbb adót, szolidaritási hozzájárulást, ez az ország legkedveltebb turisztikai célpontja, tudományos és kulturális központja. Akad persze példa szép számban arra, hogy egy országban nem a legnagyobb város a főváros, másutt van a parlament, sőt arra is, hogy két város örök versengése miatt jelöltek ki egy harmadikat, de hűbérbirtokként működő társfővárosa még egy nemzetnek sincs.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

HINTA

F. SZABÓ KATA

Ajánlatra várnak

Egyre több jel utal rá, hogy már nem igaz az az elmúlt két évtizedben sokszor atyáskodó lemondással és nehezteléssel hangoztatott közhely, miszerint minden hiába, nincs mit tenni, a fiatalok nem érdeklődnek a politika iránt. E mögé a kijelentés mögé búvva meg lehetett spórolni, hogy a nagy pártok valódi, a problémáikra reflektáló politikai ajánlattal álljanak elő számukra. Azok a pártok pedig, amelyek kifejezetten a fiatalok bázisára építve jöttek létre – legyen szó a Momentumról vagy éppen a Jobbikról –, képtelenek voltak olyan alternatívát nyújtani, ami egy-két évnél hosszabb időre megnyerte volna magának a szavazók széles rétegét.

A héten, a Republikon konferenciáján a téma szakértői arról beszéltek, most úgy tűnik, növekszik a politikai aktivitás és a közéleti érdeklődés a 25 év alattiak körében. Csak éppen sikítófrászt kapnak a pártpolitikától, legalábbis attól a formájától, amit eddigi életükben megismertek. Nincs ezen mit csodálkozni, ha végiggondoljuk az ezredforduló utáni belpolitikai élet történéseit, és azt, hogy az elmúlt 14 évben az ellenzéki pártok milyen hatékonysággal próbálták ellensúlyát képezni a kormányzati hatalomgyakorlásnak. Vagyis azt már tudjuk, hogy a fiatalok nem kérnek az egymást pocskondiázó, a másik lejáratásából, hiteltelenítéséből hasznot húzni próbáló politikusokból és pártokból. De vajon mit akarnak? Erre csupán az ifjúságkutatásokból vagy a különböző, őket érintő ügyekben nagyon is aktívan fellépő és demonstráló szereplők elmondásából következtethetünk.

Olyan politikai ajánlatot szeretnének, ami valóban reagál a problémáikra, a megélhetési, lakhatási nehézségekre, az oktatás helyzetére, a munkaerőpiaci lehetőségekre. Szeretnék látni, hogy a politika nemcsak a szavak szintjén zajlik, hanem először akár a kisebb, helyi ügyek mentén képes valódi eredményeket, változást elérni. Ha ezt tapasztalnák, talán elhinnék: érdemes a politikával foglalkozni, akár részt is venni benne. A pártoknak pedig nincs hova hátrálni, ha sikert akarnak elérni 2026-ban, ajánlatot kell tenniük a fiatalok számára.

> Azt már tudjuk, hogy a fiatalok nem kérnek az egymást pocskondiázó, a másik lejáratásából, hiteltelenítéséből hasznot húzni próbáló politikusokból és pártokból.

JEGYZET

Horváth Gábor

Rossz blokk

Békés Márton ultrajobboldali megmondóember elvetette a sulykot. Jóval messzebbre, mint amennyire Orbán Viktor merné, így most törhetjük a fejünket, hogy „csak” egy túledzett nehézatléta akciójáról van-e szó, vagy a Terror Háza kutatási igazgatója végre hangosan kimondta azt, amiről Schmidt Máriával meg a többi fideszes ideológussal halkan beszélgetni szoktak. „A probléma az – most őszinte leszek –, hogy nem jó blokkban vagyunk. Ez a blokk, az észak-atlanti blokk az értékrendszerünk szerint az nem a mi blokkunk, mi mégis ebben vagyunk” – mondta a számos állami tévécsatorna egyikén, az M5-ön.

Egy pillanatra tekintsünk el attól, mire ragadtatta volna magát az államalapító I. (Szent) István király, ha az igazgató az ő idejében veti el ennyire azt a bizonyos sulykot. Távol áll tőlünk a középkori politikai stílus, ne is részletezzük, hogy mi mindenét vágták volna le a nyugati orientációt ellenző publicistának, a kincstárból mindenesetre egy huncut rézgarast sem kellett volna többé költeni az élelmezésére. Szerencsére azok az idők már elmúltak, Békésnek nyugodtan lehet az a véleménye, hogy az ő értékrendjének jobban megfelelne a türk-tatár kánszövetség, netán az orosz birodalom vagy egy távol-keleti császárság.

Orbán véleménye hivatalosan más, ő a múlt héten ezt mondta: „Hosszú-hosszú évtizedeken keresztül mi voltunk a pufferzóna, nem volt könnyű, de túléltük. És most meg benn vagyunk a NATO-ban... Megszenvedtük, és végül megtaláltuk a NATO-nak a békét adó kikötőjét.” A kisördög persze azt kérdezi, hogy Békés vajon miért utasítja el az „észak-atlanti” értékrendet, és honnan vette a maga teóriáját a meg nem nevezett jó blokkról, ahová tartoznunk kellene. Az a legvalószínűbb, hogy a „holdudvar” lázasan próbál valami ideológiai köntöst adni a keleti érdekek kijárójaként immár anyaszült meztelen királyra – akkor is, ha az (még?) nem akarja.

A farok csóválja...

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Hosszú elemzést olvashattak pénteki lapunkban arról, hogy miért is veszítette el hatékonyságát a Fidesz/kormány propagandagépezete. Pedig hát ódákat zengtünk a kormány/párt eme képességéről, és magáról Orbán Viktorról is. Mostanában azonban egyre többet hibáznak, rendre elvétik a fókuszt, átadják a nyilvánosság terepét másoknak. A szakértők a jelenséget elsősorban Magyar Péter felbukkanásának tulajdonították, miközben kellő óvatosságra intettek: ez a csapat képes a megújulásra, képes arra, hogy újra átvegye az irányítást.

„Elfáradt a kormányzati propaganda” – állította címében a megidézett cikk, amelyben két elemző mondta el véleményét az immár egyértelműen kitapintható jelenségről. A hibák sorozata a kegyelmi botrány kirobbanása óta figyelhető meg; már akkor is késésben volt, pontosabban napokra volt szüksége a hatalomnak, hogy kitalálja, mit kezdjen a helyzettel. Onnan kezdve folyamatosan ez a késés jellemzi a kommunikációt: vagy a reakcióidejük mondott csődöt, vagy pedig egyszerűen nem tudták jól értékelni a kialakult viszonyokat. Görcsös erőlködéssé vált, ahogy Magyar Péter felbukkanását kísérték, s ez az elmúlt bő fél év alatt sem változott; ma is pont ez a tanácstalanság, ügyetlenkedés, a korábbi sémák ismételgetése a jellemző. Úgy viselkednek, mintha semmi sem változott volna, a receptek ugyanúgy működtethetők lennének, mint korábban. Pedig nem; és éppen ez a lényeg. Nem pusztán azért, mert minden lépésüket, közlésüket, akciójukat a Tisza Párt elnöke keresztbe veri, hanem azért is, mert – mondjuk ki – elfogytak az ötletek.

A Fidesz-propaganda immár egy kaptafára működik, miért is változtattak volna, ha ez eddig bevált. Működött a karaktergyilkosság, működtek az ígéretek, a folyamatosan szebb jövőt ígérő akcióik, a nemzeti konzultációk – az ellenzék hiába próbálta ezeket kilyukasztani, mindig volt rá fideszes válasz. Kezdetben az elmúlt nyolc év, később a gyurcsányozás vagy éppen a megfelelő ellenségkép felmutatása. És persze az állami/pártkassza mindent elbírt, meg hát a nagyjából kilencvenszázaléknyi fölény a nyilvánosságban. A pénzbeli korlátlanság most is megvan, csak – ismétlem – az ötletek hiányoznak. Talán ezzel is magyarázható, hogy a központi panelek hiányosságai miatt egyéni megszólalások uralták a teret; Orbán Balázs, Békés Márton, Szijjártó Péter, Deutsch Tamás új fogalmakat dobott be a köztudatba, olyanokat, amelyek – túl azon, hogy nem lettek kipróbálva, megmérve – még súlyos melléfogásoknak is bizonyultak. És ha nincsenek meg a központ használandó utasításai, előtérbe lép a megfelelni vágyás, vagy éppen az egyéni akciók. Nyilvánvalóan ilyen volt a TV2 ötlete is, amely Magyar Péter péniszébe akart belekapaszkodni, „sokat tapasztalt” szakértőivel együtt.

Talán emlékeznek arra az amerikai filmre (Amikor a farok csóválja...), amelyben az amerikai elnökválasztás megnyerése érdekében az éppen rosszul álló elnök kampánystábja egy nem létező háborúval akarja maga mellé állítani a közvéleményt. Nos, a Fidesz gépezete még nem tart itt, de addig már eljutott, hogy kijelenthetjük: most a farok csóválja a Fideszt.

> A TV2 Magyar Péter péniszébe akart belekapaszkodni, „sokat tapasztalt” szakértőivel együtt.

A három testőr Afrikában

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt országgyűlési képviselő

Olvasták Rejtőtől A három testőr Afrikában-t? Ne hagyják ki! A három testőr – ez esetben Csülök, Tuskó Hopkins és Senki Alfonz – afrikai kalandjai során megismerkedik hatalmas panamázásokkal, álcázott politikai játszmákkal.

Ha erre momentán nincs idejük, fogalmam sincs, hogy fognak eligazodni kormányunk külpolitikájában, Afrika iránt megélénkült érdeklődésében. Szóval vessenek magukra! Főnökeink új szereposztásban adják elő a három testőrt Afrikában. Most Orbán, Szijjártó és Putyin (árnyéka) alkotja a triót. Ne tessék az afrikai felsorolásból Orbán Gáspárt hiányolni, ő csak (lehet, akaratlan) statiszta. A csádi kaland nem neki szóló atyai ajándék. Sokkal nagyobb játszmáról van szó: Oroszország afrikai nyomulásának készséges magyar segítéséről.

Az új három testőr feleannyira sem jópofa és rokonszenves, mint a régiek, de ők sem riadnak vissza némi alakoskodástól, esetleg törvénytelenségtől. Jobban mondva, a magyar kormánynak semmi szüksége sincs törvényt szegni: ők egyszerűen megváltoztatják a törvényeket, és passz. Most a honvédelmi törvényt, hogy az Országgyűlésnek minél kevesebb beleszólása legyen, hova zavarják és miért szerencsétlen katonáinkat.

> Tuskó Hopkins örökbecsű mondása az új testőrök világára is igaz lehet: „Vasárnap ne lopj, mert hat nap mindenre elegendő."

FORRÁS: MAGYAROCKDALSZÍNHÁZ.HU

Nincs is ebben semmi rossz, hiszen Rejtő három testőre is katona volt: legionáriusok. Aztán a parlamentnek lövése se volt arról, hová, miért mennek, nem igaz? A maiak is megismerkedhetnek majd Afrikában politikai játszmákkal (csak éppen szereplőként és nem szerzőként), korrupcióval és panamákkal is. Bár olyat itthon is láthatnak, nem kell azért olyan messzire menni. Pláne, hogy arrafelé elég nagy a forróság, akár az időjárást, akár a veszélyhelyzetet tekintjük. De hát egy újabb baráti szívesség Putyinéknak már eddig is sokat megért. Nekik. Főleg, hogy kormánytagjaink nem a maguk életét, csak az ország jövőjét kockáztatják, nem nagy ügy.

Azt nem tudnám megmondani, a Rejtő-regényben most ki kinek a szerepét ölti fel. Nem is illene hozzájuk passzítani őket, hiszen Senki Alfonzot pl. „a világ minden országából örök időkre kiutasították". A mi főhőseinket legfeljebb kiutálják, az mégis más. Tuskó Hopkins Rejtő leírása szerint tömzsi, csámpás és vörös orrú. Hát fogom én itt a fizikai adottságokat vizslatni?! Nem fogom. Magamtól már az Utazás a sliccek körül c. új Karinthy-átiratnak sem szerettem volna az olvasója lenni, de hát ránk tukmálták. Karinthy egykoron a koponyája körül utazott. Az új átirat nem annyira a fejekre koncentrált. Kinek meddig terjed a szemhatára, ugyebár.

Tuskó Hopkins örökbecsű mondása viszont az új testőrök világára is igaz lehet: „Vasárnap ne lopj, mert hat nap mindenre elegendő."

Szijjártó és Orbán, a háttérben Putyinnal, nem is direkt lopási szándékkal járja Afrikát. Oroszország nagyhatalmi terjeszkedéséről van szó, új befolyási övezetek szerzéséről. Konkrétabban az orosz–ukrán háború kiterjesztéséről, divatos szóval „proxi" helyszínéről. Ahol mi természetesen az orosz törekvés segítőjeként, kiegészítőjeként, általában „véletlenül" velük egy időben jelenünk meg.

Hogy ez hogyan egyeztethető össze NATO-tagságunkkal? Most tetszettek lejönni a falvédőről, vagy mi?! Egy ideje már nemcsak az Unióval vagyunk fáseban, hanem a NATO-tól is igyekszünk távolságot tartani. Az ember legyen következetes: ne kivételezzen egyik szövetségesével sem. A Terror Háza kutatási igazgatója, a rendszer egyik felkészült és okos ideológusa világosan ki is mondta: „Nem jó blokkban vagyunk, az értékrendszerünk szerint az észak-atlanti blokk nem a mi blokkunk."

Hogy mi lesz a vége, az még nem látszik. De már az eleje is baljós. Afrikában orosz részről a dolog úgy zajlik, hogy a régi gyarmatosítókat nyilván nem túlzottan kedvelő, ezer bajjal küzdő országok hajlamosak új támaszt keresni. Putyinék különösen szívesen segítik a hatalomra az oroszbarátnak ígérkező katonai juntákat. Bővítik a diplomáciai kapcsolatokat: nem csak mi, ők is nagykövetséget nyitnak Csádban, Szijjártó azonnal hasonlóba kezd Egyenlítői-Guineában, amint az oroszok is megjelennek ott. Legális és illegális gazdasági nexusokat építenek: Burkina Fasóban atomerőművet is. A katonai jelenlétet a szép emlékű Wagner-csoportból szervezett ún. „Afrika-hadtest" biztosítja. Miután lázadó vezérüket, Prigozsint eltüntették, zsoldosaikkal az orosz hadügy kötött szerződést. Ők már vígan kereskedhetnek akár kokainnal is, beállhatnak az aktuális pucscsok mögé. A bevételből fegyvereket szereznek, amelyek aztán az ukrán frontra jutnak. Ahol a volt wagneresek személyesen is besegítenek.

„Moszkva feltartóztathatatlanul csúszik be, mint valami kígyó" a kiszemelt afrikai országokba" – írja egy nemzetközi elemzőcsoport.

Mi meg, mint kisebb csúszómászó, utána. Olykor előtte, helyette is. „Száheli blokknak" a Szaharától délre fekvő országokat – Malit, Nigert, Burkina Fasót – nevezik. Itt már megvetették a lábukat, de Csád még hiányzott a környező országok közül. Sebaj. „Hungary helps" – Magyarország segít.

A három testőr Afrikában egyik híres poénja a mulatón álló felirat: „Belépés díjtalan, kilépés bizonytalan".

Így ne járjunk mi is az oroszokkal és Afrikával.

A bakfitty hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (a Kossuth rádióban, azzal kapcsolatban, hogy a Manfred Weber vezette Európai Néppárt az ő távozását sürgette), „bakfitty, mondaná egy Petőfi-vers 1848–49-ből: nehogy már a németek mondják meg, hogy mi legyen Magyarországon".

Ezzel szemben a tény az, hogy Petőfi nem bakfittyet mondott a németeknek, hanem azt, hogy „foglalod a kurvanyádat, / de nem ám a mi hazánkat!", és nem a németeknek mondta, hanem az osztrákoknak, akikkel 1848-ban nem egyenrangú, hanem alávetett félként állt szemben Magyarország. Az Európai Unióban azonban senki sem akarhat és nem is tud elfoglalni egy másik tagországot, de még azt sem mondhatják meg – pláne nem egy parlamenti frakció –, hogy mi legyen Magyarországon. A frakció nem döntéshozó és végrehajtó testület, és csak politikai üzeneteket fogalmazhat meg. De azokat minden további nélkül, elvégre Orbán Viktor is pontosan ezt teszi: minden áldott nap megmondja, mit tegyen az EU és mit ne, sőt egyes pártokat még magyar kölcsönökkel is segített a választási kampányokban. Egy francia vagy spanyol Petőfinek ez akár jó alkalom lehetne egy indulatos költői kirohanásra.

> Figyelem, Miniszterelnök Úr! Még a jogállamiság is jelentősebb kérdés az európaiak számára, mint a migráció. Újratervezés?

Azt is állította Orbán (ugyanott, az ukrajnai háborúról beszélve), hogy „a jó ötlet az, hogy ne harcoljunk, a jó ötlet az, hogy kössünk békét".

Ezzel szemben a tény az, hogy békét a harcok után szoktak kötni a felek. Aki nem harcol, az megadja magát. Nem mindegy.

Azt állította továbbá a miniszterelnök (szintén a rádióban), hogy „ma Európában mindenki a migráció ellen van".

Ezzel szemben a tény az, hogy nincs mindenki a migráció ellen, sőt ez a probléma az európai polgárok számára nem is tartozik a legfontosabbak közé – ahogy azt az Eurobarometer legfrissebb, az uniós választások után készült felmérése mutatja. A migráció ugyanis csak az ötödik számú kérdés volt a választók szemében, és a sorban megelőzte a megélhetés, a gazdasági helyzet, a nemzetközi helyzet és biztonság, illetve a jogállamiság és a demokrácia helyzete miatti aggodalom. Figyelem, Miniszterelnök Úr! Ezek szerint még a jogállamiság is jelentősebb kérdés az európaiak számára, mint a migráció. Újratervezés?

Azt állította ezenkívül Orbán (ugyancsak a Kossuthon, az őt és kormányát ért brüsszeli kritikák kapcsán), hogy „a legnagyobb baj velünk az, hogy sikeresek vagyunk".

Ezzel szemben a tény az, hogy nem sikeresek, mert az ország az elmúlt 14 évben nemhogy feljebb jutott volna az uniós fejlettségi rangsorban, de többnyire lejjebb csúszott, és most már a románokkal szemben is több szempontból vesztésre állunk, a demokrácia és a jogállam szétveréséről, a szövetségeseinkkel való állandó konfliktusokról most nem is beszélve. Szóval van baj éppen elég, és még a bajok okozóját is elég könnyen be lehet azonosítani. Megnevezzem?

Azt állította Deutsch Tamás, a Fidesz európai képviselője (Facebook-oldalán), hogy Magyar Péter „beengedné a migránsokat, csatlakozna a háborút pénzzel és fegyverrel támogatókhoz, eltörölné a rezsicsökkentést, a multik által fizetett adókat, és elvenné a 13. havi nyugdíjat. Ennyi."

Ezzel szemben a tény az, hogy nem. Ennyi.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Haza

A közszolgálatinak nevezett televízióban gyakran elhangzik, hogy az ellenzéki politikusok Brüsszelben a hazájukat szidják. Ez tévedés! Ha a magyar kormány elhibázott vagy szándékosan rossz döntéseit, netán arrogáns hangnemét teszik szóvá, akkor nem a hazájukat szidják, hanem a hazájuk elnyomóit. Rákosi Mátyás nem volt azonos Magyarországgal, ahogy Horthy Miklós sem: elnyomók voltak, akik egyre nehezebbé tették az állampolgárok életét. Megszólalni még lehet – és reméljük, legalább ez az egy megmarad a következő választásig.

NEMESVÁRI LÁSZLÓ

Miért?

Nincs pénz vasútra, HÉV-re, a szociális vagy a rendészeti dolgozók béremelésére, egészségügyre, tisztességes nyugdíjemelésre. Közben megjelent egy statisztika, mely szerint az elmúlt évtizedben 27 stadion épült, összesen 600 milliárd forintért. Mindez a tervezéskor természetesen a töredékébe került volna, számolatlanul költötték a pluszmilliárdokat. Azt hiszem, látható, miért nincs pénz sok másra.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Kötél

2002-ben, az akkori országgyűlési választás kampányhajrájában Kövér László Békéscsabán azt mondta: „Sokan vannak ma Magyarországon olyanok, akik nem tudnak örülni a kormány intézkedéseinek. Ezért azt ajánlom nekik: vegyenek egy kalapácsot, egy szöget és egy kötelet, menjenek le az alagsorba, és a szögre, vagy ha találnak jó gerendát, akkor arra kössék fel magukat." Később így korrigált: „Lehet, hogy egy kicsit messzire mentem, akkor azt javaslom nekik, maradjanak életben, az lesz a legnagyobb büntetésük, hogy látják megvalósulni a céljainkat, legfeljebb koloncként magunkkal cipeljük őket." Most, 22 évvel később így nyilatkozott egy interjúban: „Pánikra semmi okunk, nem történt más, mint hogy a Gyurcsány Ferenc által gyűlöletből ácsolt pódiumról, a hátsó lépcsőn felkapaszkodva Magyar Péter letaszította a baloldal vezérét, összegyűjtve azt a harmincszázaléknyi szavazót, akinek annyi üzenet elegendő, hogy ne Orbán Viktor vezesse az országot." Nagyon reméljük, hogy a házelnök az újonnan felkapaszkodó Magyar Péter számára készült pódiumon további ácsmunkálatokra már nem tesz célzást.

LADÁNYI ANDRÁS

Nobel-díj

Az idei közgazdasági Nobel-díjasok azt állapították meg, hogy az elsorvasztott jogállamiság a társadalmaknak akadályt jelent a növekedésben, a jólét felé vezető úton. Figyelmeztetés lehetne ez a Fidesznek, amely jó ideje a hanyatló Nyugatról papol, közben a 60 éves HÉV-szerelvények helyett az ott 15 évesen kiselejtezett járműveket sem képes megvenni a fővárosi közlekedés szinten tartásához. Ideje helyreállítani a jogállamiságot.

MIKULÁS FERENC

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Olaszok kultúrharca Frankfurtban

KRITIKUS HANG

Az autokrata rendszerekkel, köztük az Orbán-rezsimmel is sokat foglalkozó történésznek, Anne Applebaumnak adják át az egyik legrangosabb irodalmi elismerést a világ legnagyobb könyvvásárán.

FOTÓ: AFP/DPA/BORIS ROESSLER

Applebaum már jóval a háború előtt figyelmeztetett Putyin erőszakos expanzionista politikájára, Orbán rendszerét is számos bírálattal illette

RÓNAY TAMÁS

Anne Applebaum amerikai–lengyel történész-publicistának adják át vasárnap a német könyvszakma békedíját, ami a Frankfurti Könyvvásár csúcspontjának tekinthető. Az elismerést odaítélő kuratórium indoklása szerint Applebaum munkája rendkívül fontos hozzájárulás a békéhez és demokráciához egy olyan időszakban, „amikor a demokratikus vívmányokat és értékeket egyre inkább kifigurázzák”. Applebaum számos elemzést tett közzé a tekintélyuralmi rendszerekről. A kelet-európai történelem elismert szakértője már jóval az Ukrajna elleni agresszió előtt figyelmeztetett Vlagyimir Putyin orosz elnök esetleges erőszakos expanzionista politikájára.

Applebaum Orbán Viktor rendszerét is számos bírálattal illette. A napokban a Die Welt német napilapnak adott interjújában kifejtette: „Orbán nem populista, hanem illiberális vezető, aki politikai hatalmát arra használta, hogy kisiklassa a magyar intézményeket – a bíróságokat, a médiát, a közigazgatást –, és korrupt egypártrendszert építsen. Ha rajtam múlna, akkor kizárnám őt az Európai Unióból és a NATO-ból, mert úgy beszél az országáról, mintha az már nem lenne része ezeknek a struktúráknak. Orosz és kínai befektetéseket keres az európai pénz pótlására, amelynek elvesztésétől tart.” Hozzátette: Orbánnak nincs akkora abszolút hatalma, mint Vlagyimir Putyinnak. Elmondta: az idén megjelent, magyarul még nem olvasható művében (Autocracy, Inc.: The Dictators Who Want to Run the World, 2024) különbséget tesz a magyarországihoz hasonló illiberális demokráciák és olyan diktatúrák között, mint Oroszország vagy Kína. Applebaum három évtized óta kisebb-nagyobb megszakításokkal Lengyelországban él. Több munkáját ültették át magyarra (Vörös éhínség – Sztálin háborúja Ukrajna ellen; Vasfüggöny – Kelet-Európa megtörése 1944–1956; A Gulag története I–II.; Kelet és Nyugat között – Európa határvidéke mentén).

NONKONFORM

ANTONIO SCURATI

Mussoliniről szóló regényes életrajza bestseller lett Olaszországban

A vasárnap záruló idei könyvvásár díszvendége Olaszország volt, s komoly felzúdulást keltett a szervezők körében, hogy nem voltak a hivatalos olasz delegáció tagjai azok a szerzők, akik nem értenek egyet Giorgia Meloni jobboldali populista kormányfő politikájával. Ám végül ők is megtalálták a módját annak, hogy felbukkanjanak a Hessen tartománybeli város rendezvényén, köztük Antonio Scurati, aki ugyancsak rendkívül kritikus az olasz kormánnyal szemben: Meloni kormányfőt két éve „Mussolini örökösének” nevezte. „Nem azért vagyok itt Frankfurtban, hogy rosszat mondjak a kormányról. De arra kérem önöket, foglalkozzanak a kortárs olasz kultúrával” – mondta a könyvvásáron az író, akinek Mussoliniről szóló regényes életrajza bestseller lett Olaszországban. Scurati más, a kormány által nem kedvelt szerzőtársaival, köztük Francesca Melandrival és Paolo Giordanóval és további mintegy negyven szerzővel együtt tiltakozott amiatt, hogy nem hívták meg Frankfurtba díszvendégként a népszerű író-forgatókönyvíró Roberto Savianót, akinek Gomorra és ZéróZéróZéró című regényéből Magyarországon is népszerű sorozat készült.

> A díszvendég Olaszország hivatalos delegációjában nem kaptak helyet olyan szerzők, akik nem értenek egyet Meloni politikájával.

Giordano szerint alapvetően két év kormányzás segített világossá tenni számára, hogy ő maga melyik oldalon áll. A média kormány általi ellenőrzése és a Meloniék szolgálatában álló média, a szólásszabadság korlátozása, a kormánykritikus szerzők fegyelmezése, a személyeskedő kampányok mind a kabinettel szemben kritikus szerzőket érintik. Feltűnő, hogy – mint a Frankfurter Allgemeine Zeitung írta – a kormánykonform szerzők – ilyen például a jobboldalon kedvelt Giuseppe Culicchia is – meglehetősen gyér közönség előtt léptek fel Frankfurtban.

Jelentős támogatás a kiadóknak

Hogy Németországban mennyire másként kezelik a kultúrát, a könyvkiadókat, mint idehaza, azt Claudia Roth kulturális államtitkárnak a Frankfurti Könyvvásáron tett bejelentése is jelzi. A zöldpárti politikus közölte: 84 független kiadónak ítélték oda a 2024-es német kiadói díjat. A három, egyenként 50 ezer eurós fődíjat szerda este a lipcsei Akono Verlag, a münchени Mixtvision és a kölni Parasitenpresse kapta. További 80 kiadó kapott úgynevezett „elismerési pecsétet”, egyenként 18 ezer euró díjazással. A kultúráért felelős államtitkár az idén első alkalommal adta át a Fenntarthatósági Díjat az ökológiailag felelős kiadói munkáért. A 30 ezer euróval járó elismerést a mannheimi székhelyű Kunstanstifter kiadó kapta.

Fényt az újoncokra!

SOROZAT A múlt év nagy híre volt, hogy mintegy húsz év kihagyás után tért vissza a képernyőre dr. Frasier, azaz Kelsey Grammer neurotikus pszichológusa. Míg a „dumagépnek” annak idején a beteg apjával, lüke öccsével, a bejárónővel és Eddie kutyával kellett megküzdenie, a húsz év kihagyás után visszatérő sikerszéria nem hanyagolta az eredeti formulát, csak lépett egy generációt. Frasier most már afféle komolykodó családfő, aki meg akar tanulni felelősséget vállalni – de nem kell aggódni, nem megy neki nagyon könnyen. Az új sztori: dr. Frasier apja halála után a fiával szeretne új kapcsolatot kialakítani, illetve megfejteni, miért hagyta ott az egyetemet és lett tűzoltó, ezért a közelébe költözik – konkrétan megveszi az egész bérházat. Mert, ugye, egy híres médiaszemélyiség nagyon gazdag, hiába szeretne csak ember lenni. Így az új Frasier sokkal emberibb lett, mint a két előzményszéria, a Cheers és a régi Frasier.

A show annak idején egyben a sitcom aranykorát is jelentette, azaz körülbelül félórás részek követték egymást helyzet- és jellemkomikumos jelenetekkel, melyeket a híres nevetőgép segített – ez a része nem változott, és míg talán furcsán erőltetettnek tűnik ez a forma manapság, tulajdonképpen könnyű megszokni. Na lám, nem minden rossz, ami ma már éppen nem divatos. Talán ennek a gondolatnak is tudható be, hogy az első évad Frasier karakterének – kedves hülyeségeinek – avíttságát tette meg fő humorforrásnak, így a helyzetkomikum kárára inkább a jelleméből fakadtak a poénok. Joggal lehetett állítani, az új figurák csak hangulatfestő elemek, mely persze durva és talán jogtalan kritika is volt, hiszen adott volt egy főszereplő, akit mindenki ismer, és számos új jövevény.

Ezt a helyzetet igyekszik orvosolni – sok sikerrel – a második évad, mely immár kellő hangsúlyt fektet a teljes társulatra. Így lassan körvonalazódik, hogy a két fiatal Crane, Frasier fia, Freddy (Jack Cutmore-Scott) és unokaöccse, David (Anders Keith) hordozza magában a családi genetikát. Persze egyikük sem akkora különc, mint az immár szenior hős, de pont ők azok, akik miatt a dumagép fiatal tud és akar maradni. Frasiernek a folytatásban vissza nem térő testvére (a Nilest alakító David Hyde Pierce passzolta a lehetőséget) helyett kitalált angol semmirekellő és piás professzor, Alan (Nicolas Lyndhurst) minden megszólalása garancia a röhögésre. Méghozzá a lesajnáló kacajra, mert nála semmirekellőbb értelmiségit talán nem is láttunk. De ami ennél is fontosabb: sokkal nagyobb szerephez jutnak a nők. Nem mintha eddig nem lettek volna jelen, csak éppen most már sokkal több figyelmet és kedvességet kapnak. Még magától Frasiertől is.

CSÁKVÁRI GÉZA

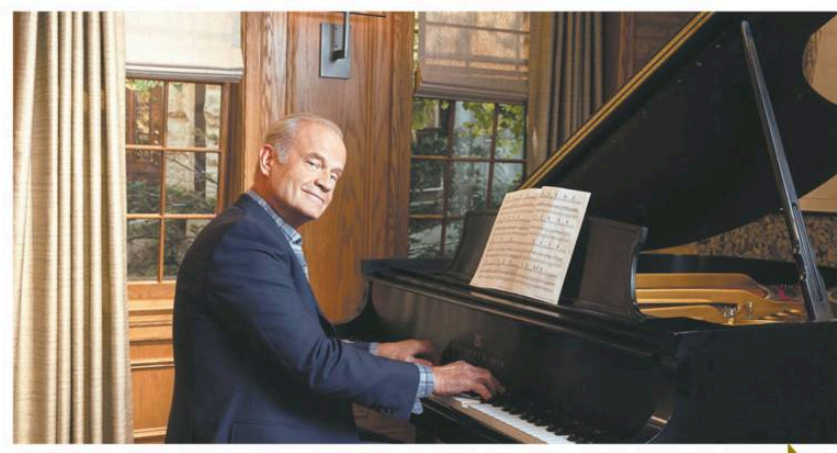

FOTÓ: PARAMOUNT

A második évadban Kelsey Grammer udvariasan átadja a teret az új szereplőknek

INFÓ

Frasier, második évad. Bemutatja a SkyShowtime

Interjú

Kritikánk mellett a Népszava Online-on a sorozat két színésze, Toks Olagundoye és Anders Keith exkluzív interjúja is látható

Elkelhet Pákh gyűjteménye

FOTÓ: NÉPSZAVA

A kormány végül a gyűjtő által kért összegnél félmilliárd forinttal többet fizetett a Golgotáért

VAGYONKEZELÉS Hetvenhárom Munkácsy-festményt, nyolc Munkácsy-tanítványtól származó festményt, hat szobrot, tizenegy grafikát, két rézkarcot, továbbá egy harmincnyolc rajzot tartalmazó mappát vásárolna meg 27 milliárd forintért a Mol – Új Európa Alapítvány Pákh Imre műgyűjtőtől, állította megszerzett dokumentumokra hivatkozva a 444. A portál szerint a Mol és az állam közös, közérdekű vagyonkezelő alapítványa egy közép-európai kortárs múzeum létrehozását is tervezi.

Nem ez volna a Mol – Új Európa Alapítvány első festményvásárlása: a Christie's aukciósház 2022. júniusi árverésén 3,6 millió dollárt (akkori árfolyamon mintegy másfél milliárd forintot) fizetett El Greco Gonzaga Szent Alajost ábrázoló mellképéért. A műalkotás 2022 októberében hosszú távú letétként került a Szépművészeti Múzeum spanyol gyűjteményébe. Erre az alapítvány annyira büszke volt, hogy még 2023 decemberében is PR-cikket jelentetett meg a festmény megvásárlásáról.

Az alapítvány 2022-ben 3,6 millió dollárért vásárolt El Greco-festményt.

A legnagyobb Munkácsy-gyűjtőként számon tartott Pákh Imre a magyar állam képviselőivel több éven át alkudozott Munkácsy Mihály Golgota című festményének eladásáról. Nyomásgyakorlásként az akkori kancelláriaminiszter, Lázár János a kép védetté nyilvánítását is kezdeményezte 2015-ben, míg Pákh a debreceni Déri Múzeumban vörös leplet rakatott a Golgotára. Végül 2019 elején a kormány a Pákh Imre által kért 2,5 milliárd forintnál is többet, 3 milliárd forintot fizetett a Golgotáért

A Mol – Új Európa Alapítvány éves beszámolóiból egyébként kiderül: 2021-ben az alapítvány 2,35 milliárd forintot kapott a Bethlen Gábor Alaptól ingatlanvásárlásra és -felújításra. Az alapítvány 2021-ben vásárolta meg az esztergomi Sándor-Kamenszky-palotát 115,8 millió forintért a város önkormányzatától.

TÖLGYESI GÁBOR

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

A vasút szentsége és katonái

MÚLTFUTAM Nem tettünk meg hosszú kilométereket, mégis hatalmas utazást élhettünk át Grecsó Krisztián különleges tárlatvezetésén a Közlekedési Múzeumban.

RÓNAY LILI

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

Grecsó Krisztián élete első múzeuma, amit Budapesten látott, a Közlekedési Múzeum volt

Az Északi Járműjavító Dízelcsarnokában kivételes este volt a szerdai: Grecsó Krisztián személyes történetekkel keltett életre gőzmozdonyt, repülőgépet, távolsági buszt a Mivel megyünk? Energiamix a közlekedésben című időszaki kiállítás tárlatvezetésén. – Édesapám bakter volt évtizedeken át, a nagybátyám pedig jegykezelő. És ez a vasutascsalád a lehető legnagyobb tisztelettel adózott a vasútnak. Életem első múzeuma is, amit Budapesten láttam, a Közlekedési Múzeum volt – mesélte elsőként az író, költő.

A Déli vasút 109 sorozatú gyorsvonati gőzmozdonyánál – az egyik legsikeresebb „Lajtán inneni" tervezésű mozdony lépcsőin – megelevenedett a közlekedés szelleme. – Apám mindig azt emlegette, hogy a vasút az egy félkatonai intézmény, hogy ők tulajdonképpen félig katonák. Hogy ők szolgálnak egy rendet, amely rend biztosítja ennek az országnak a hátterét és védelmét. Mindezt úgy, hogy apám egyébként a vasút szentségét közben egészen másképp is képzelte el. Ő úgy volt bakter, hogy fiatal bakter korában még könyékig érő, lila színű haja volt – árulta el Grecsó kuncogó közönségének.

Ám a tárlat ihlette első novellában, amelyet felolvasott, a szigor, a hivatás tisztelete uralkodik. „Családi vonalon tisztában volt vele, hogy tanulok, de az más. Ez nem családi vonal. Ha nincs nálam a diákigazolványom vagy elfelejtettem érvényesíteni, meg kell büntetnie. A törzsutasok érezhető megrovással néztek Mártonra. Mit csinál az unokaöccsével? Mire jó ez? Milyen erkölcs, hatalom nevében cselekszik? – Meglett. Megkönnyebbültek az asszonyok, sóhajtottak, amikor megtaláltam. Le volt pecsételve. Márton visszaült mellém, mosolygott. Azt mondta, ez a munkám" – hangzott el a műből. Az író egy következő megállón azt járta körül, mit jelent a távolság, mit jelent elmozdulni térben és időben, hogy egy vonatnak milyen különböző szerepei lehetnek más-más generációk életében. Majd megosztotta egy fiatal költő és a saját írásait az ágyneműtartóban rejtegető nagymamája történetét.

INFÓ

Múltfutam. Grecsó Krisztián rendhagyó tárlatvezetése a Közlekedési Múzeum Mivel megyünk? című kiállításán, október 16.

Grecsó visszaemlékezéseinek fényében járhatták be a Közlekedési Múzeum látogatói az antik személyszállító kocsikat, az Antonov 2-es repülőgépet is, amelynek metaforája mögött egy álmot bontakoztatott ki az író. – Ezek kényelmetlen dolgok, mert csak a rutin pihentet. Minden más idegesítő és kusza. Az anyámnak le kellett győzni az összes szorongását, elengedni minden otthoni normát. Mégis biztos voltam benne, meg fogja csinálni. Hogy egy percet sem alszik majd előtte, és mégsem lesz fáradt. Hogy napokig az ujját tördeli az izgalomtól, és ahogy közeledik az utazás időpontja, egyre többször megbánja majd, hogy belement. De aztán sikerülni fog. Úgy húzta ki a gurulós, bőröndöt Schönefeld egyik fotocellás ajtaján, mintha csak átugrott volna Szentesre. Olyanon is nevettünk, amin itthon nem mertünk volna. Olyanokat is kimondtunk, amiket előtte soha. Megértettem, hogy én is szabad vagyok. Hogy nem muszáj, ahogy generációkon át oly sokaknak, boldogtalannak lennem – merengett el Grecsó Krisztián.

„Olyanon is nevettünk, amin itthon nem mertünk volna. Megértettem, hogy én is szabad vagyok."

Bennünk milyen apró történet húrjait pendíti meg egy Trabant 601-es? Mit gondolunk az alternatív energia felhasználásáról? Hogyan változik a viszonyunk a mozgáshoz, a távolságokhoz, és végső soron önmagunkhoz? A Mivel megyünk? című tárlat látogatói Grecsó Krisztián történeteihez hasonlóan a személyes utazásaik tükrében is kérdést kaphatnak ezekre a válaszokra.

Erdély tündökletes világa

KÖLTŐI NYELV Az irodalmi kánonban nem az őt illető helyet tölti be Tamási Áron Kilyén Ilka színművész és lánya, Ritziu Ilka Krisztina szerint. A művészpáros ezen változtatna Tamási-műsorával, amelyet ma este Jászberényben mutatnak be. A Szülőföldem, valamint a Bölcső és bagoly Tamási Áron két kevéssé ismert regénye. Előbbi az író hazalátogatásáról és úti élményeiről, utóbbi főként a gyerek- és fiatalkoráról szól. Kilyén Ilka színművész és lánya, Ritziu Ilka Krisztina színész, énekes, táncos e két mű alapján állította össze Tündökletes világ című előadását, mintegy köszönetképpen, ugyanis 2021-ben a Tamási Áron Közalapítvány a jeles székely íróról elnevezett díjjal tüntette ki őket. – Azok az örök érvényű emberi értékek, amelyeket a Bölcső és bagoly című művében, a gyermekkori emlékeivel kapcsolatosan megfogalmaz Tamási Áron, a XXI. századi emberek számára is tündökletesen világító utat mutatnak. Az előadás nagyobb részben e műre támaszkodik. Mivel az író farkaslaki éveit eleveníti fel – és Farkaslaka Udvarhelyszékhez tartozik –, adott volt, hogy arra kérjem partneremet, lányomat, ebből a népdalkincsből válasszon dalokat. Az eljátszott történeteknek megfelelően tréfás, altató, szerelmes és katonadalok hangzanak el – mondta el lapunknak Kilyén Ilka.

FOTÓ: BERECZKY SÁNDOR

Kilyén Ilka színművész és lánya, Ritziu Ilka Krisztina

INFÓ

Tündökletes világ. Összeállítás Tamási Áron Szülőföldem, valamint Bölcső és bagoly című írásaiból, udvarhelyszéki népdalokkal. 2024. október 19., 18 óra, Déryné Rendezvényház (Jászberény, Lehel vezér tér 33.) Jegyek: a lehelfilmszinhaz.hu felületén keresztül és a Lehel Film-Színház jegypénztárában.

Néhány évtizede Tamási Áron Székelyföldön sem volt az irodalomórák megkerülhetetlen alakja – Az én generációm már nem tanult Tamásit az iskolában. Természetesen az irodalomtanár említette, hogy létezett, meg, hogy erdélyi, a nagy Ábel-trilógiáról is hallottunk, de az osztályomból senki sem olvasta – mesélte Ritziu Ilku Krisztina. Joggal merülhet fel a kérdés: menynyire időszerű Tamási Áron öröksége? – Bár réges-régi történeteket játszunk el, hitelességük, csodálatos költői nyelvezetük lebilincselő, mondanivalójuk meglepően aktuális. Cseppet sem veszített értékéből e két mű – válaszolta Kilyén Ilka.

A Szülőföldem című regényben olvasható az a jelenet is, amelyben egy segesvári pincér épp csak belesúgja Tamási Áron fülébe a magyar szót. – Sok a baráti, emberi gesztus és sok a provokatív, konfliktusos pillanat is – mesélte Kilyén Ilka arról, ma milyen a magyarok és a románok közötti együttélés Székelyföldön. – A barátságra barátsággal, az emberségre emberséggel adott válasz, a provokációk, a konfliktusok nyugodtsággal, türelemmel kezelése, a párbeszéd adja a kapcsolatok minőségét. És ez nemcsak a politikusok dolga, hanem az egyes polgároké is – fogalmazott a színművész.

BUDAI LEVENTE

A természet ehető kincsei

ÚJ HOBBI Hetek óta dübörög az őszi szezon, méretes és ritka gombákról posztolnak a közösségi oldalakon a gyűjtők. A Soroksári Botanikus Kertben egész hétvégén várják a lelkes amatőröket, a haladókat és a profi szakembereket az országos gombanapokra.

KUKLAI KATALIN

Tudományos érdeklődésű vadászok, ínyenc hasgombászok és megélhetési gyűjtögetők – nagyjából ez a gombaszedők három fő altípusa. „Az utóbbi években egyre többen járják a természetet, és ha már ott vannak, találkoznak gombákkal is, így felébred bennük a vágy a gyűjtögetésre. Ennek is köszönhető, hogy növekszik az érdeklődés a gombák iránt” – mondta lapunknak Albert László, a Magyar Mikológiai Társaság elnöke. A társaság szervezésében a Soroksári Botanikus Kertben egész hétvégén várják a gombabarátokat, lelkes amatőröket, haladó határozókat és profi szakembereket az országos gombanapokra, ahol több száz fajt lehet megtekinteni, szakkönyveket vásárolni, kvízt kitölteni, de legfőképpen beszélgetni egymással, tapasztalatokat cserélni, sztorizgatni és új ismereteket szerezni a témában. A rendezvény nyitónapján, pénteken hirdették ki, hogy 2025-ben a sárga gévagomba lesz az év gombája.

Albert László arról is beszélt, hogy nagy az igény a gombákat ábrázoló poszterekre. Tavasszal készítettek két olyan képösszeállítást, amely a legfontosabb ehető gombákat mutatta be, és ezek már mind elfogytak. Ezeket szeretnék újranyomni, és terveznek egy másik posztert is, amelyik a legveszélyesebb mérgező gombákat mutatja be elrettentésül, hogy aki ránéz, felismerje: jé, ilyet láttam tegnap, még jó, hogy nem ettem meg. Ehhez kapcsolódóan írtak ki egy fotópályázatot, amelynek szintén tegnap volt az eredményhirdetése. 68 pályázó 458 képe közül a zsűri Varju Sándor mérgező bükki pereszkéről készült fotóját ítélte a legjobbnak.

Az elnök kedvencei egyébként a karakteresebb ízű gombák, a vargánya, kucsmagomba, vöröses nyálkásgomba, gyűrűs tuskógomba, és mint megtudtuk tőle, ezeket vétek pörköltre pazarolni, abban ugyanis a hagyma és a paprika elnyomja a gombák sajátos zamatát. Az igazi profik csak egy kis vajon lepirítják a gombát, pici sóval, esetleg kevéske fokhagymával fogyasztják. Ezeknek az ínyencségeknek az ára elég borsos, de függ a szezontól is. Például ha valaki a nyári aszály idején kívánta meg a rókagombát vagy a vargányát, azokat csak külföldről lehetett beszerezni, és kilónként 15 ezer forintot is elkértek értük. Régebben az a mondás járta gombászkörökben, hogy a vargánya a sertéskarajjal egyenértékű, de mára a gomba ára kilőtt, és még a legjobb időszakban sem esik 5000 forint alá.

Akik eddig nem foglalkoztak a gombákkal, de most kedvet kapnak az erdőjáráshoz és a gyűjtögetéshez, azoknak első körben érdemes a lakóhelyük közelében keresni egy vezetett gombaismereti túrát, ahol szakember segítségével lehet megismerkedni a leggyakoribb fajokkal – tájékoztatott Endrődi Gergely gombaszakellenőr. Vannak jó gombahatározó könyvek is; aki kicsit is szeretne elmélyülni a témában, szerezze be ezeket. Aki pedig még komolyabban érdeklődik a gombák csodálatos világa iránt, jelentkezhet szakellenőri tanfolyamra. Ennek elvégzéséhez egészségügyi alkalmassági vizsgálattal igazolni kell többek között azt, hogy az illető nem színtévesztő, valamint, hogy rendben van a szaglása – ugyanis a szag is nagyon fontos határozó, már csak ezért sem szabad fénykép alapján dönteni.

A mintegy 3000 hazai kalapos gombafajt természetesen nem kell megtanulni, azonban az adott termőhely leggyakoribb fajait nem árt előzetesen nézegetni képeken, elolvasni a leírásukat, hogy jó eséllyel felismerjük ezeket élőben. Ha bizonytalanok vagyunk, hogy egy gomba ehető-e, inkább hagyjuk a termőhelyen, de ha mégis leszedjük, mindenképpen a többitől elkülönítve tároljuk. Ugyanis ha csak egyetlen mérgező gomba kerül a kosarunkba, a szakellenőr az egész gyűjtést ki fogja dobatni velünk, nem kockáztathatja, hogy a mérgező gomba spórája vagy egy aprócska letört darabja beszennyezze az ehető gombákat és veszélybe sodorja az életünket. A gyűjtésre a legalkalmasabb eszköz a fonott kosár, illetve pár papírzacskó, de a nejlont felejtsük el, abban csak összefüllednek a gombák. Még egy érv szól amellett, hogy csak azokat a gombákat szedjük le, amelyeket magabiztosan felismerünk: Magyarországon 58 gombafaj védett, és ezeknek a természetvédelmi értéke általában 5-10 ezer forint példányonként. Azzal is tisztában kell lennünk, hogy naponta fejenként két kilogramm gombát lehet gyűjteni az állami tulajdonú erdőkben; ha valaki ennél nagyobb mennyiséget szeretne szedni, ahhoz külön engedélyre van szükség a helyi erdészettől.

Természetesen minden gombásznak vannak sztorijai. Endrődi Gergely elmesélte, hogy még kezdő gombász korában egyszer véletlenül fehér szarvasgombát talált, ami a legértékesebb fajok egyike, ő azonban kidobta, mert büdösnek találta. Ma ez már csak azért sem fordulhatna elő, mert azóta megszigorították a szarvasgomba szedését, és csak engedéllyel van rá lehetőség.

Varju Sándor bükki pereszkéről készült fotója nyerte a Mérgező gombák fotópályázatot

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Hortobágyi T. Cirill, a Pannonhalmi Bencés Főapátság főapátja egy hatalmas vargányát talált a Bakonyban

FORRÁS: FACEBOOK

Három család lakott jól abból az óriáspöfetegből, amit egy letenyei férfi talált az egyik barátja kertjében. A gomba átmérője 43 centiméter volt, tömege pedig meghaladta a hat kilogrammot

FORRÁS: FACEBOOK

Csakis ellenőrzés után!

A Nébih adatai alapján Magyarországon évente 100-150 gombamérgezéses eset fordul elő, ezeknek a nagy részéért a gyilkos galóca a felelős. A szakemberek arra figyelmeztetnek: ellenőrzés nélkül ne fogyasszuk el az összegyűjtött gombákat. A Nébih honlapján megtalálják a regisztrált szakellenőrök listáját, címmel, telefonszámmal és rendelkezésre állási időszakkal. Ezenkívül a nagyobb településeken a piacokon, vásárcsarnokokban alkalmaznak szakellenőröket a gombaszezonokban.

A 2025. év gombája a sárga gévagomba

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

HIRDETÉS

CURTIUS RUFUS ÓKORI RÓMAI ÍRÓ GONDOLATÁNAK 1. RÉSZE	AMELY HELYRE	NYARALÓ, KIS HÁZIKÓ	ÜVEGCSERÉP!	JÖJJ KÖZELEBB!	EGYKOR / MÉTER, RÖVIDEN		RÖNTGEN, RÖVIDEN / TALÁL	PÁROSAN NYER!	SÜVÍTVE TOVASZÁGULD	LABDÁT SZÉLRŐL KÖZÉPRE ÍVEL	BAR, RÖVIDEN	A FLUOR ÉS A KÁLIUM VEGYJELE	BETEGSÉGET GYÓGYÍT	MELEG ÉVSZAK / A FÖLDBE HATOL		A VÉGÉN VAN! / ÁLLATI LAKHELY	A KÓRHÁZ JELE	BLÖFF RÉSZE!	AMPER, RÖVIDEN / CICAHANG		CSÖKKEN A VÍZ SZINTJE
FÉLRETESZ, TARTALÉKOL					GALAMBFÉLE / BARÁTSÁGTALAN						LÉTREHOZ / VIRÁGOT A VÁZÁBA RAK						KÖLYKEDZIK / FALATNYI KENYÉR				
MOZGATÓRUGÓ			FÖLFELÉ MOZGAT / CSAKHOGY					KALÁSZOS NÖVÉNY / KÁRTYAJÁTÉK				ERŐD / FOGOLY				HEKTO-, RÖVIDEN / CSOMÓ A KÖTÉLEN		KÖLTŐ (ENDRE) / HOLT NYELV			
VOLT, RÖVIDEN		ŐZE ...; KORTÁRS SZÍNÉSZ / KIGONDOL					HINTŐPOROS / SZENVEDÉLY								KIPLING MEDVÉJE / NŐI NEVETTETŐ					TÖK BELSEJE! / TÖPPEDT	
LEVEST MÁSIK TÁLBA KANALAZ						FÜGGESZKEDIK / ALKALMI				... VEGAS; AMERIKAI VÁROS / ALÁVET				... REGGEL; ÖTKOR / VASPÁNT				KISSÉ MAGAS! / ÁRMÁNYKODIK		
KATONAI GYAKORLÓHELY	INDUL AZ EDZÉS! / HAMBURG FOLYÓJA			TANULÓ, RÉGIESEN / HANGOT AD A HÚR					SORRA BEFEDÉS / FAKORONA												NYÍLVESSZŐT RÓPÍT
					SZALÁMIKARIKA / TÉSZTAÍZESÍTŐ							ÍME, ITT VAN! / LÍRAI KÖLTEMÉNY				FITOS ORRÚ / KITŰZÖTT VÉGPONT					
A TÁRGY RAGJA / RÓMAI 55-ÖS			EZ A KÖZELEBBI / RÖSZKE HATÁRAI!				COWBOY-VERSENY / HAVAS, A SZÉLEIN!						UGRÁNDOZIK / SZÓJADARAB!								
FESTŐ (AURÉL)								TISZTÁLKODÓ / ENERGIA, RÖVIDEN						BICSKA / JAPÁN AUTÓK JELZÉSE				ÁTLAG, RÖVIDEN / KÖZÉPEN TÖR!			
AZ IDÉZET 2. RÉSZE																TESTET ...; MEGVALÓSULÓ					

Október 12-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Az élet szenvedéseinek felét a várakozás teszi ki.”
E heti rejtvényünk megfejtését az október 26-i számunkban közöljük.

Keresse Ön is
NAGY • KÖNNYEN OLVASHATÓ • BETŰS
rejtvényújságainkat!

www.kedvencwebaruhaz.hu

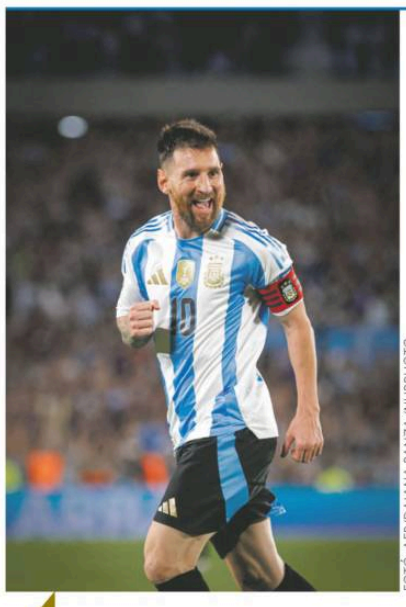

FOTÓ: AFP/DAIANA PANZA/NURPHOTO

Lionel Messi pályafutása 103. elismerését kapta meg a spanyol laptól

Örömódát zengve tüntette ki a Marca Messit

MESSIÁS Nehéz lenne elfogultsággal vádolni Spanyolország legnagyobb sportlapját, a madridi Marcát a Barcelona irányában, ám Lionel Messi a labdarúgás olyan egyénisége, aki előtt még a legnagyobb riválisa is térden állva hajt fejet.

Juan Ignacio Gallardo, a Marca vezérigazgatója szerdán, Miamiban adta át az argentin klasszisnak a sportág történetének legeredményesebb futballistáját megillető díjat. A Messi jelenlegi klubja, az Inter Miami stadionjában megejtett ceremónián köszöntötték a játékost, aki 102 címet szerzett pályafutása során: 46-ot a csapataival, 56-ot egyénileg. Most, a Marca díjával immár 103-nál jár.

„Nyolc éve vagyok a Marca vezérigazgatója, ez idő alatt többször volt szerencsém kitüntetni Messit. Átadtam neki a La Liga gólkirályi címét, az európai Aranycipőt, amiket páratlan tehetségével ért el, azzal a hihetetlen képességével, ahogy átjátssza a riválisokat, és ahogy a labdát pont oda rúgja, ahová a kapus nem ér el. Mindig boldoggá tett, amikor átadhattam neki ezeket a díjakat, és mindig biztos voltam benne, hogy nem ez volt az utolsó alkalom. Ezúttal másképp van. Boldoggá tesz, hogy újra találkozhatok veled. De ezúttal tudom, hogy a játék történetében a legtöbb címet szerzett játékosnak járó díjat nem fogom újra átadni. Hogy miért? Mert senki sem fog téged felülmúlni, Leo. Ez lehetetlen. Az emberiség története során arra törekedett, hogy legyőzze önmagát, de vannak olyan határok, amelyek felülmúlhatatlanok. Ez is egy ilyen” – méltatta Juan Ignacio Gallardo Messit.

Mifelénk (sajnálatos módon) elég nehéz lenne elképzelni, hogy egy ferencvárosi az újpesti riválist méltassa istenként, és Spanyolországban sem szokványos, ám Messi más. A Marca 2012-ben megszavaztatta olvasóit, 87 ezren adták le a szavazatukat, és az akkor 24 éves argentin a voksok több mint felét bezsebelve lett a valaha volt legkiválóbb játékos. Ezúttal is ő a történelem legjobbja, megelőzve Cristiano Ronaldót, Pelét, Di Stéfanót és Maradonát.

„Mi maradt nekem a futballban? Hála istennek elmondhatom, hogy minden álmomat megvalósítottam. A legnagyobb az volt, hogy megnyerjem a világbajnokságot. Életem klubjával mindent elhódítottam, címeket nyertem a PSG-ben. Nem vágyhatok többre” – mondta a Marcának. Noha 37 éves, s közeleg pályafutása vége, nem zárta ki, hogy ott lesz a következő vb-n is. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Párizs divatban

FOTÓ: AFP/G. VAN DER HASSELT

A Louis Vuitton luxusmárka tulajdonosa, Bernard Arnault a Red Bull-csoporttal karöltve fölvásárolja a francia labdarúgó-másodosztályban szereplő Paris FC csapatát. A 75 esztendős befektető és műgyűjtő Franciaország leggazdagabb embere, becsült vagyona 170 milliárd dollár. Ez lesz az első érdekeltsége a sportágban. Céljuk az élvonalba jutás. Az 1969-ben alapított együttes 1979-ben szerepelt utoljára a Ligue 1-ben. NÉPSZAVA

Átszervezések az MKKSZ-ben

A Magyar Kajak-Kenu Szövetség (MKKSZ) ősszel megválasztott új elnöksége személyi változásokról is döntést hozott első ülésén: Boros Gergely leköszönő szakmai igazgató helyét Hadvina Gergely mesteredző, az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem kajak-kenu szakedzői képzésének a vezetője veszi át; Kubina Ádám eddigi főtitkár utóda Szakács Bálint lesz, aki az ügyvezető igazgatói feladatok beolvasztásával viszi tovább a posztot. MTI

Jövő héten záróra

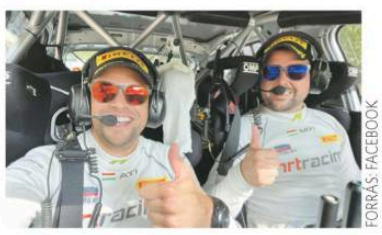

FORRÁS: FACEBOOK

Négy kategóriában csaknem 110 páros áll rajthoz a jövő hét végén esedékes Zemplén-ralin, a bajnokság idényzáró futamán. Az élvonalban, az ORB1-ben 46, a klasszikus versenyautókat felvonultató Historic mezőnyben 17, az ORB2-ben 21, az ORB3-ban 25 duó indul. A megszerzett pontok másfélszeres szorzóval bírnak, és a 17 gyorsasági szakaszon több mint 160 versenyt tesznek meg. A bajnoki címért négy páros küzd még, közülük egyiknek sem volt korábban abszolút elsősége: a pontverseny élén a Csomós Miklós, Nagy Attila (a képen) páros áll, ugyanakkor matematikai esélye a második Turán Frigyes, Zsiros Gábor, a harmadik Velenczei Ádám, Vánsza Zsolt, valamint a negyedik Német Gábor, Németh Gergely duónak is van még a végső sikerre. MTI

Austinban padlót fog a Red Bull?

FORMA–1 Az elmúlt években domináns Red Bull nyolc futam óta nem nyert, erre most még csalással is vádolják.

FOTÓ: AFP/ANGELA WEISS

A világbajnoki címvédő Verstappennek főhet a feje, egyre nagyobb bajban van ő is, a csapata is, így hiába vezet a pontversenyben, kérdéses az újabb sikere

NÉPSZAVA

Az egyik istálló a parc fermé szabályok megszegésével tökéletesíthette az autóját a versenyekre – írta meg elsőként az Autosport. E regula alapján az időmérő után csak az első szárny beállításán, valamint a guminyomáson lehet módosítani, az autó alapbeállításain nem. Az austini Amerikai Nagydíj csütörtöki sajtónapján aztán a Red Bull elismerte, hogy van egy olyan eszköz az autóikon, amellyel állítani tudnak a padlólemez hasmagasságán, azt viszont a címvédő istálló tagadta, hogy ezzel az időmérő és a verseny között hajtott volna végre változtatásokat.

A vb-címvédő Max Verstappen arról beszélt, az eszköz segítségével könnyedén módosítható a szétbontott autó, ugyanakkor összeszerelt állapotában nem lehet hozzáférni. Hozzátette: a kérdéses eszköz terveit az FIA szerverére is feltöltötték, így az ellenfelek is tanulmányozhatják.

A Nemzetközi Automobil-szövetség (FIA) jelezte, nincs bizonyítéka arra, hogy bármely csapat alkalmazta volta ezt a trükköt az eddigi versenyeken, ugyanakkor szigorít az ezzel kapcsolatos eljárásain. Korábban a McLarent gyanúsították meg trükkös hátsószárny-használat miatt, akkor az FIA ugyancsak módosítást kért a csapattól, mint most a Red Bull esetében, ám egyik ügyben sem született elmarasztaló ítélet.

A hétszeres világbajnok Lewis Hamilton mindenesetre védelmébe vette a Red Bullt, ugyanis szerinte a Forma–1 az innovációkról szól. „Az FIA már kiadott egy közleményt, jobban kell szabályozni a dolgokat. Nem hiszem, hogy ez a dolog állítja meg őket, de mindenki másnak is új dolgokat kell kitalálnia, nem másolni és követni őket” – fogalmazott a brit pilóta.

> Hamilton védelmébe vette a Red Bullt, mondván: az F1 az innovációkról szól.

Búcsú a leggyorsabb körért járó ponttól

Az FIA Motorsport Világtanácsa úgy döntött, 2025-ben már nem jár plusz egy pont a leggyorsabb körért. A 2019 óta kiosztott bónuszpont nemigen tett hozzá az élcsapatok és -versenyzők küzdelméhez, sok esetben azé lett, akinek volt akkora előnye a mögötte autózóval szemben, hogy két-három körrel a leintés előtt pozícióvesztés nélkül ki tudott állni friss abroncsokért. Ezt pedig csak tovább tetézte, hogy Szingapúrban a versenyt körhátrányban befejező Daniel Ricciardo ily módon elcsaklizta Lando Norristól a bónuszpontot, aki éppen a testvércsapat, a Red Bull versenyzőjével, Verstappennel vív csatát a vb-címért.

Szintén változás lesz a következő évben, hogy a csapatoknak az eddigi kettőhöz képest négy alkalommal kell a fiatal pilótáknak lehetőséget biztosítaniuk az első szabadedzéseken.

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Az olaszok nem bírták elviselni a bírói ítéletet, napokig háborogtak

Büntetés a sértődött olaszoknak

ELÉGTÉTEL Féléves eltiltással és 50 ezer dolláros pénzbüntetéssel sújtotta a World Aquatics az olasz férfivízilabda-válogatottat. A vizes sportokat tömörítő nemzetközi szervezet a párizsi olimpia negyeddöntőjében, a magyarok elleni találkozón történtek miatt szankcionálta az itáliai pólósokat. Emlékezetes: a meccs második negyedében Francesco Condemi lövés közben arcon ütötte Jansik Szilárdot. A magyarok kapitányának felszakadt a szemöldöke; videózás után Condemit négy percre kiparancsolták a vízből, ráadásul az esetért kapott ötméterest Manhercz Krisztián értékesítette. Az olaszok kibuktak, s felháborodásukat tetézte, hogy végül – hiába vezettek két góllal is – szétlövésben kikaptak. Az olasz delegáció több tagja a parkolóban igyekezett kérdőre vonni a játékvezetőket, akik jobb híján visszairamodtak a létesítménybe. Elégtétel híján az olaszok később óvtak – mindhiába. Így aztán a spanyolok elleni, 5–8. helyért rendezett mérkőzésen a himnuszokat a zsűrinek hátat fordítva hallgatták végig, majd a ráúszásra éppen Condemit – akinek automatikus eltiltását a nemzetközi szövetség eltörölte – állították oda. A spanyolok el sem indultak a labdára, Condemi ezek után kiült a kispadra, felöltözött, és nem játszott már egy másodpercet sem. A tiltakozásnak nem volt vége, az olaszok az első négy percben nem voltak hajlandóak támadni, védekezésben pedig mindig egy ember kiúszott ahhoz a kötélhez, ahol a kiállított játékosok várakoznak. Az olasz szövetség honlapján jelezte, nem fellebbez a felfüggesztés ellen, ugyanakkor bízik abban, hogy a jövőben megfelelő technikákat alkalmaznak arra, hogy hasonló tévedés ne fordulhasson elő. A felfüggesztés csütörtöktől lépett életbe, és azt jelenti, hogy az olasz válogatott nem indulhat a világkupában, amelynek divízió I-es tornáját Újvidéken rendezik, többek között a magyar válogatott részvételével. MTI-NÉPSZAVA

Balogh marad Parmában

Balogh Botond az idényt biztosan a Parmával csinálja végig – szögezte le a Nemzeti Sportnak a labdarúgó menedzsere, Fülöp Ferenc. A 22 éves, hatszoros válogatott középső védő után állítólag érdeklődik az olasz (Inter) és a német bajnok (Leverkusen), valamint Angliából a Brighton. Fejlődése szempontjából azonban egyelőre a rendszeres játéklehetőség a legfontosabb. NÉPSZAVA

Kaszabolni próbált

A román negyedosztályú futballbajnoki Someșul Oar–Crasna Moftinu Mic találkozó 81. percében, 1-1-es állásnál büntetőt kaptak a vendégek. A hazai edző kiakadt, a pályára rohant, s nyakon ragadta Amansio Racz sporit. Egy biztonsági őr, kezében machétével, odafutott, de nem rendet akart tenni, hanem a sporttársat lekaszabolni. Nem sikerült neki. NÉPSZAVA

Enrique hosszabbított

Egy évvel, 2027-ig meghosszabbította az eredetileg a jövő nyáron lejáró szerződését a PSG labdarúgócsapatával Luis Enrique. A spanyol tréner a legutóbbi idényben Franciaországban triplázott a párizsiakkal, a Bajnokok Ligájában pedig az elődöntőig jutott. NÉPSZAVA

Lajos királyi gárda

61-16, VILÁGSZÁM Luis de la Fuentétől távol áll a durvaság, bár a spanyol sikerkapitány minden idők legkegyetlenebb Bilbaójában volt törzsgárdista.

HEGYI IVÁN

„Az ember, aki kivárta sorát” – írták Luis de la Fuentéről, a spanyol válogatott szakvezetőjéről, amiből az is következik, hogy nem minden szövetségi kapitány háklis, morcos, sértődős. Olyannyira nem, hogy De la Fuente maga mondta: „A mai világban, úgy tetszik, utálatosnak, durvának, tiszteletlennek, arrogánsnak kell lenni, ez az egyetlen módja annak, hogy figyelembe vegyenek. De ha ez az ára, akkor én nem akarok karizmatikus lenni.”

Pedig az.

Válogatottja tavaly Nemzetek Ligája-győztes, az idén Európa-bajnok volt, és amióta (2022 decemberétől) De la Fuente dirigál, a Furia Rojának nevezett alakulat 24 meccsből 19-et megnyert, 3-at döntetlennel zárt és csak kettőt vesztett el. A gólkülönbsége félelmetesen „fordított”: 61-16.

Ebben az a legszebb, hogy az Eurosport online kiadása, a FourFourTwo és a The Sun is főcímben tette fel ugyanazt a kérdést: „Ki az a Luis de la Fuente?” Jóllehet a szerkesztők nyilván tisztában voltak azzal, hogy a tréner vezetésével nyert Európa-bajnoki címet 2015-ben az U19-es, majd 2019-ben az U21-es spanyol válogatott, hogy aztán 2020-ban olimpiai ezüstöt, majd 2024-ben ötkarikás aranyat érdemeljen ki.

A korosztályos kapitányok királya most már a felnőttek között is uralkodik, minden helyzetet megold. Legutóbb Szerbia válogatottját úgy simázta le 3-0-ra a spanyol csapat, hogy sérülés miatt Unai Simón, Dani Carvajal, Robin Le Normand, Rodri, Dani Olmo, Lamine Yamal, Nico Williams is hiányzott. Igaz, De la Fuente azt hangoztatta már a mérkőzés előtt: „Soha nem hiányzik senki, mert akik játszanak, azok is nagyon jók.”

A Raya – Pedro Porro, Vivian (Cubarsí), Laporte, Cucurella – Oyarzabal, Zubimendi, Mikel Merino (Pedri), Fabián Ruiz (Aleix García), Álex Baena (Bryan Zaragoza) – Morata (Joselu) összetételű együttes igazolta a kapitányt, akinek utánpótlás-játékosai között volt Unai Simon, Marc Cucurella, Dani Olmo, Fabián Ruiz, Rodri, Mikel Merino, Pedri, Álex Baena, Mikel Oyarzabal, Ferran Torres.

FOTÓ: AFP/DAVID ALIAGA/NURPHOTO

A spanyol kapitány minden idők legdurvább Bilbaójában volt balbekk, edzőként viszont kerüli a durvaságot, arroganciát

Az edző ezért nagy nyugalommal barangol a jelöltek sűrű erdejében, két év alatt 59 játékost – 5 kapust, 22 védőt, 16 középpályást és 16 csatárt – szerepeltetett a válogatottban.

Közben úgy tesz, mintha egyáltalán nem kísérletezne, együtteséről akképpen beszél, ahogyan a legjobb paripát méltatják a turfon: „A spanyol válogatott a győztes ló.”

Hogy egység nem csupán klubcsapatban keletkezhet, azt alátámasztja: az Eb-döntőre tíz különböző klub mezőnyjátékosaival állt fel a spanyol válogatott. Carvajal a Real Madridot, Le Normand a Real Sociedadot, Laporte a szaúdi Al Naszrt, Cucurella a Chelsea-t, Rodri a Manchester Cityt, Fabián Ruiz a PSG-t, Lamine Yamal a Barcelonát, Dani Olmo az RB Leipziget, Nico Williams az Athletic Bilbaót, Morata az Atlético Madridot képviselte. (A kapus Unai Simón, Nico Williams bilbaói klubtársa volt.)

Hogy egység nem csupán klubcsapatban keletkezhet, azt alátámasztja: az Eb-döntőre tíz különböző klub mezőnyjátékosaival állt fel a spanyol válogatott.

Mivel az együttes százszázalékos teljesítménnyel, hétből hét győzelemmel nyerte el az Eb-trófeát, széthúzásra még gondolni sem lehet.

Ráadásul a legyőzöttek között volt Horvátország (3-0), Olaszország (1-0), Németország (2-1), Franciaország (2-1), Anglia válogatottja (2-1), tehát szinte minden ellenfél, ami számít, kivéve az Európa-bajnokságokon roppant ritkán feltűnő Argentínát és Brazíliát.

A higgadt De la Fuente annak idején megtanult küzdeni, mert alighanem minden idők alighanem legdurvább Bilbaójában (is) futballozott. Összesen 11 évadot, 254 bajnoki meccset nyomott le a balbekk posztján a baszk csapatban, amellyel 1983-ban bajnoki címet, 1984-ben bajnokságot és spanyol kupát nyert.

Emlékezetes évek voltak, 1983-ban a „bilbaói hentesként” emlegetett Andoni Goicoechea eltörte az akkor a Barcelona csapatában futballozó Diego Maradona lábát, és súlyosan megsérült a Real Madrid is, amely a Király Kupa döntőjében 2-1-re kikapott a Barcelonától, a KEK-döntőben ugyancsak 2-1-re az Aberdeentől, a bajnokság utolsó fordulójában pedig 1-0-ra a Valenciától, így lett a Las Palmas vendégeként 5-1-re győztes, a záróráig egy ponttal a királyi gárda mögé szoruló Bilbao a bajnok.

Majd 1984-ben pontazonosság keletkezett a Bilbao és a Real Madrid között, az egymás elleni eredmények (2-1, 0-0) döntöttek a La Ligában a baszkok javára. A kupadöntő ennél is izgalmasabb volt, Hitchcock-filmmel felért: a Bilbao 1-0-ra győzött a Barcelona ellen, majd tömegverekedés tört ki a Bernabéu stadion gyepén, a felépült Maradona térddel fejbe rúgta a cserejátékos Miguel Ángel Solát, és karatemozdulatokkal taposott több bilbaói labdarúgó mellébe. A Barça másik légiósa, a német Bernd Schuster is látványosan kungfuzott, a bilbaóiak megemlegették Goicoechea rémes merényletét és az azért vett szörnyű revansot.

Ugye nem csoda, ha De la Fuente kapitány nem rezdül meg semmitől?

Kommunikációs mély vízben Katinka

PERPATVAR A közelmúltban többen kritizálták Hosszú Katinka kommunikációs kirohanásait, Hargitay András háromszoros világbajnok, a válogatott korábbi szövetségi kapitánya szerint „vannak, akik építkezés helyett inkább rombolni tudnak”, az olimpiai bajnok, korábbi sportszakállamtitkár Czene Attila úgy vélte, „Katinkának stílusban van még hová fejlődnie, ha úgy is véli, igaza van, sportdiplomataként nem lehet így kommunikálni”. Mindezt annak apropóján rögzítették, hogy a háromszoros olimpiai bajnok – aki nem jutott ki Párizsba, a játékok ideje alatt szakkommentátorként dolgozott – az olimpián éles hangon bírálta a Magyar Úszószövetséget a Milák Kristóf körül kialakult helyzet kezelése okán: „Ilyen alattomos, gerinctelen viselkedés után az egyetlen tisztességes lépés a teljes vezérkar lemondása lenne” – harsogta Katinka.

E nyilatkozatokra a 35 éves sportoló nem reagált, ám azt már nem bírta szó nélkül hagyni, hogy volt férje, Shane Tusup csütörtökön kitett a Facebookra egy posztot, amiben efféle megállapítások szerepeltek: „Fájdalmas volt látni, ahogy mindaz, amit felépítettem, lángba borult, és egyetlen dolog maradt meg: egy nagy száj. Nyíltan kijelentem, hogy nélküled nem lettem volna képes ilyen eredményeket elérni, de ugyanez igaz rád is. Az én ötleteim és elmém nélkül ezek az eredmények nem születhettek volna meg.”

Az olimpiai bajnok diplomáciai képességei messze elmaradnak úszótudásától.

Ez már sok volt Katinkának, aki legelébb boldogságot kívánt volt férje új családjának, majd azt magyarázta, miért együtt érték el a főbb sikereket. Leszögezte, exe egóját bántja, hogy nélküle semmilyen eredményt nem produkált, egyebekben pedig leszögezte, nem akar a MÚSZ elnöke lenni. „Nem szeretnék elnöki pozíciót, valamint az akadémiáról is lemondtam már egy ideje. Csupán egy egészséges magyar úszótársadalmat szeretnék. Ugyanakkor megértem azt, hogy a Széchy-korszakban károsult, jelenleg még jelenlévő sportvezetők ezt nem értik meg.” NÉPSZAVA

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Hosszú állítja, eszében nincs az úszószövetség elnöki székébe ülni

Ingyenes nyílt nap a remízben

Idei utolsó nyílt napját tartja a BKV szombaton az 1904-ben épült Ferencváros kocsiszínben, ami több nosztalgiavillamos „otthona" is. A látogatók nem csak régi villamosokkal találkozhatnak, egy Tatra tanulóvillamost is kipróbálhatnak a remíz területén. A villamosvezetés regisztrációhoz és 18 éves korhatárhoz kötött. A rendezvény 10 órától 16 óráig tart. MTI

MI a fővárosi utakon

A BKK már a mesterséges intelligenciával (MI) vizsgálja azokat az útszakaszokat, ahol sebességcsökkentést kell alkalmazni. Elsőként az I. kerületi Attila úton vezetik be a 40 km/órás sebességet. Majd a XV. kerületi Szentmihályi úton lesz ilyen szakasz. Az MI 90 százalékos pontossággal képes meghatározni, hol lehetnek balesetek. TELEX

Kitiltott tárgyak

Miután a londoni Nemzeti Galériában több műalkotást is megrongáltak az elmúlt években, például Van Gogh Napraforgók című festményét is, tilos folyadékokat bevinni a múzeumba, kivéve a csecsemőknek és a betegeknek szánt italokat. Továbbá érdemes a lehető legkevesebb tárggyal érkezni a múzeumba. SKYNEWS

A Kúria megerősítette, hogy a szülő nők lelki egészsége is fontos

Mónika öt éve hozta világra a kislányát

FORRÁS: TASZ

ÍTÉLET A Kúria is igazad adott annak a TASZ által képviselt anyának, aki azért perelte be a Dél-pesti Centrumkórház – Országos Hematológiai és Infektológiai Intézetet, mert elaltatták őt a császármetszéshez anélkül, hogy erről előzetesen megfelelően tájékoztatták volna.

Mónika öt éve hozta világra a kislányát. Már a műtőasztalon feküdt, és akkor is csak véletlenül tudta meg, hogy el fogják altatni. A döntésnek volt orvosi oka, egy korábbi betegség miatt kockázatos lett volna a helyi érzéstelenítés. De azzal, hogy erről nem tájékoztatták megfelelően, úgy, hogy vissza is tudjon kérdezni és legyen ideje felkészülni, komoly traumát okoztak neki.

Mónika emiatt először a kórháznál tett panaszt, de mivel ezt lesöpörték az asztalról, a TASZ segítségével bíróságra vitte az ügyet. Az ügy azért került a Kúriára, mert a kórház nem fogadta el a jogerős ítéletet, amelyben a Fővárosi Ítélőtábla már kimondta, hogy a kórház megsértette a nő tájékoztatáshoz való jogát.

Végül a Kúria is kimondta, hogy a nem megfelelő tájékoztatással a kórház megsértette az asszony lelki egészséghez fűződő személyiségi jogát, és 100 ezer forint sérelemdíj megfizetésére kötelezte az intézményt.

„Ez az ügy azért fontos, mert a Kúria is megerősítette, hogy a kismamáknak akkor is joguk van a megfelelő tájékoztatáshoz, ha egy beavatkozás elkerülhetetlen és az nem utasítható vissza" – emelte ki Bodrogi Bea, a TASZ ügyvédje.

NÉPSZAVA

A kismamáknak akkor is joguk van a megfelelő tájékoztatáshoz, ha egy beavatkozás elkerülhetetlen és az nem utasítható vissza.

Egy lépéssel közelebb

TEREMTÉS Egy melbourne-i múzeum szekrényének hátuljában, egy vödör etanolban találtak rá egy erszényes farkas fejmaradványára. Ez lehet a kulcsa a kihalt faj újjáélesztésének.

VARGA PÉTER

A melbourne-i Victoria Museumsban megtalált erszényes farkas, más néven tasmániai tigris feje tovább segítheti a faj újjáélesztését. „A fej szó szerint egy vödörben volt, egy szekrény hátsó részében, etil-alkoholban, ahol száztíz évet töltött. Bűzlött, rondán nézett ki, nagy darabok voltak kivágva belőle" – mondta Andrew Pask, aki a Melbourne-i Egyetem részéről a kutatásokat vezeti, együttműködve a texasi Colossal Biosciences biotechnológiai vállalattal. A cégnek, amely kihalt fajok újjáélesztésének céljával alakult – a jól megőrzött erszényes farkas példányoknak köszönhetően – már eddig is a leghiánytalanabb genomot (teljes génállomány) sikerült összeállítania a faj újjáélesztéséhez. Mindössze 45 szakasz hiányzott a 3 milliárd darabos információhalmazból. A vállalat 155 emberrel dolgozik, és 235 millió dollárt gyűjtött össze 13 laboratórium munkájának finanszírozásához. Olyan kihalt állatokat szeretnének géntechnológiai módszerekkel visszahozni az életbe, mint a gyapjas mamut, a tasmániai tigris és a dodo madár. A Melbourne-i Egyetemmel összefogva 2020 augusztusában kezdtek hozzá az erszényes farkas új életre keltéséhez, hogy a jövőben ismét megjelenhessen a faj a vadonban, amely egykor Ausztráliában, Tasmániában és Új-Guineában is honos volt. Ez volt Ausztrália egyetlen erszényes csúcsragadozója. A csíkos állatot – bár néha jönnek nem teljesen igazolható hírek arról, hogy láttak a vadonban élő példányt valahol – 1980 óta tekintik kihaltnak, az utolsó példány a tasmániai Hobart Állatkertben pusztult el 1936-ban. Az utolsó vadon élő példányt 1930-ban lőtték ki. A szigetre 3000 ezer évvel ezelőtt szorult vissza. Eltűnéséről a dingók – a vadkutyák – és a telepesek is tehettek, akik intenzíven vadásztak rájuk.

FOTÓ: UNIVERSITY OF MELBOURNE AND M. VICTORIA

A vödörben talált fej lágy szövete RNS-molekulákat tartalmaz, amelyek kulcsfontosságúak a tasmán tigris genomrekonstrukciójában

1980 óta tekintik kihaltnak az erszényest

A váratlan leletet az teszi különösen fontossá, hogy nemcsak hosszú DNS-szakaszokat tartalmaz, hanem RNS-t is, ami sokkal kevésbé stabil óriásfehérje-molekula, mint a DNS. Szerepe a sejtosztódás során az, hogy a DNS-ről leolvasott információkat arra az adott helyre szállítsa a sejtben, ahol a megfelelő fehérjék épülnek fel. Így most a kutatóknak sikerült információkhoz jutniuk az állat szemével, orrával, nyelvével és fejének más részeivel kapcsolatban. Képet kaphattak arról, hogyan látott a farkas, mit szagolt és ízlelt, hogyan működött az agya. Pask szerint ezzel egy eltűnt faj teljes génállományát sikerült összeállítani, ami hozzásegíti őket ahhoz, hogy az eredeti állatot keltsék életre, ne egy hibridet.

A Colossal azt állítja, hogy kifejlesztette a mesterséges technológiát az erszényesek peteérésének beindításához, ami egy lépés lehet a veszélyeztetett fajok fogságban való szaporítása és a megtermékenyített egysejtes embriók kialakítása, valamint mesterséges méhben való fejlődésük elősegítése felé.

Olyan valaminek a létrehozása, ami hasonlít az erszényes farkasra, de még nem nevezhető annak, három-öt éven belül várható. A kutatók már képesek koponyát, lábakat előállítani, de sok dologról még mindig nem tudják, hogyan kell „csinálni".

Vannak azonban tudósok, akik szkeptikusak a tervvel kapcsolatban. Nyilván valódi erszényes farkas nem fog születni, így arról, hogy egy ilyen állat hogyan viselkedne a természetben, milyen hatása lenne az ökoszisztémára, fogalmunk sincs. Vannak, akik azt kérdezik: miért fordítanak ennyi pénzt és erőfeszítést a fajok visszaállítására, amikor még élő ezrek állnak a kihalás szélén?

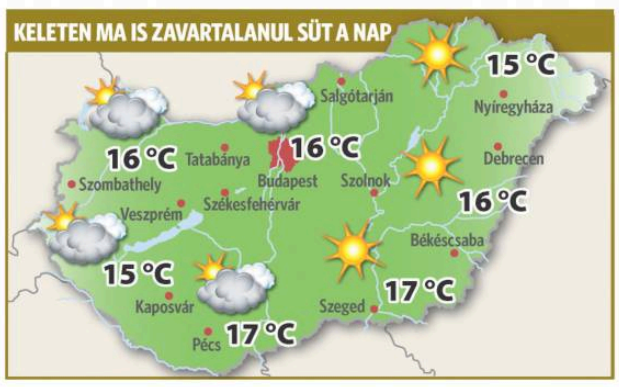

Boldog névnapot, Nándor!

A Nándor régi magyar személynév, a nándor népnévből származik, a jelentése dunai bolgár.

KENÓ — Október 18.

7	8	20	30	33	35	36	45	48	49
53	57	61	65	67	68	71	73	74	79

Elhunyt Zimbardo, a börtönkísérlet atyja

GYÁSZ 91 éves korában, San Franciscó-i otthonában október 14-én meghalt Philip Zimbardo szociálpszichológus, a Stanford Egyetem professzora és kutatója – olvasható az általa alapított Hősök Tere Alapítvány Facebookon megjelent közleményében. Az olasz származású amerikai pszichológus, szociológus, író, kutató Zimbardót a legtöbben az 1971-es híres-hírhedt stanfordi börtönkísérletről ismerhetik, amely azt vizsgálta, hogyan tudja egy adott helyzet az egyéni értékrendtől függetlenül megváltoztatni az egyén viselkedését és hogyan lehet kihozni az emberekből a szadizmust. A kétes hírű kísérletről néhány éve derült ki, hogy azt meghamisíthatták, megrendezhették.

Ezután a professzor fő kutatási területe az emberi agresszió maradt. A szituáció hatalmát vizsgálta, azt, hogyan és mennyire befolyásolja az emberek viselkedését az, ha sokan vannak egy adott helyzetben.

Magyarország különösen fontos szerepet játszott Zimbardo életében és munkásságában. 2014-ben Orosz Györgyivel és Halácsy Péterrel megalapította a Hősök Tere Kezdeményezést (ma Hősök Tere Alapítvány), amelynek célja, hogy bátorítson, tudatosságot és tudást adjon ahhoz, hogy az emberek merjenek kiállni és tenni másokért a hétköznapokban. Zimbardo úgy vélte, hogy mindenkiben ott rejlik a hős és hogy az empátia, a felelősségvállalás és a tudatos cselekvés képes pozitív változásokat elérni a világban. 2013 októbere és 2020 között Zimbardo évente több alkalommal járt Magyarországon, és rendszeresen tartott előadásokat, workshopokat, beszélgetéseket, vendége volt különféle összejöveteleknek. Ezeken a rendezvényeken erősítette azt az üzenetet, hogy az egyéni tetteknek hatalmas erejük van és hogy némi tudatossággal mindenki képes arra, hogy pozitív változást érjen el a környezetében. NÉPSZAVA

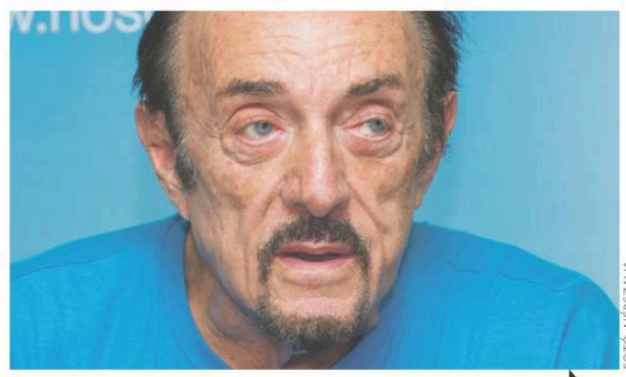

FOTÓ: NÉPSZAVA

1933–2024

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER